

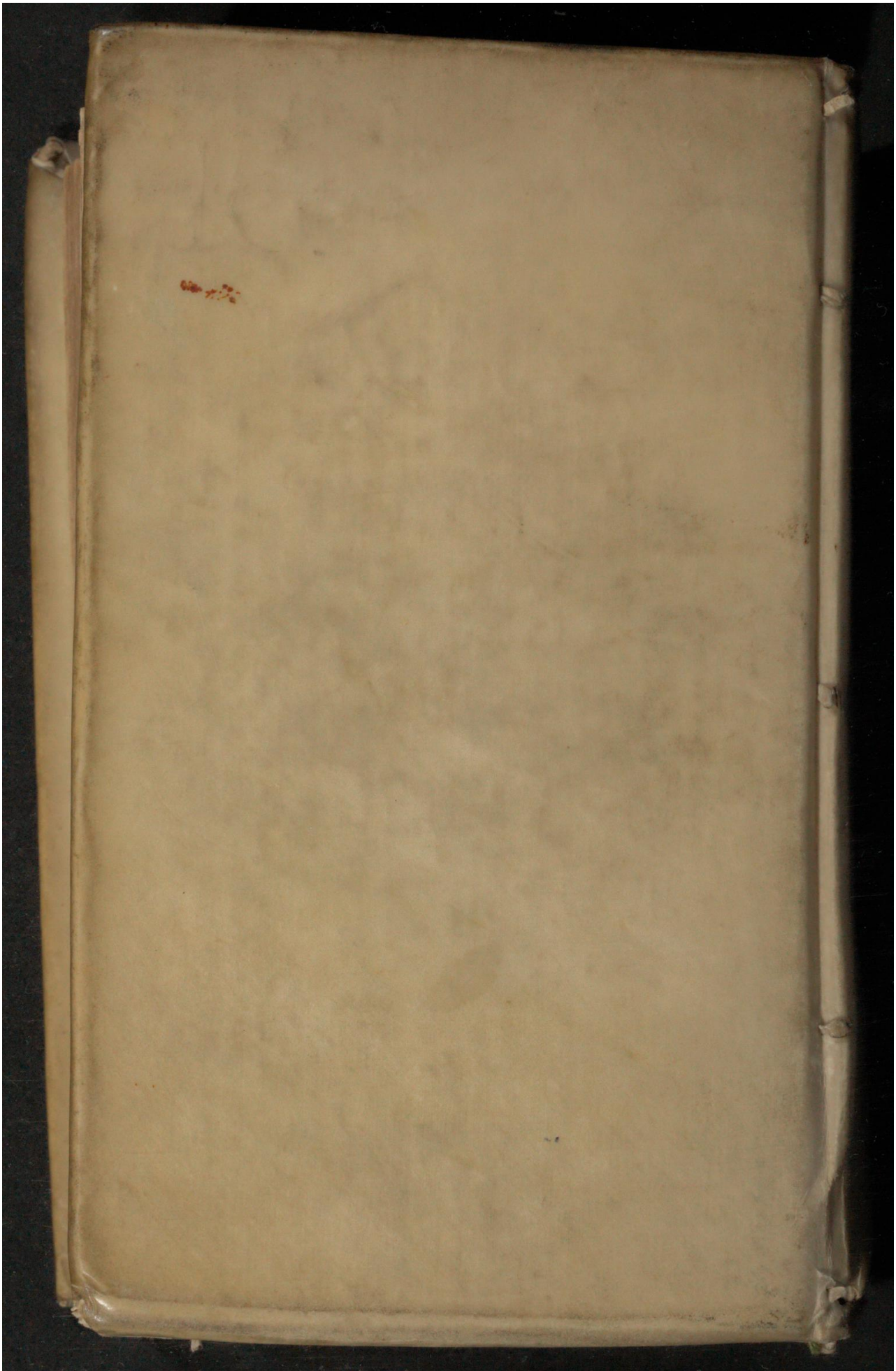

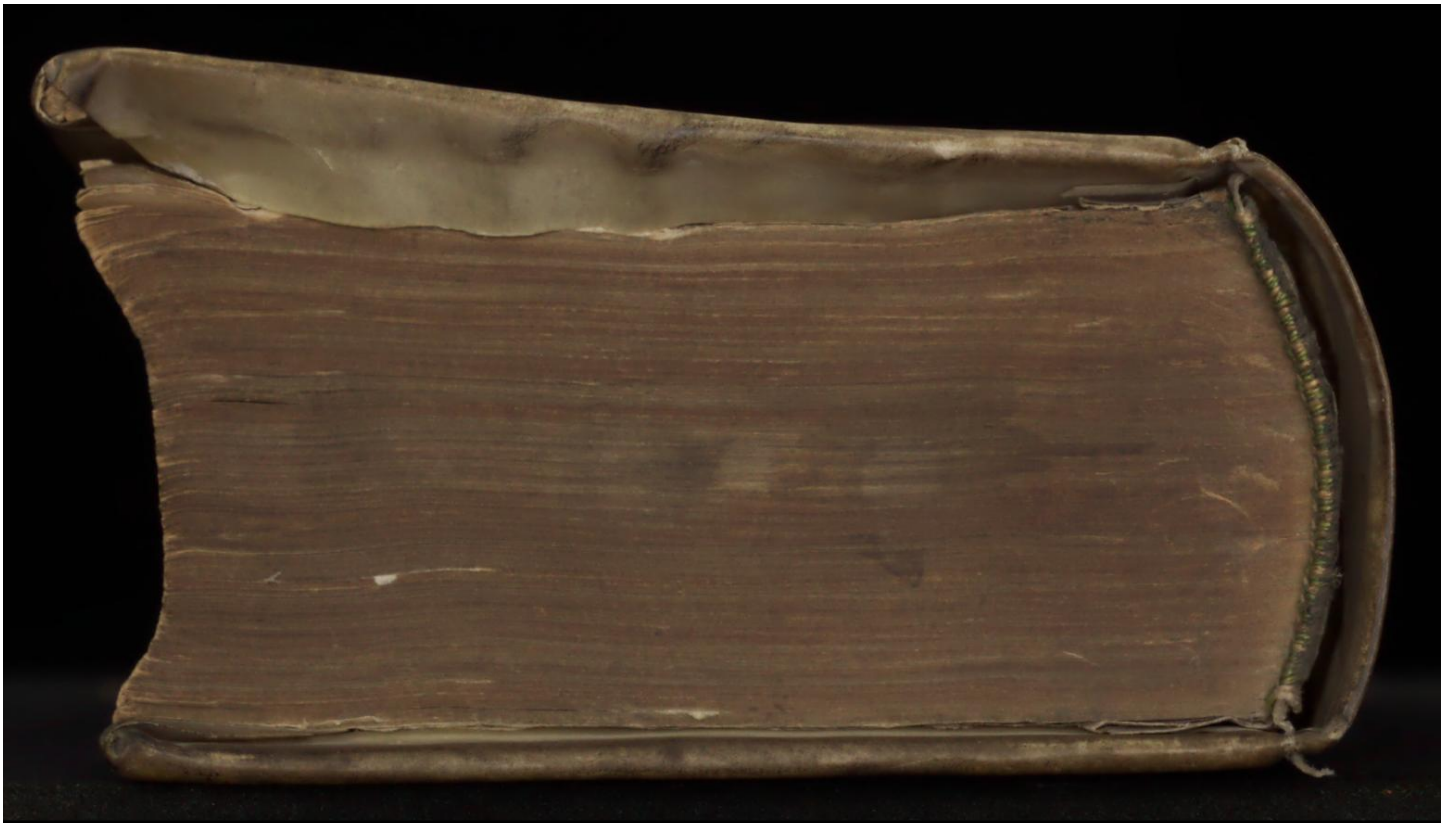
234

L

37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
234 L37 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
234 L 37 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
234 L 37 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
234 L37 [1]

B
BY-V O E G H S E L
Op de
N O O D I G E
T W E R N E D E R I N G E ,

Bewijsende

De vriendelijckheyt des Heeren over den
gefallen , doch weder-verlosten Menschē :

I N

De verzegelingē zijns Verbonds door den H. Doop/ aen
de kinderen des Verbonds.

Tegen allerley geweld der Mennoniten ende
Hansiten , waer mede zy den Kinder-
doop bestrijden.

opoo gestelt / dat alle hare tegen - redenen / bewijsen /
aenhoudingen / uptbluchten / op het alderuytterste
krachtelijck werden tegen-gegaen.

Van nieuws oversien , na de Nieuwe Overfettinge
des Bybels verbeterd , en van veele druck-
fauten gesuyvert.

'Amsterdam , Gedrukt by Steven van Lier ,

1000 Doop Gerbrandt Schagen , Boeck-verkooper / in de Waal-
ber-stract / tegen over 't Wees-huis , 1660.

B Y - V O E R G H E E L
O p d e
N O O D I G E
V E R N E D E R I N G E

Dese twee laetste t'Samen-spraecken
zijn met de voorgaende, door last
der Classe van ENCHUYSEN door
sien ende goedt gekent. Volgens
den 55. Artijckel der Kercken
orden.

BY-VOEGHSEL

3

Op de Noodige Vernederin-
ge des Menschen:

Handelende van de Verzegeling der gena-
de aen de kinderen des Verbonds doo-
den H. Doop.

De Vijfde

A MEN-SPRAECK,

Ofte van dese materie de Eerste,
alshese bewijzen van den Kinder-doop krach-
telijck beweerende.

I N L E Y D I N G E.

Asterictus. Hola / is 'er nemandt in?
Eusebius. Ja / vooz goede lieden: wie
is daer?
Asterictus. De gene wiens name dooz
u in twijffel is gekomen.
Eusebius. Zijt ghy daer Astericte? Doozwaer ghy
comst my van de hzeese die ick begon te krijgen dooz
u weggh blyben / dat ick u wederom soude
samen gaen soecken als een verbiystert Schaep op
opvol-wegen.
Asterictus. Ick hope / dooz Godts genade / dat
u niet meer nodigh sal zijn.
Eusebius. Soo zijt ghy dan wel gerust in die stuc-
ken die wy dus verre verhandelt hebben?
Asterictus. Ja sa verre / dat / hoe ickse meer onder-
zocht ende oerdencke / mijn gemoedt meer ober-
zocht werdt.

A 2

Euse-

Eusebius. Geprezen zy de barmhertige Godt die sich uwer ontfermt ende uwe oogen verlichtet / harte geopent heeft. Ende wat belet my nu u Asterictus te heeten? want het en schijnt niet meer twijffelachtigh / maer gantsch seecker dat uwen vorigen naem u niet meer en past.

Asterictus. Ja / maer ick wilde u noch eerst gare van den Kinder-doop hooren / waer ober my de Hartsiten mede twijffelmoedigh hebben gemaect.

Eusebius. Wel aen / ick sal u oock daer in diene na mijn vermogen / vertrouwende dat ghy niet mi leerfaem sult wesen dan ober het boozgaende.

Asterictus. Ick hoope met Godts hulp de waerheid te volgen / soo ghy my kondt bewijzen dat aen uwe zijde is / hoe seer de Weder-doopters op de Kinder-doop schelden.

Eusebius. Soo ghy dat doet / ghy sult haer schelden verfoepen / als gaende niet tegen ons / maer tegen de Beplige Instellinge Gods. By provisie moogt ghy overleggen hoe haer schelden gefondeert is / na dien Menno selve den Doop noemt / Het minste de geboden Gods, ende een kleyn uytwendigh werck Fundament-boeck lett. F. fol. 5. Oock is my bescheyden mael booz-ghelomen dat Doctoꝝ Antonius placht bedencken te hebben / of het al nodigh waer te herdoopen die in hare jonckheydt gedoopt zijn. Welck ick te beter geloobe / om dat hy tegen Duppius schryvende alleen den Kinder-doop bestrijdt onbeantwoordt latende. Gene hy geschreven hadt van den Weder-doop. Oock gedenckt my noch / dat een Boeck-verkooper een booznaemste der Weder-doopters / als ick van hem Antonijs boeckken kochte ende seyde / dat my wonder gaf dat hy den Weder-doop onbeantwoordt liet / ende het gene Duppius daer ober schryft niet eens aen en roerde tot antwoorde gaf / misschien en heeft hy daer so niet teghen. Boozwaer / die soo gesint zijn / aen prijsen zy den Kinder-doop niet / zy en konnen se nochtans met reden soo verbaerlijck niet afschelden.

Asterictus. Ghy-lieden weder-doopt niet die by

is t'allen tijden goedt gekent.

5

papen ghedoopt zijn / welcker Doop ghy-lieden
ochtang misprijsst.

Eusebius. Haren Doop misprijsen wy niet / maer
superstitieuse hyboechfelen / die geen weder-doopt
oodigh maerken / soo namaels blycken sal / maer
doopen de kinderen / eenhoudich / nae het bebel
ghristi: In den Name des Vaders, des Soons, en
des H. Geestes. Kan dien Doop goedt zijn als
tot jaren komen / waerom soo gescholden? Doch
odt weet die lasteraers somtijdt wel te binden /
daer van ick / des noodts zijnde / aenmerckelijcke
emplen konde wijsen. Maer laet ons ter saecke
men. Wat hebt ghy?

C A P. I.

Wat den Kinder-doopt van der Apo-
stelen tijden is gebruyckt, ende van geen
Gemeynte, ofte ghepresen Leeraer oyt is
verworpen.

Asterictus. Nademael de Weder-doopten
in dit stuck alle ten principale eens zijn /
ick en sal niet alleene opt Antoni teghen
Puppium / maer oock anderen boozstellen
dat my dunckt ter materie te dienen. Ende booz eerst
giche ick antwoorde op het seggen van de bekende
der Menisten / te Hoozn gedrukt / pag. 116. Dat
Kinder-doopt yn in den rijcke Antichriste verfiert.
Welck oock Menno dickwijls boozwerpt / en an-
me meer.

Eusebius. Soo moeste het rijcke des Antichristes
gheweest hebben eermen den Kinder-doopt ghe-
pockte. Laet haer dan bewijzen dat den Antichrist
ijn rijck ouder yn dan den Kinder-doopt: wy en
men dus lange geen bewijs daer van gesien / ende
den haer booz leugenaers houden tot dat yn het
men. Wy segghen dat den Kinder-doopt lange ge-
recht is eer dat den Antichrist opt gebozen was /
me van geen gepresen Leeraer / heel min van een-
Gemeynte oyt en is verworpen.

Den Kin-
der-doopt
is niet ver-
fiert in het
rijcke des
Antichrists.

A 3

Asterictus.

Asterictus. Nochtans getuyght Tertullianus ghelijck Menno verhaelt upt zyn boeck ghenaeamt Corona militis, Dat hy den Ouden bynade volwassene met dat Waterbadt der nieuwer geboozte zyn ge-doopt geweest.

Eusebius. Mennoos valscheit is ober langh daer in ontdeckt. Want dese woorden en werden in Tertulliano niet gebonden / maer zyn gheschreuen van Beato Ihenano / die ten tijde Lutheri gheleest heeft / in zyn Annotatien op Tertullianum. Daer benefsens Ihenanus en seght dat niet / om dat / na zyn gheboelen / den Kinder-doopt eerst op quam / en van heelen niet booz goet gekent en wierdt / maer dit is de reden die hy geeft : Om datter daghelijcks veele Heydenen bekeert wierden tot onse Christelijcke Religie. Ondertusschen bebesticht hy selve / niet verre daer na / den Kinder-doopt / met Cypriano / Hieronymo / Augustino / Chrysostomo / den Griekschten Dionysio / en andere. Doct als hy niet en seght / alleen de volwassene, maer by na, &c. Hy toont genoegh dat de kinderen oock pleghen ghedoopt te werden.

Ja is ghe-
weest eer-
den Anti-
christ was.

Asterictus. Tertullianus heeft nochtans den Kinder-doopt seer asgeraden en tegen gesproocken / die in zynen tijdt hy eenigen ingeboert wierdt. Lib. de Baptismo. Dit werpt Antoni tegen pag. 106.

Eusebius. Soo moet van den Kinder-doopt al geweest zyn in zynen tijdt : men moet dan bewijzen dat den Antichrist in zynen tijd al heerschte / ende den Kinder-doopt sochte in te voeren / ofte bekennen dat den Kinder-doopt al gheweest is booz den Antichrist. Ten anderen / het is valsch dat Tertullianus den Kinder-doopt teghen spreekt / want alsoo moeste hyse quaedt ghehouden hebben / 't welck noyt en sal blijcken / ende in de aengewesen plaetse en sendt hy niet wat simpeljk goet of quaet is / maer wat nae zyn oordeel beter ware / want dit zyn zyne woorden: Na de gelegentheyte ende ouderdom van yder persoon, is het uytstel des Doops nuttelijker, voornameljk met de kleynen kinderen, &c. Doet hier hy dat hy schijnt te spreken van jonge kinderen nu al van

an vijf/ of sex/ of acht jaren/ die met hare ouders upt
 het Heydendom quamen: met welcken hy noch niet
 verbiedt te haesten, maer al te seer te haesten / en
 ontraedt de kinderen ten Doop te brengen eer zy
 kunnen leeren. Antoni selbe heeft dit gemerckt / seg-
 gende dat Tertullianus het jonge Kinder-dooopen af-
 raedt. Waer in nu zyn bedrieghelijckheyt blijkt;
 want hoewel hy selfs seght dat het Tertullianus
 hadde tegen het jonge Kinder-dooopen, ende ghelijck
 spreekt / Babel der Kinderdoop. I. deel pag. 163.
 itmen de kinderen al te jongh tot den Doop brach-
 tenwel besluyt hy / dat Tertullianus den Kinder-
 doop in 't gheheel af raedt en teghen spreekt; daer
 lichtang licht te verstaen is / dat hy niet af en raedt
 kinderen te brengen diese alleen in secker gelegent-
 raedt niet al te jongh te brengen. In alle ge-
 al / al en ware Certulliani meeninge niet sooda-
 ch als geseyt is / Antoni toont een onbeschaem-
 stoutigheyt als hy seght / dat het jonge Kinder-
 doopen in dien tijdt hy eenigen ingheboert wierdt.
 daer upt blijkt dat? kan hy oock een titelken daer
 an wijfen in Certulliano? was 't een opkomende
 nieuwigheyt / Tertullianus soude het niet verswe-
 ren hebben; was hy een partije van den Kinder-
 doop / dit konde hem meest helpen als hy bewesen
 hadde dat het soo niet en plachte te wesen / maer dat
 lieden ongeschicktelijck een nieuwe ghewoonte
 maecten.

Asterictus. Hy en moet ebenwel den Kinder-doop
 geen bevel Christi gehouden hebben / om dat
 oorse af rade.

Eusebius. Wy hebben nu geseyt dat hy het maer
 dede in secker aensien / niet slechtelijck. Ghelijck
 oock (wepnich na de woorden van Antoni aen-
 etagen) raedt / den Doop der ongetrouder upt te
 stellen / van vreesse of zy haer mochten verloopen.
 Sal nu Antoni oock derben besluyten / dat hy den
 Doop der ongetrouden booz geen bevel Christi heeft
 gehouden?

Asterictus. Heeft Antoni niet in Certulliano / dit
 moet immerx booz hem / dat drie hondert jaren nae
 Christi

Dat forn-
 mighe ou-
 ders hare

kinderen
onghedoopt
hielden is
niet teghen
ons.

Christi gebaorte / beele Christen Ouderen den kinderen de Doop onthielden selfs tot haren volken ouderdom: gelijck Ambrosius / Hieronymus / Augustinus / eerst tot hare dertich jaren zijn ghedoopt gheworden. Soodanige ouders moeten immers den kinder-doop vooz geen instellinge Christi ghehouden hebben / anders souden syse niet hebben upt-ghestelt.

Eusebius. Ghy mooght met het selve recht seggen dat dese ouders ende mannen den Doop der jongelieden van 15. 18. 20. 24. Jaren vooz geen instellinge Christi hebben ghehouden / of anders dat sy den Doop niet langer en souden upt-gestelt hebben. Ghy siet hier immers de selve kracht.

Alterictus. Ick en kan 't niet ontkennen. Maer waerom hebben dese Ouderen soo langhe ghe wacht?

Eusebius. Daer konden verscheyden oorzaken wesen. Namelijck / ofte dat de kinderen al sommige Jaren oudt waren eer de Ouders Christenen warden. Ofte dat de Ouders vooz de harde verbolginge geen goede gelegentheyt hadden de kinderen / noch gantsch jonck zijnde / te laten doopen. Ofte dat de Ouders in een goede saecke slof waren / gelijck oock heden sommige die den kinder-doop goedt kennen met hare kinderen niet en haesten: ende beele die weten dat sy het Abondtmael behooren te ghebruycken / beele jaren laten verloopen eer sy daer toe komen. Doeght hier by het op-komende misverstandt / dat de souden vooz den Doop / vooz dat yperlijcke water-badt des Doops wierden af-ghewasschen / waerom somtijds lange ghewacht wierdt / oock boven de jaren die de Weder-dooperen betamelijck achten / om alsoo oock die souden / die anders na den Doop mochten gheschieden / vooz den Doop af te wasschen. Dit is dan tegen Antoni: want dit uitsiel quam niet upt verwerpinghe ofte verachtinghe des kinder-Doops / maer upt oorzaken die de partijen selve niet en konnen pruyfen: soo dat het uitsellen daer op rustende niet goedt kan geweest zijn / selfs na der partijen geboelen.

Afte-

Asterictus. In der Hansiten vergaderinge alhier heb ick eens op den Predick-stoel hoorzen bewijzen/ datmen de kinderen niet jongh en doopte / upt seec- ket kinder-spel Athanasij die andere kinderen by der Zee doopte / welke den Bisschop Alexander niet noodich en achte wederomte doopen. Waerupt be- stoten wierdt dat Alexander die kinderken niet jongh en moest gedoopt hebben.

Eusebius. Dat bewijs is krancher dan eenich Pot- te-backerx maecksel / daerom hy oock / die het vooz- steide / daer ober aenghesproocken zijnde / dat niet en doost staende houden / maer sochte het te ontfuse- len. Evenwel het heeft oock Memmo behaecht / ende de Babel-maekers 1. deel pag. 163. Maer wat be- wijs is dit / eenige ongedoopte kinderen zijn speels- wijse gedoopt / ergo Alexander en doopte geen kinde- ren. Voozwaer hy moet den kinder-doop goet gehou- den hebben / nadien hy na ondersoekinghe oordeelen- de dat Athanasius alles gehoegelijck gedaen hadde / geen ander Doop den selben noodich achte. Zo zo- menus Lib. 2. C. 16 na Socratem en Rufinum dese Histozie verhalende / seght : dat Athanasius eeni- ge kinderen doopte die noch de verborgentheden (na- melijck des Doops) niet ontfangen en hadden : waer mede hy immers aenwijst datse de kinderen plach- ten te ontfangen. Dat nu dese kinderen niet ghe- doopt waren konde wesen / om dat de Ouderen / of- te een der Ouderen / Heydens waren : ghelijck soo wel kinderen ongedoopt blijven om dat een der Ou- deren Menist is / ofte het konde komen upt een der oopsaecten nu terstondt aenghewesen. Waer mede hy oock beantwoordt houden t'ghene Antoni tegen Hippium pag. 107. verhaelt upt Cassandzo en Zwinglio : Dat sommige gheloovige (Nota / maer sommige) den Doop harer kinderen vertogen tot dat sy den Doop verstaen konden en gedencken. Datmen van ouden tijden kinderenghedoopt heeft , maer niet soo gemeen als men nu doet. Immerx de Weder-doo- pers sullen noyt bewijzen / dat yemandt opt in de eer- ste kercke den kinder-doop quaedt heeft gehouden. Ende machmen soo besluyten / sommighe hebben

den Doop harer kinderen vertogen / ergo den Kinder-
doop quam maer eerst op de hane : hoe veel beter
mach ick besluyten : Deele ende den meestendeel
hebben opt en opt na Christi en der Apostelen tijdt
hare kinderen broegh laten doopen / ergo den Kinder-
doop en is niet laet ingeboert / maer goet gekent ge-
weest han den beginne aen.

Asterictus. De oude Vaders moeten ebenwel de
selve niet gehouden hebben voo: een bevel Christi /
anders souden sy sulck uytstellen hartelijck bestraff
hebben / seght Antoni Pag. 108.

Eusebius. Sy hebben roock bestraff en ernstigh
vermaent den Doop niet uyt te stellen / waer van de
Hansiten mogen na soecken Nazianzenum in orat.
in S. Lavacrum, die sy andersing balschelijck tot haer
broozdeel verhalen / gelijk Demans tegen haer Ba-
bel heeft aengewesen. Ende dit alleen ware genoegh /
dat de oude Vaders selfs den kinderen den Doop
noodigh gheacht hebben / ende doorgaens gheleert
datse den kinderen toequam. Waer in ghy wederom
mooght sien hoe veel sekerder wy gaen dan Antoni :
want hy soecht hem daer mede te verhelpen / dat
eenighe gheloobighe Ouders hare kinderen van den
Doop hebben af gehouden / hoewel hy niet een let-
terken bewijs kan gheben dat sy het op yemants
Veere of goet-kenninge / ofte grondt van Godts
Woordt gedaen hebben / soo dat het ofte by eenigh
ghebal / ofte dooz stoffigheyt / ofte dooz eygen in-
beeldinge ende opgenomen goet-duncken moet ghe-
schiet wesen : maer wy hebben daer-en-teghen het
ghemeene ghebruyck / ende de Veere der Vaderen
den Kinder-doop aenprijfende. Wat sal nu meer
gelden ?

Vergeef-
sche getuy-
gen tegen
d'oudheyt
des Kinder-
doops.

Asterictus. Eenige Kinder-doopers getuygen self/
dat het Kinder-dooopen in d'eerste kercke niet ghe-
bruyckelijck is geweest / als Erasmus / L. Vibes /
Rupertus Cuitiensis / en Johannes Bohemius :
welcke Antoni aentrecht pag. 104. 105. en Cl. Cl.
pag. 311. 312.

Eusebius. Getuygen sy sulcks / ofte 't is t'onrecht /
ende wat sal dat de Weder-doopers baten ? ofte 't is
met

met fundament / ende laet haer dan der selber fon-
 dament aenwijfen : want pemant op bloot seggen
 te gelooben soo lange na den tijdt / waer onbehoor-
 lijk: hadden sy van dese Mannen wat konnen ver-
 nemen sy souden 't al boort-gebracht hebben. Wat
 aengaet dese getuygenissen / Cl. Cl. bekent dat hyse
 heeft op een anders segghen : ick hebbe een klein
 boeckken / ghedruckt Anno 1581. is 't niet het selve
 dat gedruckt is Anno 1611. 't moet daer in getrocken
 wesen / want de citatien van Cl. Cl. zijn klaerlijck
 daer upt genomen. Gasparus van der Heyden heeft
 Anno 1582. de lossighejdt en valschejdt diez boeck-
 ken ontdeckt / niet te min de Weder-doopers schry-
 ven 't malkanderen al nae sonder te letten op het
 gene daer teghen is gheseyt. Antoni heeft niet ghe-
 schaemt de selve dinghen teghen Duppius boort te
 brengen / Gaspari Tegen-redenen boort by gaende.
 Ende na dat Duppius daer op geantwoort heeft /
 komt Cl. Cl. ende wederom Antoni met sijne Mede-
 bouwers van sijn Babel noch al daer mede proncken /
 sonder het geantwoorde eens te ghedencken / moge-
 lijk op dat men soude meenen dat 'er niet op en is
 gheantwoort nochte kan geantwoort worden / hoe-
 wel lange sulckz gheantwoort is dat zy daer op
 moeten swijghen. Doch om haer de mate vol te me-
 ten / ende u Astericte meer te voldoen / ick sal dock
 een weynich daer op antwoorden. Ende eerst wat
 aengaet Crasimus / ick sie dat Antoni citeert upt zij-
 ne annot. in Rom. 5. dese woorden: Inder Apostolen
 tijdt en wast noch geen ghebruyck de kinderkens te
 doopen, maer ick en sie geen bewijs van zijn seggen /
 ick en gheloobe oock niet dat hy eenich gehadt heeft.
 Daerenboben die hem kent / weet dat hy / hoewel
 anders dapper geleert / in de Leere seer twijffelach-
 tich is gheweest / soo dat hy in swaerder stucken dan
 den Doop / ende die geheel den grondt raecken / som-
 tijdtz niet supber schijnt te wesen: wat sal dan zijn
 getuygheniz gelden? boornamelijck bewijl hy oock
 van den kinder-doop elders anders spreekt? In
 't boeckken van de Kercken-bereeninghe / dat Cl. Cl.
 aenraeckt / seght hy maer: Dat het in der Aposto-
 len

len schriften niet uytgedrukt is dat zy Kinderen gedoopt hebben: waer mede hy niet en ontkeent dat het hy bewijfelyck gebolgh daer uyt kan getrocken worden. Ende hy seght selbe Ecclel. l. 4. p. 750. 't is bewijfelyck dat het van den Apostolen inghestelt is de kinderen te Doopen, nochtans die daer aen twijfelde en soude niet verdoemt worden. Konnen die woorden die Antoni aentreckt met goede sekerheyt geseyt zijn / dewijl Crasimus soo onsecker was / iae het teghendeel bewijfelyck houdt? want is 't bewijfelyck dat d'Apostolen den Kinder-doop hebben ingestelt / 't is oock bewijfelyck datse in haren tijdt ghebruyckelijck was.

Asterictus. **L. Dives** spreekt niet twijfelmoedich / segghende: Niemandt wierdt van oudts tot den H. Doop ghebracht dan tot zijne jaren gekomen zijnde, Annot. in Aug. de civit. Dei L. 1. C. 27.

Eusebius. **Ten is wederom maer een bloot segghen / ende dat van een Papist. Maer eventwel tot overbloedt / ick antwoorde dat Dives spreekt van volwassen personen die niet van Christenen maer van Joden of Heydenen waren ghesprooten. Dit blyckt klaerlijck om dat hy selfs zijn woorden aldus beslyt: Dit hebbe ick gheseydt op dat Augustini meeninge klaerder worde. Nu die Augustinum wil verklaren / en moet niet segghen dat zijn meeninghe niet en is / iae daer teghen is; ghelijck dese woorden wesen souden indien zy willen segghen datmen van oudts gheen kinderen ghedoopt heeft. Doozwaer hy moet wel eenen breeudeligh wesen in Augustini schriften die maer en twijfelt of hy den Kinder-doop heeft voer goet ghehouden / ende offe in zynen tijdt ghebruyckt wierdt: zyn Schriften teghen de Pelagianen zijn vol van ghetunghenissen / oock teghen de Donatisten / &c. Doch Dives hebet oock mogen vinden in dit selbe Boeck waer op hy schrijft / L. 22. C. 22. waer Augustinus uytduckelijck spreekt van kleene ghedoopte kinderen. Laet dan de partijen kiezen: Ofte Dives heeft Augustinum verklaert nae zijn waer gheboelen / ende soo en kan zijn meeninghe niet wesen datmen geen kinderen**

kinderen doopte: Ofte hy heeft gegaen blypen jaer tegen Augustini meeninge / ende soo mogen zy haer schamen van sulck een ghetuyge / die selfs de meeninghe niet en verstonde des genen die hy verklaerde / hoewel soo menichmael klaerlijck uptghedrukt: soude dat niet een fraeye ghetuyge wesen van de oudtheit?

Asterictus. Ick sie wel Antoni en kan L. Bibem niet tot zyn boozdeel trecken sonder hem de grootste oneere aente doen / ende ofte bot ofte leughenachtich te maerken. Wilt ghy noch wat segghen op Rupertum L. 4. de Divin. officijs, en Joh. Bohemiam L. 2. de gent. moribus?

Eusebius. Ick en hebbe gheen ghelegentheyt die citatien nae te soecken. En wat is 't noodich? want het zyn Papisten / ende hare woorden worden blootelijck aen-ghetooghen sonder eenich bewijs. Maer hebt ghy noch wat upt de oude Vaders?

Asterictus. Ick en hebbe gheen bewijs meer gevonden dat nemandt den Kinder-doop soude bestrafft hebben / ofte eenichsing verwoyden. Maer ick binde dat Menno seght / dat Cyprianus den Kinder-doop soude vry ghelaten hebben / Beantw. tegen Gell. Fabrum.

Getuygen
voor de
oudtheit
des Kinder-
doops.

Eusebius. Eben hier in blijkt Mennoos onwetentheyt en ongetrouwigheyt: Cyprianus liet niet den Kinder-doop vry / maer den tydt / namelijk / datmen niet en behoefde te wachten tot den achtsten dagh, ghelijck met de Besnydinghe. Genen Fidus meende datmen booz den achtsten dagh niet en behoefde te doopen / Cyprianus / ende de 66. Bisschoppen met hem inden Concilio vergadert / toonen hem dat hy onghelijck heeft / ende datmen oock booz den achtsten dagh den Doop mocht gheben. Cypriani Hies is te vinden Tom. 1. concil. den Kinder-doop selbe en quam niet eens in dispuyt / maer stonde gheheel blypen twijffel. Daerom is dit gheheel tot ons boozdeel: daerom oock Antoni ons desen ouden ghetuyge van over 1400. jaeren moest laten houden / pag. 102.

Asterictus.

Asterictus. Nochtanx soeckt hy het getuyghenix te berzwacken pag. 102. 103. om dat Cyprianus niet en seght dat de Kinderkens moeten ghedoopt worden dooz de Leere Christi/ of het gebryck der Apostelen/ maer aldus: Het heeft ons in den Concilio al t'famen anders gedocht, &c. soo dat zy haer meeninge op haer eygen goetd-duncken gegrondet hebben.

Eusebius. Wel hoe! dat x verre buyten propoost: al hadden zy ghespzoocken na haer goetd-duncken/ soo en hadden zy doch den Kinder - doop niet ghegrondt op haer goetd-duncken / maer alleen dit / Dat men niet en hoefde te wachten tot den achtsten dagh, waer van alleen de bzage was. Doch zy seggen niet slechtelyck wat haer gedocht heeft / maer wat haer gedocht heeft na Gods Woordt/ waer upt zy daer nae haer oordeel bevestigen. Antoni moet wel een kindtsch verstant gehadt hebben / dat hy dit niet heeft ghemerckt / ende moet wepnigh van Concilien hebben ghelesen dat hy dit woordt soo verkeert neemt: want het ix de oude gewoonte in de uptspraken der Concilien dese woorden te gebrycken: Het heeft ons goetd gedocht: Het heeft ons behaeght, &c. volghens den stijl der Apostelen / Actor. 15: 25. 28. hoe seer de saecke consoym Gods Woordt werdt geoordeelt.

Asterictus. Hy seght verder/ dat zy soo wilden gehaest hebben met de kinderen / op dat zy meynden dat zy sonder Doop niet mochten saligh worden / welke oorsaecke ghy-lieden selve niet schryftmatigh houdt: soo dat Cyprianus tot u nadeel aengetogen werdt.

Eusebius. Wat grondt Cyprianus mach gehadt hebben/ soude hy ons met de Papisten laten verhandelen. De bzage en ix tegenwoordigh niet op wat grondt den Kinder-doop rust: maer / Of zy in de Christelijcke Kercke alijt gebryckelijck is geweest: wy bewijzen upt Cypriano het/ Ja. Dit moest hy tegen sprecken / ende bewijzen/ datse opt in-geboert ix. Daer zyn wel met verloop van tijdt onschryftmatige opinien ober den Doop in-gekomen / maer dat

is t'allen tijden goedt gekent. 15

dat den Kinder-doop selve soude alsoo ingebroocken
wesen / kan niet bewesen werden in der eeuwig-
gepdt.

Asterictus. Hebt ghy meer getuygen tot u booz-
geel?

Eusebius. Ja / want Chrysostomus / Nazianze-
sus / Ambrosius / Hieronimus / spreekken alle van
den Kinder-doop als in de Gemeente ober al ghe-
rupckelijck / ende buyten twijffel. Doch ick sal om
zorghheit alleen Augustinum laten hooren : hy seght
in Enchirid. ad Laurent. C. 43. Van den Kinder-
mens aen , die eerst gebooren zijn , tot de oude lie-
ren toe , mach men niemant van den Doop weeren.
Alsoo bewijst hyse met Goddelijcke auctoriteyt / en-
de verklaert met een datse van de algemeene Kercke
werdt gehouden / ende in geene Concilien ingestelt /
maer altydt onderhouden is. Contra Donat. L. 4.
c. 23. 24. Ende soodanige ghetuygenissen zijnder
ontellijcke in Augustino / ende andere neffens of
na hem.

Asterictus. Dit is geweest al 380. en meer jaren
nae Christi Geboorte / binnen welcken tijdt niet
weynich onkrupdt in de Kercke is in-gekropen / waer
of Paulus seght / Acto. 20: 29. Daer sullen na mijn
affcheyden sware Wolven onder u komen , &c. An-
ton. pag. 103. 104.

Eusebius. Sal men dit ter materie passen / soo
moeten de Drijbers en Predikers van den Kinder-
doop die sware Wolven geweest zijn / ende die sprec-
kers van verkeerde dingen ; ende en sal men 300. en
400. jaren na Christi Geboorte alreede geen goede
Leeraers meer ghehadt hebben / de Kercke sal al-
leen van Wolven bedient zijn. Al die Oudt-vaders
dies tijds hebben dan boose Leeraers geweest. Daer
en was dan alreeden ten tijden Cypriani in 't jaer
240. ende Augustini omtrent het jaer 400. geen
recht Leeraer meer te vinden / want het waren alle
Kinder-doopers. Sullen haer dese lieden niet ont-
setten ober haer engen seggen? Heeft Antoni geen
ghevoelen gehad als hy dus oordeelde? hoorwaer
zijn conscientie moet gestapen hebben / als hy soo
stou-

stoutelijck Wolven keurt alle Daders der eerster tijden / om hem selven ende zijne mede-verstoozers van de Gemeente / als ware Propheeten aen te puzen.

Asterictus. Hy seght verder pag. 104. Salmen den Kinder-doop voo? Apostolisch aennemen om dat de Oudt-baderen daer van gheschreven hebben? soo sult ghy oock veele andere dwalingen aennemen die mede in hare schriften besloten zijn / &c.

Eusebius. Antoni becht tegen zijn schaduw / wy en erkennen den Kinder-doop niet Apostolisch om dat zyse hebben gheleert: maer wy toetsen hare leere aen Godts woordt. Hare ghetuygenissen doch ghebruycken wy historischer wijze / om te toonen dat den Kinder-doop noyt is tegen gesproocken mit verwoopen / maer altydt is goet gekent.

Asterictus. Ten minsten salmen dan oock upt haer mogen toonen dat veel supersticien des Pausdoms van den beginne af zijn aengenomen.

Eusebius. Laet de Weder-dooperen de saecke nae soecken / zy sullen groot onderschepdt sien. Sy en sullen die supersticien in de eerste Daders soo niet binden / ende als zy beginnen ghevonden te werden men bindtse niet soo ghemeen aengenomen ende sonder tegen-spraecke of twijffelinghe als den Kinder-doop. Men bindt van veele dinghen het beginsel; sommige dingen bindtmen eerst ghebruyckt gheoorlofder wijze die namaels quaedt zijn gheworden; waer in soo de Weder-doopers meerder kennisse begeren laetse lesen het Register van de ghetuygen der waerheyte, Pleesi de Eucharistia, en dierghelijcke Schriften / die haer leeren sullen hoe de Misse / het Dagebber / d'aenroepinghe der Heplighen / offerhanden voo? dooden en andere quade leeringhen / allenskens zijn inghekropen. Maer van den Kinder-doop bindtmen gheen begin / gheen aenwas / geen ontkenninghe / gheen twijffelinghe van eenich gheprezen Leeraer in eenigen tydt / soo dat Augustinus met recht heeft mogen segghen: Geen Christen mensche en sal segghen dat de kinderen te vergeefs ghedoopt werden, Contra Donat. L. 4. C. 23. Ende

Ende met desen grondt heeft hy de Pelagianen seer
 genepen / bewijsende dat de kinderen de sonde on-
 verwozpen waren / om dat zy moesten ghedoopt
 worden. Ware nu den Doop een menschen bondt
 gheweest / die allenskenx meer en meer wierdt inge-
 zongen / ende niet al van den beginne gheweest
 hadde / Pelagiux ende de zijne souden haer met dit
 bewijs soo niet hebben dzinghen laten / maer ghe-
 nept hebben het ghene nu de Weder-dooers seggen.
 Ux zy het dan niet ghedaen hebben / ist niet een
 slaer tecken dat zy niet gheen reden konden seg-
 gen / dat den Kinder-doop een inboeringe van men-
 schen was? men sie Augustinum in zijn schriften te-
 men de Pelagianen doozgaens / ende Serm. 14. de
 verbis Apostoli. Hebben nu de Pelagianen / die veel
 waer aen gelegen was / ober 1200. jaren den Kinder-
 doop niet derben verdacht maecten als van men-
 schen ingheboert / hoe zijn de Weder-dooers nu so
 out die hier van veele min kunnen ghetuppen? kon-
 nemen niet segghen 400. jaer nae Christum dat den
 Kinder-doop op-ghewozpen was / wie sal 't nu seg-
 gen nae 1600. jaren?

A Alsterictus. Dat is boozwaer seer bedenckelijck.
 Maer hebt ghy dock onder getuppen als dese?

B Eusebius. De aenghetogene zijn genoegh / maer
 dat beter gherustigheyt neemt dock Tertullianum:
 want hoewel Antoni hem pag. 106. stelt als een tegen-
 sprecker des Kinder-dooers ('t welck booz is weder-
 spyt) hy is ebenwel met zijne mede-werckers aen
 Babel 1. Deel. pag. 163. ghedwongen hem onder de
 Kinder-dooers te stellen / anders konde hy / in 't ber-
 derde Babel der Kinder-dooers / geen plaetse heb-
 men. Ende desen heeft geleest booz Cyprianum: ge-
 lijck dock Origenes / de welke schrijft over Rom. 6.
 dat de Kercke van de Apostelen dese insettinge heeft
 antfangen om den kinderen den Doop te geven. De-
 sen is gebozen Anno 186.

A Alsterictus. Hieronymus noemt zijne schriften ber-
 sifich. Eusebius en Rufinus klagghen dat zijne
 schriften van de Ketters seer mishandelt zijn. An-
 toni pag. 102,

B

Eusebius.

Eusebius. In dit stuck wordt hy van niemant bes-
rispt. De ketters die hem mis handelt hebben / heb-
ben 't ghedaen tot haer voordeel / wat ketters hebt
ghy opt hoozen noemen die om den kinder-doop ket-
ters waren / ofte daer mede voordeel konden maec-
ken in eens anders schriften?

Asterictus. Perkinus telt dit aengetogen Boeck
onder de bastaerden / ende seght dat het van Rufino
niet getrouwelijck is ober-geset.

Eusebius. Perkinus seght alleen het leste / het eer-
ste moetmen Antonij waerheyt toe-geven: Nu al
is hy niet ghetrouwelijck ober-geset / dat en kan
zijn gheruygenisse in alles niet verdacht maecten /
voornamelijck in dit stuck / waer Rufinus geen re-
den konde hebben hem pers op te dichten. Men
mach oock nasien homil. 14. in Lucam, & homil. 8.
in Levit. welke onder de bedorben schriften niet ge-
reectent worden / soo datse Antoni valscheelijck ber-
dacht maect / om dat eenige homilien zijn bedorben.
Doch wat ist noodich hier op langh te staen / Menno
selbe wordt ghedwonghen te bekennen dat den kin-
der-doop begonnen is van der Apostolen tijdt af / Som-
marie 2. Deel fol. 183. 184.

Asterictus. Hy seght daer hy / datse niet gekomen
is ynt Gods bebel / noch leeringhe en ordinantie der
Apostolen.

Eusebius. Het tegendeel sal namaels blijcken / nu
seggh ick alleen: heeste ten tijde der Apostolen ghe-
weest en niet Apostolisch of Goddelijck / hoe en heb-
ben zyse niet bestraft: hoe en hebben zy ons daer voor
niet gewaerschout / voornamelijck indien 't sulcken
grooten laster en misbruyck is als Menno roept?
Souden zy heter eenen versierden Doop als de Be-
snijdenis geleden hebben? Act. 15. Galat. 5. Philip. 3.
ofte min gheacht hebben dan eenige misbruycken in
het Ahondtmael / ofte hoemen het hay? sal dragen?
1 Corinth. 10. en 11.

Asterictus. Ick en heb niet meer tegen te brengen.

Gebruyck
van het ver-
handelde.

Eusebius. Laet ons dan besluyten: Dat de We-
der-doopers valscheelijck voorgeben / dat den kin-
der-doop zy versiert in den rijke des Antichristes /
nae

dien 30 langhe is in gebuyck geweest eer den
 Antichrist ende zijn rijck was int-ghewoedt. Ten
 oeren: Dat geen Leeraer/beel min eenige Gemeyn-
 te geheele 1500. jaren langh en kan gebonden wer-
 den / dat is van den Apostolen tijdt aen tot op dese
 laatste tijden / die 30 konnen bekennen met haer eens
 woesen / nadien niemant opt ergens den Kinder-doopt
 quaedt berklaert heeft / maer die althijt kuyten
 sijffel is ghehouden. Sullen nu de Weder-doopters
 die oude Leeraers en Gemeenten berwerpen? soo
 sien 30 moeten segghen dat het de rechte Gemeyn-
 te niet geweest en zijn die de tien sware verbolgin-
 gen geleden hebben. Soo sal oock de Gemeente lan-
 ge eer den Antichrist quam verborogen gheweest heb-
 ben: ende 30 en sullen niet moeten tellen 1274. jaren
 eer 30 schuyplet / maer by de 1500. jaren / teghen de
 verkenninghe in der Menisten belijdenisse pag. 95.
 so wel eyschen wy noch alsoo / dat 30 ons ghe-
 boortende dien tijdt eenighe kinderen wijsen van dese
 vluchte Vrouwe / want de Gemeente en konde so
 verballen datmen in soo veel hondert jaren niet
 verliedmaet daer van soude vinden / nademael den
 maech / als de Vrouwe vluchtet / noch eenige bindt
 haren zaden daer hy tegen strydet / Apoc. 12: 17.
 wissinnen 30 dat niet doen / wat zijn 30 dan booz een
 Gemeente? Ofte willen 30 liever die oude Leeraers
 Gemeenten / als oock die vrome ghetuyghen
 Jesu Christi die onder den Antichrist in veele hon-
 dert jaren hebben geleden ende in onse Martelaer-
 stecken staen / booz goedt houden ende rechte leden
 Antichristi bekennen? maer soo sullen 30 booztaen soo
 moet schelden op de Kinder-doopters / noch
 om den Kinder-doopt soo veele beroerten maeken:
 want heeft de Gemeente ende hebben de geloobige
 in der Apostolen tijden aen konnen goet wesen al en
 vorender geen verwerpers des Kinder-doopts / waer-
 en sullen 30 in dese laatste tijdt den Kinder-doopt
 houdende niet konnen goet wesen? Ja so heb-
 ben oorzack haer wedersprecken van den Kinder-
 doopt verdacht te houden / ende te presumeeren dat
 de saecke goet is / want het en behoort in gheen
 Christen

Christen herte te komen / indien den Kinder-doopt
 soo veel ghekijst en gheroeyt waerdich is als de
 Weder-doopers maechen / dat Godt die van der
 Apostolen tijden aen in zijn ware en waerde Ghe-
 meynte / in alle geyzesen Leeraers / sonder bestraffin-
 ge der Apostolen ofte harer Discipulen / iae sonder
 pemandt twijffelinghe / soude hebben laten plaetse
 houden / om nu maer in dese laetste eeuwte doot een
 deel onbaste / twistige / ende hoewel schijn-heplige /
 ebenwel verwerde menschen / die nochte met mal-
 kanderen nochte boot haer selven een gewisse en wel-
 berseckerde belijdenisse des geloofst hebben / de sel-
 ve te bestrijden. Ick wenschte dat onse partijen dit
 wel overdachten / ende besagen of zy oock op dese
 dingen soodanighen antwoort konnen binden / die
 niet by den onbetenden een schijn / maer boot den
 verstandigen een rechte gerustigheyt gebe.

C A P. II.

Dat de Weder-doopers met gheen
 klare schrift zijn te payen: ende dwase-
 lijck uyt-ghedruckte letter eyschen over
 den Kinder-doopt.

Asterictus. Het gene gesept is gheeft wel een
 krachtich vermoeden / maer geen volle ober-
 tugginghe / daerom laet ons bootaen spreec-
 ken van de Heplighe Schriftuere / ende sien
 of den Kinder-doopt daer mede kan bestaen.

Eusebius. Soo ghy het in zijne volle leden aen-
 merckt t gheeft al wat meer als vermoeden / ende
 wy mogen seggen met 1 Joh. 2: 24. t Gene ghy lie-
 den dan van den beginne gehoort hebt, dat blijve in u.
 Doch tot volle ende ontwijffelijcke seckerheyt heb-
 ben wy de Schriftuere oock krachtich aen onse zyde.

Asterictus. Gedenckt dat ghy klare Schrift / geen
 dunster Philosophie moet gheben / anders kan al u
 bewijs niet gelden.

Eusebius.

Idusebius. Ick heb soodanich bewijs dat u ende
leersame wel sal holdoen. Wat de Weder-doo-
aengaet / het is vergheefs klare schrift by te
ingen alst met hare booz-oordeelen niet accordeert.
is t'zoo onse so hestich teghen sprecken is niet om
het onse aen klare schrift ontbreect / maer om
in ongeseggelycke hartneckigheyt haer boornaem-
swapen is.

sterictus. Dat is wat hardt ghesproocken / zyn
ten hooghsten schijnen de Schriftuere te hoo-
ende van conscientie weggen u lieden teghen te
/ als die niet anders konnen sien of zyn en hebben
woordt aen hare zijde.

Idusebius. Nochtang de saecke zelfs betuyght
erlyck t'gene ick segge. Hebt ghy het boozhenen
gemerckt hoe klarelyck Godts woordt booz onse
sich die leer-stucken die wy verhandelt hebben? En-
monenomen hare tegen-spraecke ware eenichsing te
voorschynen in die hooghe stucken ende soo swaer
voort de booz t' vernuft om te verstaen: wat kan haer
hartneckigheyt supheren / dat zyn doorgaeng la-
yren op het onderhoudt der Predikanten/waer ober
ang Gods woordt soo klaer is / dat het haer
wyls beschaemt maect: dit hebt ghy onghes-
iffelt van onse eerste t'samen-spraecke noch wel
houden.

sterictus. Het is my noch in verscher gedachtenis-
ende hier in kan ick haer geensing verschoonen.

Idusebius. Van de mensch-werdinghe Christi uyt
Maria / uyt den gheslachte Davids / uyt de Stam-
Juda / van den zede Abrahams / Isaac en
Jacobs / is de H. Schrift immers alsoo klaer:
ere is desen Artijckel niet klaer ghegrondt in
woordt / soo en isser gheen klaerheyt in het
heele boeck der Schriftuere. Want hoe konde
derden den oorspronck der menscheit Christi uyt
Maria aengewesen worden / dan ghenoemt worden
het zaedt der vrouwen, het zaedt Abrahams, &c.
in rijcken voort komende uyt den afgehouden
eck Isai, een scheute uyt zijne wortelen, een Sone
de lendenen Davids, een vrucht zijner lendenen,

De Weder-
doopers en
hooren
geen klare
schrift in
Christi
mensch-
werdinge.

uyt den zade Davids, uyt den Vaderen, de vrucht des buycks Mariae, en dierghelijcke seer veel. **Al** hadder gheseyt gheweest Christus heeft bleesc en bloedt van Maria aenghenomen / het en konde niet klaerder wesen dan dese manieren van sprecken: oock zijn het die / welke de Schrift doorgaens in 't stuck van ghegeneratie ghebruyckt / end men sal gheen woorden binden waer mede de oorspronck der kinderen van haren Ouderen ghetoonwerdt / die niet oock van Christi menschwerdinghe ghebruyckt werden. **E**ventwel en houden de Wederdoopers niet op ons hier in tegen te sprecken / ende ofte eenighe veranderinghe te stellen in de Godtheit des Soons / ofte eenigen oorspronck zijner menscheit te stellen die zy niet opentlijck en derben belijden?

Asterictus. De Hansiten reddden haer hier in / seggende / zy hebben den Salichmaecker al / het zy haer even eens van waer zijne menscheit is gekomen.

Eusebius. Dat ware wel gesept ware ons hier van niet geleert / maer nu daer soo klare leere van is / het en is niet anders als de ooghen slupten voor de Sonne. **E**nde hoe! sal het te vergeefs soo sorgghuldigh geleert wesen van waer Christi menscheit zy; wordt hy niet soo wel geleert te wesen den sone des Menschen, den sone Abrahams, den sone Davids, als den sone Godts? ende moeten het eene niet soo wel gelooven als het ander? behoort het niet beyde tot het Evangelium Gods van zijnen sone Jesu Christo? **Rom. 1: 3. 4.** Hooft Paulum 2 **Timoth. 2: 8.** Houdt in gedachtenisse dat Iesus Christus uyt de dooden is opgeweckt, uyt den zade Davids, nae mijn Evangelium. **E**nde dat Paulus als zijn Evangelium soo wil onthouden hebben / salmen dat soo bezijden stellen als en ware daer aen niets ghelegen? hooft hem oock **Heb. 7: 14.** Het is openbaer, dat onse Heere uyt Iuda ghesproten is: ende dit stelt hy tot een fondament van de veranderinghe des Priesterdoms ende der Wet. **D**at dan Paulus stelt als secker ende tot een fondament van soo ghewichtighen saecke / salmen dat in 't onsecker stellen ende aen welckerg kennisse ons niet veel is ghelegghen?

Asterictus.

Asterictus. De Weder-doopers belijden immers dat Christus upt David en Juda gesproten is.

Eusebius. Doozwaer de sulcke en konnen het niet belijden die dzyben / dat Maria zy upt den dochteren Arons : want alsoo hy gheenen bleeschelijcken Vader hadde / die zijn Moeder upt Aron afkomstich houden / moeten hem onder de stamme Levi reekenen.

Asterictus. Sy sullen seggen dat hy gheseyt werdt upt Juda te wesen / om dat hy ghehouden wierdt een sone Joseph te zijn / die upt Juda ende van den gheslachte Davids was.

Eusebius. Dit bevesticht mijn seggen / want soo en konde hy niet waerlijck upt Juda ende David wesen / maer alleen na de opinie der menschen.

Asterictus. De dingen werden in de Schrift dickwijls genoemt na't gene zy ghehouden werden.

Eusebius. Hier en kan het soo niet verstaen werden / de redenen zijn veele : neemt nu kortelijck dese drie. I. Den Apostel seght het is openbaer, &c. salmen seggen van eenige saecke / het is openbaer dat het soo is / als het maer en is nae opinie der menschen? II. Hy stelt Christum upt Juda / met ontkeninghe dat hy is upt de stamme Levi / vers 11. 12. 13. 14. Soude hy ontkennen het ghene in der waerheyt was / om te stellen als secker het ghene maer en was na opinie van menschen? soude dat wesen oprechtelijck leeren en vaste gronden legghen? En dit geeft de III. reden / want het geheele dispuut des Apostels soude in d'asschen vallen : want als hy wilde beslupten / dat het Priesterschap op een ander gheslachte was ghekomen / alsoo Christus gheacht wierdt upt Juda niet upt Levi te wesen / derhalben datter veranderinghe des Wets moeste gheschieden : soo mochte een ander met grooter recht beslooten hebben / dat het op het gheslachte Arons ende de stamme Levi was gebleven / dat oock de selve Wet moeste blijven / nademael Christus niet na achttinge maer in der waerheyt upt Levi was / ende peder saecke meer moet gheoordeelt worden nae de waerheyt / dan nae menschen achttinghe. Sal dan Pauli seggen
B 4 waer

waer wesen Christus moet waerlijck uyt Juda wesen dooz eene Moeder selbe uyt Juda zijnde.

Asterictus. Die dan bekennen dat Maria uyt Juda ende van den huyse Davids was / moghen immers bekennen dat Christus uyt Juda ende Davids zaedt is.

Eusebius. Hoewel zy min swarigheyt hebben als d'ander / nochtans en mogen zy 't niet seggen so langhe zy ontkennen dat hy uyt Maria mensche is geworden.

Asterictus. Mach Christus niet gheseyt worden van daer te wesen / van waer hy ghebozen is.

Eusebius. Ja men mach en moet het seggen / maer niet de Weder-dooopers ist anders ghelegghen / naedien zy het wesen ende het gebooren wesen in Christo schepden / seggende dat Christus niet uyt Maria / maer alleen in Maria mensche is gheworden ende so van haer gebozen : Ick segghe / zy en belijden niet dat hy uyt Maria is , maer alleen dat hy van haer gebooren is. Maer als zy op dese braghe sullen nae haer gheboelen antwoorden / van waer Christus nae den vleesche zy, ofte gesproten zy, zy sullen segghen / dat het is uyt eenige veranderinge in zijne Godheyt / ofte andere sullen ons wijzen op eenighe hemelsche stoffe ofte eenige andere stoffe in Maria geschapen of anders in haer gebracht. Willen zy doch seggen dat het een dingh hy haer is / uyt Maria te wesen , ende uyt haer ghebooren te wesen , soo komen zy in onse meeninge : ende dit wil oock den Apostel / want hy en seght niet simpelijck dat Christus ghebooren is uyt Davids zaedt / Ec. eben of zijne Moeder niet anders aen hem en hadde dan het dragen ende baren : maer hy seght / dat hy is uyt den zade Davids : Dat hy gesproten is uyt Juda / Ec. dat is zijne menscheit van daer oorspronckelijck ontfangen heeft / gelijck de kinderen plegghen uyt hare Ouders te wesen. De Weder-dooopers dan dit ontkennende / ofte dese kennisse onnoodich achtende / sluyten zy niet hare oogen booz de klare waerheyt / ende een sonderlingh stuck des Euangheliums : zyn zy oock niet duydelijcke schrift te winnen ?

Asterictus.

Asterictus. Ick moet u doock hier in roe-stemmen.
 Eusebius. Ghy sult noch meer hoorzen. Is het
 niet oock klaer datmen in goede oorzaecken en ghele-
 gentheyt wel mach eenen eedt sweeren by den name
 Gods? Hier en is gheen oorzaecke om dit te ontken-
 nen dan de woorden Christi Matth. 5: 34. Ic. Sweert
 ganschelijck niet, maer laet zijn u woort jae, jae:
 neen, neen: wat boven desen is, dat is uyt den boo-
 sen, ende Jacob. 5: 12. welke woorden nochtan
 jaer selven berklaren: want gelijck verboden werdt
 te sweeren/ so werdt oock verboden boven Ja of Neen
 te gaen / ja sulcks werdt uyt den quaden genoemt.
 Nu de partjen en kunnen niet seggen dat dit gan-
 schelijck en allesins is verboden / want Christus
 heeft ten minsten boven Ja en Neen ghegaen / soo
 oock wijslyc hy seide: Voorwaer, voorwaer. De par-
 tjen eenige saecke bebestighende op haer mannen of
 vrouwen waerheyt en dierghelijcke / gaen oock selve
 verder. Soo moeten zy dan bekennen dat het maer
 een secker aensien verboden werdt te gaen boven Ja
 en Neen: ende soo werdt dan oock den eedt verbo-
 den / 't welck neffens het ghesepde mede hier uyt
 blijkt / om dat Christus de manieren der eeden booz-
 tellende die hy verbiet / in 't minste geen tecken en
 heeft dat hy oock daer onder verstaet eenen eedt
 Gods salighlijck by Gods name gedaen. Als hy den
 eedt ganschelijck verbieden wilde / nadien hy doch de
 manieren van sweeren verhaelt / hy moeste immer
 die maniere niet verswijgen daer het meest op aen-
 komt. Wat kan men dan beter berklaren als uyt de
 woorden selve? De Joden achteden het derde Gebodt
 wel voldoen als zy geenen eedt byaecken die by Gods
 name gedaen was / ondertusschen beelden zy haer in
 dat het Godts name niet en raecte als zy swoeren
 by Hemel, Aerde, Ierusalem, haer Hooft, den Tem-
 pel, den Altaer; swoeren daerom lichtbaerdich daer
 by / ende al swoeren zy valsch zy meenden daer en was
 de soo niet aen ghelegen. Christus leert haer het con-
 trarie / en beveelt zijne Discipulen sulcks te vermij-
 den. Van Gods naem spreekt hy niet / want de Pha-
 rizeen selve leerden noch / datmen daer by niet so licht

Noch over
 het Eet-swe-
 ren.

en valsch mocht sweeren : maer van d'ander manieren leerd hy / dat sy noch indirectelijck Godt raecten / derhalven Godts naem misbruyckten / ende daerom moesten gemijdt werden. Matth. 5: 34. 35. Ende Matth. 23: 20. 21. 22. Konnen de Weder-dooper beter verklaringhe gheven waerom Christus / wabhoben Ja en Neen gaet / upt den quaden noemt soo het doch niet allesins daer hoben te gaen behoben is? Doch 't is dwaeshepdt hier op langh te staen / want wy hebben onwederspreeckelijck exempelen van eeden selfs in 't Nieuwe Testament Den Apostel Paulus die Christi meeninghe wel verstaen heeft / roept Godt d'ichwijls tot getuyge, di doch een vbandt is van leugenen: ja roept hem tot getuyge over sijne ziele, 2 Cor. 1: 23. Is dit geen eedt? wat sal dan de Weder-dooperen een eedt wesen immer? het gaet verre hoben slechte Ja of Neen: Ende dit derben de Weder-dooper selfs nabolgen: 't welck sy te vergeefs berschoonen / segghende men Menno / datmen wel mach sweeren tot bevestinge der eeuwiger waerheyt, ten prijse Godts, tot bouwinge der broederen: Ofte met de Colloquenten van Emden: Datmen Godt wel mach tot getuyge roepen in Goddelijcke saecken. Want soo moeten sy bekennen / als geseydt woꝝdt en sweert Geenins, dat het generael woꝝdt Geenins verstaen moet werden niet generael maer met bepalinge / en alsoo werdt den wegh gebaent hoor ons / want sulcke bepalinge wy stellen werdt ons van de woꝝden selve in handen gegeven. Ende soo veel toegebende / hoe woꝝdt door het woꝝdt Geenins den eedt van tijdelijcke handelungen in goede gelegentheyt gedaen meer van haer verwoꝝpen dan den eedt in Goddelijcke saecken? Willen sy dan in menschelijcke saecken oock niet gaen hoben slecht Ja, of Neen? dat sullen sy haer wel wachten: ende hoe konnen sy dan eenen eedt in sulcke dingen gheheel misprijzen? te meer alsoo Pauli eedt niet per Goddelijcks raechte / maer alleen sijne reyse na Corinthen? Maer wat konnen sy segghen op Heb. 6: 16. waer Paulus seght van de menschen (sonder onderschept van geloobige of ongelooibige / ja eygent-

engentlijck van de geloobige en brome / als die alleen
te rechte sweeren by den ghenen die meerder is)
niet dat sy plegen te sweeren (als waer niet meer ge-
geoozloft) maer dat sy Sweeren (als 't gene noch ge-
zupckelijck was) by den genen die meerder is, ende
dat den eedt gedaen tot versterckinge hen het eynde
& aller tegen-spreeking: soo machse dan van al-
erley dingen / waer 't de ghelegentheyt bereyscht/
gedaen werden. Is dit niet genoegh / laet haer ghe-
rencken dat Godt selve sijne ghenaden-belosten met
eede bebesticht / Heb. 6: 13. 14. dat den Engel Godts
heest geswozen / Apoc. 10: 6. Is Godts ende der
Engelen Ja en Neen soo vast niet als eenen eedt?
merken de Weder-doopers haer waerhejdt hier by
ghelijcken? nochtans hebben sy geswozen / om haer
geoozloft meer te bekrachtighen. Van den kinder-
doop eytschen de partijen altydt bevel of exempel:
man den eedt hebben wy soo krachtige en klare exem-
pelen / eventwel blijven sy in hare dwalinge hardne-
ckich: kunnen dan seggen dat sy met klare schrift zyn
te helpen?

Asterictus. Ghy geeft my oozsaecke te gheloovent
mat in dese saecke eygensinnighejdt hare oogen ver-
blindt / want dit stuck is soo klaer dat het wonder is
mat het de Weder-doopers dus lange niet en hebben
ghesien en begrepen.

Eusebius. Wat seght ghy van het ampt der Ober-
hejdt? zijnder geen leeringen noch exempelen die het
selve den Christenen gheoozloft stellen? zijnder niet
so klare voozseggingen in den Ouden Testamente van
Dozsten en Overheden die Christum souden erken-
nen / sijne Gemejnthe soude voozstaen / versozghen
en beschermen / Jes. 49: 23. Ps. 72: 9. II. Jes. 60:
10. 11. 12. 16. Ofte heeft Dabid te bergheefs de
Coningen ende Richters op aerden gewaerschout dat
sy den Sone souden kussen? Psal. 2: 10. 11. 12. Wie
ster opt van de Overheden ofte groote Heeren / tot
Christum bekeerdte wozdende / vermaent sijn booz-
igen staet en ampt af te leggen? Petrus onderwijst
Cornelium van de dingen Christi / maer wat titel-
men bindmen dat hy bevolen soude hebben sijn ampt
af

Noch over
het Over-
hejts-ampt.

af te leggen? Act. 10. Philippus onderwijst den
 Moorman van Christo/ doopt hem / maer van sijn
 dienst te verlaten is gheen vermaen / Act. 8. Wat
 fundament isser om maer te gissen / ick swijge baste-
 lijck te bewijfen / dat den Hopman te Capernaum
 Matth. 8. Joseph van Arimathea Matth. 27: 57
 Luc. 23: 50. Sergius Paulus Act. 13. Publius den
 Obersten van Melite Act. 28: 7. haer ampten sou-
 den afgheleydt hebben / ofte daer toe vermaent sou-
 den wesen? Ja / selfs de belijdenisse / soo wel van den
 Menschen als van de Vansiten / bekennen het Ober-
 hepts-ampt een noodtwendighe ordinantie Godts /
 tot onderhoudinge van den ghemeppen staet / sonder
 welcken de Werelt niet en mach bestaen: mach nu
 een Christen een noodtwendighe ordinantie Godts
 niet bedienen? ofte salmen Godt die oneere aen doen/
 die van naturen heplich enderechtbaerdigh is / dat-
 men hem toeschijbe een ordinantie die een Christen
 niet mach bedienen / ende tegen het Christen leven
 strijdt? Dit ampt was in den O. T. den gheloo-
 ghen gheoorloft; in den N. T. ist niet afgheschaft/
 maer het blijft noch / het is noodtsaeckelijck / het is
 Godts dieneresse / Rom. 13. Godt wil het: ende moet
 derhalven goet wesen: wat bescheydt is dit / dat
 het dan een Christen niet en mach bedienen? het
 is waer / Christi Coninckrijck is niet van deser We-
 relt, Joh. 18: 36. Maer is dat geseydt dat niemandt
 die onder sijn rijcke is wereltsche regheeringe mach
 aenbaerden? Liebe waerom sal men doo? Christi gee-
 stelijck rijck meer wereltlijcke regeeringe den Christe-
 nen verbieden dan wereltlijcke goederen? want dese
 en zijn ons niet noodiger dan het ghene: ende berde
 zijn sy even verre van den geestelijcken staet des rijcks
 Christi. Oock seght Christus wel tot sijne Disci-
 pulen: Alsoo en sal 't onder u lieden niet zijn, name-
 lijck als onder de Coninghen en Obersten / Ec.
 Mat. 20: 26. Marc. 10: 43. Luc. 22: 26. maer hoe-
 men de woorden sifret / men sal alleen dit daer in bin-
 den / dat de Apostelen / en volgens de Veeraers / niet
 en moeten hooghept ober malkanderen / nochte in ha-
 re bedieninge soecken: maer dat hy alle sijn dienaers
 en

en nabolgers de wereltlycke regeeringe soude herbo-
den hebben / en konnen sy inder eeuwigheyt upt Chri-
sti woorden niet bewijfen.

Asterictus. Onder de Ampten der Ghemeente
1 Coz. 12: 28. Eph. 4: 11. wordt het Oberhepts-
ampt niet genoemt.

Eusebius. Daer werden ghenoemt de diensten die
aen de Gemeente / als een geestelyck lichaem / tot
geestelycke opbouwinge / besich zijn. Maer laet de
partijen rondelyck verklaren / of de leden van Christi
geestelyck Ryck geen ander ampten moghen bedie-
nen dan ghenoemt werden / 1 Coz. 12. Eph. 4. Haer
oppen doen gaet hier tegen / want sy willen wel Pre-
dicke-maekers wesen op de Doopen / ende andere ampt-
en bewaren daer geen swaerd by en gaet / al en be-
reiffen sy maer wereltlycke dingen.

Asterictus. In Christo en is niet min ghebleecken
als wereltlycke macht / en regeeringe; dien wy noch
nachten moeten nabolgen / en in syne kruysdragende
voetschappen treden. Joh. 8: 12. en 10: 27. Heb. 12:
1. 2. 3. 1 Pet. 3: 21. &c.

Eusebius. In Christo en is oock niet min geblee-
cken als wereltlycke regeeringe van Doopen en Blec-
ken / Kerck-booghdije en dierghelycke: ja in hem
en zijn geen wereltlycke hanteeringen of bekomme-
ningen gebleecken na dat hy sich in synen dienst heeft
vertoont. Nochtans en volgen hem de partijen
hier in niet na; ende moeten alsoo met ons bekennen
datmen Christum wel moet nabolgen in deuchden/
maer in syn maniere van leven niet onderscheydt.
Willen dan de Weder-doopere wat uptrechten /
laet haer bewijfen dat wy alles moeten blieden wat
Christus niet ghehadt ofte bediendt heeft / sy sullen
verwerck hebben.

Asterictus. Christus en heeft oock aende lidma-
ren syner Kercken gheen wetten noch regulen van
wereltlycke regeeringe booz-geschreven / noch haer
gewesen op der Joden wetten / veel min op de wetten
der Roomischer Kerseren ofte Heydenen.

Eusebius. Het en is geen wonder nadien hy niet
gekomen is om tydelijcke saecken / maer alleen gee-
stelycke

stelijcke ende behoorende tot sijn Rijcke te beschic-
 ken: onderwijlen en heeft hy de wereltlycke regee-
 ringe nochte de wetten daer toe dienende niet weci-
 ghenomen nochte den sijnen verboden. Doch laet di-
 partijen wederom bewijzen / dat een Christen geet
 beroepingen of diensten mach aenbängen dan waer-
 van in 't N. T. bysondere wetten zijn ghegeven; sy
 sullen haer leven langh te soecken hebben ende niet
 uptrechten. Wereltlycke wetten hoefde Christus
 niet te leeren / als die door het oberige licht der na-
 turen konden ten meestendeele ghebonden werden:
 ende indien selfs de Heydenen rechtbaerdige wetten
 hebben konnen maecken / hoe veel te meer gheloobi-
 ge Christenen diens verstandt soo veel beter verlicht
 is: die hoewel geen particuliere wetten / ebenwel
 soodanige generale gronden der wetten van Christo
 hebben / waer upt sy de particuliere wetten konnen
 beproeven of docht onder de natuerlycke gherechtigh-
 heyt der Heydensche wetten pers schuyt 't welck
 met de Christelycke gherechtighheyt niet en accor-
 deert / ende geen goede Christelycke regeeringhe
 volgens den regel Pauli 1 Timoth. 2: 2. soude kon-
 nen maecken: die daerenboven een goetd Patroon
 hebben aen de burgerlycke wetten Mosi / booz soo
 veel sy niet en slaen op de bysondere ghelegentheyt
 Israels: ende daer by veele ghemeene gronden in
 den O. T. Seggen sy: Christus heeft ons daer toe
 niet ghewesen. Ick segge wederom: Al heeft hy 't
 niet uptdruckelijck ghedaen / hy heeft 't bedekte-
 lijck gedaen / ghelijck oock d' Apostelen / want van
 waer komen anders die stellinghen die wy vinden
 Matth. 26: 52. 1 Cozinth. 5: 1. Apoc. 13: 10. en
 andere elders meer: ende al hadde hy het geensins
 gedaen / hy en heeft oock niet verboden daer toe te
 gaen / ja van veele dingen geen verklaringe doende
 heeft hy klaerlijck de wetten Israels / booz soo veel
 sy andere volckeren konnen te passe komen / geau-
 thoriseert / willende dat de Heydensche wetten daer
 na beter en volmaeckter sullen werden. Willen de
 partijen dit ontkennen / waer sullen sy dan leeren
 de wetten van de graden van maeghschap in houwe-
 lijck

ick te mijden? sy en derben immers niet seggen dat
 de Christenen op geen maeghschap hebben te letten:
 e regulen sullen sy by de Heydenen niet willen soe-
 ren/ oock en zynse daer niet gantsch supber te binden:
 Christus heeft daer niet van geleerd: waer konnen
 dan soecken dan in 't **D. C.**? of sullen sy dit weeren
 in haer eppen herffenen in de plaets te stellen? Hoozt
 ierenboben den Apostel 1 Cozinth. 6: 1. 2. 3. 4. 5.
 waer hy de geloobige leerd niet onder de ongeloobige
 waer onder de hepligen te rechte te gaen: ende daer-
 mupt de Gemeente Mannen te stellen die ober de
 idelyke dingen mogen Rechter wesen en oordeelen.
 Hier toe geeft hy een reden recht contrarie als onse
 partijen: sy seggen / Christi Ryck is niet van deser
 Werelt / ergo de geloobige moeten de wereltlycke re-
 gierung en hoogheyt mijden / en 't wereltlyck ampt
 't wereltlycke regiment laten: maer Paulus be-
 ampt / dewijle de Hepligen de Werelt ja de Engelen
 oordeelen sullen / dat sy niet onwaerdigh moeten ge-
 richt worden de minste / dat is / de tydelijcke dingen te
 oordeelen. Hier hebben de partijen drie dingen aen
 mercken: I. dat Paulus onder de Christenen Rech-
 der van tydelijcke dinghen raedt te stellen: derhal-
 den dat een gheloobige een ampt mach bedienen hoe-
 minnigh Christus heeft ghewengerdt / als byten sijn
 droep / Luc. 12: 14. ende 't welck onder die ampten
 der Kercke / die Paulus noemt / 1 Cozinth. 12: 28.
 1 Ph. 4: 11. 12. niet getelt en werdt. II. Dat Pau-
 us een generale reden daer van geeft / die op 't geheele
 oberhepts-ampt eben soo wel mach gepast werden.
 Want na Pauli exempel mach ick besupten: Die
 Werelt en Engelen sullen oordeelen / die als Co-
 ningen ende Dozsten daer ober sullen wesen / die ja
 der Christo in eeuwigheyt als heerschen sullen: zyn
 niet waerdich ober de minste / ober de tydelijcke
 ningen te heerschen? soo dat de partijen de geloobige/
 Pauli grondt-reden / klemnigheyt aendoen / hen
 wereltlycke regeeringe verbiedende. III. Dat
 Paulus de gheloobige op geene wetten wijst / oock
 zynder geen particuliere wetten / om alle tydelijcke
 ningen te richten / in het **D. C.** sy moeten dan ofte
 veele

veele dingen ongeoordeeldt laten en de processen an een spijcker hangen / ofte soodanige wetten gebuyken als booz-geseydt is: ende met een bekennen dat het een uytnemende sothept is / eenigh ampt de Christenen onghoorloft te achten om dat Christus geen particuliere wetten daer toe heeft gegeven.

Van het
swaert dra-
gen en
krijgh voe-
ren.

Asterictus. Ick hebbe vermaect u alsoo te horen redenkabelen / ende geboele dat u redenen daer per binden: doch dit moet ick booz t'leste bemanen dat de Weder-dooers t'Oberhepts-ampt meest betwerpen om het swaert en krijgh voeren / daer aen hangende / t'welck hem met Christi en der Christenen afgestorven leben niet en boeght.

Eusebius. Was niet een afgestorven leben dat Johannes leerde? predichte hy niet ware bekeeringe aen welcken niet en ontzack om de Helle t'ontgaen Matth. 3. Luc. 3. Waren t'niet effene banen en rechte wegen die hy bozderde? bekeerde hy niet den onghoorzame tot de boozsichtigheyt der rechtvaardigen / om den Heere te bereyden een welgheschick volck? Luc. 1: 17. Wat konder aen soodanigen leer onthreucken tot een afgestorven leben? evenwel sijn leere laet den krijghs-lieden het swaert houden / leertse maer hoe sy hen moeten dragen / Luc. 3: 14. Doch en is niemant geleerd het swaert af te leggen als hy ghelooovich wierdt: niet dien Hopman / Matth. 8. niet Cornelius / Act. 10. niet Sergius Paulus / Act. 13. niet den Stockwaerder / Act. 16. niet Publius / Act. 28. niet Prastus den Rentmeester / Rom. 16. hoedanige personen in dien tijdt leden van den Raedt waren: boeght hier by die van des Keysers hupf-ghesin / Philip. 4: 22. en andere meer. Doch om de partijen met haer selven te dringen / laetse oberleggen / I. of Abrahams / Moyses / Josue / Samuels leben niet en sy gheweest een afgestorven leben / om dat sy wapenen ghebuyck hebben? II. Of Paulus / ende alle die haer dooz wapenen laten beschermen ende sulcke bescherminge soecken / Christi ongewapent leben en kruysdzagende boetstappen nabolgen konnen? III. Of een Weder-dooers Leeraer Christum recht na volghet / die doozloghs-

doofloghs-dingen (waer dooz men de byanden aen
't lichaem beschadicht en daer toe gekocht werden)
maeckt en verkoopt ?

Asterictus. Moeten dan de gheloobighe niet hare
swaerden tot ploeg-yseren en hare spieffen tot sicke-
len maecken / volgens Ies. 2:4. Mich. 4: 2. 3. want
hier op wijst de belijdenisse der Hansiten Art. 18.

Eusebius. Die plaetsen en gheben niet te kennen
dat yder Christen soude ghehouden wesen geen wa-
penen meer te ghebruycken: want zy en verbaten
niet een hebel van 't ghene wy moeten doen / maer
een propheetie van 't gene Godt wil te wege brengen.
Du de propheetien en konnen niet seffen / maer wo-
den verbult gelyckse Godt gemeent heeft: ende dese
en wordt niet nae de letter verbult / want waer heb-
ben opt de partijen ghesien of ghelesen / dat gheen
volck meer teghen het ander een swaert op hief?
nemen moerse dan niet nae den letter nemen / maer
overstraen van geestelycke byede / en volkomen ruste
hier nae in 'teewich leven. Sonder sulcke berkla-
ringhe en konnen de partijen noyt waer maecken
gene oock ghepropheeteert werdt Ies. 11: vers 6. tot
10. Tot krachtiger obertuppinghe staet aen te mer-
ken / dat die ghemelde propheetien niet alleen booz-
zegghen datmen gheen swaert soude boeren / maer
voornamelyck datmen gheen swaert ofte quaedt
houde byessen / 't welck eenen blinden kan tasten
Ies. 2. en 11. maer voornamelyck Mich. 4: 3. 4.
Het een volck en sal teghen het ander volck gheen
swaert op-heffen, ende zy en sullen den krijgh niet
meer leren. Maer zy sullen sitten een yder onder zij-
nen Wijn-stock, en onder zijnen Vyghe-boom, ende
maer en sal niemant zijn diese verschricke. Spreekt
dit van upterlycke byede / hoe werdt het verbult /
indien Christus niet ghekomen is om byede maer om
het swaert te senden / Matth. 10: 34. ghelyck dan
dese ruste werdt beloof / in den selben sin salmen de
swaerden aflegghen: maer ghelyck het krupen en de
vervolgninghe onder het P. C. niet en strijden met des-
se belofte / alsoo oock niet het wettelyck krijgh boe-
ren: ende wanneer Godt sulcken seckeren ruste sal
C geven

geben als de woorden upterlijck schijnen te toonen / dan sullen wy garen met de Weder-dooperen seggen / het is tijdt de swaerden en wapenen af te legghen.

Asterictus. De belijdenisse wijst oock op 2 Cozintij. 10: 4.

Eusebius. Niet min sottelijck: want Paulus spreekt alleen van hem en andere Leeraers des Euangheliums die niet dan met geestelijcke wapenen strecken: maer en leert gheensins dat het swaerdt in gheen beroepinghe en mach ghebruyckt werden. Tot een besuypt neemt noch dit bewijs vooz ons / upt der Vansiten belijdenisse Act. 37. Wy zijn ghehouden (seghtse) Godt voor de Overigheden te bidden, en wijst op 1 Timoth. 2: 1. 2. waer Paulus tot een grondt leght vers 4. dat Godt wil dat oock foodanige saligh worden, &c. Maer hoe? haer ampt aflegghende? Neen: maer oock behoudende / want hy leert bidden / dat wy een gheruft stille leven onder haer mogen leyden in alle Godtsaligheyt en eerlijckheyt. Willen dan de Weder-dooperen op desen grondt ende wijse vooz de Oberheden bidden / hoe konnen zy haer ampt den Christenen ongeoorloft houden? Haer ghebedt en belijdenisse en accordeeren gantsch niet.

Asterictus. Ghy hebt ghenoechsaem en onweder-spreckelijck bewesen / dat Godts woordt aengaende Christi mensch-werdinge / het eedt-sweeren / ende ampt der Oberheyt soo klaer vooz u lieden is / dat het groote hertneckigheyt is u lieden daer in tegen te sprecken.

Eusebius. Soo moet ghy dan bekennen dat de Weder-dooperen met geen klare schzift en zijn te helpen: daerom hoe vaste redenen wy mogen geben van den Kinder-doop / de partijen en sullense niet aennemen soo langhe zy hare domme engensinnigheyt niet af en legghen.

Asterictus. Hebt ghy-lieden dan oock klare schzift vooz den Kinder-doop / dooz gebodt / exempel / ofte leere?

Eusebius. Genomen daer en ware gheen dupdelijck ghebodt / exempel noch leere / is dan een saecke gantsch verwerpelijck?

Asterictus. Ja / want soo en blijster geen bewijs.
Eusebius.

Hoedanige
bewijfen
men mach
ghebruycken.

Eusebius. Genoech booz den wijsen: maer die on-
 wijse hoofden die anders geen bewijs en kennen moes-
 en dan de vrouwen het Abontmael onthouden /
 want wat bevel / exempel / of duydelijcke leeringhe
 hier van? siemen op de eerste instellinghe? Chri-
 stus heeft zijn Abontmael / instellende / ghehouden
 met zijne Discipulen / Matth. 26. Marc. 14. Luc.
 men leest niet datter eenighe van die gheloobighe
 vrouwen hi waren die hem soo ghetrouwelijck nae-
 lighden upt Galilea / van hare goederen dienden
 Luc. 8:3. en hi bleben selfs tot in zijn doot / Matth.
 2:55. 56. Oock en wort er gheen bevel of beschij-
 ninge ghegeven van persoonen / waer dooz men de
 vrouwen soude moghen verstaen. II. Paulus / van
 het Abontmael handelende / spreekt tot broeders /
 Corinth. 10: 1. ende 11: 2. 33. ende als hi seght /
 28. De mensche beproebe hem selben: hi spreekt
 een woordt 't welck slaet op het mannelijck ge-
 sicht / ghelijck oock doozgaens in beide die Capit-
 len werdt ghesproocken: 't welck upt onse Dupt-
 the text genoechsaem is te mercken / hoewel klaer-
 upt de Latijnsche ende Grieckische. III. In de
 exempel van 't houden des Abontmaels blijkt
 den vrou-bolck. Men leest Act. 2. van ontrent 3000.
 menschen die bekeert wierden / ende bestandich waren
 in de hreackinghe des hzoodts: maer hi waren upt
 ghene die Petrus vers 14. noemt Ioodtsche man-
 nen, vers 22. Israëlitische mannen: oock luden de
 woerden doozgaens als van mans-persoonen. Act.
 7. werdt geseydt dat de Jongers vergadert wa-
 ren om hzoodt te hreacken: van Vrouwen isser gheen
 vermach. Wat raedt hier / dat doozgaens van de
 vrouwen werdt ghesweghen / die doch in andere
 saken wel genoemt worden?

Asterictus. Daer is eventwel stoffe ghenoech om
 want goedt geholgh te bewijfen dat den vrouwen oock
 het Abontmael toe komt / wannermen siet op de
 bequere des Sacraments / de bequaemheyt der vrou-
 wen om te ontfangen / ende dat haer het bereckende
 Abontmaels toe komt. Want hier op wijst
 Asterictus / Sommarie pag. 144.

Eusebius. Daer wilde ick wesen / want alsoo mocht ghy bekenen ofte datmen een saecke kan bewijse sonder duydelycke leere: ofte dat het soo wel duydelycke leeren zyn die uyt goede gronden by gebolgh werden genomen / als die uytgedruckte woorde / bevel / ofte exempel hebben. Ende soo houde ick my van de moente ontslagghen om te bewijfen / dat een goetd gevolgh uyt grondt van Godts woordt soo veel geldt als uytgedruckte letter.

Asterictus. Wie soude dat konnen ontkenen die weet hoe Christus de Sadduceen heeft overtuonnen Matth. 22: 34. ende hoe dickwijls by en d' Apostelen uyt ghevolgen bestuyten / Joh. 5. 6. 7. 8. 9. 10. Capittelen / Ec. Rom. 2. 3. 4. 5. Ec. Gal. 2. 3. Ec. Heb. 7. 8. 9. doozgaens? Soodanige bewijfen houden de Weder-doopers selve dooz goetd / Prot. Emact. 83. f. 4.

Eusebius. 't Is waer: ende nochtans als zy of schriftuerlijck bewijs geen rechte antwoozdt weten te vinden / roepen zy altydt wederomme: Ghy hebt geen uytdruckelijck bevel noch exempel van der Kinder-doop, om soo noch eenighen schijn te maeken: gelijk in dat selve Protocol verscheyden maeblijckt. Oock is dit een ouden en ghemeenen sangh onder alle Weder-doopers / die somtijds de bewijfen uyt goetd gebolgh genomen daerenboven belasten als wereltiche argumenten, Menschelijcke filosofie.

Of eenige Kinderdoopers bekenen dat den kinderdoop gheen bewijs heeft in de Heylige Schrifture.

Asterictus. Bellarminus en de Paus-gefinde ghetungen met volle monde dat den Kinder-doop in he gheschreyen woorde Godts ('t welck wy achten haer soo wel beken te zyn als u lieden / op dat ick met Cl. Cl. spzecke pag. 308.) geen plaetse en heeft / maer alleen uyt de traditien der Kercke moet bewesen werden. Siet Costerichildt pag. 379. en andere die Cl. Cl. verhaelt.

Eusebius. Dese schoone wijshent van Cl. Cl. konde wel licht een swaerdt Goliaths teghen hem worden. Want ten Gersten / hoe licht konden wy seggen: De Paus-gefinde seggen eendzachtelijck / dat der Weder-doopers leere / van den Weder-doop / het ampt

umt der Overhept / en veel andere stucken / niet te vinden zijn in Godts gheschreven woordt / 't welck wy achten dat haer soo wel bekend is als de Weder-doopers? Ten anderen / selfs inden Kinder-dooptal dit gelden / welke wel eenige Papisten ontkennen in de H. Schrift plaetse te hebben / om de kerckelijcke traditien meer te verheffen: maer veel andere / die wel garen dit voordeel wilden behouden / werden nochtans ghedwonghen te bekennen / datse in de Schriftuere grondt heeft / en soeckense daer upt te bewijzen: alsoo stelt het Bybel-register geboeght by den Bybel van Sixtus V. daer toe 15. Schriftuere slaetsen. Uyt de Schriftuere bewijst het oock de Catechismus van Trenten / als mede Croquetius Catech. 109. Daerom is het een groote stoutigheyt van Cl. Cl. dat hy soo plat derst segghen 't ghene hy niet en weet / ende allen Papisten toe-schijft dat naer eenige seggen: jae het is openbare valscheyt dat ghene hy van Bellarmino seght / de welke / recht anders als Cl. Cl. verhaelt / met vollen monde ghetuyghet / dat den Kinder-doopt klaerlyck upt de Schriftuere wert bewesen Lib. I. de Bap. Cap. 9. d' argum 8. ende Cap. 8. stelt hy zijne bewijzen upt de Schriftuere. Dit is voorwaer te plommen stoutigheyt ofte valscheyt in lieden die haer oordeel soo vast willen ghehouden hebben als eenen ghemeworen eedt!

Asterictus. Gaet hy niet vaster in zijn seggen van Luthero / pag. 309. en 315. wanneer men dat bebel Christi sal aensien / dat men geen jonge kinderen sal doopen? Luth. in Postille.

Eusebius. Dat 't een wildt soecken / hy soude gebewesen hebben waer het stont in de Postille: doch hy heeft 't misschien so naeu niet willen nagesocht hebben. Evenwel de valscheydt berraedt haer selven: want hoe konde Luther houden dat den Kinder-doopt vreesde met Christi bebel / en daer door wierdt uptgesloten / nademael hyse self upt de Schriftuere heeft ghepooght te bewijzen / ende de partijen selve elders hem niet meer te laste legghen / dan dat hy bekend hebbe / van den Kinder-doopt gheen

Al ware den
Kinder-
doop niet in
de Schrift,
soo en
waerle noch
soo quaet
niet als de
partijen
zoepen.

opentlijck ghebodt of uptgedruckte letter te hebben
nochtang niet versaeckende datse inde Schrift ghe-
grondt is? Vierghelijcke valscheit soude wel licht
in zijn ander citatien te binden wesen / doch ick en
magh den tijdt niet verslijten in het soecken van die
boecken en plaetsen die hy soo confuselijck aentreckt/
ende op het bloot segghen van andere / welckers ge-
trouwigheyt niet beter bevonden werdt als de zijne.
Maer ghenomen het ware soo dat wy den Kinder-
doop upt de Schriftuere niet en konde bewijzen (hoe-
wel dat valsch is) soo soude ons noch open staen de
uptblucht der Hansiten / de welke siende dat zy te-
gghen de waerheyt aengaende Christi mensch-werdin-
ge niet op moghen / seggen datter geen saligheyt aen
hanght: siet Corn. Boeckert B. 4. Ende als ick
eens een Vermaender hoorwierp / dat het Paulus
stelt als een sonderlingh deel zyns Evangeliums 2.
Timoth. 2. Hy byraeghde of daer stontd / dat het ter
saligheyt noodich was / niet genoeg achtende dat
het was Pauli Evangelium. Mogen wy niet met
soo goet recht segghen / den Kinder - doop en hin-
dert geen saligheyt? want waer binden zy dat de
saligheyt verloren werdt / soo men anders gheen
Doop dan in de kindtsheyt ontfanght / hoewel men
de selbe wel pooght te beleben? Daer en staet im-
mers nergens / die op sijn gheloof niet ghedoopt
wordt sal verdoemt worden. Seggen zy / de Schrift
is klaer tegen den Kinder-doop? Ick segghe / al
waret soo / zy is oock klaer booz ons aengaende Chri-
sti mensch-werdinge / 'twelck H. D. K. wel bemerckt
heeft / daerom hy ober dit stuck met niemant wil
twisten: waerom doen zy niet oock soo ober den Kin-
der-doop? want doch als wy schoon dwaelden / t sou-
de niet wesen ober het bescheydt des Doops / maer
alleen ober den tijdt der aendienstinghe / ofte de per-
soonen diese toe komt: maer het ander raecht de ken-
nisse van den persoon des Salichmakers. Dit is een
nieu bewijs dat de Weder-dooopers meer haer hardt-
nekkigh booz-oordeel dan kracht van reden volgen.

Alterictus. 't heeft zijn bescheyt: doch laet ons
komen tot u lieder gronden.

C A P.

C A P. III.

Oat de Weder-doopers verkeerdelyck bewijs eyschen van den Kinder-doop, daer zy selfs schuldich zijn te bewijsen, dat den Kinder-doop is verboden.

Eusebius. Ick hebbe die al gereedt: maer dewyl ghy u nu draeght als een Doop-spraecke der Weder-doopers / ick eysche eerst bewijs / datmen de kinderen niet en mach Doopen.

De Weder-doopers behooren verbod te toonen van den Kinder-doop.

Asterictus. Wat hoor ick! sal den ontkenner bewijsen? die niet seght komt het bewijs toe / ander nochtmen al seggen wat men wil.

Eusebius. Het en is niet ongerijmt / die een uytsonderinghe maect / dat hy bevolen werdt de selve te bewijsen.

Asterictus. In Goddelijcke dingen is dit een goede reden: Wat van Godt niet geleert of geboden is, dat is verboden.

Eusebius. Ja maer sommige dingen leert en ghebeidt Godt uytduckelijck / andere wil hy daer uyt bevolen hebben. Hy leert hoe men het Abondtmael moet houden / wat het is: van de personen die 't gezuycken sullen maect hy geen particulier bermaen. Genomen ick ontkende dat de Vrouwen moeten ten Abondtmael gaen / ende seyde ten is niet gheboden / en ergo verboden: bewijst dat zy mogen. Soudt ghy 't genoegh achten?

Asterictus. Geensins / ick soude u reden doen gheben waerom ghy haer wildet uytsonderen. De wetten en bepalen juist niet alle particuliere omstandigheden / die exceptie maect op eenighe wet / in een saecke die niet eenigh beschept daer in konde verstaen worden / moet reden gheben / waerom hy die met sulcken exceptie berklaert.

Eusebius. Dat selve seght ick van den Doop: die den hondt-ghenoten Gods is verordineert. Wie de kinderen (oock hondt-ghenoten ende van Gods volck

met goedt bescheydt mogende ghehouden werden) daer van affondert / die behoort bewijs te gheben / ende mach niet slechtelijck seggen / zy en zijn niet gemeent / ergo niet gemeent. Bewijs dan dat de kinderen zijn uptgefloten.

Asterictus. Soo mocht oock een Papist segghen / bewijs dat het verboden is kilocken te doopen.

Eusebius. Dat ware sottigheyt / want den Doop is voer Godts volck en bondt-ghenoten / sulcke zijn oock de kinderen : geensins de kilocken : daer is beschept om oock de kinderen ten minsten in bedencken te nemen / aengaende de kilocken is gheen met allen. Dat een Koninck ofte Doest zijnen Onderdanen seckerere welbaden en privilegien beloofte hadde voer haer en hare kinderen / ende daer van gegeven goedt bezegelt beschept / ofte beschepten hadde een seckerer teyken dat oude ende jonge dragen soude tot verseeckeringhe en vermaninge : maer daer na om gewichtige redenen / latende de selve beloften blijben / alleen het teyken veranderde dat daer op gegeven werdt ; ofte latende de selve privilegien / niet anders dan alleen andere bezegelinghe gabe ; soude men hoeben te gaen disputeeren wien de versegelinge toe quam ?

Asterictus. Geensins / maer alleen de verseghelinge verandert zijnde / het blijckt genoegh upt den inhoudt der beloften en privilegien / ende het gebuyck van het oude zegel / wien ende hoedanigen het nieuwe zegel toe komt.

Eusebius. Of dan niemant seyde : dit nieuwe zegel en komt gheen kinderen toe / daer en is gheen gebodt van haer gegeven : wat soude ghy segghen ?

Asterictus. Datter gheen gebodt noodigh was / delijf het oude zegel den kinderen ghegeven wierdt : daerom dat hy soude toonen dat het verboden ware dit nieuwe den kinderen te gheben : ende konde men gheen verbodt vinden / dat sulckx een kraghtigh bewijs ware / dat in de onderdannen der gener die den zegel toe quam geen veranderinge zy gevallen.

Eusebius. Siet ghy nu wel / datter geen gebodt van den kinder-doop noodich was ? want het verbodt waer op den Doop werdt gegeven / is dat selve waer

maer op de Besnijdinge eertijds gegeven wierdt :
 merom kinnen licht ende ontweerspreckelijck be-
 anten / ghelijck het oude zegel der besnijdinge oock
 en kinderen wierdt gegeven / dat alsoo dit nieuwe
 zegel / den Doop / den kinderen moest gegeven wor-
 den. Ende wie dat ontkent / die moet eenigh verbodt
 wijzen / ende sulcken veranderinge / dat den kinderen
 het verbondt niet en mach verzegelt worden / hoe-
 sel het boozmaels is geschiedt.

Asterictus. Dit en is boozwaer geensins te ver-
 achten / maer tot rechte bastigheyt moet bewesen
 worden dat den Doop gegeven wort op het selve her-
 verbondt als eertijds de Besnijdinge ende sulck / waer
 oock de kinderen deel hebben : ten anderen dat den
 Doop hier een zegel van is. Belangende het eerste /
 ik sie dat het Antoni ontkent / op Puppi 1. en 2. ar-
 timent / seggende dat het verbondt Gen. 17. waer
 op de besnijdinge wierdt gegeven ten eynde geloopt
 / ende in 't N. C. niet en blijft.

Eusebius. Sijn lichtbaerdige ontkenninge sullen
 op haest met krachtigh bewijs dooden. Ende booz
 werst / ghy weet dat dit verbondt eeuwich ghenoemt
 werdt / Gen. 17: 7. 13. 't is soo; eeuwich beteykent
 niet altydt een onophoudelijcken tijdt / maer oock
 het beteykent dickwijls soodanigen tijdt; men moet
 man sien hoe 't in pder saecke genomen wort.

Asterictus. Ghy en sult nergens binden (seght An-
 toni) dat het verbondt in 't N. C. blijft / dat Gen. 17.
 met Abraham ende synen zaden bysonder ghemaect
 is / ende den Joden bysonder toekomt : want het is
 gans bremdt / ophoudende en tijdelijck. Pag. 7.

Eusebius. Als ick dan bewijse dat het oock tot den
 Hedenen upgebruyt wort in het N. C. sal Anto-
 nius stout seggen beschraemt worden. Du hier toe is
 klaer het gene men bindt Matth. 21: 41. van den
 wijngaerdt die andere Landt-lieden verhuert wort.
 Welck Christus verklaert vers. 43. Het Co-
 ninckrijck Godts sal van u wech ghenomen werden,
 ende een volcke gegeven dat sijne vruchten voortbren-
 ghe. Wie zijn dese andere Landt-lieden / dese andere
 volckeren / anders dan de Hedenen ?

C 5

Asterictus.

Want den
 doop wort
 op het selve
 verbondt
 gegeven als
 voormaels
 de besnij-
 dinge.

Asterictus. Dit is u gheheel teghen / want ghy noemt dat verbondt eeuwich / ende verhaelt woorden die te kennen gebend dat het van Abrahams zaedt is ghenomen. Ist van haer genomen / hoe ist onophoudelijck? Siet hier u eygen berwerringe / seght Antoni.

Eusebius. Ja siet hier de grobe bottigheyt van Antoni. Want hoe! al zijn sommige ongeloovigh geweest, sal hare ongeloovigheyt het gheloove Godts te niette doen? dat zy verre: Rom. 3: vers. 3. Want die en zijn niet alle Israël, die uyt Israël zijn. Noch om dat sy Abrahams zaedt zijn, en zijn sy alle kinderen: maer de kinderen der beloftenisse worden door het zaedt ghereeckent, Rom. 9: 6. 7. 8. Ende welke zijn dese kinderen der belofte? die sich Godt van den ghemeenen hoop / in verdoemelijcken staet zijnde vooz Godt / Rom. 3: 19. tot een eygen volck heeft willen affsonderen en krachtelijck bewercken / vooznamelijck ende eerst upt den Joden: Godt en heeft sijn volck niet verstootten, 't welck hy te vooren gekendt heeft, alsoo isser dan oock in dese tegenwoordige tijdt een overblijffel gevonden na de verkiesinge der ghenade, Rom. 11: 2. 4. 5. maer oock upt den Heydenen / soo dat Godts volck genoemt worden die Godts volck niet en waren Rom. 9: 24. 25 / etc. Of nu heele Joden van dit verbondt zijn verballen / ja heeden daeghs seer wepnige gekent worden die noch zijn onder dit Coninckrijcke / is daer mede het Coninckrijcke / het verbondt selve / ten eynde geloopen? Let wel op de woorden Christi: hy toont dat den anderen Landt-lieden niet eenen anderen wijngaert / maer den voozigen verhuert werdt / Matth. 21: 41. Hy en seght niet vers. 43. dat het Coninckrijcke Godts van u sal wech genomen werden, ende anderen volcken sal een ander Coninckrijck opgerecht werden, maer hy leerd / dat dat selve Coninckrijck dat de Joden hadden / andere volcken soude gegeven worden. Gelijck het oock de selve Buzploft is / die de Joden versmaeden ende niet en smaerken: ende waer toe de Heydenen geroepen worden / Matth. 22. en Luc. 14. Doet hier by de gelijckenisse van den Olijf-boom Rom. 11:

7. tot 25. van welcken de natuerlijke tacken werden
afghehouden / welke de Joden zijn : ende anderen
man den wilden Olijf-boom der Heydenen ingegriffyt
woorden. Ghy fiet dattet niet een anderen Olijf-boom
wozdt / maer dat de selve woztel ende boom blijft /
hoewel de tacken veranderdt werden.

Alterictus. Antoni onkent dat dese Olijf-boom
ons wijst op het verbondt Gen. 17. nadien gheent
manf-persoon dat verbondt genieten konde sonder be-
snijdinge / daer doch de Heydenen deses Olijf-booms
sijn deelachtigh geworzen sonder besnijdinge.

Eusebius. Antoni verdwaelt in sijn wijsheit /
antwont hy seght selve pag. 8. dat de knechtken onder
de acht dagen in het verbondt waren / hoewel sy de
besnijdenis niet en moesten ghenieten. Soo konde
man nemandt het verbondt genieten sonder besnijdin-
ge / t welck hy hier nochtan lochent. Waer upt
goy berder konnen leeren / dat de mans-persoonen
niet besneden wierden om het verbondt te genieten /
sonnaer om dat sy alreede daer in waren en dat ghenot-
ten : want Godt nam eerst Abraham en sijn zaedt
n't verbondt met hem / ende daer op beval hy de be-
snijdinge tot een teecken des verbonds / Gen. 17: 11.

Het 14. vers en kan Antoni hier niet tegen stellen /
want hoe kan dat bewijzen datmen het verbondt niet
sonder ghenieten sonder besnijdenisse / nadien het de
knechtken ghenoten eer sy besneden wierden? het
wozdt verbondt moetmen daer berstaen booz teec-
ken des verbonds / als vers 13. Ende mijn verbondt
sal zijn in u-liever vleesch. Maer genomen Antoni
hadde recht geseydt / soo en deucht noch sijn besuyt
niet : want eene selve saecke kan wel verschepdelijck
ghenoten werden / ghelijck de tacken eens selben
booms / woztels / en groepsamen saps genieten / een-
ge van natueren aengewassen / andere met handen
ingegriffyt zijnde. Opndelijck / Antoni behoorde
verklaerdt te hebben wat verbondt hy verstandt
Matth. 21. en Rom. 11.

Alterictus. Ick achte dat hy verstaet het verbondt
Gen. 12: 3. en 18: 18. en 22: 18. daer Godt Abraham
belooft / dat in sijnen zade alle geslachten der aerden
souden

souden ghezegent worden. Dit verbondt noemt hy
algemeen/ ende noch blybende in het Nieuwe Testa-
ment / gelijk Petrus getuyghet Act. 3: 25. en Pau-
lus Gal. 3: 8.

Eusebius. Dat moet noodtsaeckelijck sijn meenit-
ghe wesen / of hy moeste noch een derde versieren.
Doch siet hoe dapper hy wederom hem selben slaet :
want dit verbondt stelt hy als onophoudelijck / ende
Matth. 21. en Rom. 11. werdt geleerd dat het tot
anderen obergebracht werdt en van den Joden wech
genomen : soo heeft hy dan immers te boozen seer on-
beschendelijck ontkent / dat het een onophoudelijck
verbondt was dat tot andere personen wierdt ober-
gebracht en de boozige ontnomen.

Asterictus. Ghy hebt boozwaer gelijk / 't is won-
der dat Antoni niet beter op sijn eppen woorden ghe-
let heeft.

Eusebius. Maer dat ick u nu beweex dat het ver-
bondt Gen. 12. en 18. en 22. eben dat selve verbondt
is daer op Genes. 17. de besnijdinge werdt gegeven ?

Asterictus. Hondt ghy dat doen / soo en kan im-
mers niet ontkent worden / dat wy noch hebben het
verbondt waer op de Joden zijn besneden / ende An-
toni sal wederom hem selben stricken geleyt hebben.

Eusebius. Het bewijs is licht / ende hadde Antoni
gepooght het onderscheydt tusschen die twee verbon-
den (die hy sich inbeeldt) te toonen / hy soude ons on-
getwijffelt meer stoffe ghegeven hebben om sijn ver-
werringe te ontdecken. Maer om tot de saecke te ko-
men / het is secker / dat den zegen die in Abrahams
zaedt beloofst werdt / is de rechtvaerdighmaeckinge
des geloofs en alles ter saligheyt daer uyt bloepende:
gelijk de plaetsen Act. 3: 25. en Galat. 3: 8. 9. die
Antoni selfs aentreckt klaerlyck ghetuygen. Nu dit
selve verbaet oock het verbondt Gen. 17. dit blyckt
I. om dat Godt daer in als het principael ende den
grondt van alles beloofst: Ick wil u Godt zyn, ende
uwes zaedts na u, vers 7. in welke belofte begrepen
is alle zegen ende geluck Ps. 33: 12. en 144: 15. ende
in 't bysonder vergevinge en rechtvaerdighmaeckin-
ge / Jerem. 31: 33. 34. gelijk dit oock den grootsten
zegen

tegen is / sonder welke Godt niemant & Godt en
 niet ghenaemt werden: soo besluyt oock Christus /
 dat Moyses Godt noemt Den Godt Abrahams,
 Isaacs, en Jacobs, dat sy Gode leven ende opstaen
 sullen / Matth. 22: 32. Luc. 20: 37. 38. II. Om dat
 Godt Gen. 17: 4. 5. belooft / Abraham te maecten
 tot een Vader veeler volckeren: eben als Gen. 12: 2.
 Ick sal u tot een groot volck maecten, en 18: 18. Ghy
 sult tot een machtigh, &c. en 22: 17. Ick wil u zaedt
 meer vermeenighvuldigen, als de sterren des Hemels:
 waer in blijckt / dat die plaetsen niet Genes. 17. gan-
 selijck accordeeren. Nu Abraham wordt tot groot-
 en volcke / voornamelijck dooz de rechtbaerdigh-
 maeckinge des geloofs: dit leerd Paulus soo klaer
 Rom. 4: 16. 17. dat hy dobbel blindt moet wesen
 om 't niet en siet. Ende hierom ist dat alle gheloo-
 bighe / oock upt den Heydenen / heeten Abrahams
 naecht / Gal. 3: 29. III. Om dat de Besnijdinge selve
 ghenaemt wordt / Eenen zegel der rechtvaerdigheydt
 des geloofs, Rom. 4: 11. Ende dese twee leste rede-
 sen wijsen ons / waerom Abraham een Vader is
 van aller gheloobigen / soo wel onbesnedene als besne-
 dene / Rom. 4: 11. 12. namelijck om dat dese voorna-
 melijck dat groote volck zijn dat hem is toe-geseyt /
 vorende zijn verbondt soude deelachtigh werden.

Asterictus. Antoni meent / dewijl de besnijdenis
 te niere is ghedaen / dat oock het verbondt Gen. 17.
 vernieticht is. Want als het zegel van een brief is
 afgedaen (seggt hy pag. 6.) wordt den brief oock
 vernieticht.

Eusebius. Dit is een nieuwe bottigheyt. Want I.
 dit is tegen Gods woort snateren / 't welke ons die
 verbondt deelachtigh verklaert. II. Soo soude oock
 den belooften zeghen in Abrahams zaedt te niere ge-
 daen wesen / nadien nu ghebleecken is datse dooz de
 besnijdinghe wierdt versegelt: soo dat Antoni we-
 derom hem selven staet. III. Zijn boozstel is al te
 merckelijck valsch: want een zegel en maect den
 brief niet / maer verstercktse alleenlijck: hy ghe-
 trouwe personen kan een brief geliden sonder zegel.
 In alle gebal / den brief en wordt gheensins vernie-
 ticht

richt wanneer een oudt zegel af / ende een nieu aen ghedaen werdt / ghelijck dit selve verbondt nu den Doop heeft tot een zegel.

Asterictus. Ick sie soo klaer als de Sonne dat het verbondt dooz de besnijdinge versegelt / het selve is dat wy nu hebben. Ende dat Antoni / willende onderscheyden dat een is / hem selven verwerret.

Eusebius. Hoe sottelijck sluyt hy dan onse kinderen upt dat verbondt waer op de besnijdinge wierdt gegeven ! nademael niet en kan ontkent werden dat de Israelitische kinderz daer in waren / ende nu ontwe- derleggelijck ghetoot is dat selve verbondt nu noch blijft. Maer verder / wat kan Antoni antwoorden op Ephes. 2: 12. 13. daer gheseyt werdt / dat de Heydenen de besnijdinghe niet hebbende als de Joden / in die tijdt waren sonder Christo, vervreemt van het Burgerschap Israëls, ende vreemdelinghen van de verbonden der belofte, geen hoope hebbende. Maer nu in Christo Iesu zijn nae by geworden.

Eph. 2. 12.
13.

Asterictus. Hy seght / dat Paulus niet en spreekt van onmondighe kinderen / daerom datmen daer upt niet en kan bewijfen dat de belofte Gen. 17. onsen onmondigen kinderen aengaet / Pag. 11. 12.

Eusebius. De belofte Gen. 17. is dese: Ick wil uwen Godt zijn ende uwen zade nae u. Dese seght hy dat onsen kinderen niet aenen gaet: siet een vreemde ende een Christen onwaerdige saecke. Is dese troostelijcke belofte met het Jodendom ten eynde ghelopen / dat Godt oock onser kinderen Godt wil wesen? Hoe kan haer dan Antoni saligheyt toeschrijven? want Godt is immers der sulcker Godt die hy de saligheyt wil gheben. Dit is een. Maer ten anderen / Antoni en heeft ofte de kracht van ons bewijs upt die plaetse niet ghesien / ofte niet derben aentasten. Want wy bewijfen met die plaetse dat de Heydenen in dat selve verbondt werden opgenomen waer op de besnijdinghe was gegeven; 't welck waer zijnde / soo volghet van selfs / dat oock onse kinderen onder de belofte dies verbondts staen / ghelijck eertijdtz alle kinderen der Israeliten.

Asterictus. Paulus spreekt (seght Antoni) tot de ghene

nene die haer selven dooz sonden verbzeemdt had-
 den / maer nu dooz het gheloobe saligh waren ghe-
 worden / welke toeballen in geene kinderen konnen
 1.

Eusebius. Dat is niet ons maer Paulum bestrij-
 di / als of hy qualijck leerde dat de Hedenen wo-
 di opghenomen in dat verbondt waer op de Joden
 besnijdinghe droeghen / ende waer onder oock d'on-
 dighen kinderen behoorden. Doch om eventwel
 di zijn reden te antwoorden : men moet niet alleen
 di tot wien / maer oock watter gesproocken wordt /
 anders soudemen met het selbe recht moghen seggen :
 Iulius spreeckt tot mannen ende met woorden die
 di mannelijck geslacht uptdrucken / ergo niet van
 di vrouwen : hy spreeckt van sulcke die boozhuydt ghe-
 di neemt waren vers 11. Desen toebal past gheen
 di vrouwen / die en konden niet besneden worden als
 di geen boozhuydt hebbende / ergo men moet zijne
 di woorden van geen vrou-persoonen verstaen. Mach-
 di men nochtans die oock hier onder reekenen / waer-
 di men niet oock de kinderen ? Ja hier machmen leeren /
 di oock gemeenlijck de vrouwen onder de mannen / en
 di de kinderen onder de Oude moeten verstaen wer-
 di di / elck na hare gelegentheyt / Matth. 25. Wo-
 di di niet alleen de hocken / maer oock de schapen be-
 di di zehen van daden die in de kinderen niet en vallen /
 di di men daerom de selve uptslupten als soude zy niet
 di di geoordeelt worden ? Johannes soude dat teghen
 di di sprecken / Apoc. 20: 12. Welcke plaetse seer bindt /
 di di want hoewel hy oock kleyne dooden noemt / hy segt
 di di nochtans / dat pegelijck na zijne wercken wordt ge-
 di di geoordeelt. Daer sien wy wercken / die de kinderen
 di di ingentlijck niet en passen / en nochtans de kinderen
 di di in sich ingesloten : hoedanige manier in Godts woort
 di di vele werdt gebonden. Nu dat Pauli woorden geen
 di di kinderen uptslupten blyckt daer upt / I. om dat hy
 di di niet en spreeckt van soodanighe die haer dooz sonden
 di di in het verbondt verbzeemt hadden / ghelijck An-
 di di ni segt : maer die van natueren kinderen des toornig
 di di in verbzeemt zijnde / opwaessende / in haer leben haer
 di di meer en meer toonden doot in sonden / tot dat Godt
 di di haer

haer in Christo en door Christi bloedt des verbondts mede heeft deelachtigh gemaect: siet vers 1. tot 3 en hooznameijck vers 3. Dat de kinderen hier nie en konnen uptghesloten werden is van hem selber klaer / en is hooz beweerd in 't stuck van d' Erf-sonden. II. Dyt het gene terstont geseydt is maect ick dit bewijs: Het verbondt daer buyten dese Heydenen hadden gheweest / en waer in sy nu waren aengenomen door Christum / ist verbondt dat de besnydinge placht te verzegelen: siet vers 11. Nu daer in waren oock de kinderen / Gen. 17. Ergo de Heydenen zijn daer in aengenomen met hare kinderen. III. Gebe ick dese reden: Soodanige hoozhyndt of onbesneden waren ende als sulck van den Jodent veracht wierden / soodanige zijn door Christum bondt-genoten / vers 11. en 13. Sulck waren niet alleen de oude maer oock d'onmondige kinderen. Ergo oock soodanige zijn door Christum bondt-genoten. Meer redenen waren licht te geven / maer dese zijn genoegh.

Asterictus. Die plaetse is ghenoech berklaerd. Maer Duppius stelt'er by Galat. 3: 13. 14. 29. Hier op vzaecht Antoni / hoe sult ghy bewijfen dat Paulus dit van onmondige kinderen spreekt. Ten tweeden dat hy hier siet op de belofte / Gen. 17. aengesien hy selfs in 't 8. vers wijst op de belofte / Gen. 22. In u fullen alle volckerenghezegent worden. Wat seght ghy daer op?

Eusebius. Antoni moet met ydele woorden by den eenboudigen eenen schijn gesocht hebben / vragende dingen als verscherden die malkanderen inslypen. Want de tweede vrage maect de eerste onnut: dewijl bewesen zijnde dat Paulus siet op Genes. 17. oock bewesen werdt dat hy mede van kinderen spreekt / als die Gen. 17. uptzuckelijck werden inghesloten. Nu dat hy siet op Gen. 17. blyckt upt de woorden die hy stelt vers 16. De belostenissen zijn tot Abraham ende sinen zade gesproken. Belosten (seght hy) spreekende niet van een maer verscherdenne die Abraham zijn ghedaen. Immer Paulus is den besten uytlegger van sijn meeninge: vergelijck dan met Galat. 3. sijne woorden Rom. 4. daer hy klaerlijck

laerlijck fiet op Gen. 17. ende de besnijdinge noemt:
 erende nochtang even het selve / namelijk hoe de
 gheloobighe Heydenen met Abzaham gherecht-
 saerdicht en erfgenamen worden / niet upt de Wet /
 maer upt ghenade dooz het gheloobe. Paulus fiet
 an Galat. 3. wel booznamelijck op Genes. 22.
 maer nochtang oock op Genes. 17. ghelijck Rom. 4.
 booznamelijck op Genes. 17. en met een nochtang
 p Genes. 22. Ende hoe kan het een het ander upt-
 munten delwijl sy een selve verbondt verbatē / ghe-
 lijck een weynigh te booz is bewesen? Doch ghe-
 nommen men moeste Paulum alleen verstaen Ga-
 at. 3. van de belofte Genes. 22. ende niet van de
 belofte Genes. 17. soudemen daerom moghen seg-
 gen dat hy gheenfang oock van de kinderen spreekt?
 ofte men moet de kinderen na hare ghelegentheyt
 sonede daer in slupten als leden der volckeren die in
 Abzahams zaedt ghezegendt werden: ofte men
 moet segghen dat sy in Christo niet en werden ghe-
 zeghent: ende waer op sal dan hare saligheyt ru-
 men? Paulus steldt dese boozstellinghe vers. 29.
 Indien ghy Christi zyt, soo zyt ghy dan Abrahams
 zaedaedt, ende na de beloftenisse erfghenamen. Nu het
 & seecker hy allen Christenen / dat de kinders mede
 Christi zyn; soo zyn sy dan Abzahams zaedt endena
 der belofte erfghenamen: ende volgens moeten oock
 van de woorden Pauli ingesloten wesen.

Asterictus. Men leest alleen van oude gheloobige
 mat sy Abzahams zaedt zyn / als nabolgers sijng
 gheloofs.

Eusebius. Ja alsoo dat hare kinderen oock daer
 onder verbaet / ende sy hy de ouderen verstaen wo-
 ren / gelijk nu is bewesen; daerom en leestmen noyt
 mat het de oude alleen zyn.

Asterictus. De kinderen der belofte worden in't
 zaedt gereekent / Rom. 9:8.

Eusebius. Zyn onder dese gheen onmondighe
 kinderen? Paulus leerd anders / die Isaac oock
 noch een kindt / ende Jacob selfs eer hy ghebo-
 ren was / als kinderen der belofte steldt / Rom. 9:

9. 10. 11.

D

Asterictus,

Asterictus. Maect dan de gheboozte npt geloobi-
ge ouders kinderen Abrahams?

Eusebius. Neen: maer Godts genade die volgens
sijn belofte de gheloobige en haer zaedt tot bondt-ge-
noten goedigh aenneemt.

Asterictus. Men kan met de kinderen geen ver-
bondt maecten / want sy konnen geen verbondt hou-
den. Het beloofde zaedt is een zaedt dat den Heere
dient. Ps. 22: 31.

Eusebius. Het rechte Israel in den O. T. was
oock sulck een zaedt / waren daer toe verbonden moe-
sten oock daer toe onderwesen werden / Gen. 18: 19.
nochtans begreep Godt de jonge kinderen met hen
in 't verbondt: waerom niet oock nu? heeft Godt
niet ghetoondt Genes. 17. en doorgaens aen Israel
dat hy sijn verbondt oock met kinderen maect / die
't noch niet dadelijck in gheboozsaemhepdt konnen
houden / maer opwassende moeten houden? waren
niet oock de jonge kinderen in die verbondt-makin-
ghe die beschreuen wordt Deut. 29: 9. tot 15? Wat
dunckt u?

Asterictus. Ick houde ghenoeghsaem betwefendat
het verbondt Genes. 17. waer op de beschijdinge is
ghegeuen noch blijft in het nieuwe Testament / dat
oock onse kinderen daer aen neffens den Ouden deel
hebben / ende dat het dat verbondt is waer op den
Doopt wordt ghegeuen. Ick verwondere mi ten
hooghsten dat Antoni / die hy de Hansiten soo hooge
gheroemt wierdt / de Schiztuere niet beter heeft
verstaen: sy plachten te segghen dat sijn boeckken
loofelijck ghemaect is / maer soo veel ick dus verre
gehoordt hebbe / sy mochten beter seggen / loffelijck,
want het gaet seer onvast.

Eusebius. Ten ware datmen loofelijck name booz
bedrieghelijck. Maer hebt ghy npt hy den Han-
siten gemerckt Astericte wat onderscheydt sy stellen
tusschen de belofte ofte het verbondt dat Gen. 17.
ende het ghene Gen. 12. en 18. en 22. wordt booz-
ghestelt?

Asterictus. Dewyl het haren Doctoꝝ niet heeft aen-
geroert / wie soudet mi verclaerd hebben; doch ick
hebbe

Abbe wel hoorzen mommelen dat Godt Gen. 17.
Abraham ende sijn zaedt beloofst het landt Canaan
te gheben/ en andere tijdelijcke dingen.

Eusebius Dat beloofst hy doock Gen. 12: 1. 7. ende
Gen. 22: 17. maer sulckx beloofst Godt niet als het
principael der belofte / dan alleen als een aenhangh-
sel / ende een voorbeeldt van de hemelsche erbe/ op dat
men in de gemietinge Canaans te beter in de hope van
dat hemelsche souden onderhouden werden/ ghelijck
Godt dan veele dooz figuerenen voorbeelden het gee-
lijck en eenwige placht te bebestigen. Onderwij-
st bleef de besnijdinge eygentlijck een zegel van de
reerrechtigheyt des geloofs. Nu op dat ick dit eerste
sluyte uyt het ghene dus verre gheseydt blyckt
ende hoe ongherijmt het zy / dat de Weder-dooperx
nemen onderschepdt en weten / tusschen kinderen
binnen / en die blyden het verbondt zyn / Emd.
Protoc. Act. 87. s. 1. want Gen. 17. is een open-
bare onderschepdinge / ende dat ist verbondt waer in
staen dooz gheloobe / ghelijck betwesen is. Daer-
om sulck onderschepdt alffer was tusschen de Hef-
manen met haer kinderen en Abraham met sijn zaedt/
alffick isser noch tusschen de selve en de geloobige met
der kinderen / daerom heeten sy bysonderlijck Hef-
man / Rom. 11: 16. 1 Corinth. 7: 14. Wat sy voortx
voezingen van de ghemeene saligheyt aller kinde-
ren / en kan dit niet omstooten: want al ware dat
sterker (waer van in 't stuck van d' Erf-sonde is ge-
sprooken) nochtang en konde niet ontkent worden
dat Godt klaerlijck onderschepdet tusschen kinderen
toef blyden het verbondt.

Astericus. Dat is soo verre wel: Nu blyft noch
dat ander te bewijsen / namelijck / dat den Doop nu
een zegel is van dit verbondt / ghelijck eertijds de
besnijdinghe. Want hoewel het Antoni niet en ont-
kent / ghelijck doock niet en doen veele andere / eben-
wel de Menisten hebben 't ontkent / Protoc. Emd.
Act. 83. s. 4. waer in haer Menno is vooz ghegaen/
lijkbende tegen G. Fabz. Sommarie pa. 134. Gellius
venghe my een duydelijcke letter uyt dat gansche
T. hier voor, daer den Doop der gheloovigen van

Godt bevolen, een verzegeling des ghenaden-verbonds ghenoot werd, ende de saecke sal aen sijnen zijde staen.

Oock is den Doop hier van soo wel her zegel als voormaels de besnijdinge.

Eusebius. Sal de saecke daer mede aen onser zijden staen / soo hebbense sijne discipulen al aen onse zijde gegeven / als die nu meest alle den Doop sulck een zegel des verbonds erkennen. Sels de belijdenisse der Menisten pag. 116. noemt den Doop een zegel aen den brief: een zegel ende teecken aen de leeringe des Euangeliums. En wat verbaet het Euangelium anders dan het ghenaden-verbondt? Doch offer mischien noch eenige waren die dit wilden ontkenner om ons de saecke niet gewonnen te geben / ick ben berepdt schrifftuerlycke bewijs te gheben. Liebe doch wat soude den Doop wesen als sy geen teecken der genade ende zegel des verbonds soude wesen?

Asterictus. Een betuyginge onses gheloofs in gehoozsaemheyt.

Eusebius. Alsoo en soude Godt daer mede niets betuygen aen de menschen / maer de menschen sullen slechts den Doop aennemende van haer selben betuyghen. Nu siet hoe verre dat afwijckt van Godts woordt. Is het ghenaden-verbondt niet van desen inhoudt / dat Godt in Christo de sonden wil vergeben / ende doo; synen Geest de herten der bondt-genoten wil vernieuwen?

Asterictus. Dat is klaer ghenoech upt Ps. 89: 33. 34. Jerem. 31: 33. 34. Ezech. 36: 25. 26. 27. Heb. 8: 12. en 10: 17. als oock Galat. 3. doorgaens.

Eusebius. Als ick dan bewijse dat den Doop dese dingen van Godts wegen betuyghet en verzegeldt / sal immer; volgen datse een zegel des verbonds is. Waerom werdt den Doop nu een tegen-beelt van de behoudinge Noë in de wateren genoemt / 1 Pet. 3: 21.

Asterictus. Om dat die behoudinge Noë een beeldt was van de geestelijcke behoudinge doo; Christum / ende den Doop een beeldt is van de selbe behoudinghe / welck beeldt ghehouden ende vergelecken teghen de behoudinge in de wateren / bequamelijck daer mede ober-een-komt. Ghene behoudinghe was een beeldt / desen Doop is een teghen-beeldt / 't welck met

met het ander beeldt op deselbe geestelijcke verlooffin-
ge wijst.

Eusebius. Ghy hebt wel geseydt: ick breesde dat
ghy de woorden alleen soude nemen van den geeste-
lijcken Doop.

Asterictus. Die en kan gheen beeldt ofte teghen-
beeldt heeten.

Eusebius. Soo blijkt dan dat den Doop niet en
is egyptelijck een betuyginge des menschen / maer
en teecken van de ghenade Gods in onse behou-
dinghe / ende volgens nock van de afwasschinghe
ende reyninge doo Christi bloedt ende Geest / nadien
sonder dese geen behoudinge en is. Maer wat voo-
ren teecken? Die een vrage is eener goeder conscientie
dat Godt door de opstandinge Jesu Christi, seght Pe-
trus: toonende / hoewel die upterlijcke afwasschinge
ongeenfing behoudt / dat nochtang den H. Geest
conscientie der geloobigen doo dit teecken en dese
betuyginge alsoo versterckt / datse verseeckerdt wor-
ende van de vergebinge doo Christi dood verkregen /
doo sijn opstandinge betuyght / bymoedelijck Godt
aeght van sijne gunste; als of sy seyde: Heeft niet
Christus ons ulve gunste doo sijne dootd berwo-
ben onse verlost? Immerx ja / want sulckx blijkt ons
nock upt sijn opstandinge voo ons.

Asterictus. Voo waer die plaetse ware alleen ge-
noech / om te leeren dat den Doop van Gods wegen
sijne genade betuyght ende versegelt.

Eusebius. Wat seght ghy vande woorden Christi
Matth. 28: 19. Doopende in den Name des Vaders,
des Soons, ende des H. Geests? Soude dat niet an-
ders te segghen wesen / dan dooptse upt last deser drie
persoonen / ende tot betuyginge der doopelingen
datse deselbe upt den geloobe willen gehoozamen?

Asterictus. Ghy opent my de oogen: ick bemerc-
ke dat den Doop niet en is een saecke die den doope-
nghe doet / ofte waer in hy pety werckt / maer waer in
den dooper werckt van Gods wege, so dat licht te ge-
menken is / datmen niet so en heeft te sien wat den ont-
hangenden mensche kan getuygen / als wel wat den
behebenden en instellenden Godt wil te kennen geben.

Eusebius. Wie dien wegh niet en wil ingaen sal van het aenhanghsel ofte ghebolgh het principael maeken. Alles wat de mensche kan ghetuyghen den Doop ontfangende / is een ghebolgh van het ghene Godt getuyghet den Doop ghebende dooz zijne Dienaren. Waer upt blyckt dat Menno de rechte kracht ende gebrypcken des Doops wech neemt. Wat wil dan Godt / als hy ghebidt te Doopen in den Name des Vaders, Soons, en H. Gheestes? Hy wil hooz: namelijk dooz den Doop getuygen dat hy den Godt der zynen wil zyn / in vaderlycke liefde / verlossinge / en heylighmaeckinge.

Asterictus. Die verklaringe heeft goet beschept.

Eusebius. Op de selve wyse moetmen het nemen als den Doop ghenamt werdt een afwasschinghe der sonden, een badt der weder-geboorte, waer in wy ghereynight werden, Act. 22: 16. Ephes. 5: 26. Tit. 3: 5. Wy sullen met Menno wel eens wesen / dat dese plaetsen niet en spzecken van eenighe kracht die het water ofte het werck des doopens heeft tot vergebinge en vernieuwinghe / ende dat om de betepckeninge en betuyginghe die daer dooz gheschiet soo werdt ghespzoocken. Maer de Menisten moeten met een sien datse spzecken niet van eenighe betuyginghe des menschen / maer van betuyginge aen den mensche van eenighe ghenadenwercken Godts in Christo / als dat hy ons wederbaert en saligh maect / dat hy ons reynicht. Ende Paulo werdt ghesepdt: Laet u doopen. Waer toe? Om zyn gheloof in ghehoorzsaemheyt te betuyghen? Neen: Ananias seght / laet uwe sonden afwassen, dat is / d'afwasschinghe aen u betuygen en versegelen. In welchen sin Petrus mede seght Act. 2: 38. Laet u doopen tot vergevinge der sonden. Alsoo wordt oock in den Doop aengewesen en betuyghet / onse doodinge / begravinge / ende weder-opstandinghe in en met Christo: niet als onse werck / maer als Godts werck en genade in Christo / Rom. 6: 2. 3. 4. Ic. Coloss. 2: 11. 12. 13. t welck alle ons leert dat den Doop waerlyck een Goddelijcke betuyginge en versegelinge is van de genade in het verbondt

verbondt beloofst / ende volghens van het verbonde
 be. Soo moet dan nu nae Mennoos segghen de
 hecke aen onse zijde staen. Het is my groot wonder
 dat hy den Doop niet beter heeft verstaen: al en had
 hy niet anders gehad / de eenige plaetse Rom. 4.
 11. moeste hem genoegh geweest hebben. Want
 mer de besnijdinghe een zegel heet van de gerechtigh-
 ept des geloofs / salmen den Doop min achten?
 salmen een Sacrament des N. T. van minder waer-
 en maecten / dan een Sacrament des O. T.? want
 men kan niet ontkennen dat een Sacrament soo veel
 waerdiger is als het beter dinghen betepckent / en
 machtiger voozfelt.

Asterictus. Die plaetse brengh ghy my wel te pag-
 den sin / want ick hebbe onlanghs een byemde
 plegh daer van ghelesen / waer op ick u wel wilde
 lozen. Dat Paulus de besnijdinghe een tecken
 wiert / wierdt soo uytgheleydt / dat het zy een teec-
 en niet by Godt maer by de menschen / op dat de
 onderen souden weten dat zy haer Vaders boetsap-
 en moeten nabolgen / ende ghelooven in dien die
 abraham beloofst was. Soo dat zy de besnijdenis
 alleen stellen als een vermaen-tecken van haer ampt
 des geloofs aen het toekomende zaedt.

Eusebius. Liebe Godt / hoe soecken dese lieden de
 waerheit te verdupsteren! Waer moghen zy gelesent
 hebben dat de besnijdenis niet en was een tecken tot
 sterckinge der menschen / maer alleen tot verma-
 inghe? Moses seght het niet / maer hy noemtse
 en tecken des verbondts waer in Godt beloofst:
 ick wil uwen Godt zijn ende uwes zaeds, Gen. 17:
 11. 12. Paulus seght het mede niet / maer hy
 noemtse een tecken ende zegel.

Asterictus. Dat leggen zy soo uyt / datse een ze-
 gel was / niet tot verseeckeringe om Abrahams
 geloobe te stercken / maer om de gerechtighheyt des
 geloofs te verzegelen dat is toe te slupten / dat dat
 t' zijner tijdt ontdeckt ende ont-slooten soude
 werden dooz het Euanghelium: dat dan de besnij-
 dinghe een zegel ende decksel was op het herte
 der Joden / die de gherechtighheyt des geloofs niet

en verstronden. Defensio door V. L. en C. V. M.
in 't 3. deel.

Eusebius. Dese uptlegginge openbaert / dat eenighe van de Weder-dooperen in die dwalinge steccken / als of de Godtsalighe Israëlitien niet dooz het selbe geloobe / ende volgens niet op de selbe wijze als wy / dat is / niet dooz de gherechtigheyt des gheloofs in Christo / en waren saligh gheworden ; hoedanigh geboelen nochtans Cl. Cl. onder de Weder-doopera niet en wil kennen. Pag. 179. Dese schandelijcke dwalinge en sal ick nu niet wederleggen / alleen sal ick bewijzen dat zo Pauli woorden leelijck verdraijen / dat wederlegghen ghenoech sal wesen. Den Apostel heeft vooz / de gerechticheyt upt genade dooz het geloobe / tegen de drijvinghe van rechtbaerdicheyt upt de wercken / te bebestigen : daer toe stelt hy het exempel van Abrahams / dien het geloobe tot rechtbaerdicheyt is toe-gereekent. Ende op dat niemant de besnijdinge en soude drijven als noodigh tot de rechtbaerdichmaeckinge / hy toont dat hy al gerechtbaerdicht was eer hy de besnijdinghe ontsingh / ende die daer nae ontsingh / niet tot rechtbaerdicheyt / maer tot een zegel van de rechtbaerdicheyt des geloofs. Wat is hier dat eenige besnijdinghe of deckinge aenwijst / tot op het Evangelium ten tijde Christi? ja wie en siet niet het tegendeel? want Paulus noemt de besnijdinge een zegel van de gerechticheyt die Abraham al hadde / niet van eene die noch besloten en eben daer mede besloten wierdt. Hoe konde dese gherechtigheyt Abraham ghesloten wesen / die hem al was toe-gereekent? ende dit en heeft Paulus niet van hem selven / het was al van Mose gesept / Gen. 15: 6. soo dat dese leere van de rechtbaerdicheyt des gheloofs veele eeuwen vooz Christi mensch-werdinge is bekent gheweest onder Israëel / ende hoe was zo dan ghesloten of bedeckt? Gock was de besnijdinghe een zegel om dat het een teecken was : was zo dan een teecken des verbonde om 't verbondt toe te slupten? Ghij siet in wat sorte upt-legginghe verballen / die de besnijdenis niet en bekennen vooz een versterckende zegel ;
ende

ende hoe zy regel-recht teghen de Schyzift spreekten.
Asterictus. Menno verklaert de saecke anders /
weggende: Dat Abraham dit teecken wierdt af-ge-
schryft als een gehoorsaemheyt ende zegel zijns ghe-
loofs / Bladt 33. van den Doop.

Eusebius. Vergelijckt Mennoos en Pauli seggen
men malkanderen. Menno noemt de besnijdinge een
zegel sijns (Abrahams) geloofs, Paulus een zegel der
rechtvaerdigheydt, niet sijns geloofs / maer in 't ge-
meenen des geloofs. Menno steltse als Abraham af-ge-
schryft als gehoorsaemheydt, Paulus als hem gege-
ven ende van hem ontfangen tot verzegelinghe aen
hem ende zijn zaedt. Wat dunckt u nu van Menno?

Asterictus. Doozwaer hy is stout geweest ober de
Schyzifture.

Eusebius. Ick hebbe nu dan bewesen Astericte,
dat den Doop gegeven wordt op het selve ver-
bondt als eertijds de Besnijdinge / ende soodanigh
maer onder oock de kinderen behooren. I I. Dat den
doop nu van dit verbondt niet min een zegel is als
eertijds de Besnijdinge was. Waer op volght gelijk
den beginne geseyt is / dat wy niet ghehouden en
sijn te bewijfen dat men kinderen moet doopen / en-
dat dat onse partypen onberstandelijck daer op dzyben /
soot de ontwetende daer mede verstricken. Iae dat wy
ghehouden zijn te doopen alleen op den grondt die
gelept is / soo lange ons geen verbodt werdt ghe-
bewesen / al en hadden wy niet een letter meer tot be-
wijfs. Besteert nu dat ghy verbodt toont van den
kinder-doop / en dat met klare letter / gelijk de We-
der-dooperen van ons plegen gebodt te bozderen.

Asterictus. Klare verbodt en kondt ghy niet ver-
wachten / de Weder-doopers weten wel dat 'er geen
is.

Eusebius. Hoe zijn sy dan soo stout dat zy de Chri-
sten kinderen den Doop onthouden / ende ons de sel-
ve doopende soo lasteren?

Asterictus. Ebenwel Antoni spot met den grondt
die ghy gelept hebt / seggende dat ghy-lieden ulven
kinder-doop haelt upt de Wet die in Christo ghe-
schryndicht is / Pag. 10.

1000 1000
1000 1000
1000 1000
1000 1000

1000 1000
1000 1000
1000 1000
1000 1000
1000 1000
1000 1000
1000 1000

Nadien dan
geen ver-
bodt is te
vinden soo
is de wille

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
234 L 37 [2]

Godts over
de kinderen
als voorhe-
nen.

Eusebius. Hy mochte hem beter ober zijne blint-
heyt ende verleydende leere bedroeft hebben. Ons
aengaende / wy en halen den kinder-doop niet uyt
een afgeschafte Wet / maer uyt Godts aenhoudende
wille. Het zeghel der besnijdinghe is wel ten eynde
geloopen / maer niet de verzegelinge in 't geheel waer
door het verbondt aen den hondt-genoten werdt be-
vesticht / want hy heeft den Doop bevolen tot een
verzegelinge des selven verbondts dat de besnijding-
ge verzeghelde / sonder eenigh verbodt te doen aen-
gaende de verzegelinge aen de kinderen / ende wie
zijn wy dat wy de selve sonder Godts bevel soudent
uytslypten daerse Godt voozmaels heeft ingheso-
ten.

Asterictus. Dewijle den Doop een instellinghe
Christi is / soo behoortmen hem (seght hy) te schic-
ken nae Christi oordeninge die hy daer by ghegeven
heeft.

Ghelijck
oock Chri-
stus gheen
particulie-
re beschrij-
vinge doet
van de Doo-
pelingen.

Eusebius. 't Is soo / maer hy en heeft niet van
alle dingen particuliere verklaringe gedaen / met na-
men niet van den kinderen : daerom de oude orde-
ninghe desen aengaende die hy niet en heeft afge-
schast / moetmen houden als bevesticht.

Asterictus. Hadde hy gewiltdt datmen de kinderen
op 't verbondt met Abraham ghemaect soude doo-
pen / hy soude dat billijck alsoo wel geboden hebben /
als hy gebiedt op den geloobe te doopen : seght An-
toni. pag. 10. en 13.

Eusebius. Sal eenen hobaerdighen Doctoꝝ Chri-
sto de billijckheyt voozschrijven ? ofte heeft desen
Medicus gheen salbe gehadt vooz zijne duytere oog-
gen / om te sien dat hy met sulcken grondt oock de
hrouwen het Abondtmael ontseghet ? want hy en
heeft nergens gheboden ofte bysonderlijck te ken-
nen gegeven dat zy het moeten gebuycken. Hadde
Antoni klare ooghen ghehadt / dit exempel van het
Abondtmael hadde hem mogen leeren / dat het Chri-
stus niet noodigh geacht heeft van de Sacramenten
des N. C. particuliere verklaringhe te doen van de
personen diese moesten ghebuycken. Nergens segt
hy sulcke ofte sulcke personen sullen mijn Abondt-
mael

ael houden / maer laet dat op de ghelegentheyt
 Sacramentꝝ en andere omstandigheden beru-
 m. Soo ist mede met den Doop / 't welck wel staet
 te mercken : Nergens werd't van Christo of
 Apostelen een regel ghegeven die particulierlijck
 ert wat persoonen men sal doopen. Men wijst ons
 gemeenelijck op Matth. 28: waer nochtans niet
 sseft en word't : onderwijst alle de volckeren, en
 opt alleen de volwassene : maer aldus / onderwijst
 e de volckeren, de selve doopende, sonder kinde-
 n uyt te sonderen / ofte alleen oude te noemen /
 wel oock de kinderen tot de volckeren behooren.
 ghtmen / men kan maer volwassene leeren / ergo
 en moesten maer gedoopt werden. Ick antwoor-
 t I. Christus en ghebidt niet datmen alleen soude
 open die gheleert konden werden / maer alleen de
 volckeren te leeren hen doopende, &c. II. In den
 volwassene worden oock de kinderen gheleert / soo
 ht zy opwassen in de kennisse Christi die anders als
 ependenen sonder eenige zijne kennisse souden opwas-
 n. So doet Godt Jacob kondt zijn woort, Ps. 147.
 o seght Paulus : Welck is de nuttigheyt der besnij-
 enisse? veele in alle maniere. Want dit is wel het
 irfte, dat haer de woorden Godts zijn toe betrouwt,
 om. 3: 1. 2. men kan immerꝝ van dese welbaet Ja-
 bꝝ en der besnedene de kinderen niet uytstuyten /
 ant daer door kregghen zy van jonghs aen de ken-
 sse Godts. Als dan een volck wordt geleert / wor-
 n in de oude oock de kinderen geleert en Discipulen
 maecht / soo dat zy oock opwassende / van hare
 ndtsheyt af de H. Schriften weten mogen / 2 Ti-
 moth. 3: 15. ende Gode uyt haren mondt eenen lof
 an bereydt werden / Matth. 21: 16. Wy hebben dan
 meer reden om onder dese volckeren die geleert moe-
 n worden de kinderen als leden mede te verstaen /
 an om alleen oude volwassene te verstaen. En wat
 beschijninghe van persoonen is hier dan tot hoor-
 eel der Weder-dooperen? Men werpt ons teghen
 Marc. 16: waer nochtans niet gheseyt word't: Wie
 ghelooft sal gedoopt worden / heel min / alleen ghe-
 obighe sult ghy doopen: maer / Die ghelooft sal
 hebben,

anandocM
 -5870 nixxi i
 yd opnia
 den Doop
 niet oovr
 .2001

hebben, ende gedoopt sal zijn, sal zaligh worden. Soo dat niet werdt gewesen wat personen gedoopt moeten worden / maer wie saligh sal worden. Dit zijn nochtans de plaetsen waer op zy altijd bouwen: oock en zijn zy niet machtigh eenighe andere plaetse ofte reden by te brengen die leeret / dat het dadelijck geloobe een conditie is sonder welke niemant en mach gedoopt werden: 't welck ick sal toonen Astericte als ghy ulwe redenen tegen den Kinderdoop sult voortbrengen.

Nochtans is zijn ordeninge by den Doop niet onvolkomen.

Asterictus. Christi ordeninge by den Doop (segt Antoni) moet volkomen ofte ghebreckelijck wesen: seght ghy datse ghebreckelijck is / ghy doet Christo groote oneere. Seght ghy datse volkomen is / soo behoeftmen dan daer beneffens gheen ander bewijs of bevel te soecken.

Eusebius. Had de partijschap ende stijfsinnigheyt / waer van hy ons beschuldicht / ober hem niet gheheerschet / hy en soude aldus niet snateren. Men moet niet terstondt onvolkomen achten wat desen sulck heeft gheschenen. Christi ordeninge is volkomen / aengemerckt in alles wat aen te mercken staet / maer sal sijn ordeninge onvolkomen wesen indien gheen bysondere uytspreecke werdt ghedaen van de personen diese toekomt / soo maect Antoni Christi ordeninge van het Verbondtmael onvolkomen / nadien geen bysonder bescheydt gedaen is van de vrouwen: oock sal de ordeninge aengaende den Doop moeten onvolkomen wesen / nadien gheen bysondere wet ofte beschrybinge van de personen werdt ghegeven / nochte van de partijen kan ghewesen werden. Laetse haer hier ontwerren. Met ons heeft 'er geen swarigheyt; want het en was niet noodich te leeren wat personen men doopen soude / dewijl het uyt de natuere des Doops ende des verbondts welck zy versegelt / als oock uyt de verseghele in 't O. T. gebuyckelijck / konde verstaen werden. Het en kan niet onvolkomen wesen 't welck niet en herbaet het ghene niet noodigh was: oock en ist Christo gheen oneere / dat zijne leeringen en ordeningen die met het O. T. eenige ghemeynschap hebben ten deele daer uyt

ot verklaert werden. Van de verboden graden in
 ouwelijck heeft Christus niet / Paulus maer een
 eynigh / ghespoocken. Het N. T. maent wel af
 in dieberij ende ongerechtigheyt / maer ordenin-
 en van restitutie / verklaringe van veele soorten van
 gherechtigheyt / leeringe om veele geballen te ooz-
 ielen / salmen daer soo niet binden / men moet in
 vele dingen het O. T. te hulpe nemen ; salmen nu
 ggen datmen Christi leere oneere aen doet ? dat wa-
 te groote dwaesheit. Wat nu ons tegenwoordigh
 rrschil aengaet / ick segghe : Dat Godt zijn ver-
 bondt der genade heeft gemaect met Abraham ende
 in zaedt ; dat selve heeft hy aen jongh en oudt ver-
 gelyt dooz de besnijdenisse : Dit verbondt ist selve
 der wy toe gheroepen worden / soo dat oock onse kin-
 den daer in zijn : Christus heeft verklaert zynen
 wille te wesen dat het nu dooz den Doop soude verze-
 gelt worden / soo dat aen eben de selve hiez / aen
 et selve verbondt / alleen een ander zegel gedaen is ;
 welck alles dus verre krachtelijck is bewesen. Het
 is dan geen wonder / dat Christus wel gheleert
 heeft hoemen booztaen het verbondt soude verze-
 geln / maer van de persoonen geen bysonder beschij-
 ninge heeft gedaen / als wel ober de besnijdenisse ge-
 sproken was : nadien het hy zynen discipulen niet en
 woude twijffelachtigh wesen / dat oock de kinders
 maer onder behoorden / ten ware dat haer ghewaer-
 hout hadde geweest / dat / hoewel den hiez ende
 et verbondt de selve waren / nochtans het zegel niet
 meer den kinderen en moeste gegeven worden. Maer
 sulcke veranderinge niet gemaect zijnde / wat kon-
 den zy anders beslupten / dan dat 't verbondt het sel-
 ve zijnde / het nientoe zeghel de selve persoonen toe-
 kwam als het oude hadde toe-ghekomen. Ick ver-
 machte dan van u verbodt van den Kinder-doop / ofte
 bewijl ghy alreede bekent datter gheen verbodt is /
 bekent oock dat zyse godtlooslyck bestrijden.

Asterictus. Ick bekent uwen gheleypden grondt
 zinght uwe partijen gheweldich / soo verre dat ick
 bekennen moet dat ghy geen bewijs booz den Kinder-
 doop meer van doen hebt / ende ghenoegh doet /
 als

als ghy bewijst dat gheen redenen uwer partijen ge-
noeghsaem zijn te bewijzen / dat Gods ordinantie so
berre verandert zy / dat de kinderen / hoewel bondt-
genoten / niet meer het zegel des verbondts mogen
ontfanghen. Onderwijlen wenghert my niet (ick
bidt u) eer wy scheiden u lieder principale bewijs-
redenen noch te verklaren.

Eusebius. Hoewel wy / als gesent is gheen ander
bewijs schuldigh zijn / als die blijven by Godts
onveranderde wille / ende maer hoeven te beweeren
dat den kinder-doop niet en is verboden / ende de par-
tijen / gelijk zy gehouden zijn / gheen verbodt kon-
nen toonen : ick sal u nochtans oock hier in verghe-
noeghen.

C A P. IV.

Dat den Doop ende de Besnijdinghe
gelijke Sacramenten ende eens ghelijc-
ken gebruycks zijn in haren grondt.

Dier toe sal ick u de Besnijdinge voorstellen /
ende met den Doop vergelijcken / waer
mede ende den voozigen grondt noch hafter
gemaect / ende een nieu krachtigh bewijs
ghebeven sal werden. Ick segghe dan aldus :

Gelijke Sa-
cramenten
komen toe
gelijke
personen.

Sacramenten in den grondt ende bereeckende
saecke een zijnde , komen toe gelijke per-
soonen.

Den Doop ende Besnijdinge zijn in den grondt
ende bereeckende saecke een.

Ergo komen toe gelijke personen. Ende de-
wijl de Besnijdinghe oock den kinderen des
verbondts toe quam , soo komt haer oock
den Doop toe.

Asterictus. Ick sal berde de voozstellinghe bestrij-
den / ende vooz eerst ontkenne ick de eerste.

Eusebius.

Eusebius. Ontkent niet dat Son en Maent
 beide tot nut der menschen zijn gheschapen. De na-
 tuerlijke reden selbe leerd/ dat gelijcke priuilegien
 oegelijcke volgende / oock gelijcke persoonen toeko-
 men: ende wanneer in plaetse van een roodt zegel een
 wit komt / hebbende nochtans de selbe verzegelinge
 die ooghemerck / dat het sulcke persoonen als het
 vorige ghegeuen is niet en moet benomen werden/
 in zo dat daer toe speciale last zo ghegeuen. Hoe
 sacht u Asterictus dat een Doost u ende uluen kinde-
 is secker priuilegien gaf / maer nae de selbe alleen
 secker omstandigheden veranderde / latende die
 nochtans in de grondt de selbe blijven / soudt ghy
 willen lijden datmen seude / die priuilegien en gaen
 die kinderen niet meer aen? Nu/ ten is geen geringe
 priuilegien te achten / dat ons Godts genade werdt
 versegeldt.

Asterictus. Maer of men seude / het N. T. is ghe-
 maeken in de plaetse des O. T. ende het zijn inden
 grondt ghelijcke Testamenten / soo en volghet daer
 niet dat de gheloobige in 't N. T. doen moeten/
 wat de Joden in 't O. T. ghedaen hebben. Dit
 willen oock seggen van den Doop ende de Besnij-
 de. Anton. pag. 24. 25.

Eusebius. Hoe en siet ghy niet dat dit mijn booz-
 niet en raecht? want ick en segge niet datmen in
 gelijcke Sacramenten allesins gelijcke dingen doen
 moet: maer dat ghelijcke Sacramenten toekomen
 gelijcke persoonen. Antoni kan licht antwoorde/
 liever ydel gheslap binden / als hy de kracht
 der redenen laet staen: wilmen sijn exempel passen
 mijn boozstel / men moest segghen / Al zijn het
 O. T. ende N. T. ghelijcke en op malkanderen succe-
 derende Testamenten / dat daerom niet en volghet/
 gelijcke gelijcke persoonen toekomen ofte aengaen/
 die niet met namen dat het nieuwe soo wel als het oude
 den kinderen aengaet. Maer alsoo soude hy
 denbare valscheit stellen / want het volghet al / datse
 gelijcke persoonen aengaen. Ick neme van het
 exempel dat Antoni stelt tot mijn boozdeel / seggen-
 de. Gelijck het O. T. ende het N. T. dewyl sy in
 den

den grondt een zyn/ ghelijcke personen toekomen en aengaen / soo dat / ghelijck in het O. T. alsoo oock in het N. T. beyde jonge ende oude / kinderen ende volwassene begrepen zyn : Alsoo ist oock seecker / dat Sacramente inden grondt een zynde / ende bysonderlyck dat Doop ende Besnydenis / gelijcke personen toekomen / soo dat / ghelijck oock de kinderen wierden besneden / alsoo de selbe mede moeten ghedoopt werden.

Soo ginck't
oock met
het Pascha
voor-tijds,
ende nu het
Avondt-
mael.

Alterictus. Dit exempel sie ick mach niet helpen / ick heroepe my dan op het Paesch-lam ende Avondmael. Het en volghet immers niet / het Avondmael en Paesch-lam zyn ghelijcke Sacramenten / ergo moeten van ghelijcke personen ghegeten worden. Antoni Pag. 25. 27. Of anders moesten nu de kinderen het Avondtmael eten ghelijck sy het Paesch-lam aten.

Eusebius. Vondemen bewijzen / dat oock de kinderen het Pascha gegeten hebben / wy souden bekenen dat sy oock het Avondtmael moeten eten. Maer wy sullen oprstellen haer daer aen toe te laten / tot dat wy blijck sien : 't welck de partijen dus lange niet en hebben ghegeven. Sels desen wijzen Docto? die het met soo volle kaecken seght / en pooght het niet eens te bewijzen / ongetwijffelt om dat hy geen stoffe hadde.

Alterictus. Hy spreekt wederom daer van pag. 62. laet ons sijne woorden lesen / misschien sal daer eenigh betwijf zyn. Hy seght aldus : Ghelijck dit niet en volghet, in 't O. T. aten de kinderen mede het Paesch-lam, ende het Manna, ende droncken uyt den steen, Ergo de kinderen der Christenen behooren het Avondtmael te eten : aenghesien nu by het Avondtmael sijns selfs beproevinge ende Christi doodts verkondinghe vereyscht wordt. Alsoo en volghet oock u argument van den Doop niet, aengesien nu in 't N. T. by den Doop bekeeringhe ende geloove vereyscht wordt, 't welck de kinderen niet hebben.

Eusebius. Noch hoozen wy geen bewijs / maer alleen bloot seggen / dat de kinderen het Paesch-lam hebben ghegeten. Het is wonder dat de partijen die het

It klaer bewijs ende den vasten grondt van den
 ander-doop verwerpen / een saecke derben drijben
 er yn geen bewijs met allen van en binden.

Asterictus. 't Is wonder dat Antoni niet hy en
 yncht tot bewijs / dat het hynsgesin geseyt werdt
 It Paesch-lam te eten / Exod. 12.

Eusebius. Als wy de ghedoopte hynsghesinnen
 toewenden voer den kinder-doop / de Weder-doo-
 pte willen noyt kinderen daer onder verbaet heb-
 ben; hoe soude dan Antoni in dit stuck op den naem
 en hynsgesin konnen steunen? hy heeft wel ghe-
 seydt dat hy ons soo een wijde deure soude open doen:
 wel / al wilde hy hier steunen op den naem van
 hynsgesin / wy souden lichtelijck bewijzen dat hy
 er in geen hoordeel heeft / sonder ons bewijs van
 ghedoopte hynsghesinnen te verzwacken. Maer
 en upt-gedruichte letter nochte goet ghevolgh te
 minnen wijzen / is voerwaer dobbel te bestraffen in
 de lieden / die quansyns niet en derben leeren dan
 dit klare schrift.

Asterictus. Soude hy op waerschijnelijck of bloote
 onsinghe soo volmondigh sprecken / als hadde hy
 ons weder-partpders bewijs geheel te schande ge-
 mecht?

Dit worde
 bewesen.

Eusebius. Het en is anders niet dan upt-ghelaten
 nutigheyt/welcke niet veele en verscheelt van moet-
 selighe valscheyt. Hy wiste wel wat redenen wy
 hebben om te segghen dat de kinderen niet mede en
 en / Dupping hadder twee ghestelt / in 't boecken
 Antoni wil schijnen te wederlegghen / pag. 73.

Wijelijck I. upt dese woorden: Wanneer uwe kin-
 deren sullen segghen tot u, wat hebt ghy daer voor
 enen dienst (merckt ghy niet wy) soo sult ghy seg-
 gen het is het Paesch-offer des Heeren. II. Om dat het
 Paesch-lam in bleesch bestonde/ het welck volwasse
 te kost is. Evenwel Antoni en gheeft nochte ant-
 woort op dese redenen / nochte eenigh bewijs van
 en seggen/ en spreekt nochtans als ware hy seker.

Asterictus. Hebt ghy meer redenen neffens die
 nee?

Eusebius. Ja / want III. het Pascha moeste ges-
 eten

geten werden met bittere sauce / **Exod. 12: 8.** waer toe kinderen selfs van 9. of 10. jaren niet bequaem en zijn. Men mocht immers in soo een waerdich Sacrament niet staen wauwelen / met warsheyt / verbziet / en spouwen eten / ghelijck de kinderen doen met bitterheyt. **I V.** Die aten moesten om hare ledenen gegort zijn / staven in hare handen hebben / ende met haesten eten / vers 11. dat moesten immers gheen kleyne kinderkens wesen. **V.** Ick en binde in het Abondtmael gheen conditie de personen bepaelende berepcht / welke niet oock by het Paesch-eten kan getoont werden.

Asterictus. Dat bindt meest. In het Abondtmael wordt berepcht beproevinge / bindt ghy yet sulchs in het Paesch-eten berepcht?

Eusebius. Dat zy haer moesten beproeben leerde **I.** het onghesuerde broot / dat niet alleen een ghedachtenisse was van 't ongesuert en haestig gemaecht deegh smachts doen zy reysden: maer oock een vermaninge (gelijck dan de gewoonte was dooz ceremonien) tot supberinghe van den suerdeesem des herten / **1 Cozinth. 5.** Soo dat de ghene die het Paeschlam aten boornamelijck op hare herten moesten acht nemen. **II.** Het brandt-offer en sondt-offer dat zy die het feest hielden daghelijcks moesten offeren / **Num. 28: 19. 22. 23. 24.** Die sondt-offer moeste doen moest immers hem selven beproeben om zyn sonden te kennen / bekennen / ende blieden. **III.** Oock moest peder sich beproeben om niet onreyn te eten / **Num. 9: 6. 7. 10.** anders mochten zy niet eten. Dit was niet te doen om de upterlijcke reynigheyt / maer dese dienste tot vermaninghe om d' inwendige te besorgen / sonder welke die upterlijcke dinghen Gode eenen grouwel zijn. **Jes. 1. en 58. en 66. Jerem. 11: 15. Hagg. 2: 14. 15.** welke plaetsen leeren dat Godt de ceremoniale reynigheyt niet anders heeft bevolen dan om de geestelijcke te bevoorden. Siet oock **2 Chzon. 30: 19. 20. 21.** **IV.** Als **Hiskia** het volck noodt tot het Pascha / hy vermaentse tot bekeeringe / **2 Chzon. 30.** Hoe dunckt u / isser oock meer beschepdt van de noodige beproevinge dooz het Abondtmael?

Asterictus.

Asterictus. By het Abondtmael wierdt oock ver-
 richt ghedachtenis des Heeren ende verkondinghe
 sijns dootds. Iffer yet sulcks geweest by het Paesch-
 tiden? ofte het eten des Paesch-lams?

Eusebius. Daer wierdt verescht ghedachtenisse
 verkonninge van de verlossinghe upt Egypten en
 den slaenden Engel. Dit wees den name Pascha
 of Passah, dat is/ oberganck ofte doozganck. En-
 doo staet Exod. 12: 14. 42. Ende dese dagh sal u lie-
 ven wesen ter gedachtenisse, ende ghy sult hem den
 zere tot een feest vieren; dit is de nacht des Hee-
 ren, om dat hyse uyt Egyptenlant geleyt heeft. Exod.
 12: 19. Ende 't sal u zijn tot een teecken op uwe handt,
 ende tot een gedachtenisse tusschen uwe ooghen, op
 dat de Wet des Heeren in uwen monde zy: om dat u de
 zere door een stercke handt uyt Egypten uytgevoert
 is. Leest insgelijck Exod. 23: 15. en 34: 18. Deut.
 16: 1. 3. Soo wast mede een gedenckenisse op de ver-
 lossinghe dooz Christum te geschieden / wiens bloedt
 u alreede wrochte / ende waer op dat Paesch-lam
 die verlossinghe de geloobige wesen. Joh. 19: 36.
 Corinth. 5: 7. 1 Pet. 1: 19. Apoc. 13: 8.

Asterictus. Doozwaer ten is gheen wonder / dat
 op seght / dat de kinderkens het Paesch-lam niet en
 hebben ghegheten. De Hansiten en zijn het niet
 richtich tegen die redenen te bewijfen. Maer wat
 ncht ghy van het Manna en 't water upt den rotz-
 en?

Eusebius. Daer van sullen wy nae bysonderlijck
 neecken / ende met een bewijfen dat Antoni selfs
 enen Kinder-doop moet bekennen. Du mogen wy
 slupten / dat ons eerste boozstel vast staet / en van
 Antoni geensins en is verhoocken.

Asterictus. Laet sien of Cl. Cl. meer vermach.
 dese seght pag. 285. &c. Al ware het soo / dat het
 be verbondt noch onberandert ware / ende dat den
 doop in plaetse der Besnijdenisse tot een zeghel des
 verbondts ware ghestelt / ende de beteyckende saeck
 in kinderen der gheloobigen eyghen ware: dat het
 in Kinder-doop niet kon helpen / dewijle noch upt
 t bebel Godts sal moeten blycken / hoe verre

Het eerste
 werdt be-
 weert tegen
 Cl. Cl.

ende aen wat bondt-genoten dese verzegeelinghe in plaetse heeft.

Eusebius. So moest 'er dan een nieu bebel wesen daer aen het blijcken mochte.

Asterictus. Hy meent/gelyck God's wille aengaende de de besnydinge klaer is gebleecken / datse nu ooc blijckt aen wat bondt-ghenooten en hoe verre de Doop moet gebuyckct werden.

Eusebius. Sy blijckt ja genoegh / maer niet doo soo een bysonder nieu bebel als men heeft aengaende de de personen die besneden moesten worden. Anders/waerom wordt het ons niet getoont?

Asterictus. Het bebel en streckt niet verder (seggh hy) dan aen soodanige die met behydinge harer sonden en bekenninge des geloofs haer begeben om dit teecken te ontfangen.

Eusebius. Ick hebbe ober den voozgaenden grond bewesen / dat Christus Matth. 28. en Marc. 16. waer de partjen gemeenlyck het bebel soecken / nie particulierlyck leert wat personen men sal doopen, jae dat oock de onschrybinghe die aldaer is soo wel kinderen als oude begriyp / t welck ick na desen byder sal bewysen / als ghy der partjen bewysen sult voortbrengen. Ick segge dat Godt geen nieuwe wet aengaende de personen gegeven heeft / datse oock niet noodigh was.

Asterictus. Hy vraeght waerom de Heylighe vooz Abraham/die met hare kinderen des selven verbonds deelachtigh waren / noch doo Besnydenisse noch doo Doop aen haer of haren kinderen in dit verbondt zijn bezegelt? Om dat Godt gheen teecken gestelt noch wet gegeven en hadde: daerom moeten sien hoe verre de ordeninghe Godts gaet/seggh hy.

Eusebius. Hoe soude my lusten te lachen ten waer het mijn herte bedroefde dat dese lieden soo sottelyck met Godts woordt handelen. De Heylighen vooz Abraham noch hare kinderen en konden die zegelen niet ontfangen die eerst lange daer nae gheordineert zijn: maer wat geldt dat in dees tijdt? hebben wy geen ordeninge Godts? jae zynen wille is soo klaer dat

dat het groote blindthepdt is die niet en sien. Hy heeft in de Besnijdinge getoont hoedanige personen niet zegel toekomt. Hy heeft wel de Besnijdinge afgeschafft/ maer den Doop gegeven tot het selve ghezuyck / sonder in de personen veranderinge te toonen / bewijfende dat het daer mede soude blijven als vordere hooren. Dat hy so gelijcke Sacramenten op malanderen laet volgen is verklaringe ghenoech van wrijnen wille aengaende de personen.

Alterictus. Als dat vast ginge / dat gelijcke Sacramenten toekomen ghelijcke personen / waerom en wierden dan de vrouwen en meyskens niet besneden ghelijcke nu gedoopt worden? want sy waren soo wel in 't verbondt met Abraham ghemaect / als 't mannelijck geslachte. Radien zy dan de selve verzegelinge niet gehad hebben / of eenigh ander uytwendigh teeken / maer de zegelinge haer bepalinge ghehad heeft dooz Gods ordeninge en bebel / wat is 'er dan gewonnen dooz den kinder-doop? seght Cl. Cl. pag. 286. 287.

Eusebius. Dese plompe subtylthepdt sal haest verstoppen. Ick hebbe geseyd in mijn eerste boozstel / dat gelijcke Sacramenten gelijcke personen toekomen. Nu het gene pemandt toekomt mach hy ontfangen / wanneer / ende also / als hy daer toe bequaem is. Ick ontkenne dan dat Gods ordeninge of bebel die meyskens van de Besnijdenisse uyt sloot.

Alterictus. Hy gebodt immers te besnijden wat mannelijck was / Gen. 17. dat sluyt de meyskens uyt.

Eusebius. Het sloot haer alleen also uyt / dat zy aen haer engen lighaem niet besneden en wierden / als die onbequaem waren aen haer engen lighaem dit teeken tontfangen. Nochtans en waren zy daer ondede van de Besnijdinghe niet uyt-ghesloten / maer wierden daer dooz versegelt / op sulcken wyse als zy daer toe bequaem waren: te weten / in den lighaem der mannen / of des mannelijcken geslachts. Daerom seuden Jacobs Sonen: Wy en sullen dese saecke niet kunnen doen, dat wy onse Suster aen eenen man geven souden, Genes. 34: 14. Wanneer Paulus

E 3

seght

Of de vrouwen
personen
in Israël
onbesneden
waren.

seght **Ephes. 2: 11. 12.** van den **Ephesien** / Dat zy in voortijdt Heydenen waren in 't vleesch, ende die voorhuydt genaemt wierdt, van die gene die genaem zijn besnijdenisse in het vleesch, die met handen geschiet: en dat zy in die tijdt waren sonder Christo **Is dat alleen te verstaen van den mannen? kan niemant de vrouwen in die reden uyt sluyten?**

Asterictus. Ick en denck niet dat niemant so hoosal zijn.

Eusebius. Soo wierden dan oock de Heydensche vrouwen begrepen onder de onbesnedene / ende die Joodsche onder de besnedene. Ende op dat ghy klaerder sien mooght / wat dunckt u / hebben alleer mans-persoonen het Paesch-lam gegeten?

Asterictus. Wat vraegh is dat? soude niemant derben twijffelen of oock vrouwen en dochters daer van aten?

Eusebius. Neen / maer accordeert ghy daer mede het uytzuckelijck bevel des Heeren: Geen (merckt / geen) onbesneden sal daer van eeten. Daer werden immers uytzuckelijck alle onbesnedene uytgesloten. Hoe konden dan oock vrouwen en dochters daer van eeten?

Asterictus. Ghy hebt my gebangen / en dwinght my te seggen: ofte dat de vrouwen van het Paesch-lam uytgesloten waren / ofte / bewijl sulckx onwaerheydt is / dat zy oock onder de besneden waren begrepen.

Eusebius. Waren zy dan geen onbesnedene, hoe waren zy besnedene, geen besnijdinge aen hare lighamen hebbende? Is 't nu vreeft dat wy segghen / dat de menschen en vrouwen door de Besnijdinghe versegelt wierden in de lighamen des mannelijcken geslachts? Wat heeft nu Claes & Claesz. ghewonnen tegen den Kinder-doop?

Asterictus. Niet met allen. Maer Antoni sal hier seggen: Hebben zy geen andere besnijdinge gehad dan in de mannen / soo en behoeft ghy mede gheen kinderen te doopen / maer reeckentse als gedoopt in de oude bejaerde. pag. 39.

Eusebius. Ick hebbe gheseyt / dat de gene dien een

ten zegel toekomt / dat ontfangen mogen / also als
 p daer toe bequaem zijn. Daerom wierden de mens-
 chens dooz de Besnijdinge versegelt in den lichamen
 mer mans-personen / dewijl zy anders daer toe niet
 bequaem waren. Maer waerom soude men de kin-
 ders als gedoopte reechenen in de oude / dien de Doop
 men haer selven kan gegeven werden?

A Alterictus. Wy neemt dat soo / als of ghy-lieden
 de lichamelijcke bequaemhejdt oorzaecke maectet
 waerom pemandt gedoopt werdt.

Eusebius. Wist hy niet beter / so was hy wel slecht:
 wist hy al beter / so was hy wel valsch. Wy maec-
 ten alleen Godts verbondt / en genaden-beloften /
 sonde zijn wel-bekende wille / die wy alreede klaer
 hebben doen blijcken / oorzaecke waerom pemandt
 gedoopt werdt. De lighamelijcke eygen bequaem-
 hejdt geben wy alleen tot een reden / waerom nu
 niemant en behoest het zegel byten zijn eyghen
 lighaem te genieten / als boozmaels de vrouwen en
 manepkens.

A Alterictus. 't Is wonder dat Godt niet een zegel
 gaf dat oock de vrou-personen in haer selven genie-
 ten konden.

Eusebius. Wy mogen ons in Godts doen heyligh-
 hejck verwonderen / doch moeten ons myden van stou-
 che curiusehejt / ende met synen wille te vreden we-
 den / die altydt wijs en goedt is / hoe seer sy ons mach
 vreemdt schijnen. Doch misschien heeft hy dusda-
 nigen tecken ghegeven / om te beduyden / dat den
 Salichmaecker / dooz ende in wien wy de versegelbe
 ghenade ghenieten / een mans- persoon wesen soude:
 op dat / ghelijck den zegen van mannen ende vrou-
 wen berustede op een man / alsoo den zegel beyde booz-
 man en vrou-personen in de lichamen der man-per-
 sonen soude ghedragen werden. Immerx Godt
 heeft in 't O. T. een sonderlingh opsicht gehad op
 het mannelijck gheslacht / sonder de vrou-personen
 te prejudiceren. Soo moest alle mannelijcke eerste-
 geboorte den Heere geheplicht worden / Exod. 13: 12.
 Gen 34: 19. 20. Luc. 2: 23. Soo moest het Paesch-
 lam een Manneken wesen / Exod. 12: 5. maer

in 't **N. T.** en heestmen sulcke onderschendinge niet,
Gal. 3: 28. Dit behoortde ons genoeg te wesen.

Doop en
Besnijdinge
zijn gelijc-
ke Sacra-
menten.

Asterictus. Wel aen u eerste boozstel en kan niet
omghestoeten werden / wy willen nu het tweede exa-
mineeren / waer in ghy seght :

Dat den Doop in den grondt ende beteycken-
de saecke een is, ofte een gelijk Sacrament,
met de Besnijdinge.

Dit ontkent Antoni / tot reden gebende / dat het
dan niet noodigh soude gheweest hebben wederom te
Doopen die eens besneden waren / alsoo den Doop
niet anders konde wercken dan de Besnijdinge ghe-
daen hadde. Pag. 23.

Eusebius. Dat is wel een dwase reden. Als een
zegel is afgeschafft ende een nieu gheordineert / is
niet pegelijck schuldich dat nieuwe oock te ontfan-
gen? want het zeghel verandert zijnde soo en geldt
het oude niet meer / dat is nu krachteloos. 2 De
Besnijdinge versegelde de genade op den toekomen-
den Salichmaecker : den Doop op hem nu al geko-
men zijnde. 3 Al waren de Joden besneden zo moe-
sten nochtang gedoopt worden gelijk de Heydenen/
om te betoonen datse een Gemeente waren / het af-
schutsel gebroocken zijnde door Christus. 4 Hadien
het meeste deel der Joden Christus verwierpen :
oock niet alleen sommighe Joden / maer oock bal-
sche Christenen / in de Besnijdinge en wercken recht-
vaerdigheyt wilden soecken / Act. 15: 1. 5. Galat.
5: 1. 2. 3. soo moesten andere Joden die in Christus
gheloofden / door den Doop van ghene afgesondert
worden: ende alle gheloobige Joden of Heydenen
in den name Christi ghedoopt werden / tot bewijs
dat hare gherechticheyt alleen in Christo was te
soecken.

Asterictus. De eerste reden is u selfs teghen / want
indien Doop ende Besnijdenis in den gront een zijn/
ende de Besnijdinghe nu krachteloos is / soo moet
oock den Doop krachteloos wesen / gelijk Antoni
tegen-werpt. pag. 30.

Eusebius.

Eusebius. Wat grooter onberstandigheyt is dit? Als wy den Doop met de Besnijdinge vergelijcken / op sien op de Besnijdinge soodanich zy was gheuerende haren tijdt. Maer hoe? Kan een oudt zegel afgeschast zijnde niet krachteloos werden / ofte niet nieuwe moeste oock krachteloos werden? Kan de Besnijdinge upt-gbedient hebbende hare kracht niet verliezen / sonder dat den Doop hare kracht verlieze? Iae ter contrarie / dooz ordinantie van een nieu zegel wordt het oude krachteloos / ende dooz afschast van het oude neemt het nieuwe toe. Dooz waer Antoni moetse half sinneloos ghehouden hebben die hy met sulcke redenen meende te paepen.

Asterictus. Wat mach dan noch de reden geweest hebben dat de Besnijdenis noch een wijle tijdt aenschiedt neffens den Doop? Want zyn 't ghelijcke Sacramenten / soo haest het eene in quam moeste het ander naegelaten werden.

Eusebius. Een soo oudt gebrypck en konde soo haestigh niet vernieticht werden / beele geloobige Joden en konden het noch niet verdragen: oock soude het op den ongeloobigen Joden / als een verachtlinge van de Wet Mosi / seer aenstootelijck gheweest hebben / die men niet en moest afkeerigh maecten / vande vooz een tijdt moeste te ghemoetegaen. Daeroni Paulus Timotheum heeft besneden Act. 16: 3. ghelijck hy oock andere ceremonien / hoewel upt-gbedient hebbende / om die selbe oozsaecke heeft waergenomen / Act. 21: 22. 24. 26. onderwijlen dede hy mijn beste om met goede onderwijfinge dese dinghen allensken ten eynde te brengen / waer van onder anderen vol zyn de Send-brieven tot den Galaten en Colossens / ende tot den Colossensen Cap. 2.

Asterictus. Maer dat baren latende; soudt ghy wel derben seggen / dat den Doop ende Besnijdinge in allen dinghen gelijk zyn / want soo zy maer in wepnige dinghen gelijk zyn / soo en kondt ghy niet bewijfen dat 'teen in des anders plaetse gekomen is / ende men soude om beele onghelijcke dinghen mogen seggen / dat het een niet en is gekomen in de plaetse van het ander. Seght ghy datse in alle hare bedie-

dingen malkanderen gelijck zijn / soo staet u sulcke te bewijzen / 't welck langhsaem komen sal / seght Antoni. Pag. 26.

Eusebius. Als ick bewijse / dat in den Dooop niets en werdt beduydet / dat niet oock beduydet wierdt in de Besnijdinghe (alleen dat de manieren van betepckenen verscheyden zijn) het sal ghenoech wesen: Iffer in de Besnijdinge pets meer beduydet dan in den Dooop / dat is vooz ons; want soo mochten wy den Dooop met te min swarigheyt oock den kinderen gheben. Nu dat den Dooop niet meer in en heeft dan de besnijdinge hadde / is niet verre te soecken / het bewijs is ghereedt / ende ick segghe dat de partijen niets en sullen konnen wijzen in den Dooop dat niet oock in de Besnijdinge te vinden is. Wy hebben oer den voozgaende grondt gheuoont dat het eben het selve verbondt is waer op den Dooop werdt gegeven en vooztijds de Besnijdinge is ontfangen. Wy hebben oock gheuoont dat van dit verbondt den Dooop nu het zegel is / gelijck het eertijds de Besnijdinghe was. Op welcken beyden volghet / dat sy oock beyde op Christus wijzen / die den Middelaer is / wiens bloedt het verbondt vast maecht. Ende wat kondt ghy doch meerder seggen van den Dooop dan Paulus van de Besnijdinge seght Rom. 4: 11. namelijk / datse was een zegel der Rechtvaerdigheyt des geloofs? soo heeft dan immer de Besnijdinge soo wel de verghebinge der sonden die 't gheloobe ontfanght / versegelt / als den Dooop: waer op volghet / dat soo veel gheloobe den Dooop vordert ofte verepscht / soo veel oock de Besnijdinge berepschte. De Weder-dooopers dzingen veeltijds hier op / dat den Dooop bekeeringe berepscht: maer eben dese berepschte oock de Besnijdinge Gen. 17: 1. Ec. Deut. 10: 16. Jerem. 4: 4. Rom. 2: 25. Ec. Ende gelijck den Dooop beduydt dat Godt ons dooz synen Geest reynigen en vernieuwen wil / Eph. 5: 26. Tit. 3: 5. alsoo beduyde de Besnijdinge dat Godt de herten wilde besnijden / 't welck het selve is: siet Deut. 30: 6. Coloss. 2: 11. 12. welke laetste plaetse bysonderlijck in dese materie moet aenghemerckt werden. Dooop

Doop niet meer en beduydt dan de Besnijdinge de-
 e / wat reden heeft Antoni om ons bewijs te be-
 spien?

Asterictus. Hy seght datse in veele dingen malkan-
 der ongelijck ende contrary zijn.

Eusebius. Waerom verswijght hyse? waerom
 eeft hyse niet getoant?

Asterictus. Hy wijst pag. 23. twee merckelijcke
 ongelijckheden: Eerst, dat de Besnijdinge berpliche
 de gehoozsaemheyt der Wet. Ten anderen, datse
 rees op den toekomenden Messiam. Wilt ghy
 an den Doop daer mede ghelijck maecten / soo
 moeten dese twee ongerijnde grouwelen noodtsake-
 lijk volgen (seght hy) Eerst, dat wy noch aen de
 afgedane Wet verbonden zijn. Ten anderen, de ver-
 richteninge van de verschenen komste ende het ijden
 kring Christi.

Eusebius. Dese twee / zijn dat die veele? ende noch
 n zijn 't geen contrarieteyten / ja selfs geen onghe-
 lijckheden. Wat het eerste aengaet / hoe berpliche
 de Besnijdinge tot gehoozsaemheyt der Wet? ofte
 hoe verre berpliche sy? ende welke is dese Wet?

Hy seggen dat sy berpliche rede tot een zedische ghe-
 oozsaemheyt tot danckbaerheyt / en geensins om
 maer in gherechtbaerdicht te worden: aengaende de
 ceremoniale wetten Mosix / die zijn / na het instellen
 van de Besnijdinge eenige honderdt jaren gheozdi-
 ght / soo dat de Besnijdinge haer niet bysonderlijk
 maer toe verbondt / maer upt kracht van de ghemeene
 gehoozsaemheyt waer doo? Godt gebodt-genooren
 verbonden zijn tot alles wat Godt ghebiedt of meer
 mochte willen gebieden. Maer dit en kan Antonijs
 meeninge niet wesen / want de Besnijdinge verbondt
 na sijn meeninge) tot de Wet die nu is afgeschafft.

Is dan de zedische Wet der gehoozsaemheyt af-
 geschafft? zijn wy aen Godt geboden niet meer ver-
 bonden tot danckbaerheyt? dat soude wel te recht
 een ongherijnden grouwel wesen. Oste wil hy
 seggen / datse soo verre is afgheschafft / datmen niet
 meer moet soecken daer doo? gherechtbaerdicht te
 worden? maer soo sal hy van de bondt-genooren in
 het

D'onghe-
 lijckheden
 die Antoni
 stelt sijn
 ydel.

het **O. T.** dese twee ongerijmde grouwelen moeten geboelen **I.** Dat sy de gerechticheyt des geloofs niet ghesocht hebben / maer begeerden dooz de Wet gherechtbaerdicht te worden; regel-recht tegen de Schrift / die de Besnijdinge noemt een zegel der gerechticheyt des gheloofs, Rom. 4: 11. **II.** Dat sy de rechte leere ende wegh ter saligheyt niet ghehadt en hebben / maer sulcke die haer alleen onder den bloeck selde Gal. 3: 10. derhalben dat het verbondt Gen. 12. en 18. en 22. waer van Antoni spreekt / pag. 6. als dan niet bekent / ofte niet verstaen / en volgens niet geloost ende van geene byzucht is geweest. Want hoe konde haer de Besnijdinge verbinden tot de Wet om daer in gerechtbaerdicht te worden / als sy de leere der versoeninge / alleen ter saligheyt leydende / hadden ghehad? verstaet hy het doch alleen van de Ceremonien en figuerlycke diensten / welke waerlijck afghedaen zijn; soo valt hy wederom in desen ongerijmden grouwel / dat Godt sijne bondt-genoten alleen verbonden soude hebben tot een deel upterlycke Godts-diensten die meest alle noch eerst souden geordineert werden / sonder haer te verbinden tot zedische ghehoorsaemheyt en ware Godtsaligheyt. Dus is Antoni / hoemen sijn meeninge baet / met grouwelen beset / dewyl hyse ons wil opdichten. Om te besuyten: Ick segghe / dat de Besnijdinge verbondt tot die selbe Godtsaligheyt en ware ghehoorsaemheyt waer toe ons den Doop verbindt / 't welck blyckt Gen. 17: 1. en 18: 19. De verbindinge tot de ceremoniale wetten was een toeval / ghelijck wy nu nock dooz den Doop verbonden zijn / te onderhouden alles wat Christus bevolen heeft, Matth. 23: vers 19. Wat onderschepdt is 'er in dese verplichtinghen?

Alterictus. Ick en sie niet dan ydelhepdt: maer wat seght ghy op het tweede?

Eusebius. Den Doop wijst op Christum nu verschenen ende gestorven zijnde / de Besnijdinge saggh op Christum die komen soude / bepde wijssende op Christum / ende komen seer wel ober-een in den grondt ende beteckende saecke: dese omstandigheyt

rept van te sien op Christum die komen soude, ende
ie nu gekomen is, en raect de grondt in 't min-
e niet.

AA Asterictus. Niet? Antoni maect dit onderschepdt
ia groot / dat hy eben hier mede wil bewijzen / dat
en Doop en Besnijdinge geen ghelijcke eynden
scheyben / ende den Doop geen gelijk Sacrament is
net de Besnijdinge.

Eusebius. Kan dit ongelijke eynden ende Sacra-
menten maecten / wat sullen de Weder-doopers
warigheden te redder hebben? Antoni bekende
ag. 6. dat het verbondt Gen. 12: 3. en 18: 18. en 22:
8. hoozgheseldt / nu noch blijft. Maer dit ver-
bondt en weeg maer op het zaedt Abrahams dat noch
nemen soude; soo en heeft oock het gheloof op dat
verbondt / niet anders konnen sien dan op den toeko-
menden Christum. Staet nu Antoni's grondt vast /
so moet noodtsaeckelijck volgen desen ongherijm-
den grouwel / Dat Christus noch niet gekomen is /
ende ons gheloof (een zijnde met dat gene 't welck
op 't verbondt Genes. 12. noodigh was) noch sien
moet op een toekomenden Christum. Wederom den
Doop Johannis ende der Apostolen / ja den Doop
der Apostolen vooz en na Christi doodt / en sullen
meen gelijcke eynden hebben: want alsoo den Doop
wijst op Christi bloedt en d'afwasschinge dooz dien /
welck de belijdenisse der Hansiten bekent / Art. 32.
Johannis Doop ende der Apostolen Doop vooz
Christi lyden / Joh. 3: 26. en 4: 2. en konden niet an-
ders op Christi bloedt wijzen / dan als noch upt te
groeten / dewyl Christus noch lyden soude. Het sel-
e machmen seggen van 't Abondtmael dat Chri-
stus eerst hieldt ende wy nu houden: dan moest Chri-
stus noch ghekrupst werden / nu ist al gheschiedt.
Dewyl dan Antoni niet en konde ofte niet en wilde
mercken / dat de omstandigheden van te wijzen op
der toekomende ofte op het ghene nu ghekomen ofte
gheschiedt is het eynde der Sacramenten inden grondt
niet en beranderen / soo halt hy noodtsaeckelijck in de-
vooz ongherijmde grouwelen / Oite dat de Apostelen een
ander Doop ende Abondtmael na Christi doodt
hebben

hebben bedient dan zy ontfanghen hadden: ende dat wy niet en hebben den selven Doop ende het selve Abondtmael die eerstmael zijn ingestelt. Ofte so onsen Doop ende Abondtmael de selve zijn die eerst inghestelt zijn / datse verlochenen de geschiede uytstortinghe van Christi bloedt ende verbreeckinghe zyns lichaems. Siet dus onboozsinnich gieten dese lieden uyt / ongerijmde grouwelen. Doch soo barense gemeenlyck (op dat ick Antoni met zyn eyghen woorden pag. 30. sa) die van Godts bebel en ordeninge afwijckende / inden doolhof van haer eygen beruyst verdwalen en omloopen.

Soo oock
zijn verder
tegenwer-
pingen.

Asterictus. Ghy hebt den man wel dapper ghesagen met zyn eyghen swaert / ende de dutterijen dese Doctozs so wel ontdeckt / dat ick de patienten besklage die onder zijne handen zijn gheweest: eventwel ick moet u boozt hoozen op zijne tegen-werpingen / want het sterckt my seer. Hy werpt dan oock tegen / gelijk andere Weder-doozers / de achtdaegse knechtken / Pag. 28. waer uyt ick dese reden neme: In dien Doop en Besnijdinge zijn ghelijcke Sacramenten / soo moestmen juyt doopen op den achsten dagh / maer dat en wordt soo niet ghedaen. Sy en moeten dan niet gelijk zijn.

Eusebius. Ghebenedict het ghene onlanghs gesent is / namelijck / dat de gene die een zegel toekomt / dat ontfangen mach wanneer hy dat bequamelijck ontfanghen kan. Nu de kinderken waren niet wel bequaem boozden achsten dagh / ten deele om eenige ceremoniale onreynigheyt / Levit. 12: 3. want d'onreynigheyt en was haer noch niet afghedaen die zy van de moeder medezengen. Waerom oock Godt (willende figuerlijck toonen dat hem niet onreynig behaeght) geen Ofse / Lam noch Geyte beneden de acht daghen wilde gheoffert hebben / Levit. 22: 27. hoedanighe dinghen nu in Christo zijn afgheschast Heb. 9: 10. en 10: 1. 3. ten deele om de reederheyt der kinderen / die d'eerste seben dagen tot dat bloedich en smertich werck niet wel bequaem waren / gelijk zy van de Naturalisten geduerende dien tijdt eer een plante dan een dier ghelijck werden ghereeckent. Waerom

Daerom oock de Heydenen de seben dagen af wach-
 ten eer zy hare kinderen repnighden en namen ga-
 in. Siet Aristot. hist. animal. l. 7. c. 12. Polyd. virg.
 4. c. 4. Den achsten dagh van noch heeft Godt
 geordineert als den naesten bequamen tijdt / ons
 erende datmen de eerste bequame tijdt ende ghele-
 entheyt met de verzegelinghe aen de kinderen moet
 waernemen. Dit leeren wy oock van den Doop: soo
 dat hier gheen ongelijckheyt en kan ghetoont wer-
 an.

Asterictus. De confessie der Menisten pag. 117.
 ist noch dit onderscheyt / dat den Doop een ordi-
 nantie is welke niemant geboden is aen een ander
 te doen ofte laten doen / als de Besnijdinge: maer
 welke elck dooz zijn eyghen gheloof begeeren ende
 waerfangen moet.

Eusebius. Dit is eben het gene dat in verschil staet /
 ende wy bestrijden: soo dat het hier niet te pas en
 komt. Iae eben ons bewijs van de Besnijdinghe
 niet daer teghen: want in de Besnijdinghe mercken
 wy / dat Godt zijn verbodt oock aen de kinderen
 niet bezeghelt hebben: ende dat op den afgangh der
 Besnijdinge den Doop alsoo is geordineert / datse in
 den grondt ende betrechende saecke met de Besnij-
 dinghe gantschelijck ober een komt / daer in gheeft
 ons Godt klaer genoegh te kennen dat hy noch in die
 ordi- nantie continueert.

Asterictus. Ghy hebt sus ghesept / dat de plaet-
 Coloss. 2: 11. 12. bysonderlyck moet aengemerckt
 werden. De selbe laet ons noch onderfoecken en daer
 mede dit stuck beslypten. De woorden luyden aldus:
 welcken ghy oock besneeden zijt met een Besnijde-
 nisse die sonder handen geschiet, in de uyttreckinge
 des lichaems der sonden des vleesch, door de Besnij-
 nisse Christi: zijnde met hem begraven inden Doop,
 welcken ghy oock met hem op-geweckt zijt door
 het gheloove der werckinge Godts, die hem uyt den
 doodden op-geweckt heeft. Wat hebt ghy hier in?

Eusebius. Dat Paulus Doop ende Besnijdinghe
 elijcke kracht / werckinge / ende eynde toeschijft /
 ende d' een in d' anderx plaetse stelt.

Asterictus.

Ende die de
 Menisten
 stellen,

werdt ver-
 klaert.

Asterictus. Nochtanx hy en noemt niet eens de bleeschelijcke Besnijdinge / dan alleen de gheestelijcke Besnijdinge des herten. Anton. Pag. 22. Hoe handelt hy dan daer van ?

Eusebius. Ghy mocht niet segghen / dat Paulus oock van den Doop niet en handelt / aengesien hy die niet en noemt / maer alleen de gheestelijcke / waer dooz wy met Christo begraven en opgheweckt worden : ofte oock dat Rom. 6. van den upterlijcken Doop niet gehandelt wordt. Doch die de maniere der Schryft kent / sal licht verstaen / dat hy oock van d'upterlijcke Doop en Besnijdinghe handelt / dewijl hy de namen van beyden tot de gheestelijcke dingen over brenghet.

Asterictus. Evenwel / Paulus en leert niet dat nu onse kinderen moeten gedoopt zijn / gelijk de knechtkenx der Joden besneden moesten zijn. Anton. pag. 24.

Eusebius. Wel hoe ! dese plaetse en is immers niet ingebracht als leerdese den Kinder-doop updruckelijck : maer om te bewijfen / dat den Doop ende Besnijdinge gelijcke Sacramenten zijn / ende op malkanderen gebolghet / waer upt den Kinder-doop wordt besloten / op desen grondt / dat ghelijcke Sacramenten toekomen ghelijcke personen.

Asterictus. De ghelijckheyt stelt Paulus hier in / (seght Antoni) dat de ware gheestelijcke Besnijdinge des herten / die dooz d'upterlijcke afghebeeldt worden / nu in den gheloobigen gedoopten wesentlijck is. Want nu is den geloobigen het ware wesen ende 't beteckende aller schaduwten dooz de figuerlijcke wettelijcke teekenen gegeven.

Eusebius. Wel / wel / wat hoor ick ! hadde de Besnijdinghe niet dan een ledige afbeeldinge ? hadden de bondt-ghenoten in 't O. T. niet dan bloote schaduwte / figueren en teekenen ? want Antoni stelt teghen de teekenen des O. T. het ware wesen dat de geloobige Nu hebben. Doozwaer dit is een grobe ende niet min schandelijcke dwalinge / en plat teghen de Schryftuere / die oock den bondt-ghenoten des O. T. d'inwendighe Besnijdinghe toeschryft /

Deut,

Deut. 30:6. Ten anderen / waerom noemt hy de gheloobige ghedoopte? wil hy de kinderen des beronds mede daer onder verbatē / of wil hyse daer van uytstuyten? ongetwijffelt hy wilse uytstuyten. Maer dan de geestelijke Besnijdinge in den kinderen niet wesentliċh? immers / soodanigen de figure ende het teecken is ghegeven / soodanigen komt oock het beteeckende toe: Nu niet alleen den volwasenen / maer oock den kinderen wierdt de Besnijdenis ghegeven: Soo en moet dan niet alleen den volwasenen maer oock den kinderen het beteeckende toe genomen. Welwil de Besnijdinge d' inwendige Besnijdinge afbeelde / soo heeftse oock getoondt / dat soodanige als die ontfingen / soodanigen de inwendige oock van doen hadden ende ontfangen souden. Anderszinnig doet dan bedriegelijck dat hy alleen de geloobige ghedoopte noemt / om alsoo den kinder-doopt beter te mengen te gaen.

Asterictus. Misschien wil hy seggen / dat de besneden kinderen voorbeelden waren van de volwassene gheloobige in 't N. T. gelijk andere Weder-doopters schrijven.

Eusebius. Ick gheloobe dat lichtelijck / maer het is niet te groven mis-slach voor soo een Doctoꝝ. Want wat op wat personen hebben dan d'oude besnedenen voorbeelden gheweest? II. Waer leestmen ergens dat de besneden kinderen figueren waren van de gheloobige des N. T. men vindt het nergens. Ja III. Godt steldt de Israeliten niet haer zaedt niet als figueren / maer als leden in een selve verbondt / ende elck ontfingh de Besnijdinge tot een bewijs dat Godt sijnen Godt was ende sulckx betoonen vordilde / gelijk Gen. 17. onwederspreekelijck blijkt. Nu hy dat ick nu de meeninge des Apostels verklare: Nu en wil geensins seggen / dat de geloobige nu, die ghewene zijnde die de besnedenen afgebeeldet hadden / hebben souden ofte alreede genoten dat de besnijdenis blotelijck beteyckende: maer sijn voornemen is te seeren en bedeckelijck te verstaen te gheven / dat de upterlijcke besnijdinghe niet meer noodigh was. Daer toe wijst hy aen wat de selve beteyckende / en

de dat Colossensen dat selbe in Christo genoten. Ghy en hoeft niet besneden te worden (wil hy segghen) want ghy zijt in Christum besneden in de uyttrekkinghe des lichaems der sonden des vleesches, &c. Maer zy mochten tegen werpen / de bondt-genooten des O. T. hebben oock de geestelijke Besnijdinge genoten / die nochtans de uytterlijke niet mochten berachten: daerom moeten wyse oock niet versumpen. Hier tegen stelt Paulus den Doop het selbe gebuyck hebbede: Ende zijt met hem begraven door den Doop, in welken ghy oock met hem opgeweckt zijt, &c. daerom ghy en behoeft geen uytterlijke Besnijdinge (wil hy seggen) want den Doop is u also goet. Merckt dan I. dat hy de betepckende saecke van de Besnijdinghe ende den Doop een maect: want het is eben het selbe / met Christo begraven en weder opgeweckt te werden, Rom. 6: 4. 5. 6. ende het lichaem der sonden uyt te trecken door de Besnijdinge Christi. II. Dat hy de Besnijdinghe uytstuyt door den Doop / als het selbe betepckende: soo dat hy waerlijk d'een stelt in d'ander plaetse / ander en souden zijne woorden tegen de Besnijdinge niet wel binden. III. Dat dese betepckende dingen / oock den kinderen noodigh ende toegeseyt zijn / gelijk een weynigh te voor is bewesen. Ende wat belet my nu te segghen: Bewijle den Doop ende Besnijdinghe in den grondt ende beteckende saecke gelijcke en d'een op d'ander volgende Sacramenten zijn / dat zy oock gelijcke personen toekomen: dat dan oock den Doop soo wel als de Besnijdenis den kinderen der bondt-ghenoten toekomt; te meer om dat de betepckende saecke van beyden den kinderen mede aengaet.

Asterictus. Heeft Calvijn dese plaetse oock alsoo verstaen? want Antoni wil hem tegen u-lieden stellen / pag. 23. als die groote verscheidenheyt stelt tusschen onse Sacramenten ende de oude Ceremonien. Comment. op Coloss. 2.

Eusebius. Hy heeft dese plaetse eben verslaert als wy. Het gene Antoni aentrekt en is niet geschreven over dese plaetse / maer over vers 17. Oock en verge-
lijkt

Wilt hy niet den Doop ende de Besnijdinge / maer
 den Doop ende de Ceremoniale wetten / ghelijck hy
 (als men het schoon name van de Besnijdinge)
 en ander onderscheyt en stelt dan in de minder en
 merder klaerheyt / het welcke in de saecke selbe geen
 onderscheydt en maect.

Asterictus. Is 't anders niet / Antoni hadde mi
 et zijn volmondigh spreeken een ander bedencken
 en maect. Laet ons nu voort-gaen tot u andere re-
 men.

C A P. V.

Wat de Kinderen tot de Ghemeynte
 Gods behooren, ende daerom moeten
 gedoopt worden.

Eusebius. Ghy moet u wachten deses mans
 stout spreeken aen te nemen / want het is so
 vol bedroghe en ongetrouwigheden dat het
 wonder is. Nu / siet hier noch een krach-
 tich bewijs.

Alle die tot de Gemeynte Godts behooren, mo-
 gen ja moeten gedoopt worden.

De Kinderen der geloovigen behooren tot de
 Gemeynte Godts.

Ergo, zy mogen ja moeten gedoopt werden.

Asterictus. Waer mede bewijst ghy de eerste voor-
 spellinge?

Eusebius. Die blyckt upt de ghelegentheid des
 doops / welcke is een teeken der inlijvinge in de ge-
 meynthe / gelyck selfs P. D. C. bekent / Prot. Leeuw.
 88. f. 4. ende blyckt upt 1 Corinth. 12: 13. Wy
 sijn in eenen Geest tot een lichaem ghedoopt :
 welck lichaem de Gemeynte is / Ephes. 1: 22. Co-
 r. 1: 18. Hier toe behoort oock Act. 2: 41. Die nu
 tri woordt gaerne aenneemen, wierden gedoopt : en
 wierden op dien dagh tot haer toegedaen (name-
 lijck

De leden
 der Ghe-
 meynthe
 komt den
 Doop toe.

84 De kinderen der geloovigen mogen

De kinde-
ren der ge-
loovigen
zijn oock
leden der
Gemeente.

lijck tot der Gemeente / als blijkt vers 47.) omtrent drie duysent zielen. Alsoo werdt oock den Doop gansche Gemeente toe-geschreven / Ephes. 5: 25. Christus heeft de Gemeente lief gehad, ende hiefelven voor haer overgegeven, op dat hyse heylige soude, haer gereynight hebbende met het badt des waters door het Woordt. Doch hier en komt 'er niet op aen / de Weder-dooers sullen de eerste boozstellinge wel toestaen.

Asterictus. Wat dan u tweede boozstel aengaet / Denen bekennen wel dat alle kinderen onder de genade der saligheyt begrepen zijn / maer ontkennen datse in der Gemeente zijn. Emd. Prot. act. 72. f. 3. Antoni onderscheyt het woordt Gemeente / in een generale beteyckinge / booz allen die onder de belofte der saligheyt staen / ende van wegen des gemeynschap met Godt hebben: Ende in een enger beteyckeninge / booz die menschen die nu dooz geloobe en Doop als leden eens lichaems zijn / onder welke alle Christelijcke ordinantien gepleeght en onderhouden werden. Pag. 31. Claes Claesz. verklaert dit aldus: pag. 301. Dat de Gemeente moet aengesien werden / eensdeels ten aensien van een sichtbaer deel / bestaende in uptterlijcke vergaderinge / waer van de ledematen dooz upwendige daden booz menschen ooghenkenbaer zijn: Anderdeels / booz soo veel de lidmaten der selver in der daet Christo toe behooren. Ende sulcks seght hy oock de meeninge der Colloquenten tot Embden te wesen. Verstaet men dan het woordt Gemeente in die bzyede beteyckenis / sy stellen wel de kinderen daer onder / maer ontkennen dat alle ledematen van dien den Doop toekomt: willen derhalven d'eerste boozstellinge alleen verstaen hebben van de Gemeente als een sichtbaer deel / waer onder de Christelijcke ordinantien gepleeght werden: doch ontkennen dat de kinders daer toe behooren.

Eusebius. Ick en sal (om niet buyten ons propoost te springen) op dese onderscheydinge niet naeu ondersoeken / alleen segge ick datse onnut is ende den partijen niet en kan helpen / ofte sy en moesten eerst bewysen / dat eenighe leden der Gemeente die onder

de belofte der salighejdt staen / niet en behooren
 in de sichtbare Gemejnthe daer onder gebooren ende
 opgeboedt wordende. Want wat de Weder-doopters
 hebben van aller kinderen salighejt / het zy onder
 Joden / of Turcken / of Heydenen / wy sagen daer
 en is geen ghewisse belofte van ; oock en kan't haer in
 die materie geen dienst doen. Wy seggen dat alle
 die gene die ghemejnship met Godt hebben / die
 Christus toebehooren / die onder de belofte der salig-
 hejt staen / oock hooz soo veel behooren tot de sicht-
 bare geozdende Gemejnthe / dat zy alle (goede gele-
 ughheit daer toe zijnde / die oock moet gesocht wer-
 den als zy'er niet en is) tot de selve haer schuldigh
 te voegen / ofte jonck zijnde daer toe moeten ghe-
 acht werden. Maer dat bysonderlijck soodanige
 daer toe behooren / die daer onder werden gebooren
 en opgeboedt. Hier in leydt de knoop / dit is't dat
 wy partypen moeten nederleggen / 't welck haer on-
 gelijck is.

Asterictus. Claes Claesz. noemt lidmaten van de
 sichtbare Gemejnthe alleen die na de ordeninge Gods
 gelyckwerdige Ceremonien hanteeren.

Eusebius. Dat stelt al te naeuwe ende onrecht-
 verdige palen / die hy noyt en sal kunnen vast ma-
 ken. Want hoe ! of pemaent goede wille ende gestelt-
 hejt hebbende dooz eenigen toeval helet wierdt de
 Ceremonien te hanteren / ofte gehanteert hebbende
 niet na van goede gelegentheit berooft blebe / soude
 geen lidmaet der sichtbare Gemejnthe moghen
 gehouden werden ? Ja ; soo wel als Borgerz van
 vredenblich genoeint werden / die ofte dooz eenighe
 onmacht / ofte in Turckijen gebangen zijnde / hare
 rechten en andere borgerlycke plichten niet en
 kunnen waernemen. Ende of een geheele vergade-
 ringe dooz verbolginghe helet wierdt de Ceremonien
 te hanteeren / soude zy soo lange geen sichtbare Ge-
 mejnthe kunnen wesen ? gewisselijck ja / want zy kon-
 den dooz andere daden kenbaer wesen in de ooghen
 der ledematen onder malkanderen / ofte oock wel van
 andere menschen. Wederom / het is selfs oock valsch /
 dat alleen ledematen zyn van de sichtbare Kercke

86 De kinderen der geloovigen mogen

die de Ceremonien konnen hanteeren: want soodanige zijn het oock / ober welcken de Ceremonien ghehanteert werden / al en konnen sy noch selve geen hanteeren: hoedanigh wy de Chyisten kinderx stellen / die leden zijn van de geordende Gemeynte / eben soo wel als de kinderen Borgerx zijn van de Steden waer hare Oubersx tot Borgerx zijn aenghenomen ende sy geboren werden.

Asterictus. Soo is dan uwe meeninge / dat de kinderen der gheloovigen soodanige ledematen der Gemeynte zijn / die oock daer toe behooren hoor soo veel sy is een upterlycke / sichtbaer / gheordent lichaem / daer men de Sacramenten gebrynckt.

Eusebius. Ja; ende nadien Antoni bekent dat allen ledendeser Gemeynte den Doop toekomt / pag. 31. soo besluyt wy billijk dat den kinderen der geloovigen den Doop toekomt.

Asterictus. Wy sullen dat besluyt niet konnen verwerven / indien ghy kondt bewijzen / dat de kinderen oock tot de sichtbare geordende Gemeynte behooren.

Eusebius. Godtx woordt leerd dat seer kilaer / Joel. 2: 15. 16. Blasfem de Basuppen te Spon / heyliget een vasten / roept een verbodts-dagh upt / versameldt het volck, heyliget de Gemeynte, vergaderdt de Oudsten / versameldt de kinderens, ende die de borsten zuigen. Alsoo vergaderde in den Tempel de Gemeynte Juda en Jerusalems om den Heere te soeken / als de branden tegen Josaphat optrocken / waer onder oock de kinderen werden ghenoeemt / 2 Chron. 20: 5. 13. fiet oock Deut. 29: 10. 11. 12. Nu het is secker dat de Gemeynte des Ouden ende Nieuwen Testaments uptgesteecken de Ceremonien maer eene Gemeynte ende eenderley volck is: 't welck de Menisten met ons bekennen / Bekent. Pag. 94. Emd. Prot. act. 72. f. 3. gelijk dan de kinderen in het O. T. mede in die upterlycke Gemeynte waren / alsoo oock nu in het N. T. Dese reden hebben de Menisten niet eens gepooght neder te leggen / maer lastense swijgende passeeren.

Asterictus. Dat moeste sy noodtsaeckelijck doen / maer Antoni spot met dit bewijs / noemt een groote

't Welck
Antoni sor-
relijck be-
srijdt.

berkeerdthent datmen der Christenen kinderen in de
 pterlijcke Euangelische Gemeente wil stellen / om
 dat de kinderen der Joden in de wettelijcke Gemeen-
 te waren. pag. 33.

Eusebius. Met recht mochten wy hier uytroepen
 Antoni t'onrecht. O groote berkeerdthent! waer
 blindt hy / ofte waer mede pooght hy doch te bewijzen /
 dat de Gemeenten des Ouden ende Nieuwen Testa-
 ments niet een en zijn? nergens mede: sijn seggen
 moet ons genoegh wesen. Doch wy hebben desen
 zophheet te dickwijls valsch bevonden om soo te ge-
 roben / ende selfs hier blijkt hoe blindt hy gheweest
 is / ja hoe loeg / ofte lieber bedriegelijck: want Dup-
 pius hadde oock tot bewijs verhaeldt Ies. 49: 22. al
 naer onder de kinderen der Gemeente / oock kleine
 kinderen genoemd werden: hoewel van de Gemeente
 des N. T. werdt ghezopheteert: ende nochtans
 roept Antoni / die dit bewijs niet en doost aentroeren /
 dat Duppij bewijs alleen sloegh op de Gemeente des
 O. T. daer benessens de Gemeente deses tijds
 werdt soo klaerlyck een gemaect met de Gemeente
 des Ouden tijds / dat het onberdzagelijcke sinneloos-
 heit is dat te ontkennen. Want worden niet de bond-
 genoten des N. T. vergaderdt tot Abrahams / gelijck
 met hem sullen aensitten in t'Coninckrijck der
 hemelen Matth. 8: 11? Worden sy niet alle Abra-
 hams zaedt ende kinderen Rom. 4: 11. 12. Gal. 3: 7.
 9? Ist niet eben de selbe schaeps-kone als de booz-
 waende waer in de Heydenen gehacht zijn / Joh. 10:
 6? Ist niet den selben Olijf-boom waer van de Jo-
 den tacken waren / ende waer aen wy ingegriffht zijn
 Rom 11? Ist niet het selbe bozgherschap Israels
 waer van wy eerst bzeemdt waren ende nu mede-boz-
 gers zijn / Eph. 2: 12. 13. 14. 19. 20? Soo blijkt dan
 miners dupdelijck genoch / dat beyde de Gemeenten
 en zijn / ende derhalven gelijck in t' O. T. de kinder-
 ens leden daer van waren / dat sy het also oock nu zijn.

Asterictus. Maer Duppius hzenght oock bewijs
 uyt Eph. 5: 23. Christus is het hooft der Gemeyn-
 te ende de behoeder des lichaems. Hondt ghy dat wel
 taende houden?

Eph. 5: 23.
 wordt be-
 weerd.

88 De kinderen der geloovigen mogen

Eusebius. Het boozige bewijs is oberbloedigh ge-
noegh / doch het gene ghy daer verhaeldt is mede
krachtigh: als oock dat Duppius meer daer by stelt/
namelijck dat Christus is de Salichmaecker zijns
volcks, Matth. 1: 21. Die sich heeft over ghegeven
voor de Gemeente, Eph. 5: 25. welke plaetsen An-
toni sijnkens booz by gaet. Voegt hier by Act. 20: 28.
God heeft met sijn eygen bloed sijn Gemeente verkren-
gen. Indien dan de kinderen oock met Christi bloedt
vercregen zijn / Christus haren Salichmaecker/
hoofst / ende behoeder is / die sich booz haer ghege-
ven heeft / soo moeten sy oock onder de Gemeente
zijn / want de schrift en kent geen ander volck booz
welcken Christus sich heeft gegeven.

Asterictus. Verstaet ghy dan die plaetsen van de
uiterlijke Gemeenten?

Eusebius. Hoewelsy boozstellen het gene d'onsicht-
bare Gemeente eygen is / sy sprecken nochtang
van d' uiterlijke Gemeente / t welck Act. 20: 28.
klaer is: alwaer gesproken werdt van de Gemeen-
te die hare opsienders hadde. Als oock Eph. 5. waer
hy spreekt van de Gemeente die booz het water-hadt
ghereynicht word. Waer mede den H. Geest wil
toonen I. dat de onzichtbare Gemeente op der aer-
den onder de sichtbare ordinaerlijck schuyt. II. Dat
de leden van de sichtbare Gemeente na den aerdt
der liefde booz leden der onzichtbare moeten gehou-
den werden. III. Dat aen d'ander zijde de leden
der onzichtbare tot de sichtbare recht hebben / ende
daer van niet behooren vreemdt ghehouden te wer-
den. Siet ghy dan niet datmen de kinderen daer
van niet moet uytlijten? derhalven dat haer oock
den Doop toekomt? In alle gheval hoe Antoni
den naem Gemeente nemen wil in dese plaet-
sen / de woorden Eph. 5: 25. 26. zijn hem te-
gen / want Paulus toont / dat de selve Gemeen-
te waer booz sich Christus heeft ghegeven die Ge-
meente is die met het water-hadt werdt gereynigt.
Indien dan onder die Gemeente waer booz sich
Christus ghegeven heeft oock de kinderen be-
hooren; Soo moeten sy meede behooren onder
die

Gemeente die met het water-badt werdt gherey-
cht.

Asterictus. Dochtranc seght Antoni: zijn de kin-
denkens sulcke leden des lichaems Christi daer Pau-
lus hier af meldet / soo moet haer dan oock aengaen
vers 29. Niemant en heeft oyt zijn eygen vleesch ge-
bet, maer hy doet het, ghelijckerwijs oock de Hee-
re Gemeente. Pag. 34.

Eusebius. Paulus spreekt van sulcke leden der
gemeente / welke Christus behoedt / vooz welken
sich heeft over ghegeven: zijn dan de kinderken-
sulle leden niet? Antoni konde dat niet seggen / en
hierom vraeght hy dan dus? Jae maer soo moest
ter oock het 29. vers aen gaen / seght hy. Doch
dat swarigheyt is daer in? jae wie kan seggen dat
haer niet aen gaet? Paulus seght dat wy leden
sijn sijns lichaems, van zijnen vleesche ende van zij-
ne beenen, vers 30. geldt dat de kinderen niet? zijn
niet oock leden sijns lichaems? Nu hier op rust
vers 29. Niemant en heeft oyt zijn eyghen vleesch
gehaet. Moet men niet oock van de kinderen seg-
gen dat Christus haer niet en haet? dat hyse onder-
soudt en boedt? of salmen segghen dat hyse op hare
antueren laet teeren? maer dat moet den Christenen
in grouwel wesen.

Asterictus. Soo moet ghy dan den kinderen het
vondtmael gheben / te meer om dat Calvinus selfs
dese plaetse daer van verstraet. Ende soo doet ghy
onrechtbaerdigheyt haer 't vndtmael onthouden-
de / ofte ghy moet bekennen datse in die Gemeente
niet en zijn daer Paulus hier af meldet.

Eusebius. So zijn al in die Gemeente / ende wy en
doen gheen ongherechtigheyt / maer Antoni toont
onrechtbaerdigheyt dese woorden op het vndtmael
rekkende om de kinderen van die Gemeente wy te
ruypen. Wat Calvin aengaet / hadde Antoni zijn
woorden wat verder verhaelt zijn bedrogh soude
maest ghebleecken hebben: want hy siet op het
10. vers / ende ghebruickt het alleen vooz soo veel
tot het vndtmael / om dat daer gesproken werdt
van de geestelijcke ghemeynschay die wy met Christo
hebben;

hebben; waer upt hy alleen wil bewijfen van hem meerder tot het minder / ofte van het ghelijcke (teghen sulcke die gheen gemeenschap aen het lichaem Christi in het Avondmael bekenden) dat de gemeenschap die wy leeren niet ongerijmt en is noch een versierde saecke. Paulus getuyght (seght hy) dat wy van de leden ende beenen Christi zijn: salmen dan verwonderen dat hy ons zijn lichaem in het Avondmael gheeft te nutten, op dat hy ons een voedsel zy des eeuwigen levens? Hy en treckt dan dese woorden geen sinx als gesent van het Avondmael / maer verklaert alleen upt de selve de gemeenschap met Christo / hoedanige oock in het Avondmael werdt vertoon. Maer soude wel pемant ter werelt konnen toonen / dat hy dese gemeenschap met Christo in geen anderen stelt dan die het Avondmael konnen en moeten gebuycken? ofte soude wel pемant van Antonis gesellen derben seggen / hoewel dese woorden eenige verklaringe ende bebestinge van de ghemeynschap in 't Avondmael konnen leberen / datse noch tans geen ander gemeynschap leeren dan die den volwassenen toekomt? Ick en twijffele niet ofte zy en sullen selve een schrick hebben te seggen / dat de kinderen niet en souden wesen leden des lichaems Christi van zinen vleesche ende beenen, ende als sulck van hem niet en souden gelieft ende onderhouden werden. Daerom ofte Antoni besluyt hier qualijck van het Avondmael der kinderen / ofte hy moeste haer selfx daer aen toegelaten hebben.

Asterictus. Antoni maecht noch wat te segghen / daer op dat Pappius besloot / en zijn de kinderen niet in de Ghemeynte / dat van Christus haer Hoofd ende Behoeder niet en is. Verstaet ghy de upterlijcke Gemeynte (seght hy) daermen de Sacramenten oeffent / soo ontkenne ick dat de kinderen dese Gemeynte noch niet upterlijck ingelijft zijnde Christus tot geen Hoofd en Behoeder hebben: dit te seggen is grauwelijck / ende de reden verwerpelijck die sulcken verborghentheyt in haer heeft. pag. 35.

Eusebius. Dese verborghentheyt / die hy meldet / is niet dan een verweringe zijner herffenen. Liebe doch /

ja moeten gedoopt worden. 91

ich/ waer schijnt die verborghentheyt? Wy en stel-
ken alsoo onse bewijs niet: Die ghedoopt ofte door
den Doop uyerlijck de Ghemeynte ingelijft zijn be-
hooren alleen tot de Ghemeynte waer van Christus de
Behoeder is: Maer aldus: Die tot de Gemeyn-
te behooren waer van Christus de Behoeder is moeten
ghedoopt worden. Wy weten wel dat yemandt kan
tot dese Ghemeynte behooren / die den Doop noch
niet ontfanghen heeft: maer wy seggen ende bewij-
sen / dat niemant onder die Gemeyn-
te tot een Hoofd ende Behoeder heeft / ofte hy en
mach ende moet gedoopt worden. Wat hoortse An-
toni onderscheydet / van de uyerlijcke Ghemeynte/
die geen antwoorde waerdigh / wy hebben weynigh
by schoz ghenoech daer van geseyt.

Asterictus. Ick waer: Ick gae dan ober tot de
plaetse i Pet. 3: 20. 21. verstaet ghy die van den
Water-doop (seght Antoni) ick ontkenne dat die
tegen-beeldt is der sondt-bloedt ende der behou-
dinghe Noe in de Arcke / want dan soude moeten
volghen datmen dooz den Water-doop behou-
dingen wierdt / ende diese niet genieten verloren waren.
gag. 35.

Eusebius. Puppins heeft met die plaetse niet an-
ders willen toonen / dan dat de kinderen / wel-
ker oock de saligheyt is / mede behooren tot de Ge-
meynte / dewijl daer byten geen behoudinge en is/
doer wy weynigh als er byten de Arcke was. Het en is
niet man niet noodigh hier van meer te seggen / doch eben-
wel ick en kan niet nae laten zijn verkeeringe van de
doorden Petri aen te wijzen. Antoni ontkent / dat
Petrus den Water-doop een tegen-beeldt noemt van
de wateren der sondt-bloedt / maer meent dat hy den
geestelijken Doop daer mede verstaet. Het hadde
goedt geweest dat hy ghetoont hadde / hoe de gee-
telijcke Doop een teghen-beeldt mach heeten: ick
segge datse gheen beeldt daerom oock gheen tegen-
beeldt is / maer datse selve behoort tot het afgebeel-
de. Madien dan Petrus spreekt van een teghenbeelden-
den Doop, dat is / die het selve afbeelt als de behou-
dinghe Noe in de Wateren / waerom salmen den
Water-

Ook i Petr.
3: 20. 21.

Water-
doop
tegen-
beeldt
van
de
Arcke

Water-dooꝛ niet verstaen? Soo moeste volgen (seggt Antoni) datmen daer dooꝛ behouden wierdt. Maer heeft dien wijsen Man niet geleert gehad / dat dickwijls het beeldt ofte teeken den name draeght van de beteeckende saecke om de gewisse verseeckeringe die daer in is? het is immers ghesent van den uytterlijcken Doop / datse is tot verghevinghe en afwasinghe der sonden, Act. 2: 38. en 22: 16. Datse is een badt der weder-geboorte, waer door Godt salighmaeckt, Tit. 3: 5. met welcke plaetsen dese gheheel accordeert. Den Doop wordt dan gesent ons te behouden / om datse daereen gewisse verseeckeringe van is / niet dooꝛ kracht van die uytterlijcke wassinghe / maer dooꝛ werckinge des H. Geestes / die dooꝛ dat uytterlijck teeken de consciencie in vertrouwen sterckt. Nu de woorden aldus verklaert / konnen oock dienen om te bewijzen dat de kinderen eben van die Gemeente leden zijn welcke den Doop is ghegeven: Want de selve Gemeente / die verghelecken werdt met de Arcke Noe / waer huypen geen behoudinge is / komt den Doop toe als een teghen-beeldt van de behoudnisse in de Arcke in de wateren: Van dese Gemeente zijn de kinderen oock leden / dewijl zy oock behouden werden: Ergo de kinderen zijn oock leden van de Gemeente die den Doop toekomt. Laet de partijen dit wederlegghen / soo zy kunnen.

Tegenwer-
pingen be-
antwoort.

Alterictus. V bewijzen sie ick genoeghsaem bevestigt: nu hebben wy noch te sien de tegen-werpingen der Weder-dooꝛeren / waer mede zy willen bewijzen dat de kinderen niet en behooren tot de uytterlijcke Gemeente. Erst stelle ick u dan dooꝛ / t ghene de Menisten segghen / Eind. Protoc. Act. 72. s. 3. Datter geen schrift en is die tot den kinderen spreekt / noch gheene ordinantien ende bevelen die den kinderen in hare jonckheyt zijn opghelent / of met haer mogen ghehouden werden in den Nieuwen Testamente.

Eusebius. Dit's een bzeemt besuyt: zy hebben een weynich te dooꝛ bekent dat de Gemeente des Ouden ende N. T. maer eene Gemeente ende een volck is / en nu willen zy bewijzen dat de kinderen

ja moeten ghedoopt worden. ¶ 93

¶ In 't N. T. niet en behooren tot de Gemeente / die
ich in 't O. T. daer toe behoorden. Oock is hare re-
son onwaerachtigh / want sodanighe oꝛdeninghen
siet haer gehouden zyn inden O. T. sodanige mach-
ten oock nu met haer houden / uptgenomende cere-
moniale diensten: gelyck zy dan wierden besneden /
vande verschenen vooꝛ den Heere / Deut. 31: 11. 12.
en van jonghs op moesten onderwesen werdt
Deut. 6: 7. en 11: 19. Ps. 78: 5. 6. 7. alsoo moeten zy
oock gedoopt werden / vooꝛ den Heere gebracht
van jonghs op onderwesen werden / op dat Gods
naem oock moege groot gemaect werden in den mondt
der kinderen. Ende wanneer gheen oꝛdinantie met
den kinderen mochte ghehouden werden / waerom
Christus tot hem komen om van hem gezegent
werden / uptzuchelijck seggende: Verhindert haer
niet my te komen, Matth. 19: 14: sullen wy qualijck
doen dat wy se noch tot Christum brengen op sulck
wijse als wy kunnen / dewijle hy selfs de On-
verstaers daer toe noodicht?

¶ Asterictus. Sy seggen verder: Dat zy het lichaem
der Gemeente niet en kunnen stichten / dienen / noch
meestelijcke handtrepckinge doen / ghelijck de leden
der Gemeente doen moeten / Eph. 4: 16.

¶ Eusebius. Met de selve reden mochtmen seggen /
dat die kleynen kinderen en kunnen niet wercken / de wel-
standt des huys helpen versorgen / Vader en Moeder
verzoenen / anderen huys- ghenoten behulpich wesen /
dat ergo behooren niet tot het huys. Men weet dat / ge-
lyck in een huys / alsoo in de Gemeente / gemeen-
lyck eenige zyn die gheholpen en ghedient moeten
worden / ende selfs seer weynigh of niet kunnen doen.

¶ Selfs onder de volwassene zynder veel die gheen
meestelijcke handtrepckinge kunnen doen / maer selfs
moeten ghenieten: ick meen de Menisten sullender
veele binden: willen zy die dan alle upt de Ghe-
meente sluyten? dat ware te onbescheppen / want
Paulus selve wil op de reedere ledcken gelet hebben /
hy seght dat de leden onderlingh wercken tot
opbouwinge na demate eens yegelijcken lidts. Som-
mighen leden wassen noch ende hebben noch gheen
sterckte

94 De kinderen der geloovigen mogen

sterckte noch bequaemheyt tot wercken ter ophou-
winge; andere komen nu aen ende beginnen te wer-
ken / onder welcken dickwijls jonghe spruytkenge be-
bonden werden die veele oude beschamen / hoedanig-
ghen oock Christus aenwijst / Matt. 21: 16. andere
zijn sterckeleden: doch eventwel alle zijn het leden.

Asterictus. Antoni sal u harder bringhen / aldus:
Alsoo wel als de upterlijke Gemeynte den Doop
toekomt / alsoo wel komt haer oock het Abondmael
toe ende andere gebuycken. Wilt ghy dan de kin-
deren daer onder stellen / soo zyt ghy-lieden seer on-
rechtvaerdigh / de kinderen onthoudende dat haer
toekomt.

Eusebius. Dit moet Antoni booz een sonderlinghe
subtylheit gehouden hebben / want hy dit wel vier-
mael kozt achter een ophaelt / pag. 32. 33. 34. 36.
maer het en is niet dan ydele snateringe: ick gheef
alle Vanfuten met haren H. D. R. haer beste te doen/
wat geldt het soo zy niet te schande worden? Wy
segghen dan dat de kinderen tot de upterlijke Ghe-
meynte behooren / en daerom behooren ghedoopt te
worden: maer dat haer met de selve reden alle ordi-
nantien der Gemeynte souden toekomen dat ontken-
nen wy.

Asterictus. Het Abondmael en andere ordenin-
ghen komen de Gemeynte immerx soo wel toe als
den Doop.

Eusebius. Maer niet om van allen gelyckelijck /
maer van elck lidt na zijn gelegentheit ghenoten te
worden. Sal wel eenighen Vanfijt soo stout wesen/
dat hy sal derben seggen / dat alle leden der Gemeyn-
te dadelijck alle ordinantien der Gemeynte moeten
ontfangen ofte gebuycken? Antoni bekent selve dat
de kinderen in het O. T. inde Gemeynte waren pag.
33. nochtanx wierden zy wel besneden / maer en aten
het Paesch-lam niet / ende hoe veele ordinantien had-
de die Gemeynte die aen oft van de kinders niet ghe-
brynckit en zijn? Siet sulcken loosen grondt ist daer
Antoni soo vast op houtwen wilde. Die soo houtwt/
moet hy niet beschaemt worden?

Asterictus. Waerom en geldt dit soo wel niet / de
kinders

ja moeten gedoopt werden. 95

indersz zijn in de Ghemeynte / ergo / moeten het
lichtmael ontfangen / als dit : Sy zijn in de Ge-
meynte / ergo / behooren gedoopt te worden.

Eusebius. Met gelijck recht mocht ghy God bra-
ven / waerom de klepne kinderkenz niet soo wel het
vlesch-lam aten als zy besneden wierden ? ebenwel
vreden is klaer : Alle die tot de Ghemeynte behoo-
ren moeten gedoopt werden / want den Doop is een
sacken der uptterlijcke inlijbige in de Ghemeynte/
waerom die dock maer eenz geschiedt : Het Abondt-
mael heeft andere eynden / namelijk onderhoudin-
ge over gedachtenisse Chzisti en verzegelinge onser op-
wendinge in hem / waerom het dickwijls gheschiedt.
So dat den Doop wel allen leden kan ghegeven
worden / maer het Abondtmael alleen sulcken die
vorigeoeffende sinnen krijgen / tot beproebinge haers
vlesch / ende verkondinge des doods Chzisti / 1 Coz. 11:
26. Et.

Asterictus. Antoni derft wel seggen / also bequaem
dat de kinderen zijn om den Doop t'ontfangen / datse
doock soo bequaem zijn om het Abondtmael te eten.
pag. 27.

Eusebius. Desen Doctoꝝ en moet geen goedt ver-
standt gehad hebben om de Medicijnen te applice-
ren. In den Doop ontfangt men / in 't Abondtmael
nemen : In den Doop werdt alleen aen ons ghe-
wocht / in 't Abondtmael moeten wy mede wercken.
die bequaem is een Sacrament t'ontfanghen /
die juist doock bequaem om een ander te ghebruc-
ken ? die een bequaem object is van eenige werckin-
ge / is die terstondt een bequaem subject om selfs
te wercken ? waren de kindersz soo bequaem tot het
vlesch als tot de Besnydenisse ? wat bescheydt
dit ?

Asterictus. Ghy-lieden betuyght klaerlijck dat de
kindersz in dese Ghemeynte niet en zijn daer men de
sacramenten ghebruyckt / dewyl ghy haer eerst lange
in den Doop in uwe Ghemeynte aenneemt / seght
Antoni pag. 33.

Eusebius. Wy mist / wy en ontfangense eygentlijck
niet tot de Ghemeynte / maer na den aerdt der liefde
oorde-

Of ons doen
strijdt mer
het gene wy
hier bewes-
ren.

voordeelende dat sy haer dragen als lidmaten der Gemeente betaemt / wy ontfangense oock tot gebzuyck des anderen Sacraments : soo lange sy daer toe niet en komen stellen wy haer onder die Discipulen Christi / die ghedoopt zijnde noch geleerd werden te onderhouden wat hy geboden heeft, Matth. 28. Dat dan veeltijds gheseydt werden in de Gemeente te komen die haer tot het Abondmael begeben / is oft een misbzuyck door gewoonte opgenomen / ofte een Synecdoche des aensienlijcksten deels voor 't geheel / bewijst de sulcke haer voornamelyck leden der Gemeente vertoonen. Ondertusschen / moer men niet bekennen dat de kinders behooren tot het hups burgers zijn van de stadt daer sy ghebooren werden. Nu de upterlycke Gemeente werdt ghenamemt de Stadt Godts Ps. 46: 5. Jes. 1: 21. Heb. 12: 22. Apoc. 3: 12. het Hups Godts / 1 Timoth. 3: 15. Heb. 3: 6 / 1 Pet. 2: 5. Ist niet secker dat de Nammerkens oock behooren tot kudde / de jonge schoten ende rancken tot den wijngaerd? Nu de upterlycke Gemeente is de kudde Gods / Jes. 40: 11. Ezech. 34: 10. 11. Act. 20: 28 / 1 Pet. 5: 2. den Wijngaerd des Heeren Ps. 80: 9. Jes. 5: 1. 7. Jerem. 2: 21. en 12: 10. Soudemen dan de kinders / de jonge Lammeren / de jonge schoten en rancken / reekenen bupten des Heeren hups / stadt / kudde / wijngaerd? met wat Schifture kondemen dat rechtbaerdigen?

Asterictus. Waerom onthoudt ghy haer dan de broederlycke aenspraecke en straffe door den ban?

Eusebius. Wy en onthoudense haer niet ganselyck / wy vermanen de ouders ernstelijck op hare kinderen te setten / nadien sy onder haer staen: wy bekennen oock dat op haer van de opsenders der Gemeente behoort ghelet te werden / tot bestraffinge als sy opwassende haren Doop niet wel beleven / ende vermaninghe hares schuldigen plichts daer sy toe verbonden zijn: ende gelijk in openbare predicatien allen onboetbaerdigen / dat haer daer beneffens in 't bysonder Godts toorn verkondicht / behoort te werden / als het haer leven verdiendt. Waer in dien pers versumpt werdt / dat moet de Heere vordelen /

n/dien wy staen ofte vallen/Rom. 14: 4. In alle ge-
 al het en kan onse partijen niet helpen / om dooz
 nise doen te bewijfen dat de kinderen tot de upterlyc-
 Gemeynte niet en souden behooren: als wy onse
 het eene versupinden dat en konde onse in een an-
 der saecke / daer wy soo goedt bewijs van hebben als
 is gebleecken/ geen onrecht maecten. Nengaende
 van wy en sien geen reden waerom die alsoo soude
 bezuyckert werden / aen den genen die haer noch niet
 n vollen hebben ober ghegeven tot alles wat Chri-
 stus bevolen heeft / als aen de gene die het nu alree-
 ge ghedaen hebben / ende hen alle ordinantien der
 Gemeynte hebben onderwoopen. Hebben de par-
 tien redenen / wy willense wel hooren: doch dan sul-
 den sy niet en dienen te verklaren / waerom datmen
 meer den van soude moeten ghezuypcken aen eenen
 die in sijn jonckheyt vooz een lidt van de upterlycke
 Gemeynte is ghekent / sonder dat hy verder is ge-
 worden / dan sy de selve ghezuypcken aen sulcken / die
 onder haer gebozen en opgeboedt zijnde / altijd hare
 dierre hebben aenghehangen / hare predicatien ghe-
 doozdt / ende hen selven langen tijdt bereydt hebben
 in den Doop te ontfanghen / ende nochtans ho-
 men in sware sonden te verballen: want sy en sullen
 immer niet seggen / dat sulcke noyt behoort en
 hebben tot het Coninckryck der Hemelen / ofte noch
 mer toe niet en behooren / die noch niet gedoopt en
 sijn. Nadien dan den van de mensche van het Co-
 ninckrycke der Hemelen uptslyt / dat is / verklaert
 ontfestoten te wesen / den Satan ober geeft tot ver-
 derbinge des vleesches / ende gebiedt te vermijden:
 maerom worden soodanige / als terstont gheseyt is /
 niet afghesneden? Het en sal niet genoegh wesen
 seggen dat de Gemeynte niet en oordeeldt die by-
 den sijn / want die haer soo lange by de vergaderin-
 gen der Gemeynte hebben gehouden dat sy vooz ge-
 noeghige en boetbaerdige wierden gekeurt / so datmen
 naer den Doop al soude gegeven hebben als syse be-
 reert hadden / ende datmen haer daer toe genodicht
 heeft / konnen die meer gheseydt werden byten te
 wesen / als die ghedoopt zijnde geen en verderen
 G
 hoozt

98 De kinderen der geloovigen mogen

voortganck hebben gedaen/maer den Doop soo veel in haer is verpdeelen? Men kan niet ontkennen dat de Ghemeynte ober beyden/als niet vzeemt van haer zynde / eenich recht heeft: doch wy wachten reden waerom meer ober dese dan ober gene den openbaren van soude moeten gebuycht werden; die zy niet licht en sullen binden sonder ons stoffe te gheven om haer te antwoorden. Maer dewijle zy daer mede besich zijn / sullen wy vast houden / het ghene ontweerspreeckelijck is: dat de kinderz der gheloovigen oock behooren tot de Gemeynte daermen de Sacramenten bedient / ende daerom behooren ghedoopt te werden tot een teecken van inslybinge in de selve.

Asterictus. Antoni seght datse niet bequaem zijn inghelijst te werden / dewijl zy de noodighe conditien niet en hebben die tot den Doop vereyscht werden. Matth. 28: 19. Marc. 16: 16. Act. 2: 38. en 8. 37. pag. 31. 32. 37.

Eusebius. Wy sullen namaels sien dat in de plaetsen niets geleert werdt dat de kinderen uptsluyt / ende dat by den Doop gheen conditie meer vereyscht werdt als by de Besnydinghe / is vooz ghebleecken / ende sal als dan meer blycken.

Of het strijd
met onse
leere vande
predestina-
tie.

Asterictus. Maer strijdt het oock met u lieber leere van de predestinatie dat de kinderkenz van u lieden geoozdeelt werden in de Gemeynte te zijn? want dit werpt Antoni seer spottelijck tegen pag. 37.

Eusebius. Niet meer dan het met Antonis ghevoelen van de Predestinatie strijdt / dat hy alle volwassene gedoopte in de Gemeynte rekent. Immerz het is my onghelooelijck dat zijne medestanderz by haer sinnen zynde zijn schimpery alhier wel ghesondeert sullen houden. Zijn het niet dickwijls huyche-laers die de Weder-dooperz op haer gheloobe Doopen ende leden houden van de Ghemeynte? Nu / sullen zy soo onberstandigh wesen / dat zy de huyche-laers sullen vooz uptverkorene houden? wat sullen zy hier segghen? zy en kunnen anders niet segghen / dan dat wy nemandt een lidt der Gemeynte oordeelen / niet na de verborghene verkiefinge / maer nae den aerdt der liefde. Nu dat selve segghen wy van de kinderen:

kinderen : waer in wy soo heel te vaster gaen / om
 aen de saligheyt van de kinderen des verbondts
 mare jonckheyt stervende niet en is te twijffelen /
 e ober alle kinderen des verbondts / al en sterben
 niet jongh / min reden is te twijffelen / dan aen
 le oude ghedoopte. Waer mede oock beantwoort
 Antonis laster-reden pag. 9. en 10. Doch desen
 doctoꝝ was soo spot-sieck en laster-suchtich / dat
 niet en wiste wat hy seide / ende niet en heeft ge-
 est hem selven te spot te stellen / op hope dat hy
 soude leelijck maecten. Want hy wil dat wy
 zker sullen wesen / dat zy uptverkoren ende alsoo
 we Gemeynte zijn / die wy Doopen. Soo moet hy
 meynen van de verkiesinghe der ghener seecker te
 / die hy ghedoopt heeft : oock moeten haer de
 Nijtsche Bisschoppen volghens desen grondt wel
 nchten sonder dese verseeckeringhe pemandt te doo-
 / ende dienen middel te vinden om beschept van
 Hemel dies aengaende te krijghen / ofte om in
 binnenste des herten te sien offer geen bedrogh en
 . Dit is soo spottelijck / dat ick niet en twijffele of
 oberstandighste onder de Hansiten sullen haer
 nemen / ende segghen / onse Doctoꝝ is te verre
 ghebarenen.

C A P. VI.

Dat de kinderen der gheloovighe als
 Christenen van de kinderen der onchri-
 stenen door den Doop moeten onder-
 scheidicheden werden.

A Sterictus. Dwe ghestelde bewijs-redenen
 met haere bescherminghe voldoen my ten
 hooghsten / ende ick achtse sonder andere
 meer ghenoeghsaem : doch om my allesing
 stercken teghen de ghene die my eens wederom
 nchten aen boozdt komen / laet my hoozen wat ghy
 hebt boozt den kinder-doop.

Eusebius. Per ick tot andere bewijs-redenen ho-
me / sal ick noch een voozstellen 't welck met he-
boozighe groote gemeynschap heeft / ende in onser
Catechismo Vrag. 74. daer by gheboeght werdt
Dit stelle ick aldus :

Alle Christenen behooren met den Doop al-
het zeghel des Christendoms van de onchri-
steden onderscheyden te werden.

De kinderen der gheloovigen zijn oock Chri-
steden.

Ergo moeten met den Doop van de onchris-
teden onderscheyden werden.

Den Doop
is het zegel
des Chri-
stendoms.

Asterictus. Hoe / ende met wat reden noemt ghy
den Doop het zegel des Christendoms ?

Eusebius. Den sin is / dat den Doop een upter-
lyck teecken ende zegel is van de inlijvinge in het
Christendom / waer mede wy Christenen erkent en
verklaert werden. De reden deser benoeminghe is
dat in de H. Schriftuere gheleert werdt / dat doo-
den Doop Christo Discipulen werden aengebacht
Joh. 4:1. De Pharizeen hadden gehoort dat Iesus meer
Discipulen maeckte ende doopte dan Johannes, Mat
28: 19. Onderwijst alle volckeren, de selve Doopen-
de. Soo haest dan nemandt een Christen wierdt
wierdt hy dooz den Doop als sulck verklaert ende
van de onchristenen onderscheyden. Soo seght Pau-
lus / Gal. 3: 27. Want soo veele als ghy in Christum
gedoopt zyt, hebt ghy Christum aengedaen. Too-
nende dat den Doop een zeghel was harer inlij-
vinge in Christo / soo dat zy in hem meer dan in
haer selven gheschat wierden; ende wat is dat
anderx dan een Christen gekent en aenghenomen te
worden ?

De kinde-
ren zijn soo
wel Chri-
steden als de
ouders.

Asterictus. Ick en binde daer op geen teghen-spra-
ke; maer dat ghy de kinderen Christenen noemt,
daer op maeckt Antoni onder-scheydt / seggende :
Dat de kinderen der Christenen wel eenighsing
Christenen moghen ghenoeemt werden / om dat sp
(doo)

doop belofte van saligheyt) met Christo ghemeen-
 schap hebben: maer datse niet op sulck een maniere
 Christenen zijn als hare geloobige Ouders. Pag. 53.
 Eusebius. Hy sagh wel dat het ongheschickt sou-
 wesen de kinderen der Christenen geen Christenen
 noemen / daerom wil hy haer dien naem schijnen
 te staen: maer siet / hoe soberlijck. Sp moghen
 seght hy) eenichsins Christenen genaemt werden.
 Het is dan een benoeminghe die hy haer gheeft by
 de gebinghe / om datse haer eenichsins mach geze-
 en werden: maer zy en zijn (nae Antonis meenin-
) geen Christenen in der daedt / want hy seght/
 dat men in der daedt Christen werdt door bekeeringe
 geloove, Pag. 53. Hadien hy dan de kinderen
 het geloobe ende de bekeeringe sluyt / soo en
 in hyse gheen Christenen houden inder daedt: zy
 mogen dan eenichsins Christenen heeten maer en
 sijn 't niet. Siet hoe men zijne dwalinge verwerret /
 watter ongerijmheden noodigh zijn om den kin-
 der-doop te bestrijden! maer Gods woordt leert ons
 dat de kinderen Christenen zijn / niet met een twijf-
 lachtige naem / maer met seeckere daet. Doowaer
 geloobighe zijn Christenen niet om het gheloobe /
 maer om hare ghemeenschap ende vereeninghe met
 Christo: Nu de kinderkenx hebben dese ghemeen-
 schap soo wel inder daet als hare Ouders / ende
 sijn daerom oock inder daet Christenen.

Asterictus. Alsinen u al toestaet dat Antoni hem
 hier in bergrepen heeft / soo blijft noch dit onder-
 schept / dat de kinderen op een ander maniere
 Christenen zijn dan hare geloobige Ouders / want
 de Ouders zijn het doop gheloobe en bekeeringhe /
 maer de kinders alleen doop belofte van zaligheyt.

Eusebius. Genomen dit ware alsoo / het en maect
 dochtrang geen onderscheyden manieren van Chri-
 stenen te wesen / dewyle den grondt ende het wesen
 der Christelijckheyt in beyden het selbe is / name-
 lijk de gemeenschap en vereeninge met Christo: de
 eerste en wijst maer de onderscheyden middelen / waer
 doop men dese gemeenschap gheniet. Doch het is
 oock valsch dat de kinderen der geloobigen alleen doop

belofte der saligheyt met Christo gemeynschap hebben: want (op dat ick nu swijge / dat sy oock doen) den H. Geest gheheplicht en Christo ingelijst werden / waer van ick haest klaer bewijs sal geben) hebben oock met Christo gemeynschap dooz tusschen komen des geloofs / niet alleen om dat het zaedt des geloofs in haer is / maer oock om dat sy begrepen zijn in 't geloobe der Ouderen. Want dit is de belofte die den geloobigen gedaen ende van haer met den geloobe omhelst werdt: Ick wil uwen Godt, ende uwen zaedts Godt wesen: welke belofte dooz den geloob aengenomen de gheloobige met hare kinderen al Christenen met Christo vereenicht. Daerom seyd de Heere / als Zachens geloofde: Heden is dese huys saligheyt geschiedt, na de mael oock dese essoone Abrahams is, Luc. 19: 9. Siet ghy niet hoe Zachai gheloof syn gheheele huys behelst ende met Christo vereenicht? ende om sulcker oorsaecke willheeten de kinderen der geloobigen heyligh, 1 Coz. 7: 14. gelyck oock doozgaens de kinderen der geloobigen onder de gheloobige gereekent werden: neemupt een menichte vooz dees tijdt dese plaetse tot een proef / Rom. 4: 11. werdt de Besnijdinge ghenamen een zegel der rechtvaerdigheyt des geloofs. Dit was geen rechtbaerdigheyt der ouderen alleen / maer oock der kinderen / want sy oock besneden wierden. hoe wast dan den kinderen een rechtvaerdigheyt des geloofs, dewijl sy niet dadelijck en geloofden? men kan geen beter oorsake geben dan dese: Dat de kinderen in het geloobe harer Ouderen mede ingesloten waren / die de rechtvaerdigheyt / gelyckse van Godt beloofst was / alsoo dooz den geloobe aennamen op haer en haren kinderen / ghelijckse aen den kinderen nock wierdt verzegelt / ende dat alsoo de kinderen gereekent wierden onder de geloobige. Gelyck nu alle kinderen der Israeliten (dooz kracht der belofte Gods dat hy Abrahams en sijns zaedts Godt wilde wesen, van de Ouderen dooz den geloobe op haer en haren kinderen aengenomen) oock Israeliten en Abrahams zaedt waren: alsoo zijn nu alle kinderen der geloobigen op deselve wyse Christenen / soo datter geen onder-

onderschepdt meer en is tusschen de oude Christenen ende kinderen/dan daer was tusschen de oude en jonge Israeliten.

Asterictus. Ick sie de saecke alsoo gestelt / dat u eerste voozstel sal moeten ghelochent worden van Antoni.

Ende allen Christenen komt den Doop toe, so jonge als oude.

Eusebius. Hy bekent nochtang dat de Christenen dooz den Doop moeten onderschepden worden van allen anderen volkeren/ pag. 58.

Asterictus. Ja/ als sy bequaem zijn om dit teecken des onderschepdts te genieten/ niet eerder.

Eusebius. Ick segge dat alle kinderen der geloobigen daer toe bequaem zijn: want sy zijn soo wel Christenen als de volwassene. Die inder daet ende de sake selbe alreede onderschepden is/ is die niet bequaem om met het upterlyck teecken onderschepden te werden?

Asterictus. Christus heeft alleen die dooz bekeeringe en geloobe Christenen wierden bevolen te doopen/ Matth. 28: 19. Marc. 16: 16. sulcke hebben oock de Apostelen ghedoopt ende geen andere/ Act. 2: 38. Act. 8: 36. Dese conditien des doops moetender wesen eer pemandt dooz den Doop mach onderschepden werden. Pag. 53. 57.

Eusebius. Het is valsch dat Christus sulcke alleen bevolen heeft te doopen / dit woordt alleen sullen de partjen nergens binden/ Matt. 28. noemt Christus alle volkeren / is dat te seggen alleen volwassene geloobige? isser niet veel eer reden om oock kinderen daer onder te begripen? want waer bindtmen volkeren sonder kinderen? Marc. 16. en woordt niet gesepdt ghy sult alleen volwassene gheloobige doopen/ ja daer en woordt selfs niet gesepdt ghy sult geloobige doopen; maer Christus leert wie saligh sal worden: Nu / men kan immer de kinderen niet uptslypen van die gene die saligh sullen worden / Act. 2. en 8. woordt gespoochen van volwassene/ ende soodanigen bekennen wy het dadelyck geloof tot den Doop nodigh te wesen; maer daer / noch ergens elders / en woordt geen conditie tot den Doop bereyscht die de kinderen der geloobigen uptslypt / 't welck wy belo-

ben hzeeder te bewijfen als ghy der partijen bewijfen sult boozstellen.

Asterictus. Soo wilt ghy dan gheen onderschepdt ghemaect hebben tusschen oude gheloobighe ende Christen kinderen aengaende den Doop / maer wiltse ghelijck recht gheben.

Eusebius. Waerom niet? van welcken wy soo veel beschepdt hebben aengaende de Christelijckheyt / als van de oude / waerom en salmense niet eben soo wel het teecken gheben waer doo? die ghemeynschap met Christo betuyght werdt? Galat 3: 27.

Gal. 3. 27.
wordt ver-
klaert.

Asterictus. Paulus en seght niet Gal. 3: 27. dat de Galaten Christum doo? den upterlijcken Doop aenghedaen hadden: dan hy spreekt hier alleen van die gene die doo? den gheloobe kinderen Godts ghe- worden waren / als blyckt vers 26.

Eusebius. Het is waer de geloobige worden gesept Christum aengedaen te hebben / maer als Paulus den Doop daer hy meldet / en segt / So veele als gy in Christum gedoopt zyt, hebt gy Christum aengedaen. Hy toont immer dypdelijk dat den Doop een teeken ende zegel is van die gemeynschap met Christo waer doo? men hem aen doet / ende een Christen werdt.

Asterictus. Eentwel hy spreekt van de geloobige / niet van onmondige kinderen. Antoni pag. 54.

Eusebius. Wy en hzenghen oock de plaetse niet boozt om te bewijfen dat de kinderen Christum aendoen / maer alleen om te bewijfen dat den Doop een upterlijck teeken is van die ghemeynschap waer in Christus aenghedaen werdt / ende volghens van het Christendom: om alsoo upt desen aerdt ende gelegentheyt des Doops te besuyten / datse oock den kinderen toekomt / als die niet en kunnen ontkennt werden ghemeynschap met Christo te hebben / hem aen te doen / ende Christenen te wesen. Eentwel ick ontkenne dat hy alleen van de geloobighe spreekt sonder hare kinderen onder haer te verbaten: want nochte den stijl der Schifture en kan sulcken up- legghen liden / die van ende tot geloobighe spreekende oock de kinderen des verbondts ghemeenlyck onder haer verbaet: nochte dit teghenwoordigh Capittel / 't welke

welcke niet anders in en scherpt dan de rechtbaer-
 schmaeckinge des geloofs / ende de deelachtigheyt
 der Heydenen aen het verbondt ende den zegen Abza-
 ams in Christo / waer van de kinders niet en moe-
 n noch kunnen uptghesloten werden ; waerom sy
 oock den zegel der gherechtigheyt des gheloofs /
 amelijck de Besnijdinge / plachten te ontfangen.
 het 29. vers is alleen genoegh : Indien ghy Chri-
 sti zijt, soo zijt ghy dan Abrahams zaedt, ende na
 de beloftenisse erfghenamen. Waer mede ghetoonde
 verdt / dat de gheloobige Heydenen in de selve ge-
 meynschap met Godt in Christo zijn aengenomen /
 is met Abraham was begonnen en verder toege-
 vordt. Nu Abraham stont daer in met sijne kinde-
 ren / waerom die mede het zegel ontfingen : hoe kan-
 nen dan wegeren de gheloobige met hare kinderen
 verstaen ? zijn niet hare kinderen mede Christi ?
 en sy niet oock Abrahams zaedt ende erfghenamen ?
 el aen / in dien dit Capittel alsoo van de geloobigen
 zeeckt dat oock hare kinderen onder haer verbaet
 worden / waerom salmensse vers 27. uytstuyten / ende
 oude alleen en van de kinders afgesonderdt ver-
 maen ? waerom en salmen nu hare kinders niet soo
 wel doo den Doop van andere / blypen Christum
 kinde / onderscheyden / als sy eertijts doo de Besnij-
 denisse met de ouderen van de Heydenen onderschey-
 den wierden : te meer also de gemeynschap der Christe-
 nen waer op sy gedoopt werden / geen ander en is dan
 ene / waer op de Besnijdinge is gegeven / Rom. 4: 11.
 Asterictus. Antoni maect hier wederom wat te
 zeggen op de Besnijdenis / maer ick sal 't oberflaen /
 alsoo het onlanghs van u al beantwoorde is. Maer
 seght dat alle kinderken der gantscher Werelt
 onder de saligheyt staen / soo dat de kinderen der ge-
 loobigen van de kinderen der gener die van Christo
 scheidt zijn / niet en kunnen doo den Doop afge-
 scheidt werden. Pag. 60.

Antoni stelt
 fottelijck
 alle kinde-
 ren Christe-
 nen en ghe-
 lijck.

Eusebius. Merckt dese saecke wel aen. Hy heeft
 gesepdt dat de kinderen der gheloobigen Christenen
 mogen heeten / om dat sy doo belofte der saligheyt
 met Christo gemeynschap hebben / Pag. 53. nu steldt

hy haer de kinderen der Heydenen ende aller onchri-
 stenen gelijk; soo moeten dan de kinderen der on-
 christenen / als Heydenen / Joden / Turcken / oock
 Christenen genaemt werden: wie hoorde opt sulcker
 Theologie? waer heeftmen die opt gebonden? We-
 derom / soo en hebben dan de kinderen der gheloobi-
 gen geen recht tot het Christendom / gheen hoordeel
 meer dan de kinderen der onchristenen. Siet geloobi-
 ge Ouders waer ende in wat graedt uwe kinderen
 gestelt werden van desen man! want hy en achtse niet
 beter gheduerende hare jonckheyt / dan de kinderen
 van Turcken en Heydenen. Doozwaer al en hadde
 Paulus noyt geseyt 1 Cozinth. 7: 14. Anders waren
 uwe kinderen onreyn: maer nu zijn zy reyn: des-
 leere soude ebenwel haer selven beschamen. Maer ick
 wilde wel hoorzen van de Hansiten / of de kinderen
 der Heydenen ende geloobighen alleen in het N. T.
 dus ghelijck zijn / dan of zy het altydt zijn geweest?
 Indien alleen in het N. T. laet haer reden gheben
 waerom nu de kinderen der Christloose en Heyden-
 sche volckeren meer hoordeels hebben dan hoor-
 maels: Indien altydt / laet haer antwoorden / of
 dan alle kinderen der Heydenen oock Abrahams
 zaedt mochten heeten / ghelijck zy nu mogen Chri-
 stenen heeten / volgens Antonis drijvinge? Gewis-
 selijck neen / maer zy sullen behinden dat Godt tus-
 schen Abraham met zijn zaedt / ende de Heydenen
 met haer zaet / heeft onderscheyden: ende waer zijn
 doch de beloften / waer dooz de kinderen der Heyde-
 nen met Christo ghemeenschap hebben / ofte der
 Christenen kinderen ghelijck ghestelt werden? Wat
 ons aengaet / wy laten den Heere oordeelen die buy-
 ten zijn / hem zijne verhozgentheden bevolen latende /
 ende ons houdende aen de troostelijcke beloften Go-
 des ons ende onsen zaden ghedaen / hem danckende
 dat wy onser kinderen mogen getroost wesen / ende
 die heben kinderen der onchristenen gheprivilegieert
 mogen erkennen; soo dat ghelijck hoormaels dooz
 de Besnijdinghe Abrahams kinderen van der Hey-
 denen kinderen wierden afghesondert / alsoo onse
 kinderen dooz den Doop van der onchristenen kinde-
 ren

ren mogen afgesondert werden. Hoe groot dan het onderschept tusschen beyden zy / dat laten wy Gode bevolen / wiens oordeelen altydt rechtbaerdigh zijn sonde geen menschelijcke berispinge onderwoopen.

A Asterictus. Wy sullen dat daer by laten blijven / want ick en vinde niet meer dat antwoorde waerdigh is. Antoni seght wel / pag. 57. dat het Abondtmael die Christenen soo wel uytterlijck onderscheydt van die Onchristenen als den Doop / en volghens u liever maniere van besluypen doock den kinderen soude voorkomen. Maer ick heb onlanghs geleert wat ghy antwoorden sult / namelijk dat den Doop een tecken is van inlijvinge is / maer het Abondtmael een Sacrament van opboedinghe / Ic. gelijk ghy in 't voorgaende bewijs byeeder hebt verklaert. Ghy mooght dat man boortbaren.

C A P. VII.

Dat de kinderen Christi bloedt genie-
tende tot zaligheyt en vergevinghe der
sonden , van het Doop - water niet en
moghen gheweert werden.

Eusebius. Wy hebben oock een krachtigh bewijs in d'ander beteekende dinghen des Doops / als vergevinge / vernieuwinghe / saligheyt : welke elck op haer selben vaste rezenen konden gheben / doch om kortigheyt in een woedeboeght sullen werden / behalben dat wy de vernieuwinghe door den H. Gheest sullen afscheyden / om alleen te verhandelen. Ick segghe dan aldus:

Die des bloedts Jesu Christi deelachtich zijn tot vergevinghe der sonde ende saligheyt , dien en kanmen den Doop niet weygheren.

De

De kinderen zijn mede des bloedts Iesu Christi tot verghevinghe der sonde en zaligheyt deelachtigh.

Soo en kanmen haer den Doop niet weygeren.

Het eerste boozstel en behoort niet gheloghent te worden / want het rust op de over-eenkominghe van het teecken ende de beteeckende saecke.

Het bewijs
van het be-
teekende
des Doops
is onver-
werpelijk.

Asterictus. Onse questie is niet (seght Antoni) wat den Doop is ofte betepkent / maer of de kinderen te doopen een instellinge Christi is. Van na dien ghy van sulckx geen naecht bevel en kondt vinden / soo soeckit ghyse hier en daer upt stuckskens en brockskens des Schryftuers op te timmeren.

Pag. 37.

Eusebius. Antoni singht het onde liedtjen der Weder-dooperx / van een naecht bevel / in een saecke / daer gheen sulck bevel noodigh is / ende den wille Godes ghenoeghsaem blyckt den ghenen die hare oogen niet en slupten; gelijk wy booren onwederlegghelick hebben bewesen. En wat schoxter doch aen dit bewijs? is dat upt stuckskens en brockskens een bewijs maecken / datmen op de ghelegentheyt der saecke siet? ofte datmen upt vaste gronden een goet ghebolgh trecht? Hoe kanmen beter van den Doop oordeelen wien is toekomst / dan upt de naetuere des Doops? ende waer in salmen beter hare natuere bekennen dan in de betepkeninge der selver? Is sulck bewijs den Weder-dooperen niet genoegh / het staet te hreesen dat Christus en zijn Apostelen in hare Synagogen eens sullen booz recht moeten komen / en verklaeght werden / als die tegen de Joden den meeffendeel maer ghehandelt hebben upt stuckskens en brockskens der Schryftuere: ende selfs inden Doop sal Petrus te beschuldighen wesen / want hy de billijckheyt des Doops Coznelij ende der zijner / die upt den Heydenen waren / niet en beweest dooz eenigh naecht bevel / maer upt de beteeckende saecke des Doops / Act. 10: 47. Doch hier mede betoonen is hare verwerde onghestadigheyt: want

Want zy plegen selve upt het beteeckende des Doops
 na haer verstant) teghen ons te beslypten: waer
 mede zy immerz betoonen / dat zy sulck bewijs booz
 goedt houden / soo dat het nu daer op soude aenko-
 men of den kinderen het beteeckende toekomt of niet:
 als wy dan hier op staen / waerom bespotmen ons?
 dat liefde der waerheyt / of liever hartneckighe
 warrery? Menno bekent / indien de kinderen het
 effect ende de beteeckende saecke des Doops heb-
 ben / datse met ghelycke reden behooren ghedoopt
 te werden als de geloobige Vrouwen ten Abondma-
 le werden toeghelaten / Teghen G. F. pag. 144. ver-
 claringhe van den Doop pag. 164. Antoni selve en
 werf sulck bewijs niet verwerpen pag. 84. ende als
 hy het doen wilde / soo en konde hem gheen bewijs
 steeren dat de Vrouwen moeten ten Abondmale
 gaen / ende nochtang hier spot hy met sulck be-
 wijs: soo heeft hem verblindt zynen haet teghen de
 kinder-doop.

A Asterictus. Daer is yets ten aensien van de kinde-
 ren (seggt hy) dat haer verhindert / want tot den
 Doop werdt vereyscht bekeeringhe ende gheloobe /
 Matth. 28. Marc. 16. Act. 8: 37. dit en hebben de
 kinderen niet. Pag. 85.

Eusebius. Wy hebben op sulcke vergeeffsche woo-
 den verscherpdenmael geantwoydt / en beloofst meer
 te antwoyden in 't wederleggghen van de redenen
 der Weder-doopery. Nu segghe ick noch kortelijck /
 datmen wel bevindt dat soodanighen bekeeringhe
 en gheloobe afghebozert is / die volwassen zijnde
 haer tot Discipulen Christi wilden begeben: maer
 men sal inder eeuwigheyt niet bewijfen / dat den ge-
 men die Christenen geboren waren / opgelept wierdt
 so lange den Doop te missen / tot dat zy dadelijck
 konden haer geloobe toonen ende belijden. Den vol-
 wassenen was bekeeringe ende gheloobe noodigh
 tot den Doop / want sonder dat en konnen zy niet
 geseyt werden deel te hebben aen de beteeckende sae-
 ke: doch alsoo en ist niet met den kinderen der geloo-
 bighen / welck men slypten het beteeckende des
 Doops niet en kan slypten / ten zy datmen haer
 oock

Offer yets is
 in den kin-
 deren dat
 haer Doop
 belet.

doek blytten het Rycke Christi wille sluyten. Dat de oude gedoopt worden/ is niet om haer gheloobe/ maer om haer gemeenschap met Christo/ die in volwaffen sonder geloobe niet en kan wesen/ ende daerom na het geloobe moet geoordeeldt werden: maer als ick bewijse dat de kinderen des verbondts/ hoewel niet dadelijck geloobende/ de beteeckende dingen des Doops hebben/ waerom sal ick oock niet mogen besluyten/ dat sy/ hoewel niet dadelijck geloobende/ den Doop selve behooren te ontfangen? Per Abzatham besneden wierdt/ moest hy geroepen en geleerdt werden/ ende gelooben, maer geloobende hadde hy de beloften hoor hem en sijne kinderen met ende na hem/ die daerom oock noch kinderen zijnde besneden wierden/ Gen. 17. De Joden-genoten moesten eerst be-lidenisse doen van haer gheloof/ als blyckt aen Achioz/ waer van gelesen werdt Iud. 14:16. maer soo en wast niet met de kinderen des verbondts/ men wachte niet met haer/ maer sy wierden jonck besneden. Alsoo moet het toegaen in den Doop.

Asterictus. Antoni ontkent dat het met den Doopelingen moet toegaen/ gelijk het toegingh met den genen die besneden wierden. Pag. 86.

Eusebius. Liebe doch waer aen soudeet seysen? den Doop is een zegel aen het selve verbondt/ aen de selve beloften/ die hoormaels met de Besnijdinge wierden versegeldt/ ende volgens heeft eben de selve beteeckende saecke als de Besnijdinge/ soo dat in den Doop niet versegeldt werdt/ dat niet oock door de Besnijdinge wierdt versegeldt: is ons dit niet teyckens genoeg van Godts wille aengaende de kinderen? te meer nadien hy geen verbodt ghebaen heeft met den Doop te doen als hoormaels met de Besnijdinge? Waer bindtmen doch geleerdt dat nu niet meer het teecken soude toekomen dien het beteeckende toekomt? dat het geloobe nu meer soude noodigh wesen tot het teecken dan tot de beteeckende saecke in de kinderen? Antoni hadde hier sijn mede-brueders wel wat mogen te rechte helpen en leeren goedt bescheydt geben: ende met een mocht hy haer wel een goedt onderwijss hebben gegeven op dese gelijckenisse:

Doop-water niet geweert worden. III

nisſe: Ghelijck een gebozen erfgenaem ende Co-
ninc / nu alreede verballen zijnde hy versterben of
sondere wille ſijns Vaders aen het Coninckrijcke/
Krooninge toekomt tot bebestinge: Gelijck de
anderen de bezegelingen toekomen van de goederen
de bezegelde brieven haer toe-gewesen: Dat alsoo
in kinderen der gheloobigen de bezegeling van de
teſtelijcke ende hemelsche goederen niet en kan ge-
wongert werden sonder haer ongelijck te doen.

Asterictus. Antoni seght daer op / pag. 83. dat het
Coninckrijck kindt de Kroone niet en ontfanght in vol-
le besittinge vooz dattet bejaerdt is ende bequaem te
regeren / ende alsdan wordtse hem ober ghelebert.
Dat het oock sottighept soude wesen vooz een Vader/
die zegels en brieven van sijn goederen sijnen onmon-
deligen kinderen ober te leberen: want sulcke brieven
reſtmen alleen den bejaerden. Is dit niet genoegh?
Eusebius. Ja om sijn ontwetenheyt en sottighept
ontdeckten / maer niet om onse gelijckenisse te swac-
ken. Want wat is dat gheseydt? Het Coninckrijck
kindt ontfanght de Kroone niet in volle besittinge/
maer wat doet dit ter saecke? wil hy seggen dat het
niet gekroont en werdt dan bejaerdt? de kinderen in
Frankrijck / Engelandt en Spangien weten beter/
hy seer ist aldaer noch in gedachtenisse dat 'er onbe-
kroont sijn. Wil hy seggen / datse wel ge-
kroont worden tot een bebestinge in 't Rijk / maer
niet wel noch geen besitters en sijn van de Kroone?
In den eersten, hy soude dat voozsichtig moeten uytleg-
gen of hy soude inde Coninckrijcken tegen-spraecke
doen: want hoe en sijn sy geen besitters? om dat sy
de Kroone niet en hebben in ergen bewaringe? dat
hy kan haer van 't besit niet verſteecken; het is hare
Kroone / sy wordt bewaerd op haren name / bereydt
ende tot haer ghehuypck alst de gelegentheyt ver-
tocht / ende sijn alsoo inder daedt besitters / hoewel
niet onder het beleyt van eenige oude wijse Princen
die haer jonckheyt onderwijſen en bewaren / ende op
de gemeene saecken acht nemen. Ten anderen, het
kan hem niet helpen: want hare krooninge tot
bebestinge des Rijcks oock in hare jonckheyt / is ge-
noech

Eenige ghe-
lijckenissen
daer toe die-
nende wer-
den be-
weerd.

noech tot onse ghelijckenisse / dat de kinderen oock
 mogen ghedoopt werden. Dat hy het nu sottigheyt
 achtet dat de kinderen de bezegelde brieven souden
 obergelevert werden / is recht geoozdeeldt / wan-
 neer het soude geschieden om de kinderen daer mede
 te laten spelen en sliengeren / gelijk hy het verklaert
 in de bygaende woorden ; maer alsoo en komet hier
 niet te pas : wy en sprecken van geen soodanigh in
 handen geben der bezegelde brieven : maer wil hy
 daer mede ontkennen / datter bezegelingen ober en
 aen de onmondige kinderen mogen ghedaen werden
 in saecken daer sy gherechtigh zyn ('t welck het ge-
 ne is daer wy op dzingen) soo sal hy niet alleen in
 menschelijcke saecken onwetende / maer oock tegen
 Godt eenen lasteraer bebonden werden. Want hoe
 heeft Godt sottelijck gedaen ende als een Vader die
 niet by syn sinnen is / dat hy oock aen de jonge kin-
 deren de bezegelinge gegeven heeft van de gerech-
 tighent des geloofx : ofte heeft Godt daer aen wijs-
 lich gedaen in den **D. C.** ende soude het nu in 't **A. C.**
 sottigheyt geworden zyn ? **D.** verdwaelde wijsheyt
 ende ebenwel dit en ist niet al waer in Antonix ver-
 blysteringe blyckt : want soude sulck een Vader niet
 wel by syn sinnen wesen die syn kinderen bezegelin-
 ge gabe ofte liete geben van sijne goederen / hy en
 sal niet wel besint konnen wesen indien hy haer de
 goederen selfx geeft ende daer mede laet loopen (op
 dat wy Antonix spraecke gebzupcken) daerom sou-
 demen moeten seggen / dat Godt den onmondiger
 kinderen sijne goederen geensins en geeft / dat hy
 haer het bloedt Christi niet mede-deeldt / dat haer syn
 verlossinge noch niet en werdt geschoncken / ende dat
 sy noch geen dadelijck geniet hebben van de rijck-
 dommen in Christo bereydt. Ofte indien dit onbe-
 hoorlijck is te dencken / veel meer te sprecken / ende
 ghenieten de kinderen oock Godts goederen ende
 Christi rijckdommen / werden sy oock met syn bloedt
 gewasschen / wat ongerijmtheyt kander wesen dat
 sy oock met het Doop-water besprenght werden tot
 bezegelinge ? isser meer gelegen aen den Doop dan
 aen Christi bloedt ? isser meer perijckel in 't geniet
 van

Doop-water niet geweert worden. 113

an dit zeghel / dan in 't gheniet van de goederen
the?

A Asterictus. My dunckt dat Antonis pijlen beese
p zijn enghen kop weder-keeren / ende hem niet min
quetsen dan die ghy teghen hem af schiedt. Wy
sullen dan als onwederlegghelijck stellen / dien het
beteeckende toekomt / dat dien oock het zeghel niet
kan gheweygert werden. Maer nu slijft'er noch
warigheyt in twee dinghen. I. of den Doop alles
verzegelt wat u eerste boozstel verhaet. II. Of oock
de kinderen aen alles deel hebben wat den Doop ver-
zegelt? My dunckt dat Antoni het eerste niet toe-
staet.

Wat den
Doop ver-
zegelt.

Eusebius. Ick stelle in het eerste boozstel / Christi
doedt ende d'afwasschinghe der sonden dooz het sel-
ve / als in den Doop beteeckent. Dit is in Godts
boozdt klaer / waer den Doop gesent werdt te wesen
dat vergevinge Act. 2: 38. de sonden af te wasschen
Act. 22: 16. niet dat haer sulck een kracht werdt toe-
geschreven / maer om datse de vergevinge verzegelt /
doende soo wel als de Besnijdinge een zegel der ghe-
rechtigheyt des geloofs, Rom. 4: 11. Oock werdt
dit / beyde vande Mennisten ende Hanfsten bekent.
Bekentenis der Mennisten art. 21. Belijdenis van
C. D. R. art. 32.

A Asterictus. Ghy ghedencke oock der zaligheyt /
het schijnt dat Antoni niet en wil bekennen dat dese
dooz den Doop werdt bezegelt / want hy het bewijs
maer op gemaect seer schamper berwerpt. Pag. 81. 82.

Ofte oock
de saligheyt
verzegelt,
waer ver-
klaert werd
de spreucke
Marc. 16. 16.

Eusebius. Het schijnt doch soo / maer hy en was
niet machtigh het bewijs upt Marc. 16: 16. te we-
verlegghen.

A Asterictus. Hy noemt dat een bewijs / van achte-
ren / ende daerom verkeert.

Eusebius. Hadde een ander Weder-doooper dat ge-
nt het ware min wonder als van desen Doctor / die
oock wil schijnen Dialecticam gheleert te hebben:
want die daer in pete erbaren sijn / weten / dat
en bewijs van achteren / ghenomen upt de bruch-
en ofte werkinghen / geensing verkeert en is / maer
sichwijls vaste demonstratien maeckt. Soo secker

H

van

van boren besloten wierdt: De Sonne is op-gegaen/
 Ergo 't is dagh: soo secker werdt besloten / het is
 dagh / Ergo de Sonne is op-gegaen: ende noch-
 tang 't is een bewijs van achteren. Moghen sooda-
 nighe bewijsen by de Weder-doopers niet gelden/ soo
 en is niemant van haer bequaem om de Medicijne te
 oeffenen/ want in dese konst en kan niemant sonder
 sulcke bewijsen ervaren wesen/ nochte met de patien-
 ten handelen: ende hoe dickwyls komen zy te pas
 in de Goddelijcke leere! De Weder-doopers beslup-
 ten ghemeenlyck van achteren / dat de kinderx dooz
 Godts Geest gheen nieuwe creatueren en worden /
 om dat zy niet en hebben dadelijck geloost ende lief-
 de: willen zy wel hebben datmen segghe/ dat bewijs
 is van achteren / ergo verkeert? soodanighe bewij-
 sen heeft Antoni oock veele/ met wat beschept noemt
 hysse dan verkeert? Een bewijs en is van daerom
 niet verkeert / om dat het van achteren wordt geno-
 men/ maer om dat de saecke van achteren niet wel
 gebaet wordt: dat wy nu soo doen met Marc. 16: 16.
 heeft hy niet eens gepooght te bewijsen. Doch eben-
 wel ons bewijs en is niet van achteren ghenomen/
 maer upt eygener aerdt en inwendige gelegentheit
 des Doops / namelyck / om datse is een bezegelin-
 ghe der saligheidt / 't welck Christus toont / als hy
 seght: Die gelooft sal hebben, ende gedoopt sal zijn,
 sal zaligh worden. Want waerom stelt hy den Doop
 booz de zaligheyt? de Weder-doopers willen immerx
 niet segghen / dat hy de zaligheyt oock ten deele aen
 den Doop hanght / als ofmen sonder de selve niet en
 konde zaligh werden: wat oorzaecke konnen wy dan
 anders geben / dan dat de Doop de zaligheyt beze-
 ghelt / ende daerom van den erfgenamen der zalig-
 heyt moet ontfanghen werden? Dese selve oorzae-
 ke ist waerom Paulus segt: Dat wy zaligh gemaect
 zijn door het badt der weder-gheboorte, Tit. 3: 5.
 Ende Petrus: Dat den Doop ons behoudt, 1 Pet. 3: 21.
 Asterictus. Dese spreucken en wil hy van den Wa-
 ter-doop niet verstaen hebben / verhalende Piscato-
 rem tot zyn hoortdeel.
 Eusebius. De woorden 1 Pet. 3: 21, hebben wy on-
 langx

...ingh al tweemaal verklaert. Nengaende de woort
 den Cit. 3: 5. Piscator ontkent niet / ja seght klaer
 sijn / dat zy van den Water-doop kunnen verstaen
 worden / als een getuyghenisse ende zegel der inwen-
 dighe afwasschinghe en vernieuwinghe. Siet zyn ver-
 klaringhe / ende daer na zyn leeringhe op vers 5. en-
 ghe ghy sult doosaecke hebben ober Antonis onghe-
 rouwigheyt te verwonderen. Wat swarigheyt isser
 oock meer / om den Doop een badt der weder-ghe-
 doozte / waer in ons de saligheyt bezeghelt werdt /
 an om een afwasschinghe der sonde / te noemen / ge-
 sijn geschiedt Act. 22: 16? Weet Antoni niet / dat
 sijn wils het tecken den naem ende werkinghe der
 teeckende saecke wordt toe-geschreven om de ghe-
 selte berzegelinghe der selver? de Weder-doopers sel-
 vige plegen dese plaetse van den Doop te verstaen. Siet
 ekenent. pag. 118. Hy en hadde dan gheen reden om
 ons bewijs te verwerpen. Doch is hem het boorige
 niet ghenoech / wy geben de Weder-doopers noch
 dese reden: Het ghene bezeghelt dat Christus is
 onsen Gesalsden / Heere / ende Salighmaecker / dat
 bezeghelt oock de zaligheyt selve: want dit is onse
 enige hope ende troost die wy in Christo hebben / en-
 om hierom heet hy onsen Iesus of Salighmaecker / Ic.
 Matth. 1: 21. Nu den Doop bezeghelt ons dat
 Christus ons sulck is: Soo bezeghelt zy dan oock
 de saligheyt selve.

Asterictus. Hoe bewijst ghy u tweede boozstel?
 Eusebius. Om dat d Apostolen ghedoopt hebben
 inden name des Heeren Act. 10: 48. inden name des
 Heeren Iesu Act. 8: 16. inden name Christi Act. 2:
 3. in Christum Iesum Rom. 6: 3. waer mede werdt
 kennen gegeven / dat den Doop een ghetuyghen-
 isse ende zegel is van onse gemeenschap met Chri-
 stus als onsen gesalsden Heere ende Salighmaecker.

Asterictus. Ik en binde daer niet tegen te seggen / en
 kan niet genoeghsaem bewesen / dat den Doop een
 berzegelinghe is berde van de verghevinghe der son-
 de ende van de zaligheyt dooz het bloedt Christi / en-
 dat den ghenen die hier aen deel hebben den Doop
 niet en kan ghewengert worden. Nu staet te sien
 H 2 wat

In die
 doop
 wort
 verze-
 ghet
 dat
 men
 niet
 toe-
 kom-

 In die
 doop
 wort
 verze-
 ghet
 dat
 men
 niet
 toe-
 kom-

In den
Doop en
wert niets
verzeghelt
dat den kin-
deren niet
toe en
komt.

Ja Antoni
moetse zelfs
vergevinghe
toeschrij-
ven.

Wat deel de kinderen hebben aen dese bereeckende dingen. Aengaende de saligheyt / alle Weder-doo- per & schryvense hedensdaeghs den kinderen toe.

Eusebius. Dat gheeft alreede een goetd bewijs / want dien de saligheyt toekomt en moetmen de bezegeling der saligheyt niet wegeren.

Asterictus. Antoni ontkent datse saligh worden dooz verlossinge van sonden ende rechtbaerdighmaeckinge / dewyl sy geen sonde en hebben / soo hy seght / op het 6. ende 7. argument van Puppinijs. Doch ghy hebt my dooz desen soo wel van de Erf-sonde onderrecht / dat ick sulcke sijne woorden versoep.

Eusebius. Daerom en sal ick sijn snateringen tegen de Erf-sonde niet wederom dooz nemen / alleen sal ick een wepnighs ken sijn verwerringe noch aenwijsen / ende toonen dat hy niet tegenstaende sijn geboelen van d'Erf-sonde / ons argument moet laten goetd wesen. Sijn verwerringe blijkt hier in / dat hy de kinderen byz houdt van sonden / ende geen verlossinge van sonden en wil toe-schryben : daer hy nochtans bekent pag. 52. dat sich den naem des Heeren Jesu Christi oock over den kinderen streckt : ende op Puppij 8. argument en derf hy niet lochenen / dat Christus sijn bloedt oock dooz den kinderen heeft uytgestort. Hoe kan Christus / Jesus ghenaeemt werden / oock ten aensien den kinderen / soo sy geen sonde hebben : want den naem Jesus heeft hy niet simpelich om dat hy saligh maect, maer om dat hy saligh maect van de sonden, ghelijck den Engel klaerlijck seght Matth. 1: 21. Is hy dan den Jesus der kinderen soo maect hyse saligh van sonden / en volgens sy moeten sonden hebben. Wederom / hoe kan Jesus sijn bloedt uytgestort hebben dooz de kinderen indien sy byz zijn van sonde : want het bloedt Christi en is niet anders uytgestort dan tot verlossinge van de sonde ende de byuchten van dien / t welck doozgaens in't N. C. werdt gheleert. Heeft dan Christus sijn bloedt oock dooz den kinderen uytgestort / soo maect hyse saligh dooz verlossinge van de sonde. Blijkt hier in niet klaerlijck Antonis verwerringe : maer veel plomper staet hy hem selven

pag. 52.

ag. 25. waer hy wil bewyſen / dat Chriſtus een Sa-
 ghmaecker is oock ober der Turcken ende Heyde-
 nen kinderen / om dat hy genaemt werdt een verloef-
 ſinghe voor deſonden der geheeler Werelt, 1 Joh. 2:2.
 ſoo klaerlyck de kinderen onder de ſonde ſtellen-
 e / waer tegen hy anders ſoo heſtrigh ſtrijdt. Nu/
 elijck hy hem ſelven verwerdt / ſoo moet oock ons
 argument goetd wesen niet tegenſtaende al ſijn raſen
 egen d' Erf-ſonde: want wy ſullen noch aldus mo-
 en ſeggen: Die Chriſti / als des waren Jefu / ende
 ſijnſ bloedts tot verſoeninge ofte immerſ ter ſalig-
 heit deelt deelachtigh zijn / en kanmen den Doop / den
 ſegel ſulcker genade / niet weygeren: Maer Antoni
 kan niet lochenen / dat de kinderen Chriſti / als
 des waren Jefu / ende ſijnſ bloedts ter ſaligheyt deel-
 achtigh zijn: hoe kan hy haer dan den Doop weyge-
 ren? Het gene hy wederom tegen werpt van de Pre-
 deſtinatee ende de gemeene ſaligheyt aller kinderen/
 waer op is ober onſe twee naefſ-voorgaende argumen-
 ten geantwooydt.

A Astericus. Maer den Doop beteeckent oock ver-
 nieuwinge en bekeeringe / die in de kinderen niet en
 kan wesen / ſoo de Weder-doopers ſeggen: ende dit
 wijnt den eenigen uptblucht te wesen van de Men-
 ſchen / die / de Erf-ſonde ende vergebinge der ſon-
 den en rechtbaerdighmaeckinge in de kinderen be-
 ſonnenende / anders u bewijs geheel ſouden moeten
 beſtaen.

Eusebius. Wy ſullen terſtondt ober een ander ar-
 gument bewyſen / dat sy de kinderen niet onrecht daer
 en kan uptfluyten / ſoo dat sy ons bewijs in't minſte niet
 kunnen krencken. Ende al en hadden wy daer
 en beschept van / ſoo ware noch ebenwel haren
 uptblucht loſ: want het gene sy hier ſtellen wierdt
 oock in de Beſnijdinge beteyckent; daerom werdt
 ſrael dickwijls vermaent hare herten te beſnijden
 deut. 10: 16. Jerem. 4: 4. gelijck sy beſcholden wo-
 ren die de geestelijcke Beſnijdinghe niet en hadden
 Jerem. 6: 10. en 9: 25. Act. 7: 51. Rom. 2: 25. 26.
 3. 29. ende Godt beloofte ſelbe de herten te beſnijden/
 deut. 30: 6. Men ſal noyt bewyſen / dat in den Doop
 H 3 meer

meer beteeckent werdt aengaende inwendige vernieuwinge ende geheele bekeeringe des menschen / dan in de Besnijdinge wierdt betepckent. Heeft dan de Besnijdinge als een zegel der gerechticheit des geloofs / niet tegenstaende dese betepckeninge / oock den kinderen moeten gegeven werden: hoe kan dan de selve betepckeninge in den Doop / de kinderen daer van uytstuyten?

Asterictus. Dat is immers waer / ende dit sie ick alleen ghenoech te wesen. Nietemin ick ben lustigh te hooren wat ghy meer hebt.

C A P. VIII.

Dat de kinderen, des H. Geestes ende der weder-gheboorte nae hare mate deelachtigh zijn.

Eusebius. Dit Argument sal oorzaecke gheben daer van breeder te handelen.

Die ghedoopt werden met den H. Geest tot vernieuwinghe ende weder-gheboorte, dien en kanmen den Water-doopt niet weygeren.

Maer oock de kinderen werden alsoo met den Heylighen Geest gedoopt.

Ergo men kan haer den Water-doopt niet weygheren.

Dien den
H. G. toekomt, dien
komt oock
den Doop
toe.

Het eerste voorszstel is begrepen / Act. 10: 47. Kan oock ymant het water weren, dat dese niet ghedoopt en souden worden, welcke den Heyligen Geest ontfanghen hebben gelijk oock wy? **De kracht der rededen en leyt daer in niet / dat hy seght** Ghelijck wy, want alsoo en soude dese rededen niet meer gelden / nademael die sichtbare miraculeuse uytstortinghe des H. Geestes nu niet meer en gheschiet: maer hier in leyt de kracht / de welcke den H. Geest ontfangen hebben.

doebben. Hier toe dient het gene wy lesen i Cozinth.
 2: 13. Wy alle zijn door eenen Geest tot een lighaem
 doopt. Ende dat Paulus den Doop boozstellet
 is een badt der weder-gheboorte ende een waerrec-
 ken van de vernieuwinge des H. Geestes, Tit. 3: 5.
 maer upt billijck bestoren werdt / dat / wie deel heeft
 den H. Geest tot weder-geboorte en vernieuwin-
 ge / dien den Doop niet en moet geweyghert wer-
 den. Waer toe oock krachtigh is i Joh. 5: 8. Drie
 brijnder die ghetuygen op de aerde, de Geest ende het
 water, ende het bloedt: ende die drie zijn tot een.
 Doo dit water en kannen niet hequamelijck per
 anders verstaen dan het Doop-water / nadien hy
 zeeckt van een ghetuyghende water / hoedanigh
 twijffel den Doop is. Waer nu een van dese
 getuyghen is / daer moeten oock de andere wesen:
 maer het bloedt Christi is / daer is oock den Geest /
 waer de waer dese twee zijn / daer moet oock den Doop
 wesen / ten zy datmen dese drie getuyghen wil scheid-
 en. Doch de Weder-dooers sullen dit niet ontken-
 en / ten zy dat zy verandert zijn: want zy segghen
 het self volmondigh upt / Emd. Prot. fol. 175. Col. 2:
 2. Act. 82. f. 2. ende Antoni segt dat wy daer ober
 een questie hebben. Pag. 65.

Asterictus. Het is waer: maer het tweede boozstel
 doozdt sterckelijck van haer bestreden / dit moet ghy
 man wel vast maecten / want soo ghy dat kondt doen /
 het sal alleen ghenoechsaem wesen / selfs nae der
 martien bekenten is / om den Kinder-doop te beve-
 ligen / dewijl zy u eerste boozstel toestaen.

Eusebius. Het geeft my groot wonder dat de Men-
 schen / (die met ons de Erf-sonde bekennen ende een
 natuerlijcke bedoventhepdt in alle menschen van
 jonckx aen / soo dat geen mensche upt kracht der
 erster gheboorte (die upt sondelijcken zaden ghespro-
 ken is) het gheloofende Godtsalige wandelinghe ver-
 rijgen mach / maer alle menschen van der jonckhent
 men tot sonde ende boosheyt genenght zijn / ja selfs
 noch na de weder-oprechtinghe die sy stellen / Be-
 cent. pag. 30. en 56.) dat dese (seggh ick) het tweede
 boozstel derben in twijffel trecken. Tegen de aen-
 geboren

Den kinde-
 ren werdt
 oock den
 H. Geest ge-
 geven.

gheboren verdoꝛbentheit en is niet alleen noodich
 het bloedt Christi tot bergebinge en rechtbaerdigh
 maeckinge (welcke zy in de kinderen wel bekennen
 Bekent, pag. 28. 29. Emd. Prot. Art. 5.) maer oock
 de heylighmaeckinge / die immers niet en geschiedt
 sonder den H. Geest. Het en behoort in niemands
 herte te komen / dat een bedoꝛben ende van natueren
 boos mensche / sonder heylighmaeckinge soude kor-
 nen zaligh worden / want wat onreyn is en komt niet
 in den Hemel / Apoc. 21: 27. Hadien dan de kinde-
 ren oock saligh worden / zy moeten immers geheyl-
 licht worden / ende daer toe den H. Geest hebben.
 Ja dat zy haer selven berstonden zy en souden niet
 ons hier over niet twisten : want zy segghen selve /
 Dat ghelyck alle menschen van gheboorte weghe
 geen heylighheit noch rechtbaerdighheit hebben / zy
 alsoo alle door Jesum Christum geheyllicht / gerecht-
 baerdicht en verlicht worden : waer toe zy daer nae
 aentrecken 1 Cozinth. 1. waer Christus niet alleen
 onse wijsheit en rechtbaerdighheit / maer oock onse
 heylighmaeckinge ghenoeemt wordt. Emd. Prot. fol.
 93. Col. 1. en 3. ofte Act. 41. f. 1. Dit sprecken zy
 soo generael sonder onderscheit van Guden of kinde-
 ren : worden dan oock de kinderen door Christum
 geheyllicht / hoe kunnen seggen dat zy den H. Geest
 niet en hebben? want Christus en moet in de heyl-
 lighmaeckinge niet aengemerckt werden sonder den
 Geest / maer als werckende met en door den Geest
 1 Cozinth. 6: 11. Willen zy dan noch / liever dan de
 waerheit te hooren / haer selven tegen sprecken /
 ende wederom ontkennen dat de kinderen geheyllicht
 worden / laetse dan segghen hoe het gaet met hare
 verdoꝛbentheit : zy sullen immers niet onse beken-
 nen / dat de natueren haer selven niet kan reynigen :
 ick hope oock dat zy soo onberstandigh niet en sullen
 wesen / dat zy de kinderen sonder vernieuwinge den
 Hemel souden toe-wijssen / ende sonder verbeteringe
 haers boosen aerdtse souden zaligh keuren / want
 dat soude grouwelijck wesen ende sonder meer weder-
 legginge hem selven beschamen : hoe gaet het dan
 met hare verdoꝛbentheit? hoe werdtse tegen gegaen?
 booz=

doo? waer hier en is geen uptkomst / ten zy dat men
 heplighmaeckinge ende vernieuwinge des H. Gees-
 tes in de kinderen bekenne. Hier toe wijst haer Chri-
 stus selve / Joh. 3: want de verdo?ventheyt der eer-
 ster gheboorte tot een grondt legghende vers 6. hy
 mont dat alle menschen souden zy zaligh werden we-
 der-gheboorte noodigh hebben / welke doo? den
 Heest moet geschieden / vers 3. en 5. Is dit niet
 ghenoech / hoewel het behoorde ghenoech te wesen /
 neemt oock dese redenen : Soo yemandt den Gheest
 Christi niet en heeft, die en komt hem niet toe, Rom.
 8: 9. maer de kinderken? komen Christo toe / Marc.
 16: 14. soo hebben zy dan synen Geest. Wederom :
 dan ooo dan indien yemant in Christo is, die is een nieuw
 schepsel, 2 Corinth. 5: 17. de kinderken? dan die in
 Christo zijn moeten nieuwe creatueren wesen. Nie-
 deromandt is een kindt Godts van wegen de eerste ghe-
 boorte / maer de kinderen Godts zijn uyt Godt gebo-
 ren, Joh. 1: 13 / 1 Joh. 5: 1. nu niet alleen de vol-
 massen ghelovighe / maer oock de kinderen des ver-
 bondts zijn Godts kinderen / t welck de partijen niet
 willen verben ontkennen / want zy zijn oock ersghe-
 nammen / hoedanige alleen zijn Godts kinderen en
 die Christi broeders Rom. 8: 17. Galat. 4: 7. soo zijn zy
 van uyt Godt geboren : nu daer en is geen geboorte
 uyt Godt dan doo? weder-geboorte uyt den H. Geest /
 waerom wy oock gesepdt worden doo? de selve zaligh
 gemaect te werden Tit. 3: 5. soo ghenieten dan de
 kinderen mede de weder-geboorte doo? den H. Geest.
 Verderder : Die het bloedt Christi genieten / ghenieten
 oock synen Geest / want dese twee gaen t'samen en-
 en kunnen niet ghescheyden werden 1 Joh. 5: 8.
 Daer de kinderen genieten het bloedt Christi : Ergo
 oock synen Geest. Het gene Godt heeft beloost en
 verzegelt aen eenighe soorte van menschen / dat wil
 oock soodanigen geben : Den H. Geest heeft hy
 beloost tot vernieuwinge en weder-geboorte / oock
 den de kinderen / Act. 2: 39. U komt de belofte toe
 uwe kinderen, Alsoo beloost Godt niet alleen
 den Guden maer oock den kinderen (want hy noemt
 het gantsche huy? Israels) Ick sal mijne Wet in
 H 5 haer

haer binnenste geven, ende sal die in hare herte schrijven, ende ick sal hen tot eenen Godt zijn, ende sy sulen my tot een volck zijn; Jerem. 31: 33. Sulchs is oock versegelt gheweest met de Besnijdinge die oock den kinderen wierdt ghegeven / want Godt beloofst Deut. 30: 6. het herte Israëls ende hares zaedts te besnijden. Gelyck daerom Paulus de waerheyt ende het beteeckende van de Besnijdinge stelt in de besnijdinge des herten / in de uyttrekkinge des lichaems der sonde des vleesches, Coloss. 2. vers 11.

Asterictus. Die redenen hebben voorszwaer groote kracht tegen de Menisten / maer niet alsoo tegen Antoni / die ontkent dat de kinderen eenige heyliginge ofte weder-geboorte van doen hebben / alsoo hy geen Erf-sonde kent.

Welck selfs tegen de Hanfiten wordt bewesen.

Eusebius. Dese Pelagiaensche en schadelijcke niet min als schandelijcke dolinge hebben wy voorszwaer krachtelijck wederlept. Doch dese staen latende soogelden noch ebenwel tegen hem verscheyden van de voorszgaende redenen. Want hoe reyn hy de kinderen stelt / hy en derfse niet blypen Christum stellen / ja schijftse toe gemeynschap met Christo. Pag. 53. en 60. hy bekent dat hy oock is haren Iesus ofte Salighmaker / Pag. 52. oock en derfse hy niet lochen / hoewel het sijn leere genoechsaem mede bynght / dat Christus sijn bloedt voorsz haer heeft uytgestort. Zyn sy dan Christi / sy hebben oock sijnen Geest. Genieten sy sijn bloedt / sy genieten oock sijn Geest / als gesept is. Oock gelt tegen hem de reden van de Besnijdinge ghenomen / want hoedanigh anders de kinderen zijn / het en kan niet ghelochent werden / dat de Besnijdinge oock de inwendige besnijdinge heeft versegelt. Wederom al en kent hy geen aengeboren verdozventheyt / hy en kan noch tans de jonge kinderen van afwijkinge en beraerdinghe niet byn houden. Als de kinderen nu twee / drie / of vier en bysjaer oudt worden / men bindt in haer veel quade nucken : men bint 'er veel spijthigheyt / nydigheyt / leugen en andere quade dingen in. Ick en vraghe nu niet waer dit van daen komt / alleen eysehe ick beschent of dit afwijkinghe ende sonde

sonde in de kinderen te kennen geeft ofte niet? Het
 is immers niet goet / noch middelbaer / anders
 waerom straffen de kinderen daer ober? soo moet
 dan quaedt wesen / ende dewijl het een quaedt
 er zeden is wat kan 't anders dan sonde wesen? ende
 sonde zijnde / ist niet een ghewisse getungenis / dat
 en sondighen aerdt / ('t is ebeneens / hoe) alreede
 in den jonghen kinderen? Nu dit en zijn gheen
 sonden / ten is gheen sonlighen aerdt / die Godt
 inden windt slaet / maer soodanigh waer ober hy
 ont / want hy beklaget sich van de herten die boog
 aren vander jeucht op / Gen. 8: 21. Soo dat den
 volcken alreede noodigh is dooz Christum van sonden
 losst en ghehydt te worden / zijne versoeninge te
 gienieten: ende hebben zy dit soo vroegh van doen /
 hebben zy oock alreede noodigh dooz synen Geest
 vernieuw / gelepdt / en onderhouden te werden / sou-
 den in zy de saligheyt bekomen: ende al en quamen zy
 gheen berber ouderdom / men moet bekennen dat
 noodigh hebben dooz Christi Geest gerepicht te
 werden: jae so seer als zy noodigh hebben de repun-
 dooz zyjn bloedt; want de heplighmaeckinge ende
 richtbaerdighmakinge en konnen niet ghescherden
 werden. Alle onse redenen tegen de Menisten sullen
 an oock gelden tegen de Hansiten / immers ten aen-
 van sulcke kinderen. Ende men sal billijck mo-
 den besluten / dewijl de kinderen alsoo van jonghe
 den den H. Geest ghenieten als die haer noodigh is /
 datse oock in hare kindtsheyt behooren ghedoopt te
 werden / tot betunginge deser genade Godts aen haer.
 Asterictus. Ick behinde dat de partijen dese be-
 nissen niet recht in den grondt aenbechten / maer
 rechts wat bunten om loopen / ende op eenige schrif-
 mer-plaetsen wat roockig maecken. Op het gene ghe-
 verhaelt hebt / van de Besnijdinge / up Deut. 30:6.
 gghen de Menisten / Emd. Prot. act. 60. s. 1. dat
 kinderen dooz de Besnijdinge niet en zijn weder-
 geboren geweest / dat oock de maeghdekens niet en
 werden besneden / en volgens geen weder-geboorte
 moesten ghehadt hebben / als die dooz de Besnijdinge
 werd ontfanghen.

Dat de be-
 snijdinge de
 inwendige
 besnijdinge
 selfs oock
 aen de kin-
 deren verse-
 gelde ende
 dat Deut. 30:
 6. haer me-
 de aengaet.

Eusebius.

Eusebius. Wy hebben onlangx van de Besnijdinge handelende ghetoot / dat oock de maeghdekens niet onbesneden waren. In de reste verbaeschen zy onse meeninge / want wy en segghen niet dat de Besnijdinghe haer wederbaerde / maer datse een zeghel was waer mede Godt de weder-gheboorte oock aen de kinderen verzeghelde.

Asterictus. Sy wijsen op de volgende woorden / want aldus spreekt Moses: De Heere uwe Godt sal u herte besnijden, ende het herte uwes zaeds: om den Heere uwen Godt lief te hebben met u gantsche herte, ende met uwe gantsche ziele, op dat ghy levet. Ende op 't ghene Paulus seght Philip. 3: 3. Wy zijn de besnijdinge, wy die Godt in den Geest dienen. Ende dat hy Coloss. 2: 11. in de gheestelijcke Besnijdinghe stelt: Inde uyttreckinge des lighaems der sonde. Welcke dinghen niet en zijn in den kinderen.

Eusebius. Siet deser lieden onbeschaemtheit / dat zy de Besnijdinghe in de kinderen stellen als een leedigh teecken / ende van het belofde en betepcken- de afscheyden / ende dat noch met soo losse redenen! Wat isser doch Deut. 30: 6. dat de kinderen kan uyt- slupten? de Heere belooft de herten te besnijden / alsoo dat zy hem lief hebben souden: dese liefde stelt hy als een vrucht. Vonden de kinderen oock / niet alsoo inwendigh besneden werden / dat zy Godt lief hadden / ofte op dat zy hem lief hadden / ghelijck beter werdt ober-gheset? Waerom snijdtmen de kinderen van de tongh-riem? dat zy spreekken moghen. Haren tijdt van spreekken is noch niet ghekomen / ebenwel men snijdtse op dat zy moghen spreekken wanneer haren tijdt komt. Waerom wordt eenen jonghen boom ghe-ent / bemist / Ec. den tijdt isser immers noch niet datmen vruchten kan krijghen? nochtang het geschiedt daer toe datse goede vruchten drage. Soo heeft oock Godt de herte der kinderen daer toe belooft te besnijden / dat zy hem souden lief hebben / dat is / in liefde Gods souden opwas- sen / toenemen ende voort gaen. Godt kan zijn werck doen inden kinderen / soo dat de vruchten ter

te bequamer tijdt haer vertoonen: oock is de weder-
 boozte van sulcker aerdt / datse niet terstondt haer
 vertoont in volle kracht / selfs niet in den volwas-
 senen / maer zy neemt allengskens toe.

Alterictus. Het schijnt dat zy geen inwendige Be-
 wijdinge en kennen / waer noch niet en is de volle
 vrucht.

Eusebius. Sulckx hzenghen hare woorden mede/
 maer het is te grooten onberstandt. Mach een kindt
 niet heeten besneden van tonghe eer dat het kan
 spreken? jae het sal besneden wesen / ende noch
 vele maenden niet eens beginnen / ende alst al be-
 gint noch lange gebroocken woorden spreken. Soo
 en sal een boomken langhe besnoept en ge-entet mogen
 vruchten eer het vruchten toont. Soo en sal niemandt
 dat sien te segghen / dat de nieu-ghebornen / jae noch
 die ghhebornen kinderen / begaest zijn met een redelijc-
 ziele / hoewel voor eerst geen / daer na wepnigh/
 lange swack verstandt ende reden in haer blyckt.
 In ool soo moghen oock de kinderen besneden van herten
 niet en al en blyckt het noch niet in werckingen der
 vruchte.

Alterictus. Wat seght ghy op Philip. 3. en Co-
 2. 2?

Eusebius. Paulus en maectt Philip. 3. gheen te-
 ondersellinge van volwassene en kinderen / maer van
 sulcke die Godt in den Geest dienden en in Christo
 roemden: en sulcke die op het vleesch vertrou-
 wen, op't uyerlijke roemden. Wat raectt dit den kin-
 deren? ofte wat is hier dat haer van de gheestelijcke
 besnijdinghe uytfluyt? salmen de kinderen dan stel-
 len onder die ghene die op het vleesch vertrouwen?
 Is waer Paulus noemt sulcke de Besnijdinge die
 niet dadelijck dienen in den Geest / maer waer vindt-
 men eenigh het minste tecken dat hy dese alleen die
 waeremix waerdich acht? dat gheene andere den selben
 roeghen dzaghen die noch onbejaerdte zijnde gheen
 sulcke dadelijcke dienst en toonen? Als yemandt
 vande: Wy zijn de ware Christenen die wy Godt in
 Christo Iesu dienen, hy soude ons daer mede wel on-
 bescheyden van Joden en Heydenen; maer soo dan
 yemandt

nemandt wylde besnypen / dat hy de kinderen stels
 huyten de Christenen / die moest onbesinnet wese
 Wat aengaet Coloss. 2: 11. de Weder-dooopers
 men die plaetse / als of sy spraecke van een werck d
 den mensche doet / daer sy doch spreekt van en
 werck dat Godt gedaen heeft ende doet / want h
 en seght niet / ghy hebt u besneden / Ic. maer / G
 zigt oock besneden, in de uyttreckinge des lichaem
 der sonde. Ende van waer quam die uyttreckinge
 sy geschiede door de besnijdenisse Christi, soo dat h
 een krachtigh werck Christi was: daerom Paulu
 vers 12. wijst / op de werckinge Godts. Ende vers 1
 seght hy / hy heeft u mede levendigh ghiemaect al
 ghy doot waert. Nu wie kan seggen dat soodanige
 uyttreckinge des lichaems der sonde / in den kinde
 ren geensins gewrocht en werdt? Ja men moet seg
 gen datse eenighsins ende na de mate der kinderen i
 haer werdt gewrocht / soo sy anders saligh worden
 want alsoo de kinderen van haer selven verdozben
 ten hoosen genepgh / ten goede onbequaem zijn / (ge
 lijk ter stontd gehoozdt is / selfs uyt de bekenteniss
 der Mennisten) 't welck niet anders is dan het lig
 haem der sonde dragen: soo dit lichaem der sonde
 niet en werdt uytgetrocken eer sy sterben / ofte sy
 moeten onsaligh sterben / ofte moeten inde salighen
 gaen sonder het lichaem der sonde afgeleyt te heb
 ben: maer dit beydesoude ongerijmt wesen te seggen /
 soo moeten dan de kinderen het lichaem der sonde
 oock eenigerse wijse afleggen.

Asterictus. Paulus geeft het geloobe oock plaetse
 in dit werck / 't welck niet en is in de kinderen.

Eusebius. Ten is geen wonder / nadien hy spreekt
 van Heydenen die tot Christum bekeerd waren:
 want in soodanigen / als eertijds byemdt van 't ver
 bondt / en konde dit werck niet geschieden sonder ge
 loobe: maer dat geeft niet te kennen dat het geensins
 kan geschieden in kinderen des verbondts die nu hy
 sonderlyck van Godt aengenomen zijn ende sijn ze
 gel ontfangen / hoedanigh die waren die besneden
 wierden: het contrarie is nu getoont uyt de saecke
 selve die Paulus meldet. Daerom besnypte ick / dat
 Deut. 30:

Deut. 30:6. de besnijdinge des herten soo gewisselijck oock den kinderen beloofst werdt / als sy uytwendigh mede besneden wierden: derhalven dat sy oock de weder-geboozte na hare gelegentheyt genieten.

Asterictus. Dat is wel begonnen. Du moeten top boornemen de plaetse Jerem. 31: 33. Ick en sal u daer op niet boozwerpen / dat de Menschenen aldaer de kinderen willen uytstuyten / om dat Godt seght Jes. 51:7. Hooret na My, ghy lieden die de gerechticheyt kent, ghy volck in welckers herte Mijne Wet is, want ick en sie daer in niet dat antwoorde verdient / nadien die plaetsen geen gemeenschap t samen hebben: by Jesaiam is een aenspraecke aen de broeme / by Jeremiam is een belofte aen den huys Israels. Ick en sie niet / oock hebben sy niet verklaert / waer in sy de kracht van de reden stellen. Maer ick wilde garen reden van u hoozen / waerom ghy de kinderen in de belofte Jeremiae mede insluyt.

Eusebius. De reden is klaer / want I. Godt seght dat hy sijn verbondt maecken wil / niet met eenige soozte van menschen / maer met den huys Israels, sonder eenigh onderscheyt te maecken. Du het is openbaer dat de kinderen oock een deel waren van het huys Israels: oock ist bekend dat Godt in sijn beloften over Israel in 't gemeen / hare kinderen mede placht te verstaen; het volck was aen sijne zijde oock geleert Godts beloften soo te nemen / ende was daer toe gestercht dooz dat verbondt dat Godt met Abrahams en sijnen zaden maecte / Gen. 17. Hadde nu Jeremiae in dese troostelijcke belofte / dooz het huys Israels alleen de Oude sonder de kinderen verstaen / dat soude Israel een bzeemde spraecke geweest hebben. II. Men kan de kinderx niet affsonderen van de belofte / dat de Heere Israels Godt wilde wesen, ende Israel sijn volck soude zijn, want de partijen en konnen niet lochenen / dat de kinderx van 't volck Israels / mede leden waren van dat volck ende die Gemeente: waer van wy 2 Chron. 20. en Joel 2. etc. klaer bewijs hebben. Oock van dit deel der belofte machmen de kinderx niet affsonderen / dat hy haer de sonde wilde vergeven: welke stucken in die belofte oock

Dat oock den kinderen aengaet de belofte Jer. 31:33.

Alles dat
dooz
sijn
dooz
dooz

oock gestelt werden : waerom salmensē dan affonden van de beloofde schrybvinge des Wets in de heuten? Wie sal scheyden dat Godt t'samen voeght?

Asterictus. Godt heeft (seggen sy) gesprooche met den ouden/ soo blyckt vers 31. 32. Siet, de dage komen spreekt de Heere : dat ick met den huysē Israēls en met den huysē Juda een nieuw verbont smaecken, niet na 't verbont dat ick met hare vadere gemaect hebbe, ten dage als ick haren handt aengreep, om haer uyt Egypten Landt uyt te voeren welck mijn verbont sy vernieticht hebben, hoe wel ickse getrouwt hadde. Dat Godt hier in alleende oude meent / bewyssen sy uyt Exod. 19. en 24 Deut. 5. daer Moses de woorden des Heeren den ouden boozeyde/ waer op het volck seyde/ wat de Heer gesproocken heeft dat willen wy doen. Oock uyt Deut. 11. en 28. en 30. daer Moses met den ouden spreekt. Emd. Prot. Act. 65. f. 5.

Eusebius. Meenen sy datmen op hare redenen behoort te antwoorden/ sy moesten de onse niet onbeantwoordt laten/ gelijk sy doen: ebenwel wy en sullense niet schuldigh blyven. Sy willen seggen / dat Godt hier eben sulcken sijn verbontt belooft en maect/ als hy het verbontt des wets heeft gegeven : wy nemen dit aen/ maer seggen dat het oock den kinderen is gegeven. Godt (seggen sy) heeft alleen gesproken met den ouden: maer heeft hy daerom met haer alleen dat verbontt gemaect? alseen verbontt gemaect word moetmen niet alleen sien met wien/ maer oock ober wien gesproocken word. Hoe dickwijls gebeurt het/ dat met de ouden een verbontt werdt gemaect waer in oock de kinderen begrepen worden? sprack niet de Heere/ maecte hy niet sijn verbontt met Abraham? nochtan hy besloot oock sijne kinderen daer in/ Gen. 17. Jonathan ende David swoeren endemaecten met malkanderen een verbontt oock haer zaedt wederzijds daer in verbatende 1 Sam. 20. 16. 42. ende wat beletsel kan dit dan geben / om de kinderen in 't verbontt te sluyten / dat Godt gesproocken heeft met de oude? de ouden representeerden hare kinderen/ ende antwoorde den boozhen selven en hare kinderen/ soo

Ghelijck
haer oock
aengingh
't verbontt
des Wets.

soo dat het verbondt des Wetx sich mede upt streckte
 ober de kinderen. Dit blyckt I. upt de woorden selve
 die de Wennisten verhalen: want het verbondt des
 Wetx is ghemaect met de gene die Godt als by der
 handt upt Egypten leyde/ waer onder oock de kinde-
 ren waren. II. Ober welcken haer strecken de zeges-
 ningen en verbloeckingen der Wet/ ober dien streckt
 sich oock het verbondt des Wetx. Nu de zeghenin-
 ghen en bloecken der Wet strecken haer oock op den
 kinderen / siet Deut. 28. doorgaens/ en boozname-
 lijck vers 4. en 18. ende die ghemeene welbaerten/
 ban oberwinninghe der byanden/ aller dinghen ober-
 bloedt/ Ec. die ghemeene ellenden van swaerd/ hon-
 ghel/ pestilentie en allerley siekten/ gaen die niet
 mede ober de kinderen? Soo waren dan oock de
 kinderen verbaet onder het verbondt des Wetx.
 III. Wy lesen uptdruckelijck Deut. 29: 11. 12. dat
 somer de Ouders oock de kinderen booz den Heere
 stonden om te gaen in 't verbondt des Heeren. Ende
 Deut. 31: 12. 13. dat de Wet oock in 't bywesen der
 kinderen moest upt- gheroepen werden. Ghelijck
 gheschiedt is / Jos. 8: 35. Ende 2 Koning. 23: en
 2 Chron. 34: 30. 31. dat alle het volck/ heyde
 kleyn ende groot/ het verbondt wederom vernieu-
 pndelijck Joel 2: 16. wozyt gheleert/ dat oock de
 jonghe kinderen ende soogh-kinderen moesten toes-
 gezacht wozyden/ daer het volck met boetbaerdicheyt
 den Heere soude bidden. Kan nu noch ontkent wozy-
 den/ dat de kinderen oock stonden onder dat verbondt
 der Wet/ nadien sy/ in de bereyschte boetbaerdicheyt
 ober de ongehoorsaemheyt teghen Godtx gheboden/
 mede verdaeght wozyden? Wat sy noch meer seggen
 mogen: Dat de onnoosele kinderen dat verbondt niet
 overtreden en hebben: dat sy leven noch doot kon-
 den onderscheyden, &c. dat en kan ons niet hinderen/
 het is alles ghedisputeert teghen Godtx wozyt/ dat
 klaerlijck de kinderen mede in dat verbondt stelt.
 Eventwel laet ons sien wat kracht het heeft. Dit sal
 haer tegen-werpinge wesen: dat alleen soodanighe
 in dat verbondt des Wetx gheweest zyn/ als van
 Jeremia gheseyt wozyden dat selve niet ghehouden/

Voorko-
 mingh eens
 aenhoudts.

maer dadelijck ober-getreden te hebben: dewijl daer de kinderen dat niet dadelijck konden overtreden als die leven noch doodt / goet noch quaet en konden onderscheyden / dat zy in dat verbondt niet gheweest zijn. Maer ick konde het tweede boozstel ontkennen / ten aensien van sodanighe kinderen die in vier / vijf / of sex jaren oudt worden: doch om dat principael gesien werdt op eerst-gebooren kinderen soo en sal ick daer niet op dzingen / maer alleenlijck seggen / dat het eerste boozstel valsch is.

Asterictus. Jeremias schijnt het selfs te stellen want eben die gene dien het verbondt gegeven was stelt hy als overtrederg daer van.

Eusebius. Hy seght wel / dat zy het niet gehouder en hebben / maer waer mede sal men bewijfen / dat hy daer mede alleen sulcke meent die het nu dadelijck ofte werckelijck hadden obergetreden?

Asterictus. Om dat niemandt gheseyt kan werder het verbondt niet te onderhouden / die het niet dadelijck beracht / ofte daer tegen doet.

Eusebius. Ick en sal u hier niet wijfen tot menschelijcke verbonden / gemaect op seekere conditien / die haer oock uptstrecken op de kinderen / ende waer in (indien de conditien niet gehouden werden) met de Ouderg oock de kinderen als verbondt-breeckerg gehouden werden. Ick sal maer seggen / dat Godt gewoon is de afwijckinge van de Wet te beschrijven na de werckelijcke overtredinghe / hoewel hy oock de aengeboren en natuerlijcke onbequaemheydt tot de Wet / daer onder verstaet / als den wortel ende de fonteyne aller afwijckinghe. Neemt maer de woorden Pauli Rom. 3 : 9. tot 19. het zijn alle werckelijcke hoogheden die hy daer noemt / ebenwel de Menisten (soo sy oogen hebben) konnen niet gelochenen / dat hy oock de aengeboren verdozventheydt / ende sulcke die de selbe noch maer alleene hebben / daer onder begrijpt: want hy wil daer mede bewijfen / dat de geheele Wereldt booz Godt / in haer selven en kupten Christum verdoemelijck is ende de versoeninge Christi nodigh heeft / ghelijck in 't volgende blijkt: nu niet

niet alleen de werckelijcke overtreders / maer oock
 de kinders die geen werckelijcke overtredingen heb-
 ben / hebben Chzisti versoeninge nodigh / ende zijn
 oock leden van de verdoemelijcke Werelt: derhalven
 worden zy oock verstaen / hoewel Paulus niet dan
 werckelijcke sondaers noemt: ende onder de benoe-
 minge van die dadelijcke hoogheden werdt oock ge-
 meent hare natuerlijcke bedorventheydt / waer upt
 namaels sulcke hoogheden konden ontstaen. Als
 oock geseyt werdt / vers 20. Door de Wet is de ken-
 nisse der sonde: sal men seggen dat alleen dadelijcke
 sonden gekent worden door de Wet? wordt niet me-
 de de natuerlijcke onmacht daer upt gekent? Alsoo
 moet men dan oock de woorden Jeremie verklaren/
 namelijck / dat wel de werckelijcke verbondt-tye-
 ding / als de kennelijckste en principale / gheuoemt
 werdt / ende nochtans de aengeborenen hoogheit daer
 onder mede werdt gemeent / ende oock de kinderen/
 onder de gene die dat verbondt was gegeven / ende
 niet gehouden hebben / moeten gereeckent werden/
 onder die gene waer mede Godt
 het nieuwe verbondt belooft te maecken. Tot ver-
 merckinge van t selve merckt aen: Dat de kranck-
 heyt en gebreckelijckheydt van het oude verbondt
 der Wet, waer van Jeremias spreekt vers 32. oorfa-
 cke is geweest, dat Godt in sijne barmhertigheydt het
 nieuwe verbondt belooft ende maeckt. Ten anderen,
 dat dit nieuwe verbondt dat gene is, dat in Christo
 oppgerecht en door sijn bloedt bevesticht is, als den
 enigigen Middelaer en Salighmaecker. Dit leert Pau-
 lus seer duydelijck / Hebr. 8: 6. 7. waer hy eben dese
 plaetse upt Jeremia verklarende / Chzistum een
 Middelaer noemt van dit nieuwe verbondt en dese
 noodostelijcke belosten: welck nieuwe verbondt hy
 daarom seght plaetse gezeven te worden / om dat het
 eerste straffelijck was.

Asterictus. Hoe wilt ghy daer op timmeren?
 Eusebius. Is het t oude verbondt der wet / dat
 is het Middelaer-ampt Chzisti ende het nieuwe
 verbondt noodigh maekt / soo moeten van alle soe-
 manige als Chzistum noodigh hebben (hoedanigh
 oock

Vorder be-
 wijs, dat de
 kinderen
 oock ston-
 den onder
 het verbond
 der Wet.

oock de kinderen zijn) dooz de Wet veroozdeelt worden. Maer worden oock de kinderen dooz de Wet veroozdeelt / soo moet haer immers de Wet oock aen ghegaen / ende 't oude verbondt gheraecht hebben 't welck nochtans de Menisten ontkennen. End doch wat is d'oozsaecke dat de Wet soo onmachtig is / dat Godt zynen Sone moeste senden booz de sonde / om de sonde in het bleesch te verdoemen / sou den wy behouden worden?

Asterictus. Om dat zy dooz het bleesch kranck is Rom. 8: 3.

Eusebius. Dit boose bleesch ist niet oock van naturen in de kinderen?

Asterictus. De Menisten bekennen / Jae. Bekent pag. 56. Ende teghen Antoni en Coornhert ist ghe noeghsaem bewesen / als wy van de Erf-sonde spzaecken.

Eusebius. Soo is dan oock de Wet onmachtig ten aensien van haer / nadien derrechte oozsaeck van der selver onmacht in haer is / al en hebben zy noch geen dadelijcke overtredingen / ende ghelijck Christus oock booz haer gesonden is / alsoo wierden zy oock dooz de Wet verdoemt / en waren volgens oock in dat oude verbondt der Wet als overtreders be sloten.

Asterictus. Dat is nu genoegh bevesticht / gae voort.

Ende nu
staen in 't
nieuwe ver-
bondt.

Eusebius. Wat belangt dit nieu verbondt / is het dit selve waer van Christus den Middelaer is : is het dit ende geen ander (ghelijck de Schrift gheer ander en kent) dat hy met zyn bloedt bezegelt heeft soo volghet noodtsaeckelijck / dat alle diens Middelaer hy is / booz welcken hy zyn bloedt vergoter heeft / deel-ghenoten zyn deses verbondts. Nu hy is immers den Middelaer der kinderen / en heeft oock booz haer zyn bloedt gestort : soo moeten zy dan oock deel-genoten deses verbondts wesen.

Asterictus. Men kan dat niet reden niet teghen spzeecken.

Eusebius. Laet ons dan beslupen dat van haer niet en kan d'inschryvinge der Wet Gods in 't hert ghe-

heloghent werden: ende dat zy waerlijck oock deel hebben aen de weder-gebooyte.

Asterictus. Sy hebben noch wat tegen te knibben en. Ware de Wet (seggen zy) in der kinderen her-<sup>Tegen-
werp.</sup> e geschreben / soo moesten zy goedt en quaedt wesen / want De Wet des Heeren gheeft den slechten wijsheyt, Ps. 19. gelijk oock Jeremias groote kennisse belooft / ende Ezechiel / een nieu herte, eenen nieuwen geest, het steenen herte wech genomen zijnde, Cap. 11. en 36. In d' onmondige kinderen (seggen men sy) hebben geen versteent herte / ende die belooft e werckingen des Geestes hebben in haer gen plaets. Emd. Prot. Act. 64. 3. en 65. 5.

Eusebius. Dit is niet dan warrerp teghen de klade waerheyt. Ten eersten is dat valsch / dat de onmondighe kinderen geen versteent herte hebben: sy hebben het ghewisselijck / soo lange den H. Geest in haer niet in en werckt. Want wat is een herte dat in der natuer bedorven / tot sonde en booshepdt verghenicht / ende van het beeldd Gods ontbloot is / anders dan een versteent herte? ende soodanigh woirdt van de Menisten selve in alle Adams geslachte vander jonckhepdt aen bekent. Bekent. Art. 13.

Asterictus. Paulus schrijft de verhardinghe toe die verlepdinge der sonde / Heb. 3. daerom en ist <sup>Aenhoudt
uyt Heb. 3.
13.</sup> hardt en versteent herte niet in de kinderen / seggen men sy.

Eusebius. Paulus waerschout de gheloobige / toe die sien dat sy niet wederom in verhardinghe en verlepdinge dooz verlepdinghe der sonde / is dat te seggen matter geen verhardinghe / ofte geen hardt herte en is / dan daer dadelijck verlepdinge is? Wat onberstandt is dit! hoe konnen sy alsoo haer engen belijvenisse / die wy nu verhaelt hebben / staende houden? Dan der ghebooyte aen ist herte hardt / soo lange het men Geest niet en verbetert: opwassende werdt het harder dooz de verlepdinge der sonde: ja als yemant nu al gheloobigh ende huyten twijffel weder-gebooyten is / soude hy licht wederom dooz de verlepdinge der sonde verhard worden / als hy niet welen waechte; ^{Beantw.}
I 3 waerom

waerom Paulus haer daer toe aenpozet. Wat geli-
dit tegen ons?

Asterictus. Doozwaer ick moet bekennen dat des-
lieden de Schrijfture seer bottelijck en onbedachte-
lijck handelen.

Ander aen-
houdt be-
antwoort.

Eusebius. Du / hebben de kinderen van naturen
een steenen harte / waerom sal men de vernieuwinge
des herten in haer ontkennen? waerom en sal men
niet mogen seggen dat de wet in haer herten werdt
geschreuen? Men siet noch merckt aen haer (seg-
gen de Weder-doopers) geen sulcke werckingen als
de vernieuwinge en inschrybinge mede-bringen / soos
se Jeremias / Ezechiel en andere beschryuen in ha-
re beloften. Maer zy behooren te weten / dat Gods
beloften de saecken plegghen te noemen in hare vol-
hepdt / hoewel oock daer onder verbaet worden de
mindere graden daer toe leydende / ende selfs oock
de eerste zaden ende beginselen : willen de partypen
nu aldus besluyten / de saecke is er noch niet in
volhepdt / gelijckse in de belofte werdt uytgedrucht /
ergo isser geheel niet: soo moeten zy alle de soodanige
blyuen dese vernieuwinghe ende inschrybinghe stel-
len die noch swack zijn in kennisse / ende noeh tee-
der op haren ganck om te wandelen in de geboden des
Heeren. Ick segghe dan / dat Godt wel beloofst een
inschrybinghe die groote kennisse soude wercken /
ende vernieuwinge die rechte Godtsalighe wande-
linge soude veroorzaecken / maer hy en seght niet /
dat dese dinghen terstondt in sulcken graedt souden
volghen / maer wil verstaen hebben dat zy volghen
sullen ter bequamer tijdt. Godt beloofst Levit. 26:
4. 5. 't Landt sal zijne in komste geven , ende het ge-
boomte des veldts sal zijne vrucht geven. Ende de
Dorschtijdt sal reycken tot den Wijn-oogst , Ghij
siet hier de byuchten beloofst / maer moetmen niet daer
onder verstaen de bequaem-maekinghe van d'aerde
en de boomen? werckt Godt niet alreede volghens
die belofte als de aerde eerst begint te groenen / loof te
bryngghen / Te? als de boomen van 't begin aen on-
derhouden werden in een groepsamen / byuchtbaren
aerdt? als zy nu beginnen te botten / te bloeyen / te
ferten /

etten / Ec. eben alsoo moetmen oock dese belosten
 verstaen / ende den Gheest Godt's werckt nae de
 selve belosten / niet alleen als de dadelijcke vruchten
 ghesien worden / maer van den beginne ende jonck-
 leydt aen werckt hy in veelen eenen nieuwen aerdt /
 rene innerlijcke bequaemheyt / die metter tijdt sal als
 beginnen te botten / te bloeyen / te setten / ende epn-
 velijck nieuwe en rijpe vruchten te geben. Hoe kan-
 nen dan de kinderen buyten dese beloste stellen?

Asterictus. Paulus leert 2 Cozinth. 3: 3. dat de in-
 schrybinge in het herte / gheschiedt dooz middel van
 het Predick-ampt / maer den kinderen en predicktmen
 niet Emd. prot. fol. 144. 3.

Aenhoudt
 uyt 2. Cor.
 3: 3. beant-
 woordt.

Eusebius. Paulus en gheest daer gheen ghegenerale
 leere hoe het in alle menschen met dese inschrybinge
 toe-gaet: maer hy spreekt van de Cozinthers / welc-
 ke hy bedient hadde als den brief Christi. Iffer geen
 beginsel der inschrybinge in haer geweest eer zy Pauli
 Predicaten hoorde / ten is geen wonder / want zy
 waren Heydenen / en vzeemdt van de Testamenten
 der belosten Eph. 2: 12. maer daer uyt en volght
 niet / dat in de kinderen des verbondt's gheen begin-
 sel der inschrybinge soude wesen eermen haer kan
 prediken / want de sulcke en zyn niet vzeemt van de
 Testamenten der belosten.

Asterictus. Ghy hebt oock aengetogen / Joh. 3:
 maer die plaetse sal ick oberlaen: nadien al het gene
 daer op wordt voortgebracht genoegh is beantwoort
 als wy van de Erf-soude handelden.

Eusebius. Ghy doet wel: nochtang moet ick noch
 in 't voortyn-gaen seggen / dat het wonder is dat de
 Menisten tegen dese plaetse hebben derben kicken /
 nadien zy spreekt van alle menschen sonder onder-
 schept / ende van een saecke die ter zaligheyt noodigh
 is / waer van men de kinderen immers niet en mach
 affsonderen. Zy segghen wel gemeynlyck / dat het
 gene Christus seght / tot geen kinderen / maer tot
 eenen bejaerden ghesproocken is: doch geliick dit
 een sotten uytvlucht is / alsoo dooden zyse selve in ha-
 re bekentenys pag. 56. alwaer zy dese woorden Joh.
 3: 6. het gene uyt het vleesch geboren is, dat is vleesch,

De plaetse
 Joh. 3:
 werdt be-
 weert.

in't gemeen van aller menschen eerste geboozte verstaen. Mochten die verstaen werden op alle menschen / hoewel geseyt tot eenen bejaerden / waerom er salmen vers 3. en 5. niet op alle menschen mogen verstaen? want sy spreken soo generael als vers 6. Ten anderen / vers 6. geeft reden van het gene gheseydi werdt vers 3. en 5. nadien sy dan selfs de reden upt. huyden over alle / oock eerst-geboren menschen / hoe konnen sy wengeren het gene de reden bevesticht over de selve upt te huyden.

Alterictus. Sy en konnen niet sonder hare blindtheit te openbaren. Laet ons nu sien of sy gelukkiger zijn over 1 Corinth. 1. waer op sy segghen / dat den Apostel spreekt tot sulcken / die in allen stücken door Christum rijck gemaect / ende in allerley leere en kennisse rijcke waren. Ten anderen / dat hy oock Christum onse wijsheyt noemt / hoedanigh hy den kinderen in hare jonckheyt niet en kan wesen. Ten derden / dat hy daer by seght: Wie hem roemt dat die hem in den Heere roeme, 't welck geen kinderwerck is.

Eusebius. Wy hebben die plaetse bygebracht volgens haer eygen citatie: 't is wonder dat syse ghehuycken op alle menschen jonck en oudt / ende dat sy niet mogen lijden dat wyse oock op de kinderen passsen.

Alterictus. Sy en maecten Pauli woorden niet verder den kinderen ghemeyn / dan ten aensien der rechtvaerdigheyt die hy meldet.

Eusebius. Siet Emd. Prot. fol. 93. Col. 1. en 3. ghy sult bevinden dat sy oock heyliginge noemen / seggende: Dat alle menschen door Jesum Christum geheylight, gerechtvaerdicht ende verlicht worden. Doch wy mogen haer dat toe-geven als door onbedachtfaemheyt ontballen / maer daer mede en zijn sy niet by: want gaen Pauli woorden den kinderen aen ten aensien van de rechtvaerdighmaeckinghe, waerom oock niet ten aensien der heylighmaeckinghe? Alle de redenen die sy gheben tegen dit leste / gelden eben soo veel tegen het eerste: konnen sy de kinderen van het leste / sy konnense oock van het eerste upt-suyten:

Oock de
plaetse
3 Cor. 1: 30.

mpten: konnen spise van't eerste niet uytstunten/
 go oock niet van't leste. Wy mochten haer dan
 mer eygen stricken laten ontwerpen: doch wy sullen
 menwel tot oberbloedt koztelijck der selber lossigheyt
 monen. Deerste reden is al te dwaes: want men
 soet niet alleen sien tot wien / maer oock watter ge-
 zochten wordt / booznamelijck als de wozden bree-
 t gaen dan de ghene tot welcken sy werden ghe-
 zochten / gelijk t hier geschiedt; want Paulus en
 richt niet: Christus is u lieden van Gode geworden,
 aer / is ons geworden, &c. spreekende in de selbe
 generaliteyt als vers 29. op dat geen vleesch booz-
 nem en roeme. De tweede reden en bindt niet / want
 en is Christus der kinderen wijsheyt niet in sulc-
 en mate als den ouden geloovigen / is hy het daer-
 n geensing? Christus heet onse wijsheyt als den
 merck-meester / leermeeester ende het booznaemste
 doozwerpsel der wijsheyt: ende dese werckt hy oock
 so de kinderen / in haer dooz synen Geest het zaedt
 ghepende / ende het herte bereyden / soo dat het te
 rinner tijdt de kracht deser wijsheyt vertoont / ghe-
 ick booz ober Jerem. 31. gheseydt is. De derde
 reden is booz ons / want spreekt Paulus van sulc-
 en die alleen in Godt moeten roemen / soo spreekt
 oock van kinderen / ende begrijpse oock in dese
 merckingen ofte bychten des ampts Christi / na-
 men sy oock genen roem en hebben dan in den Heere.
 sy en konnen / t is waer / noch niet roemen / dooz
 onseynheyt des verstandts; eventwel sy en hebben gee-
 en roem anders dan in den Heere / ende moeten soo
 haest haer verstant toeneemt geleerdt werden van
 oncks op Godt alleen de eere te geben.

Aferictus. Op de plaetse Rom. 8: 9. heeft et An-
 ni seer geladen pag. 65. Onberstant / o verkeert-
 rept! (seght hy) spreekt Paulus dit van den on-
 mondigen kinderen.

Eusebius. Het hadde goedt gheweest dat Docto-
 r Antoni hem selven een medichyne van Helleborus be-
 seyde hadde / want ick mercke dat hy in staet ghe-
 weest is / als de gene diemen daer toe placht te ber-
 yden. Is het niet hem onberstant en verkeert-

Inghelijcks
 Rom. 8: 9.

hept datmen een generale reden past op allen die onder die generaliteyt staen? hoe konde dan Anton bewijfen dat de Hansiten een redelijcke ziele hebben? Is dit een goetd besuyt / alle menschen hebben een redelijcke ziele/ergo oock dese: het en kan geen quaed besuyt wesen / alle die Christi zijn hebben zijnen geest/ ergo oock de kinderen/ want zy zijn Christi.

Gal. 5: 24.
beantw.

Asterictus. Soo salmen oock mogen segghen/ Die Christi zijn, hebben het vlees ghekruyft met de Bewegingen ende begeerlijckheden, Galat. 5: 24. de kinderen zijn Christi / ergo hebben het vleesch gekruyft / Ec. maer dit is ongherijmt / want hoe sullen zy haer vleesch kruysigen 't welck zy niet en kennen ende hoe sullen zy de lusten en begeerten kruysigen die zy niet en hebben?

Eusebius. Het en is niet ongherijmt datmen hier onder oock de kinderen verbate nae hare ghelegent heyt. Daer toe moetmen ghedencken / dat Paulus de leden Christi voorstelt in haren bollen fleur (om soo te sprecken) waer dooz zy krachtighst laten blijcken dat den Geest in haer is: ende dat de Schrijture gewoon is / onder de benoeminghe der volmaeckte oock in te sluyten de gene die noch onderwege zijn / ja die noch maer de eerste beginselen hebben / wanneer zy sprecket van hare ghemeenschap met Christo: ghelijck zy oock de huyt ende werckinge onser ghemeenschap met Christo ghemeenlijck voorstelt als in volheyt / waer dooz nochtan de eerste beginselen ende zaden niet en werden uptgesloten / maer oock ghemeent en begrepen werden / als die medeter bequamer tijdt daer toe sullen uptzreecken. Pauli meeninge is dan dese: Dat de ghene welke Christi zijn oock alsoo met zijnen Geest werden aengedaen / dat zy wassende ende toenemende in gheestelijcke kracht / het vleesch kruysigen en dooden / dat is / met der tijdt allengkens meer en meer zijn kracht herbzreecken / ende alsoo toonen dat zy levendige leden Christi zijn. Nu wat reden is hier om de kinderen upt te sluyten? want dat zy boose lusten ende begeerten hebben / is ghebleecken in 't verhandelen van d' Erf-sonde / ende die waerlijck Christi zijn genieten alsoo

soo zijnen Geest / dat het bleesch in haer verswackte
 re vernieuwinghe begonnen werdt / ende zy in 't op-
 massen ende ter bequamer tijdt de kracht daer van
 woonen in kruspunge des bleesches met zijne begeer-
 n. Ende hoe veel te meer moeten wy / Rom. 8: 9.
 noch tot de kinderen upthuyden ?

Asterictus. De Menisten werpen tegen / Emd. Ioh. 3. 18.
 corot. fol. 141. 1. Machmen de Schyft soo trekken beantw.
 op de jonge kinderen / soo mochtmen oock aldus seg-
 ghen : Wie niet en gheloof is alreede verdoemt,
 Ioh. 3. De kinderen gelooben niet. Ergo zijn alree-
 verdoemt.

Eusebius. Men kan dit op de selbe wijze beant-
 woorzen als het boozgaende : namelijk dat Chri-
 stus het geloobe epscht in volle daedt / ondertusschen
 noch daer onder verhatende de eerste beginselen / iae
 het zaedt des geloofs / daerom oock de kinderen dooz-
 saens onder de geloovige ingesloten werden.

Asterictus. 't Geloobe is dooz de liefde krachtigh / Gal. 5: 6.
 onder wercken doodt / Gal. 5: 6. Iacob. 2: 17.
 saerom moer men deucht bewijzen in het gheloobe
 2 Pet. 2: 5.
 beantw.

Eusebius. Dit alles is waer / wanneer het tijdt
 comeworden is / dat het zaedt des gheloofs dadelijcke
 merckinge toone. Een boom die geen bzychten geeft
 deucht niet / goede boomen toonen haer kracht ende
 deucht in de bzychten doch niet terstrondt / maer ter
 bequamer tijdt. Soo gaet het met het zaedt des ge-
 loofs in de kinderen. Ende waer toe soo veel upt-
 lichten gesocht teghens ons bewijs upt Rom. 8: 9.
 Zijn dan de kinderen Christo niet mede epghen ? de
 martijen derbent niet ontkennen. Maer kan pemandt
 der daedt Christo epghen wesen sonder dooz eenig-
 heit zijnes gheestes hem als den hoofde aengehecht
 te zijn ? de schyft en weet niet van sulcks / hebben
 de Wederdoopers eenigh beschept zy moestent wij-
 den. Iae de schyft leert ons dat de eenigheyt des
 Geestes alle leden Christi met Christo ende onder
 alskanderen een maecht / 1 Corinth. 12: 11. 12. 13.
 Ghelijck dan alle leden die aen den lighame ende
 het hoost ghemeenschap hebben oock dooz de selbe
 Geest

Geest ofte ziele leven en gheregeert werden / hoe wernigh dat sommige leden noch mogen ghezuyck werden: Soo hebben alle ware leden Christi deselven H. Geest / hoewel sommighe leden noch onbequaem zyn des selfs kracht in geestelijcke werck te vertoonen.

Tegehweringen der Wederdooperen werden wederleyt.

Ioh. 1. 12.
1. Ioh. 5. 1.
Rom. 10.
17. Iacob.
1. 18.
1 Pet. 1. 23.

Alterictus. Ick vindedat sy oock op 2 Corinth. 5 herx 17. wat antwoorden / maer dewijle het van d selve stoffe is als t gene ghy ober de andere plaetsen alreede hebt wederlept / ick sal het laten berusten / en komen tot hare argumenten. De Weder-dooper seggen dan / dat de weder-geboorte gheschiedt doo het gheloobe Ioh. 1. 12. en 1 Ioh. 5. 1. ende dat he gheloobe komt upt het ghehoor Rom. 10. 17. gheijck oock het woordt Godts als het zaedt der weder-geboorte gestelt werdt Iacob. 1. 18 / 1 Pet. 1. 23 waer doo de kinderkenx genoeghsaem werden upt gestoten / soo sy meenen.

Eusebius. Alle dese plaetsen leeren hoe het met der holwaffen toe-gaet / ende spzecken van de volheyt der weder-geboorte die de weder-ghelorene selve geboelt: maer daer doo en kanmen de kinderen niet uyt slupten van het zaedt des geloofs ende der weder-geboorte: Na men moet haer noodtsaekelijck toeschrijven in het zaedt ende de beginselen / het gene d'oude hebben in volheyt / soo lange sy opwaffende het contrarie niet vertoonen. Want I. soodanigh is / de genade des verbondts / dat Godt met den ouden oock de kinderen aenneemt ende de selve ghenade na hare mate toefeght / Genes. 17. 11. Wilmen dit niet toestaen / soo moetmen met een ontkennen / dat de onmondighe kinderen / kinderen Godts zyn / Godt tot eenen Vader hebben: want Iohannes noemt de sulcke kinderen Godts / die gheloben: als oock Paulus Galat. 3. 26. Konnen de partijen daer upt bewijfen dat de kinderen geen weder-geboorte ghenieten dewijl sy niet gheloben / soo moeten sy met de selve reden seggen / dat sy niet en zyn Godts kinderen. Maer dit en derben sy niet seggen / ende selfs den stouiten Doctoer Antoni / en derf niet ontkennen / dat de kinderen Godt tot eenen Vader

er hebben / pag. 49. Sy hebben wel gesien dat dit
 enen hzeemden groutwel soude zyn / te seggen / dat
 d'odt der kinderen Vader niet en is / die doch sijne
 gesnamen sullen zyn / dien hy belooft heeft haren
 d'odt te willen wesen. Soo moeten sy dan noodt-
 aeckelijck toestaen / dat de kinderen des verbondts
 op de oude geloobige werden ingesloten / ende dat
 dese plaetsen spreekende van het gene in den ouden
 geschiedt / de kinderen der gheloobigen na hare
 mate daer onder mede beslypten. III. Soodanigen
 manier van verklaringhe der Schryft moeten de
 Menisten selve doen in een ander saecke. Want sy
 schryben de kinderen toe de rechtbaerdighmakinge
 Christi / Emd. Prot. Art. 5. Bekent. Art. 8. Nu de
 rechtbaerdighmaeckinge gheschiedt door het gelo-
 ope / Rom. 4: 11. ende het geloobe werdt daer toe door-
 gaens verenscht / ja veel stercker dan tot de weder-
 geboorte / siet Joh. 3: 16. 18. 36. Eph. 2: 8. Galat. 2.
 en 3. doorgaens. Dirck Philips bewijst selve de
 rechtbaerdighmaeckinge der kinderen met dese plaet-
 sen Rom. 3: 25. en 5: 9. Heb. 9: 14 / 1. Pet. 1: 19 /
 1. Joh. 1: 7. Apoc. 1: 7. Heb. 12: 14. de bekentenisse
 der Menisten / wijst op Rom. 5: 15. 17. 18. ende
 in 't Protocol van Emden ghebruycken sy Joh. 1:
 29. i Joh. 2: 2. en verschenen andere die tot ghe-
 loobige en van gheloobighe oock met meldinghe des
 gheloofs / spreekken. Alsmen dan den partpen booz-
 wierpe : de rechtbaerdighmaeckinghe geschiet door
 het gheloobe / ende het geloobe komt door 't gehoor-
 dit en kan in den kinderen niet wesen / Ec. hoe kon-
 nen sy haer wel redden / sonder te antwoorden / ghe-
 lijck wy nu gedaen hebben? Indien dan den eysch
 van geloobe ter rechtbaerdighheyt / de kinderen van de
 rechtbaerdighmaeckinghe niet upt en sluyt : hoe kan
 den eysch van geloobe in de weder-geboorte de kin-
 deren van de wedergeboorte uptsluyten? Sluyte-
 lijck sal ick Joh. 1. vers 12. 13. reghen haer keeren /
 aldus : Alle kinderen Godts zyn upt Godt ghebo-
 ren / dat is / wedergebornen / ghelijck Johannes
 leert. Nu niet alleen de ghelobighe / maer oock met
 haer de kinderen des verbondts / moeten gehouden
 werden

worden hoor Godts kinderen; gelijk terstont is g'hoort. Ergo oock hoor sulcke die upt Godt gebore en weder-geboren zijn.

Jac. 1: 18.

1 Pet. 1: 3.

22. 23.

1 Joh. 5: 4.

Col. 1: 8. 9.

1 Pet. 2: 2.

Asterictus. In den weder-ghebornen (seggen sy) worden soodanige dingen bereyft en gestelt die in de kinderen niet en zijn. Jacob. 1: 18/ 1 Pet. 1: 3. 22. 23/ 1 Joh. 5: 4. Coloss. 1: 8. 9/ 1 Pet. 2: 2. Ec.

Eusebius. De gerechtbaerdighe worden dickwyl oock alsoo beschreben/ ende vermaent/ datmen sulcke in de kinderen niet en bindt. Siet wat de salighmaeckende ghenade predickt/ die de Menisten met onz ober de kinderen upthreypden / Tit. 2: 11. 12. Ghel niet oock den kinderen: Ghy zijt uwes selfs niet want ghy zijt diere gekocht? ebenwel sulcke moeten Godt verheerlijcken in haer lichaem en geest 1 Corinth. 6: 20. De bemaningen die Paulus doet Rom. 6. gaen die gene aen dien hy Cap. 5. de rechtbaerdigheyt Christi heeft toe-geschreben/ ghelyck upt de oberganck van 't een Capittel tot het ander lichtelijck kan gemerckt worden. Salmen nu seggen/ Cap. 6. worden soodanige dingen van de gherechtbaerdighe ge-epscht ende in haer ghestelt/ die alsoo in den kinderen niet en zijn/ ergo de kinderen zijn niet gerechtbaerdicht ende worden Cap. 5. niet gemeent/ noch ingesloten: de Menisten willen dat niet lijden: soo laet haer dan bekennen hoe sotreljck sy argumenteeren. Haer onberstandt rijst daer upt/ dat sy geen onderschept en maecten tusschen tijdige homen en jonge planten/ tusschen het zaedt ende opgeschorten rijpe hooren-aren.

Of den H. Geest in de kinderen ledigh is?

Asterictus. Daer den H. Geest is/ en is hy niet ledigh: wat zijn dan de vruchten die in den kinderen gespeurt worden? wy en sien geen vruchten aen de kinderen/ seggen de Menisten.

Eusebius. Salmen niet meer ghelooven danmen siet? sy bekennen in de kinderen van jonghs op een hoofsachtigh herte/ al en sien sy noch de vruchten daer van niet. In de goede jonge boomkens ende schoten is een groepsame ende vruchtbarende kracht van jonghs op/ hoewel sy haer niet en vertoont hoor den bequamen tydt. Wie sal soo onmenschelijck bot wesen/

na / dat hy de kinderen niet en soude bekennen redeliche dieren te wesen / eene redelijcke ziele te hebben: Nochtan en blyckt dat soo vooz eerst niet aen de wercken. Vraeghtmen nu wat doet den H. Geest in kinderen? Ick vrage wederom wat doet in haer redelijcke ziele? wat doet in een jonge schote de vruchtbarende kracht / eer die upterlycke vruchten vult? het moet ons genoegh wesen / dat den Hepligen Geest de kinderen vernieut / wederbaert / heplight / met Christo vereenight / ende een geestelijck leven in haer begint / soo veel haer ter saligheyt noodigh is.

Asterictus. Weele ghedoopte kinderen toonen ten minsten in 't opwassen dat sy den Gheest niet en hebben / hoe kan men dan secker wesen welcken men sal openen?

Eusebius. Wy moeten oordeelen na den aerdt der boose: waer in wy niet en missen aengaende de gene die in hare jonckheyt sterben. Wat aengaet de gene die opwassen / veele toonen van jonghs op de kracht des Geestes; siet 1 Sam. 2: 21. en 3: 1. Job 31: 18. Ps. 22: 11. en 71: 7 / 2 Sam. 12: 24. 25 / 1 Reg. 18: 12. Luc. 1: 18 / 2 Timoth. 3: 15. voeght hier by Ps. 8: 3. Matth. 21: 16 / 1 Joh. 2: 14. hoedanighe exempelen die noch wel dagelijcks gebonden werden. Weele sullen in hemel in 't eerste geen goede vruchten toonen / maer eerder bedorven wildigheyt der natuere: die nochtan en niet na toonen / dat de Heere een bonckstien geestesdrincken lebens in haer bewaert heeft: ghelijck oock die meene boom later aenkomt dan d'ander / ende het vrucht onne verstandt eer toekomt dan 't ander. Weele wasden op in 't boose / maer het en kan het oordeel niet meer liefde ober de kinderen niet meer prejudiceeren / maer kan het dit selve oordeel prejudiceert / dat veele volghen opwassen / die men ghelaobige en weder-geborene oordeelt / maer hupchelaers en zijn / ende dickwijls na den waren Doop dat selve beroonen / al worden sy ghedoopt op hare belijdenisse. Wederom veeler gedoopte kinderen quade opwassing / en kan den kinderdoop niet meer hinderen / dan veeler besnedener quade opwassing de Besnijdinge in de jonckheyt heeft gehindert.

Hoemen moet oordeelen van veele kinderen, opwassende met quade vruchten:

Asterictus.

Of Beza ons
tegen is.

Asterictus. De bewijzen soo vast zijnde in dit stuk
't is wonder dat den gheleerden Beza 't selve ong
rijmt heeft gehouden/gelijck Antoni verhaelt pag. 7
en Cl. Cl. pag. 297.

Eusebius. Die op sulcker lieden Ja vertrouwt si
hem lichtelijck in leugenen steecken. Cl. Cl. heeft
uyt Hans de Rijx. Antoni heeft het oock opgeba
ende niet tegenstaende dat Puppins sijne valscher
heeft ontdeckt/hy was soo onbeschaemt/ dat hyse i
sijn Babel wederom heeft derben boozstellen/ sonde
Puppij tegen-spraecke tegen te gaen; Doch hem i
soo wel daer op wederom geantwooydt van G. Ude
mans in sijn Vrede Jerusalems, dat de gene die eenig
geboelen hebben / hen schamen sullen meer daer va
te sprecken/siet pag. 163. en volgens.

Asterictus. Ick moet dat boeck siken eens lesen
Laet ons nu van dit stuck scheidden / want ick ei
binde niet meer tegen te werpen. Ick hadde ghe
meent uyt Cl. Cl. pag. 294. 295. &c. noch wat booz
te brengen/maer ick mercke dat diergelijckie redenen
al beantwooydt zijn.

Eusebius. Wy sullen dan besluyten / dat den kin
berkens den Doop geensins en kan onthouden wer
den/dewijl sy des H. Geestes ende der weder-gebooz
te na hare mate deelachtigh zijn.

C A P. IX.

Dat Petrus Act. 2: 38. 39. den Kin
der-doop bevesticht.

ND sullen wy komen tot de woorden Petri /
Act. 2: 38. 39. die ons alleen een geheel argu
ment geven/ Aldus:

Dien de genaden-beloften gedaen zijn behoo
ren gedoopt te worden.

Maer de genaden-beloften zijn oock den kin
deren gedaen.

Soo behooren dan oock de kinderen ghedoopt
te worden.

Asterictus.

A Asterictus. Het eerste boozstel sal moeten bewesen worden. Bewijs van 't eerste voorstel.

Eusebius. Petrus bevestigt het genoegh / want it is de reden die hy geeft waerom zy haer souden laten doopen.

A Asterictus. In de beloften en werdt de ontfanginge des Doops in 't minste niet ghedacht noch be-
stefte (seggt Antoni / pag. 14.) Tegenwerp van Antoni.

Eusebius. Antoni moet met zijn sinnen ergens by de Whissinen geweest hebben als hy dit schreef. Wie heeft opt gesept dat den Doop beloofd was in de beloften die Petrus meldt / maer dit segghen wy met Petrus / dat de soodanighe behooren gedoopt te worden, dien de genaden-beloften gedaen zijn.

A Asterictus. Petrus en seggt nergens / dat allen men de beloften gedaen is / terstondt den Doop toe-
komt / pag. 16. 2 Teghen-
werp.

Eusebius. Hy en seggt het wel niet met die selve woorden / maer segget genoeghsaem in kracht / want hy segt: Een yghelijck van u werde gedoopt; want u komt de belofte toe; ist niet soo veel als hadt hy gesept: Alle dien de belofte toe komt, komt den Doop toe, en moeten gedoopt werden.

A Asterictus. Die onder de beloften staen en komt den Doop niet eer toe / dan wanneer de belofte in volstreckt mach werden / seggt Antoni pag. 4. 15. Aenhoud.

Eusebius. Al lieten wy dat toe soo in 't gemeen geseyt / wat konde het tegen ons doen? want wy sulden ober het tweede boozstel bewijzen / dat dese belofte oock ober den kinderen mach volstreckt worden. Evenwel Petrus en seggt dat niet. Daerenteghen indtmen / dat Godt zijne beloften heeft laten verzevelen / oock als eenige van dien noch niet dadelijck volstreckt en wierden. Alsoo was inde belofte / waer op de Besnijdinghe wierdt gegeven / oock verbaet de belofte van 't landt Canaan / als een figure op den Hemel: welke nochtans / langhe nae dat de Besnijdinghe was inghestelt / voltrocken wierdt: Alsoo versegelt nu noch den Doop de zaligheyt door Christus / welke immers maer in de verbulde
K tijdt

tijdt en kan noch sal gegeven werden. Alsoo konde de belofte des Geestes verzegelt werden / al en konde dese noch niet dadelijck volstreckt werden / als maet in den personen die de belofte hebben / niets en kan gemerckt werden dat haer van de volstreckinge / te zijner tijdt te geschieden / verbzeemdet. Ende so soude noch ons bewijs op de kinderen vast blijven / dewijle in haer niets en kan ghespeurt werden / dat haer verbzeemden soude van de volstreckinge ter bequamer tijdt te gheschieden.

2. Aenhoud.

Asterictus. Petrus vermaent zijne toehoorders eerst tot boete ende bekeeringhe / ende haer alsdan te laten doopen / hoewel haer al te voren de belofte gedaen was : dien tijdt willen de Weder-dooopers met den kinderen verwacht hebben. Pag. 14. 16.

Eusebius. Van den toehoorders Petri ist gheen wonder / want in hen was en wierdt ghemerckt sulck een ghesteltenisse / die haer verbzeemde van de volstreckinge der belofte / soo langhe zy door bekeeringe niet geweert en wierdt : ghelijck de vooz-ghegane bestraffinge Petri te kennen geeft. Het ghene Petrus dan eyscht is niet eygentlijck om den Doop / maer op dat zy bequaem mochten gheoordeelt werden tot toe-eygeninge van de belofte in den Doop te verzegelen. Waer toe men de kinderen niet onbequaem oordeelen kan / gelijk Petrus selve betoont / haer de belofte toe-eygenende.

Het tweede voorstel wordt bewezen.

Asterictus. Laet ons dan het tweede voorstel sien / waer in ghy seght / dat de ghenaden-beloften oock den kinderen ghedaen zijn / verstaende onbejaerde kinderen. Ick weet wel ghy steunt daer op / dat Petrus seght u is de belofte gedaen ende uwen kinderen, doch men behoeft daer door geen onbejaerde te verstaen : daerom schijnen de Menisten niet onbequamelijck door dese kinderen de na-geslachten te verstaen / ghelijck Matth. 8. ghespoochen werdt : De kinderen des Coninckrijcks sullen uytgheworpen werden. Emd. Prot. Act. 60. f. 1. welke Petrus noemt / seght Cl. Cl. pag. 306. op dat zy niet en hadden te gedennen / dat dese belofte haer alleen eygen was / of dat zy met haer soude uytgedient hebben / maer

Tegenwerp der Menisten.

Maer dat zy haer vervolgende uytbreydende was tot
 deren kinderen.

Eusebius. Met dese reden willen zy immers de
 onmondighe kinderen niet alleen van de beloofde
 sake / maer oock van de belofte selve uytfluyten.
 Doch hoe losselijck! Petrus (seggen zy) meynt de
 geslachten. Maer meynt hy die alleen? hy noemt
 ere kinderen onbepaelt / ende soude hy de teghen-
 woordige oberstaen?

Alterictus. Sy sullen oock wel de teghenwoordige Aenhoud.
 abaten / (acht ick) als men slechts geen onmon-
 dighe verstaet.

Eusebius. Soo moeten zy dan niet alleen na-ghe-
 stichten noemen / maer kinderen in 't ghemeen / die
 waren en komen souden : ende met wat reden sal-
 dan van soo een onbepaelde benoeminghe de onmon-
 dighe uytfluyten? want dese zijn oock kinderen. Maer
 genomen dat wy haer te geballe alleen na-geslach-
 ten verstonen / zijn onder de na-geslachten gheen
 kinderen? zijn de onmondighe kinderen niet mede een
 deel daer van? Dat zy haer beroepen op Matth. 8:
 te toonen dat dooz kinderen alleen bejaerde na-
 melingen konnen verstaen worden / is seer onbast/
 want daer werdt ghespoochen van kinderen des Co-
 ninckrijcks , hier werdt ghespoochen van kinderen
 des Coninckrijcks Petri. Daer en werden niet anders
 genoemd dan kinderen des Coninckrijcks sonder aen-
 dighsinghe van Ouders of kinders / hoewel beyde
 mochten soe mochten heeten : hier werdt verdeelender
 gesept u ende uwen kinderen. Soo dat Matth. 8.
 gheheel ander ghebruyck der woorden is als

Alterictus. Met wat reden stelt ghy dan de kinder-
 en in de belofte?

Eusebius. De redenloosheit der uytfluytinge wa- Redened
 redens genoeg / doch daer benessens hebben wy dat de jonge
 die eyghen bekentenisse der Menisten / die haer kinderen
 men plat teghenspreckende / bekennen het ghene oock in de
 boven ontken hebben / namelijk / dat de jonge belofte
 deren oock in de beloften staen. Emd. Prot. Act. staen.
 1. 6. 11. Het blycht oock daer uyt / dat hier een
 K 2 fornie

forme van woorden is / sodanigh Godt in 't oprecht
 zyns verbondt met Abzaham / Isaac / en Ja-
 cob / gebuyck heeft / waer in hy altijd de Patr-
 archen met haer zaedt of kinderen noemt; verstaen
 de niet alleen na-geslachten / maer oock tegenwoo-
 dige: ende niet alleen bejaerde maer oock onmon-
 dige / ghelyck aen de Besnydinghe ende andersin-
 genoechsaem bleeck. Soude nu Petrus hy den J-
 den een vreemde tale hebben gaen sprecken / en
 ghebuyckende sodanighe woorden / waer onder
 geleert en gewoon waren oock de jonge kinderen
 verstaen / soude hy alleen bejaerde verstaen hebbe
 sonder hem naerder te verklaren? III. Het ghe-
 meer is: Petrus fiet op het verbondt selbe dat in
 Abzaham gemaect is Gen. 17. waer Godt neffer
 Abzaham zyn zaedt noemende / na aller bekenteniss
 niet alleen bejaerde / maer oock onmondighe kind-
 ren verstaet.

Tegenwerp
 van Antoni.

Asterictus. Antoni ontkent hardt dat Petrus
 dat verbondt fiet.

Eusebius. Ten is geen wonder / nademael hy da-
 verbondt Gen. 17. in 't N. T. meent vernieticht
 wesen / waer op wy overbloedigh in 't hoorste d-
 ser onser t samen-spraecke hebben gheantwoord
 Onderwijlen strijdt hy hier reghel-recht teghen i
 Menisten tot Emden / Act. 61. f. 6. waer zy sell
 segghen: dat Petrus, de belofte die Godt Abrah-
 ende sijnen zade gedaen heeft, als oock de belof-
 Genes. 3. met sijne reden bevelticht, op den Oude
 ende op den kinderen.

Asterictus. Nochtans noemt Antoni dat / ee-
 schzifteleose onwaerheyt / Pag. 13. Om dat Petru
 seght: Dit ist dat gesproocken is door den Prophe-
 Joël, ende niet: Dit ist dat gheseyt is tot Abraham
 Gen. 17. ende door Joël beyde. Ten anderen / or-
 dat hy daer nae seght: Ghy sult de gave des H. Gee-
 stes ontfangen: nu dese gave en was Gen. 17. i
 't minste niet ghedacht.

Eusebius. De eerste reden springht al te verre t
 rugghe om ons te treffen: want wy handelen oer
 vers 39. ende Antoni loopt tot vers 16. dat kan ser
 wi

Wel te samen gaen / dat hy vers 16. alleen Joel noemt /
 vers 39. op Joel 2. en Gen. 17. beyde siet : te meer /
 dat hy in de laetste plaetse hy wat anders booz
 stelt dan in de eerste. Want in de eerste wil hy alleen
 noemen / wat het was dat op dien dagh aen d' Apo-
 calypsen geschiedt was : in de laetste / wijst hy oorsae-
 ken waerom dese toehoorders haer behoorden te be-
 keeren en laten doopen. Op de ander reden segge ick
 hal en wordt Gen. 17: de gabe des H. Geestes niet
 gedacht / zy kander eventwel belooft wesen / want
 hier worden meer dinghen belooft die niet uptdru-
 ckeghelyck ghedacht en worden. Als Godt seght : Ick
 wil uwen Godt zijn ende uwes zaedts Godt : hy be-
 looft daer mede allen zeggen ende genade / ghelyck
 hoerom geseyt wordt : Wel geluck-zaligh is het volck,
 des Godt de Heere is , Ps. 33: 12. Hoe kunnen daer
 in desen zegen uptslupten die een van de booznaem-
 ige / ende sonder welcken andere geene zegeningen
 sijn ? II. Petrus en spreeket niet alleen van de ga-
 be des H. Geestes / maer oock van de vergevinghe
 der sonde / ja onse geheele gemeynschap met Christo /
 want hy seght : Een yeghelijck van u werde gedoopt
 in den name Iesu Christi, tot vergevinge der sonden :
 ende gy sult de gaven des Heyligen Geelts ontfangen.
 Daer mede hy te kennen geeft / dat den Doop een
 zegelinge was van beyde dese weldaden door Chri-
 stum te genieten / die zy derhalven moesten ontfan-
 gen / want haer de belofte gedaen was. III. Petrus
 verklaert hem selven Act. 3:25. 26. seggende: Ghy lie-
 ders zijt kinderen der Propheeten, ende des Verbonts,
 welcke Godt met onse vaderen op-gerecht heeft,
 beginnende tot Abraham, ende in uwen zaden alle
 geslachten der aerde ghezeegent worden, Godt op-
 weckende hebbende zijn kindt, Jesum heeft den selven
 arst tot u gefonde, dat hy u lieden zeegenen soude.
 Daer mede hy toont wat het booz beloften waren die
 hadden / namelijk beloften in het verbont Abraham
 begrepen / beloften van allen zegen in Chri-
 ste. 't Is wel waer dat hy alhier bysonderlijck siet
 de belofte / Gen. 12: en 18. en 22. ghedaen : maer
 dat en is ons niet tegen / nademael in ons eerste be-

Dekinderen
genieten
oock dese
belofte.

wijs bewesen is / dat het verbondt Gen. 17: oock dese belofte / ja dese bysonderlijck / begrijpt.

Alterictus. De partijen komen u op een ander wijze aen / toelatende dat de kinderen in de belofte staen Maer (seggen zy) beloben en geven zijn onderscheyden dinghen / ende geschieden op verscheyden tijden want dese belofte / waer van Petrus spreekt / is ettelijcke hondert jaren te voren geschiedt : soo is den kinderen 't Hemelrijck beloofd / hoewel zy he niet terstondt ontfangen : soo wierdt Abraham het landt Canaan beloofd lange eer het wierdt gegeven. Antoni pag. 15. Cl. Cl. pag. 305. Soo segghen oock de Colloquenten tot Emden / Act. 61. f. 6. dat de kinderen wel in de belofte staen / maer de selve niet en ghenieten vooz dat zy gelooben.

Eusebius. Wy hebben altijd soo veel gewonnen dat zy de kinderen niet meer en derben bukten de belofte stellen / gelijk zy eerst deden. Dese nieuwbondt nu / waer aen zy haer vooztaen alle schijnen te willen houden / en kan haer niet helpen : want Eerstelijck, ons bewijs blijft in kracht / als maer bekend is / dat de kinderen onder de belofte staen : ghelijck ick ober het eerste voozstel geroot hebbe. Doch Ten anderen, het is balsch / dat de kinderen de belofte noch niet en genieten. Het is wel waer / dat Godt wel pety voozhenen beloofd ende het genieten nabolght : maer dan geeft hy gemeenlijck te kennen / dat hy het beloofd op toekomenden tijdt / ofte de belofte selve wijst het upt : alsoo was de belofte van Canaan op het toekomende / ende Abraham konde dat wel verstaen / dewyl hy noch tot geen volck geworden was om het landt te besitten : oock wast hem updruckelijck gewaerschout Gen. 15: 13. 14. Alsoo is de belofte van 't Hemelrijck vooz de kinderen en alle geloobige op het toekomende / want men weet dat het nae desen leven maer ghenoten werdt. Alsoo was de belofte Joel 2: (spreeckende niet simpelich van den H. Geest / maer van de oberbloediger upstortinge des Geestes) op het toekomende / want Joel segt : Na desen Cap. 2: vers 28. dat is / in de laetste daghen, ghelijck het Petrus verklaert Act. 2:

Act. 2: 17. Nu dese belofte van den Geest op de kin-
 deren / en is soo niet ober haer ghedaen / datse eerst
 geschieden soude als zy bejaert worden: sulck een
 oortsettinge van tijdt en werdt nergens te kennen
 hegeven / ende siet hier redenen daer tegen. I. De
 partijen bekennen dat de belofte Joel 2. oock de kin-
 deren verbaet / ende dat zy begrepen zijn onder den
 name van alle vleesch / siet Emd. Prot. Act. 63. f. 4.
 Nu: soodanigen een belofte ghedaen werdt in toe-
 nemenden tijdt te verbullen / aen soodanigen werdt
 oock verbult als den toe-gheseyden tijdt is gheko-
 men: Maer oock den kinderen is Joel 2. de uptstoz-
 springe des H. Geestes belooft in de laetste daghen te
 verbullen: Soo werdt zy dan oock aen den kinderen
 verbult nu den toe-geseyden laesten tijdt is gekomen.
 Asterictus. Die reden versterckt my gheweldigh.
 Dant ick sie klaerlyck dat Godt geen uptstel maect
 op de persoonen / tot in hare bejaertheit: maer al-
 men op de tijdt / tot in de laetste dagen. De ghelijc-
 heden van Antoni selve doen my u reden gheruster
 bestemmen. Godt belooft Abraham ende zynen za-
 den de Canaan namaels te geven / in welck zaedt oock
 de jonge kinderen waren begrepen: als dan den tijdt
 was gekomen / soo is Canaan oock zyn zaedt / den
 jongen met den ouden / gegeven sonder verwachten
 man bejaertheit. Het Coninckrijcke der Hemelen is
 oock den kinderen belooft / na desen leven te ghenie-
 den: als dan den tijdt komt die Godt daer toe gestelt
 heeft / soo en zijn de kinders van 't geniet niet upt-
 gesloten om dat zy noch onbejaert zijn / maer ge-
 heyt het Hemelrijck oock den jonghen kinderen be-
 looft is / alsoo wordt het oock de jonge kinderen ge-
 geven / als den bestemden tijdt komt. Ende wan-
 meer in sulcke beloften / waer in oock de kinderen
 staen / het ghenot ter verbulder tijdt alleen by de
 jaerde soude wesen / soo ware het ten aensien der
 kinderen een ydele ende gantsch vergeessche belofte.
 Eusebius. Soo Astericte! ghy en hebt niet alleen
 mijn reden wel ghebaet / maer oock meer bebesticht.
 Soo waer als men de woorden wel insiet / het is
 wonder dat de partijen noch tegen sprecken / ende
 een

een klaer bewijs dat zy door dwalingen geheel verblindt zijn. Godt segt/ Joel 2: Ick sal mijnen Geel uytgieten over allen vleesche, ende onder den naem van alle vleesch zijn oock de jonghe kinderen begrepen/ gelijk de partijen bekennen: merckt nu we op de woorden: stelt Godt alleen de bloote belofte over alle vleesch? seght hy maer: Ick belove mijnen Gheest alle vleesch? gheensins/ maer het uytstorten selve stelt hy over alle vleesch. Ick wil (seght Godt) en wat? mijnen Gheest uytgieten, en over wat menschen? over alle vleesch. Dit/ gelijk 't mijn eerste reden bevestigt/ alsoo geeft het II. dese nieuwe reden: Godt wil zijnen Geest uytstorten over alle vleesch: Maer onder den naem van alle vleesch zijn oock de jonge kinderen begrepen: Soo wil dan Godt zijnen Geest uytgieten oock over de jonghe kinderen. Wy hebben III. een krachtigh bewijs in 't ghemeyn de Menisten selve bekennen ende wy terstondt tegen Antoni hebben bewesen / namelijk / dat Petrus niet alleen en siet op de belofte / Joel 2. maer oock op Gen. 3: en 12. en 17. ende op alle zegeningen ter zaligheyt / die daer beloofd werden. Want het is secker / dat de jonge kinderen niet blootelyck in die belofte staen / maer dat zy oock de vrucht der selver beloften inder daet ghenieten / anders soude men moeten segghen / dat Godt haren Godt niet en is / dat zy in Christo niet ghezegent en werden / dat hy haer niet en verlosse.

Eenige tegenwerpingen werden beantwoordt.

Asterictus. Hoewel wy uwe bewijzen verghenoeghen / wy moeten nochtans tot oeffeninghe noch sien wat zy meer te seggen hebben. Sy brengen voort/ dat er seckere conditien bereyscht worden / waer op het ontfangen van het belofde eerst toe-geseyt wordt alsoo eyfcht Petrus eerst / bekeeringe, van sijne roehoorders. Ende Act. 5: 32. seght hy: Godt heeft den Heyligen geest gegeven den geenen die hem gehoorsaem zijn. Paulus seght: Dat wy de beloften des Geests verkrijghen souden door het gheloove, Gal. 3: 14. Dat de ghelooovige daer mede verzegelt zijn geworden, Eph. 1: 13. ghelijck hem Christus oock den gheloovighen toefeght Joh. 7: 39. Cl. Cl.

pag. 305. Antoni pag. 15. Emd. Protoc. Act. 62. 3.

Eusebius. Weten dan de Weder-dooyers noch niet / dat den H. Gheest is den Geest des gheloofs 2 Cozinth. 4: 13? dat het geloobe is een vrucht des geestes Galat. 5: 22? datmen sonder den H. Gheest Christum niet en kan belijden 1 Cozinth. 12. 2. Matth. 16: 17? datter geen bekeeringhe en is sonder den H. Geest/ Ezech. 36: 27. Joh. 3: 5? hoe werdt dan den geloobigen ende bekeerden den H. Geest be- looft en gegeven? niet in beginselen / maer in ver- meerderinghe van gaben: dit ist / ende niet anders dat alle die plaetsen te kennen geben. Wat hoordeel konnen nu de partijen daer mede doen? den H. Geest werdt gegeven oock vooz geloobe en bekeeringe/want de oorzsaecke gaet vooz de vrucht: daerom konnen de kinderen vooz ghebreck van dadelycke bekeeringhe en geloobe niet belet werden den H. Geest te ontfan- gen. Wat nu in 't bysonder belanght / de plaetsen die by vooz hebben: Petrus eyscht bekeeringhe ende Doop van zijne toehoorders / waer mede zn haer mochten toonen als ware hondt-genoten / met be- lofte / dat zn boben den Geest der weder-geboorte / die in haer begon te blincken / vermeerderinghe des Geestes / ende bysondere werkingen van dien sou- den ontfangen; maer soo verre ist van daer dat hy de kinderen daer mede van het geniet des H. Geestes soude willen uytstuyten / dat hyse terstont daer by stelt/seggende:U is de belofte gedaen en uwe kinderen.

Asterictus. Joel noemt alle vleesch, ende daer vooz dooz moerten niet alleen verstaen de kinderen wiens Ouderen ghy-lieden in 't verbondt acht / maer oock andere / (seght Hiering / Emd. Prot. Act. 88. f. 1.) soo dan de kinderen in de ionckheyt den H. Geest ontfangen / soo moeste volgen dat alle kinderen / sonder onderscheydt van Ouderen / den selven ontfangen.

Eusebius. Dooz alle vleesch worden niet alleen kinderen ghemeent / maer de kinderen met de Oude van allerley conditie: moestmen dan verstaen alle kinderen sonder onderscheyt van verbondt / soo moestmen vooz de selve kracht verstaen / alle Oude of be- jaerde sonder onderscheyt van verbondt; of de par-
 K 5

tijen/

tijen/ sulckx ongerijmt bekennende/ moeten belijden dat zy de woorden/ alle vleesch, t'onrecht uptheyden hupten het verbondt. Doozwaer dat Godt nie verder en spzeekt dan van allerley vleesch binnen he verbondt/ is klaer genoeg/ I. om dat Godt segt uwe sonen/ uwe dochteren/ uwe jongelingen/ uwe ouderlingen: wie spzeekt hy daer mede anders aen dat zijne Gemeynte? Ende wanneer hy daer hy boeght: Ick wil van mynen Geest uptstorten op mijne dienst-knechten en mijne dienst-maeghden/ kan men dat verder nemen als op zijne Gemeynte? siet Act. 2. 17. 18. II. De Heere boeght 'er hy / Joel 2: 32. Op den Bergh Zions, ende te Jerusalem sal ontkominghe zijn. Welcke namen niet verder als op Gods Gemeynte niet en konnen ghetrocken werden. III. Petrus maect duydelyck onderscheyt/ seggende tot den Joden als bondt-genoten/ u ende uwen kinderen is de belofte gedaen: ende van den Heydenen/ ende allen die daer verre zijn, soo veele als 'er de Heere onse Godt toeroepen sal: toonende dat zy noch niet in de belofte gestelt worden/ maer datse Godt eerst daer toe roepen moeste: en dat men niet meer dan soo veel souden geroepen worden daer in moet stellen.

2. Aenhoud.

Asterictus. Joel boeght 'er hy: Al wie den Name des Heeren sal aenroepen, sal behouden worden. Behouben dan de kinderen den H. Geest/ soo moeten zy den Name des Heeren aenroepen/ seggen de Menisten.

Eusebius. Wil men seggen / dat de kinderen den H. Geest niet en hebben/om dat zy God niet konnen aenroepen: men moet met een segghen / dat zy niet konnen saligh worden/ ja met meerder recht: want Joel seght niet; Wie den Geest heeft sal Godt aenroepen; maer Wie den Name des Heeren sal aenroepen, sal behouden worden. Siet hoe blinde slagen dese lieden slaen.

3. Aenhoud.

Asterictus. De Heere belooft (sullen sy seggen) een rijckdom der kennisse / onder den naem van propheeten, droomen, ende gesichten sien: dit kan niet wesen in den kinderen.

Eusebius. Godt belooft het als een vzychte zijns Geestes/maer de vzychten volgen ter bequamer tijd/ niet

niet iust terfoudt: gelijk oock de Heere niet en be-
looft/ dat dese vucht in allen iust soo haest volgen
soude als zy des H. Geestes soudē beginnen te ghe-
nieten.

Asterictus. Die den Geest ontfanghen hadden be-
gonden met tongen te spreekē/ Act. 10: 46. de kin-
deren spreekē met geen tongen. 4. Aenhoud.

Eusebius. Ende weynige onder de Weder-doopers
spreekē met tongen. Sy weten immers wel dat
de werckinge in allen niet de selve waren/ maer de
Geest deelde een yegelijck in het bysonder, ghelijc-
kerwijs hy wilde, 1 Corinth. 12. Oock en wierden de
werckingen in allen niet eben vzoegh/ ofte niet eben
haest voltrocken/ maer in sommigen moesten zy van
langher handt toenemen: jae soo gaet het ordinaer
toe in alle kinderen Gods: en wat wonder is 't dan
in de jonge kinderen.

Asterictus. Lucas en geest geen getuygenisse/ dat 5. Aenhoud.
op den dagh/ als de H. Geest op d' Apostolen uptge-
stort is/ de selve oock op den kinderen upt-gestort is
geworden/ Emd. prot. Act. 62. f. 4.

Eusebius. Hy en seght oock niet dat op dien dagh
de vrouwen ende dochteren den H. Geest hebben ont-
fangen. Wat kan dit geben of nemen? Gods belofte
en was aen dien dagh niet ghebonden: oock en is 'er
geen reden om te seggen/ dat geen andere soorten en
ouderdommen van menschen namaels den H. Geest
souden ontfangen/ dan op dien dagh den selven ont-
fingen. Eyndelijck ten volgt niet/ Lucas en getuygt
niet dat den H. Geest op dien dagh op de kinderen
uptgestort is/ ergo ten is niet gheschiedt: want alle
particuliere omstandigheden en werden van hem niet
uptgedrukt.

Asterictus. Zoo waer ick sie hoe langer hoe klaer-
der/ hoe onverstandigh de Weder-doopers de waer-
hendt bestrijden.

Eusebius. Laet ons dan besuyten: Madien Pe-
trus de deelachtigheyt aen de belofte tot reden geeft/
waerom haer zijne toehoorders soudē laten doo-
pen: en hy de reden upthepdt tot hare kinderen nes-
sens haer: dat oock de kinderen der hont-genoten be-
hooren gedoopt te worden.

C A P.

C A P. X.

Dat de genade Gods in 't Nieuwe Testament niet vermindert maer verrijcket is.

Ick gae nu voort tot nieuwe bewijfen / ende segge aldus:

Het is onbetamelijck yets te dryven het gene Godes vriendelijckheydt en genade minder maect dan zy geweest is in den Ouden Testamente.

Nochtans doen zy fulcks die den Kinder-doop verfaecken.

Ergo, den Kinder-doop te verfaecken is onbetamelijck.

Asterictus. Op het tweede komt het aen.

Dat het verfaecken des Kinderdoops gedijt tot verkleyninge van Gods vriendelijckheydt.

Tegenwerp.

Eusebius. Dat blyckt daer aen / dat door verfaekinghe des Kinderdoops / de bondt-genootten in het Oude Testament meer hoordeel werdt ghegheben / dan in het Nieuwe Testament / nademael aen jonckhe en oude het verbondt werdt versegelt / daer het nu maer alleen aen d'oude geschieden soude.

Asterictus. Antoni verwierpt dit bewijs seer schampere / pag. 61. Hy vraecht / of dan de genade Gods door vermeerderinghe of verminderinghe der Ceremonien meerder of minder werdt? Soo jae / soo soude de ghenade Godts door Christum vermindert wesen / dewyl de Ceremonien vermindert zijn.

Eusebius. Zijn schimpen moeten wy de Mansijtsche zedigheyt toegeven. Maer waer waren de wijsse sinnen van den Man / dat hy ons spreekt van vermeerderinghe der Ceremonien? wy en hebben immers met hem geen verschil van eenige nieuwe Ceremonien: wy bekennen aen beyde zyden / dat den
Dooop

Doop van Gode is ingestelt : wat Ceremonie soeken wy dan meer te stellen dan de partijen ? ons verschil van den kinder-doop en raecht niet eygentlyck de Ceremonie des Doops / maer alleen aen wien de selve moet bedient worden. Wy segghen / wordtse niet aen den kinderen bedient / soo wel als boozmaels de Besnijdinghe / dat het dient tot verminderinge van Godts genade en vriendelichheidt. Hier op moest hy gelet ende geantwoort hebben / soo hy wat vermochte.

Asterictus. De Besnijdinge (seght hy) en kan u niet helpen / want alleen de achtdaeghsche knecht-kens wierden besneden.

Eusebius. Wat van de Besnijdinghe der knecht-kens / ende dat niet booz den achtsten dagh / te antwoorden is / dat is heden ghebaen als wy den Doop ende Besnijdinge te samen vergeleucken hebben. Ick segge nu kortelijck / dat alle kinder-kens de Besnijdinge moesten genieten soo als zy daer toe hequaem waren / ende soo haest als 't de gelegentheidt konde lyden. Dit is 't dat wy oock eyschen in den Doop.

Asterictus. Antoni soeckt wederom sich te verhelpen met het eeten des Paesch-lams / willende seggen dat de kinderen daer van mede aten / ende volgens u bewijs mede het Abondtmael souden moeten eten. Doch dit is booz ghenoech beantwoordt. Maer ick bidde u / wat verminderinge van Godts genade en vriendelichheidt kan daer in wesen / so men de jonge kinder-kens niet en doopt ? want zy en kunnen den D. Doop niet verstaen / noch de selve gebuycken.

Andere tegenwerp.

Eusebius. Wat dunckt u / de Besnijdinge was zy profijtelijck ofte niet ? ende dat zy aen den kinderen moeste geschieden / was dat een ybele saecke / of had dese hare nuttigheit ?

Asterictus. Ongetwijffelijck de Besnijdinge was profijtelijck / ende selfs aen den jongen kinderen hadde zy hare nuttigheit / als een zegel van Godts genade : want Godt en heeft gheen ybele of vergeeffsche dingen in-gestelt.

Bewijs van ons seggen.

Eusebius. Ghy en suldt dan niet weygeren te bekennen /

kennen/ dat het een werck van genade was / de Besnijdinge te ordineeren?

Asterictus. Ick achte het een groote genade ende sonderlinge vriendelijckheyt/ dat Godt zijn verbond oprechtende / tot meerder verseeckeringhe van de menschen / een zegel daer aen heeft willen hangen/ hoewel anderszijn beloften in haer selben genoegh waren.

Eusebius. Den grondt is geleydt. Ick het dan een genade ende vriendelijckheyt Gods gheweest / dat het verbondt oock aen de kinderen wierdt versegelt/ hoe kan dan nu den kinderen den Doop onthouden werden sonder verminderinghe van Godts vriendelijckheyt en genade? want soodanigen genade/ die ober haer hadde bewesen geweest in den Ouden Testamente / soude nu niet meer wesen / maer geeyndicht zijn.

Tegenwerp. Asterictus. Haer achtninge ende deel by Godt dooz Jesum Christum/ en is daerom niet minder.

Eusebius. De kinderen des verbondts in 't O. T. waren niet min in achtninge / hadden oock geen sechter deel by Godt / dan onse kinderen: soo verre vanden wy gelijckheyt. Maer daer-en-hoben hadden de kinderen der Israeliten de versegeling van Gods verbondt / waer in ghy een sonderlinge vriendelijckheyt bekent: dese soude nu ober onse kinderen onthouden / als zy niet en mochten gedoopt worden: soo souder dan immers verminderinghe gheballen wesen.

Aenhoudt. Asterictus. Daer zijn wel meer dingen aen den kinderen bedient geweest/ die nu onthouden: maect dat verminderinge van Gods genade?

Eusebius. Geensins / want dat waren schaduwelijcke Ceremonien die nu uyt-gedient hebben / ende alsoo zijn af-geschast dat geen andere daer op ghevolgt zijn. Wanneer Godt andere / van den selben gebuycke / daer op hadde doen volghen / als zijne Gemeynthe noodich ter versterkinge: ende dese/ hoewel niet min nut en noodigh/ aen den kinderen niet soo wel lieten bedienen als de hoorighe hadden bedient geweest/ ick segge dat daer in soude wesen vermin-

uindinge van vriendelijckheyt. Nu de Besnijdinge
 is alsoo ten eynde geloopen / dat nu den Doop is
 het teecken van inlijvinghe in het verbondt ende de
 Bemeynte: ghy kondt dan licht sien / dat het hier
 geheel anders is gelegen / dan in 't gene ghy voor-
 merpt. Maer om u meer te obertuygen; wat dunct
 / is den Doop nu min noodigh als voormaels de
 Besnijdinghe / ofte heeft den Doop min nuttig-
 heyt?

Naerder be-
 vestinge.

Asterictus. Wie soude dat derben segghen? dewijl
 Godt den Doop heeft geordineert tot een zegel des
 verbonds ende een teecken van inlijvinghe in de Ge-
 meyntheit / zy moet in zijn oordeel soo wel noodigh ge-
 weest hebben / ende niet min profijtelijck wesen / dan
 voertijds de Besnijdinge. Godts oordeel blyckt uyt
 in zijn instellinghe en bevel / niemandt kan daer teghen
 oordeelen.

Eusebius. Soo moet ghy dan bekennen / dat onse
 zwachtheit in den Nieuwen Testamente sulcks is ge-
 wezen / datse door Godts vriendelijcke genade met
 der zegelinge zijns verbonds dient onderstut te wer-
 den. Waer aen soude het dan haperen dat nu den ze-
 gel des verbonds geensins aen den kinderen soude
 worden bedient werden.

Asterictus. Ick binde my hier verstrickt / want
 ik sie dat ick een van beyden moet kiezen; ofte dat
 den Kinder-doop min nodigh ende nut is dan de
 Kinder-besnijdinghe placht te wesen: ofte al wa-
 en zy wel soo noodigh / datse Godt ebenwel niet en
 wil gheschieden laten. In beyden binde ick swarig-
 heyt.

Eusebius. Met groote reden / want belanghende
 het eerste is den Doop der besaerden van geen min-
 der nuttigheyt ende noodighheyt dan voertijds de
 Besnijdinge der besaerden / wat reden sullen de We-
 der-doopers met alle hare scherpsinnigheyt opt kon-
 den versieren / waerom den Kinder-doop nu min
 noodigh soude wesen dan eertijds de Kinder-be-
 snijdinge?

Asterictus. Doozwaer dit argument scheen ten eer-
 ste aensien van kleynen ghewichte / maer aldus
 gedron-

Nuttighe-
 den van den
 Kinder-
 doop.

gedrongen heeft het groote kracht. Doch tot volko-
mender overtuggingh is noodigh verklaringhe t
hoozen van de nuttigheyt die in den Kinder-dooep ge-
legen is.

Eusebius. De nuttigheyt van de Besnijdinge kan
u de selve leeren / welcke ofte de kinderen selve aen-
gingh / of oock de Ouders. Men de kinderkenx was
een groote saecke / ende een bysondere vriendelijck-
heyt / dat zy als een hepligh zaedt van ionghx oij
dooz den zegel des verbondts van de Heydenen zyn
onderscheyden ende afgescheyden gheweest / end
Godes sonderlinge sozge (al en verstonden zy 't niet
obergegeven: waer mede zy oock in 't opwassen haer
selben hebben konnen troosten / ghedenckende / da
Godt van eersten aen haer betuyghyt hadde / dat hy
haren Godt was ende haer vooz de zyne aennam / als
op hem gheworpen van moeders lijve aen, ende hen
tot een toeverficht hebbende selfs noch aen moeder-
borsten. Dit selve konde haer / soo haest zy petx be-
grijpen konden / een spooz wesen om van der jeucht
aen neerstigh den Heere te dienen / als die zyne bondt-
genoten / ende als sulck bezegelt / waren / ende van
anderen afgescheyden zijnde hem alleen / altydt / en
in alles moesten gehoozsamen / toonende alsoo / dat
zy waren besneden niet alleen van lichame / maet
oock van herten: hebbende daer by tot meerder cou-
ragie / eben in het zegel selve een vaste belofte / dat
Godt haren goeden yber ende lust soude verstercken /
onderhouden / zeghenen / ende dooz zynen goeden
Geest geluckigen voortganck geben / als die haer
toegesent hadde de Besnijdinge des herten. Vooz de
Ouders hadde de Kinder-besnijdinge dese nuttig-
heyt / dat hem tot harer versterkinghe dese belofte
berzeghelt wierdt: *Ich wil uwen Godt wesen / ende
uwes zaedts Godt: ende dat zy neffens Godes ghe-
wisse toefeggingen / sagen dooz een unterlijck tee-
ken / dat Godt haer zaedt soo vriendelijck aennam:*
dit selve dede haer te sozghbuldiger van ionghx aen
vooz de kinderen sozghen / op dat zy Gode toe-ghe-
engent zijnde als zyne kinderen hem ter eeren moch-
ten opwassen. Dese alle binden wy oock in den Kin-
der-dooep

ker-doop / ende dickwijls scheppen de brome zielen
 maer eenen troost uyt / denckende ende by hen selben
 preeckende: Heere, wy weten dat ghy onsen Godt
 in Christe, ja van jonghs op hebt ghy ons sulcks
 gheweest ende hebt ons verzegelt: loo willen wy
 u boock uwe wesen, gelijk wy u van moeders lijve aen
 u mijn toe-ge-eygent. Ende onse kinderen, Heere, die
 u by ons gegeven hebt, dien ghy mede van jonghs aen
 uwe genade verzegelt, willen wy u toebrenghen, in
 uwe wegen onderwijfen: ende ghy, o goede Godt!
 heeft ons daer toe sterckte ende wackerheydt, ende
 onsen kinderen vermeerderinge des Geestes, welcke
 u by haer toe-geseyt hebt, op dat onsen arbeydt aen
 u maer moge bedyen, ende zy opwassen mogen in uwer
 genade. **I**s 't datter nu beele zijn die soodanige nut-
 deligheden niet waer en nemen ofte gebuycken / dat
 men kan den Kinder-doop niet meer nadeeligh wesen/
 ad man het de Kinder-besnydinge nadeelig was dat bele
 selve niet en betrachteden.

Asterictus. **D**we berklaringe is onberwerpelijck /
 onde geeft my stoffe tegen de utblucht van Antoni/
 pag. 61. waer hy vzaeght / of ghy-lieden selve wel
 elooft / dat alle ouden / dooz den Doop aen ha-
 re kinderen / berseckert maghen wesen / dat Godt
 waerder gedoopter kinderen Godt is: voegende daer
 een lasteringhe van uwe booznaemste Leeraren.
 Maer ick sie de antwoorde gereet / namens: Dat
 de Ouders nu soo veel berseckeringhe hebben dat
 Godt harer ghedoopter kinderen Godt is / als de
 Ouders in het O. T. hadden van hare besneden
 kinderen.

Eusebius. **I**s wel gesent; doch Antoni pleeght
 boock valscheyt over onse Leeraren: wie zijn sy die
 reeren / Dat eenige duysent jonge kinderen gedoopt
 worden, welcker geen weder-gebooren, maer al t'la-
 men eeuwich verdoemt worden? waerom noemt hy
 men niet? waerom berstwijgt hy waer 't geschre-
 ven is? Onse Leeraers leeren doozgaens / datmen aen
 e saligheyt van de jonge gedoopte kinderen niet en
 heeft te twiffelen / oock en verdoemen zy de Christen
 anders niet / al is 't dat zy sterben eer zy haren Doop
 hebben

Valscheyt
 van Antoni
 voor eenige
 Leeraers.

hebben konnen ontfangen. Dat is by wat anders / dan ettelijcke dupsent gedoopte kinderen verdoemt te verklaren ! Nu om wederom op 't propoost te komen: dewijle Godt na de Besnijdinge den Doop noodigh geacht heeft / ende dese soo wel dienstigh ende nut is ober de kinderen / als ober de Oude / daer en resteert anders niet / dan te seggen / datse Godt ebenwel den kinderen niet en wil gegeven hebben: nochtang daer in siet ghy oock swarigheyt.

Asterictus. Gewisselijck ja / want dat soude buyten twijffel verminderinge van vriendelijckheyt en genade wesen / als den Doop nu het verbondt niet en soude verzeghelen aen de selbe personen als voormaels de Besnijdinge / soo het doch nu ter tijdt onser swachheyt niet min dienstigh ende noodigh soude wesen.

C A P. XI.

Dat den Doop der kinderen Israëls in de Wolcke ende Zee den kinder-doop bevesticht.

Exempel
van Kin-
der-doop.

Eusebius. Dus verre hebben wy vaste schrijtuerlijcke redenen ghegeven. Nu sullen wy noch kortelijck toonen / dat ons oock geen exempelen ontbrecken. Dooz eerst hebben wy een klaer exempel / van Paulo voorgestelt 1 Cor. 10. vers 1. 2. waer hy toont / dat de Dooz-baders / ofte het volck Israëls / alle gedoopt zijn in de Wolcke, ende in de Zee. Maer onder dese waren beele kinderen / 't welck (indien yemant soo onberstandigh is dat hy 't ontkennen wil) Moses getuygt Exod. 10: 9. 10. ende 12. 37. ende 17. 3. Soo ist dan onwederspreekelijck datter oock kinderen gedoopt zijn: ende Antoni selbe moet het bekennen / pag. 87.

Asterictus. Doctoꝝ Antoni seght dat de Vaderen ende kinderen niet waerlijck maer figuerlijck ghedoopt zijn.

Eusebius.

Eusebius. Wat is dat te seggen? meynt hy dat den Doop in de Wolcke ende in de Zee een figure was van onsen Doop?

Asterictus. Dat schijnt sijn meyninge te wesen/ want hy seght dat wy waerlijck ghedoopt worden/ maer dat het volck Israel niet waerlijck maer figuerlijck gedoopt is.

Eusebius. Dit strijdt nochtans tegen het ooghe-
merck Pauli / dewelcke de Corinthers waerschout/
dat sy geenen lust tot het quade souden hebben, &c.
Anderfins / dat Godt geen wel-gevallen in haer soude
hebben, ghelijck hy in veele der Israëlitien geen wel-
gefallen en hadde, maer haer in de woestijne ghestraf-
t heeft. Nu op dat de Corinthers haer niet vleeschelijck
souden laten souden op Godts genade / op hare heerlijcke
sacramenten / waer in Godt soo vriendelijck ende
vriendelijck sijne genade betuyght en versegelt / eben of
daerom meer voordeel ende min te vreesen hadden
dan de kinderen Israels: soo leert haer Paulus /
dat Israel / na gelegentheit van dien tijdt / oock seer-
vreesen Doop ende Avondmael hadden gehad; ge-
lijck sy dan eventwel niet verschoont waren / dat alsoo
de Corinthers in diergelijcke sonden niet en souden
verschoont worden. Dese reden Pauli wordt alle
kracht benomen / indien men Antoni seggen aen-
kent / want de Corinthers hadden mogen seggen:
Dat Israel gebeurt is en gaet ons niet aen, en moet
ons niet verschrieken, haren Doop ende Avondmael
souden maer figueren van de onse, wy hebben den wa-
ren Doop ende het ware Avondmael, ende zijn der-
om even beter begenadigt ende versceekert. Men moet
niet in noodtsaeckelijck dien Doop Israels niet nemen
als een slechte figure van onsen Doop / maer als
den gelijcke Doop met de onse.

Asterictus. Paulus selbe schijnt haren Doop en
Avondmael niet anders dan figueren te houden / seg-
gende vers 6. Dese dingen zijn geschiedt ons tot voor-
bilden.

Eusebius. Maer fiet wat hy'er hy seght: Op dat
sy geenen lust tot het quaedt en souden hebben. Ende
vers 11. Dese dingen alle zijn haer lieden overghe-
komen

Den Doop
i Cor. 10.
gemeld, en
was niet een
slechte figu-
re van on-
sen Doop,
maer een
gelijcke.

Doch oock
als een figu-
re isse voor
ons.

Verkeerde
uytlegh be-
antwoort.

komen tot voorbeelden : ende zijn beschreven to
waerschouwinge voor ons. Waer upt blijkt dat hy
spreekt van de straffen die haer Godt hadde toe-ge
sonden / ende hy verhaelt vers 5. 7. 8. 9. 10. Doch
genomen dat Paulus den Doop der Israëlitien end
haer Abondtmael voorbeelden noemde van onsen
Doop en Abondtmael / souden zy daerom bloote fi
gueren moeten heeten ? soude daerom haren Doop
geen ware Doop hebben kunnen wesen ? Wederom
of wy dit oock al toegaben / ebendwel ons bewij
blijft in volle kracht : want soodanige in figure ge
doopt zijn / soodanige moeten oock in der waerhey
ghedoopt worden / anders soude de figure met d
waerheyt niet accordeeren : gelijk dan oock de kin
deren in de Wolcke ende Zee ghedoopt zijn / also
moeten zy nu oock in der waerheyt ghedoopt worden
Asterictus. De Menisten antwoerden anders
want zy ontkennen dat dien Doop Israëls een fi
guere zy gheweest van onsen Doop / maer willen
geestelijck uytgelept hebben / te weten op de ver
lossinge die door Christus geschiedt upt de mach
der dypsternisse door zijn roode bloedt. Emd. Prot
fol. 183. 3.

Eusebius. Is hare meeninge / dat het haer een
bloote figure van dese geestelijcke dinghen zy ghe
weest / sonder geniet van de beteeckende waerheyt
soo gheboelen zy al te slecht van de Baders in den
O. T. eben of zy niet dan figueren en hadden ghe
hadt / die doch het selve gheloobe hadden op den toe
komenden Christus / als wy hebben op Christus
gekomen zijnde. Wy seggen dat hen de Doop in d
Wolcke ende Zee een waertecken was van Gods
reghenwoordicheyt en genade in Christo / haer me
zijne gunste ende Geest overschaduwende / ende door
Christi bloedt leydende als door de doot in een nieu
leben : soo dat zy geen bloote figure / maer daer
hy in rechten gebuycke het beteeckende ghenoter
ende haer mochten toe-eyghenen. Doch de Meni
sten schijnen dit selve te bekennen / Emd. Prot. fol.
156. 1. waer zy upt de woorden Pauli 1 Cozinth. 10
bestuyten : Dat de Ghemeynte in den O. T. alle door
het

met geloove aen Iesum Christum, eenderley hope ende troost der zaligheydt tot Godt gehadt, ende oock eenderley daedt eenderley ontfangen hebben. Dit aldus verklaert zijnde / soo blijft noch ons bewijs in volle macht: want ghelijck het volck Israel / jonge ende goude / gedoopt zijn in de Wolcke ende Zee / tot een waerteecken van de verlossinge dooz Christi bloedt ende de genade zijnes Geestes / welke zy oock ontvinghen hebben in recht ghebruyck des teekens: alsoo moeten nu mede de geloobige met hare kinderen in gedoopt werden tot soodanigh een waerteecken. Want doo waer het soude al te ongerijmt geweest hebben / dat Paulus de Israeiliten met ons / ende haren Doop in de Wolcke ende Zee met onsen Doop / soude verzeleucken hebben / als men daer uyt gheen besluyt op onsen Doop soude moghen maecken / ende als de vromderen nu niet en moesten gedoopt werden gelijk als dan mede gedoopt wierden.

Asterictus. Al woudemen desen Doop der Israeiliten op den uytwendighen Doop bedieden (seght Dirck Philips / van den Doop fol. 33. 2.) men mach dan noch niet berder uytleggghen / dan op de oude standighe / dat is / op de sex-hondert-duyfent die in Egypten gingen / onder welchen alleen de strijdtbare mannen getelt waren.

Eusebius. Het is nu ghenoech ghebleecken dat wy den Doop Israels op onsen uytwendighen Doop niet en bedieden / maer dat wy volghens de leere Pauli haren Doop met den onsen vergelijcken. Dat Dirck Philips alleen de strijdtbare mannen onder den Doop stelt / is soo plomp / dat hy sinneloog moet wesen die 't aenneemt. Want daer mede sluyt uyt van den selven / niet alleen de kinderen / maer oock alle vrouwen / ende alle jongelingen beneden de vintigh jaren. Wat hottigheyt is dit! waren alleen de strijdtbare mannen onder de Wolcke: gingen zy alleen dooz de Zee?

Asterictus. Hy gheeft reden: Den Apostel seght (seght hy) Dat Godt in 't meerder deel van haer geen oel-gevallen gehadt heeft: want zy zijn inde Woestijne ter neder-gheslagen. Dit en mach immer

Dat den
Doop
1 Cor. 10. ge-
meldt oock
der kinde-
ren was.

op den jongen kinderen niet bediedt worden / maer op den ouden alleen. Want de Oude die upt Egypten gegaen zijn / die hebben ghesondicht ende zijn daerom van Godt ghestrast / ende hebben dat beloofde landt niet moghen innemen. Maer de kinderen zijn daer in gekomen.

Eusebius. Wel aen / ick sal hem toegheben / dat den Apostel die straffe verstaet / waer dooz alle die ghetelt waren van twintigh jaer ende daer boven / in de woestijne moesten sterben. Maer hoe salmen in bewijfen dat het dese alleen waren die gedoopt waren in de Wolcke ende Zee / ende dat desen Doop geen vrouwen noch kinderen aen en gingh: den Apostel en seght dat niet: hy en seght oock niet / dat zy alle die gedoopt waren / in de woestijne zijn verballen ofte verlagen: maer hy maecht selve een onderscheydt / segghende in veelen (dat is niet geseyt in allen) heeft Godt geen welgevallen gehadt, &c. so verdeelt hy dan die gedoopte / in sulcke die Godt niet behagende inde Woestijne vervallen zijn, ende andere die Gode behaegden ende niet zijn vervallen. Onder de eerste moetmen oock hare wijben verstaen / ten zy pemandt bewijfen konne dat zy in de Woestijne bleben leben ende nae de veertigh Jaer alle in 't beloofde landt quamen / 't welck onmogelijck is. Onder de andere moetmen de kinderen tellen / die bupten de getelde menichte waren: jae welke salmen anders verstaen dan de kinderen? want van de getelde menichte en is niemant in Canaan ghekomen dan alleen Josua ende Caleb. Die veele van die ghedoopte / waren alle de getelde uptgenomen twee, welke konnen dan die andere geweest zijn / die onder die veele niet en waren / dan nessens Josuam en Caleb de kinderen der Israeliten die mede gedoopt waren: Daerom heeft Antoni wijser geweest / bekennende dat dien Doop oock over den kinderen gegaen is.

Asterictus. De Mennisten sullen ebenwel tegenstateren / indien men de kinderen onder dien Doop mach stellen / datmen wel soude besluyten / dat de besten oock gedoopt zijn in de Zee.

Eusebius. Die wat verstandt en conscientie hebben

men sullen hen dier tegen-werpinghe schamen. Want
 die beesten en konnen in gheen van de twee deelen der
 verdeelinge die Paulus maect / ende onder de Ba-
 ters / niet getelt worden. Oock en kan haer het
 sacramene dien Doop beteyckende gheensing toeghepast
 worden / als wel den kinderen.

Asterictus. Daer is meer swarigheyt in dese tegen-
 werpinge van Antoni: Indien dit bewijs goet is /
 die kinderen moet ghedoopt worden, want zy zijn
 ghedoopt in de Wolcke ende in de Zee: soo salmen
 oock mogen seggen / dat de kinderen het Avondmael
 moeten eten, om dat de kinderen des volcks Israëls
 gesmede gegeten hebben van het Manna ende gedron-
 ken uyt den rotzsteen, gelijk Paulus segt / vers 3.4.

Eusebius. Het zijn gantsch onghelijcke dinghen.
 Alle kinderen zijn gedoopt in de Wolcke ende Zee /
 maer alle kinderen en hebben het Manna niet gege-
 ten ende het water uyt den steen gedroncken / immer
 twee supgelingen / maer alleen die nu tot baste spijse
 ongeschick waren. II. Den Doop in de Wolcke ende
 in de Zee konde ober allen een Sacrament wesen / jongen
 en ouden / maer niet alsoo het eten van het Manna
 konde het drincken van den rotzsteen: daerom men
 moet elck ober de Vaderen uytbreyden nae zijne ge-
 megheentheit.

Asterictus. Hondt ghy dit laetste vast maecten?
 Eusebius. Jae / ghenoech / voor de ghene die re-
 staten willen baten. In den Doop des volcks Israëls
 was alleen Godts werck / ende gelijk wy in onsen
 Doop / alsoo in desen waren de Israeliten / maer
 niet ontfanghers: daerom en wordt niet geseyt / zy heb-
 ben hen gedoopt, maer / zy zijn gedoopt, vers 2.
 Maer in eten en drincken is oock menschen werck /
 daerom en werdt niet lijdelyck van hen gespoocken /
 want zy zijn gespijst en gelaest, maer zy hebben ghegeten
 en gedroncken, 't welck haer eppen werck aenwijst.
 Het eerste werck konde volkomen wesen / al en dede
 men ghedoopten niet met allen: maer dit tweede en
 konde niet volkomen wesen ofte den mensche moest
 wat doen. Daerom en was tot het eerste niet preci-
 selijck verstant noodigh om een Sacrament te wesen

Tegenwerp
 van Antoni
 beant-
 woordt.

soo haest het ontfangen wierdt / als geheel komende van Godts zijde: Maer dit tweede en konde geen Sacrament wesen dan alleen den berstandigen / dewijl de menschen haer deel daer in hadden. Godt heeft wel laten doen aen den jongen kinderen tot betepckeninge ende als Sacrament / het gene zy noch niet en konden verstaen. Maer dat hy de kinderen opt een saecke ghegeven hebbe selfs te doen als een Sacrament / eer zy de selve verstaen konden / daer wacht ick hewijs van / waer nae de Weder-dooper & lange sullevi moeten soecken. Soo hebben dan oock opwassende kinderen gegeten van het Manna / ende gedroncken van den rotzsteen / doch alleen tot onderhoudinge des lichaems / niet als een Sacrament.

Asterictus. Het woozdeken alle en kan dan in beyden niet eben breeedt genomen werden.

Eusebius. Antoni selve kan het niet doen / want hy en konde niet ontkennen dat in het eerste oock de supgelingen konden deel hebben / die in het tweede geen deel konden hebben / selfs niet na 't uytterlijck eeten en drincken. Ende komen de supgelingen daer van uytgesloten werden niet tegenstaende het woozdeken alle, waerom soude het selve woozdeken de onberstandige kinderen verbieden uyt te sluyten van het Sacramenteel eeten en drincken?

Asterictus. Ick hebbe altijd gemeent dat dit hewijs niet soude konnen beweert worden / doch ghy toont het contrarie.

Eusebius. Die de kracht der waerheydt wil verstaen / moet ter degen op het binnenste setten: hadden de Weder-dooper & dit willen doen / zy hadden ober langh moeten bekennen / dat den kinder-doop foodanige exempelen heeft die niet en konnen ontkennt noch verduystert werden.

CAP.

C A P. XII.

Van de gedoopte Huys-gefinnen, met namen het Huys-gefin Lydiæ.

Want wy vinden noch dat de Apostelen geheele huys-gefinnen hebben gedoopt/waer onder oock de kinderen behooren.

Asterictus. Menno seght nochtans fundam. fol. 32. 2. dat onder dat woordken huysen de huys-gefinnen de onmondighe kinderen in der schrift niet begrepen en zijn.

De kinderen zijn begrepen onder de huys-gefinnen.

Eusebius. Dat is al te grof. Als Jacob seght: Wanneer sal ick oock mercken voor mijnen huysen. Gen. 30: 30. Als Pharao seght tot Josephs broeder: Nemet uwen Vader, ende uwe Huys-gefinnen, ende komet tot my, Gen. 45: 18. Als gesept wordt/ Dat Joseph onderhieldt het gantsche huys zijnes vaders met broodt, tot de mondt der kinderkens toe, Gen. 47: 12. Als Paulus seght/ Die zijn huys-genoemen niet en verforgt, die heeft het geloove verlochent, 1 Tim. 5: 8. soo werden immers klaerlijck de kinderen mede gemeent. Siet oock Exod. 1: 21. Jos. 2: 18. 1 Reg. 9: 7. 8. Job. 31: 27. 28. Luc. 19: 9. Psalm 125: 12. 13. 14. 1 Tim. 3: 4.

Asterictus. Antoni wil wijser wesen / ende bekent dat de kinderen tot de huys-gefinnen behooren/maer dat niet bewesen hebben dat in de ghedoopte huys-gefinnen onmondighe kinderen gheweest zijn.

En werden in de ghedoopte huys-gefinnen niet uytgesloten.

Eusebius. Wat is dat noodigh? het is ons gheuech dat daer kinderken konde wesen / ende gheueenlijck zijn/ende waer verschen den huys-gefinnen genoemd worden / dat daer ten minsten het een ofte ander kinderen heeft. Wy sien daer op / dat de huys-gefinnen genoemd worden sonder uytsondering van kinderen / 't welck een bewijs is / dat de kinderen van den Doop niet moeten af-ghesondert werden: ende hebben ergkens jonge kinderen ghe-

weest / dat sy mede ghedoopt zijn. Neemt exempel
 Als Rahab / Jos. 2: 12. de verspieders eenen eedt a
 bozert / dat Israel aen haer Daders huy & barm
 hertigheyt doen soude: hoeft men oock / om te toonen
 dat dit oock onmondige kinderen aengaet / te bewij
 sen / dat in dit huy & sulcke kinderen waren? geen
 fins / maer dewyl het huy & soo genoemt wordt / mer
 beslypt billyck / warenders kinders indat huy & / da
 sy mede hier onder ghemeent worden. Wederom
 als Godt wil dat het gantsche huy & Achabs soud
 uptgeroep worden 2 Reg. 9: 7. 8. men hoeft niet te
 bewijzen datter oock ionghe kinders onder waren
 maer het is secker / zijnder oock ionge kinders ghe
 weest sy zijn mede omgekomen. Soo moet men oock
 nemen het gene men leest van Dathan en Abiram
 dat sy omquamen met alles wat sy hadden / waer
 by hare kinderen ghereckent worden / Num. 16
 28. 30. Men behoeft sich 't haest niet te hrecker
 met ondersoek offer oock onmondige kinderen onder
 waren / dit is klaer genoeg / zijnder oock onmondi
 ge onder geweest sy zijn mede vergaen. Dit ist dat
 wy seggen van de ghedoopte huy & ghesinnen / soo
 dat wy niet en behoeven te bewijzen datter onmon
 dige kinderen onder waren / maer onse partijen zijn
 schuldigh te bewijzen dat door de ghedoopte huy &
 gesinnen niet dan volwassene konnen verstaen wor
 den / al waer 't datter kinderen mochten gheweest
 hebben: want die eenige personen affondert van een
 gheselschap waer onder sy anders soudens gherec
 kent worden / moet reden geben van d' affonderinge /
 welke soo sy niet secker en gaet soo is d' affonderin
 ge ongefondeert. Niet-re-min tot oberbloet / siet hier
 krachtige redenen tegen d' affonderinge. I. De huy &
 ghesinnen werden gantsch eenboudigh ghenoeit /
 Act. 16: 15. Lydia wierdt ghedoopt ende haer huys.
 vers 33. Den Stockwaerder werdt gedoopt ende alle
 de sijne. I Corinth. 1: 16. Ick hebbe oock het huys
 gefin van Stephanus gedoopt. Daer soo eenboudigh
 van huy & en huy & gesinnen gesproocken werdt / hoe
 kanmen daer de ionge kinderen affonderen? Dese re
 den wordt daer mede gheholpen / dat ons Lucas
 noch

Doch d'Apostolen nergens en waerschouwen / dat
 niet dan huyf-gefinnen van bolwaffene verstaen:
 hebben wel geweten / datmen onder huyf-gefin-
 nen soo simpelich gheuoemt / soo wel jonge als oude
 sonde en soude verstaen: te meer om dat de Besnij-
 dinge als d'ouderx gheloofden oock den kinderen
 verordent gegeven: souden sy dan geen waerschouwinge
 met allen ghedaen hebben als sy alleen bolwaffene
 verordenen? souden sy nergens gheleert hebben dat
 men hier de huyf-gefinnen niet en moeste verstaen
 als elders / ja doorgaens in Godtx woordt? II. Als
 men Kinder-doop van d'Apostolen niet ghepleeght
 ware / onghetwijffelt daer soude ergens questie
 ontstaan hebben / waerom niet / gelijk de oude / al-
 doo da oock de kinderen der gheloobigen / hadden een
 teecken des verbondtx / dewijle het verbondt soo wel
 den jonge als oude dus lange met de Besnijdinge
 verzegelt geweest? Doozwaer dit soude een
 onpequame stoffe voor de ongheloobige Joden geweest
 hebben om op de leere der Apostolen te schelden
 waer toe sy doch seer neerstigh allerley occasien soch-
 ten) want sy en konden niet beters hebben om Chri-
 sti ende sijner Discipulen leere verdacht te maecten/
 man dit / dat daer door de Besnijdinge te met wierdt
 droech genomen / ende hoewel den Doop wierdt inge-
 moert / dat nochtans de kinderen ontbloomt bleben
 man alle teecken des verbondtx. Maer wat segghe
 dat van d'ongeloobige Joden? de geloobige souden
 niet oock eensins verdragen hebben / want die de
 Besnijdenis soo swaerlijck konnen verlaten / hoe had-
 den sy konnen lijden dat hare kinderen gantsch geen
 verbondt-teecken souden ghehadt hebben / den Doop
 niet mogen ontfangen ende de Besnijdinghe ten
 minde zijnde? Soude het Paulo ghenoech ghe-
 weest hebben tegen de Besnijdinge ende andere wet-
 tische ordinantien den Doop te stellen Gal. 3: 27.
 Coloss. 2: 12? altydt soude noch dese questie geble-
 ven hebben / onse kinderen hebben geen tecken als
 vooren. Dewijlmen hier van in 't minste niet en
 bindt / 't is een secker tecken dat het met de kinderen
 ghegaen heeft als te voren in de Besnijdinge / ende
 derhal-

derhalven dat zy onder de gedoopte huys-ghesinnert moeten ingesloten werden.

Antonijs
valscheydt
over Bullin-
gerum.

Asterictus. Antoni stelt tegen u Bullingerum / de welke seght / Decad. 5. Serem. 8. Daerom dat zy seggen dat in de huys-ghesinnen geen kinderen zijn gedoopt geweest : wy seggen dat die schult niet geweest en is in den kinderen, gelijk of zy des Doops onwaardigh geweest hadden, noch oock in den Apostolen, gelijk of zy niet gewoon en waren geweest de kinderen te doopen (mercht nu / seght Antoni) maer daer in dat daer geen en waren.

Eusebius. Ich hebbe die plaetse na gesocht / ende ontfette myn ober de moetwillige valscheyt van sulcke lieden die haer / Ja, willen stellen in plaetse van eedt. Want Bullingeri woorden zijn soo klaer / dat het geensins te ghelooven is dat Antoni niet beters soude hebben geweten als hy schrijft. Siet daer is de plaetse.

Asterictus. Ich sal lesen : Hier toe dient dat seer klaerlijck in de Schriture geleert werdt, dat de Apostolen geheele huys-ghesinnen ghedoopt hebben. In huys-ghesinnen worden voornamelijck den kinderkens vervaet, als het voornaemste ende liefste deel des huys-ghesins : soo hebben dan d'Apostolen oock de kinderkens ende niet alleen de volwassene ghedoopt. **Dat is recht anders.**

Eusebius. Leest nu daer beneden.

Asterictus. Hy schrijft aldus : Maer het zy alsoo (ghelijck de kibbelaers ons tegen-worpen) dat daer geene kinderkens geweest en zijn in de huys-ghesinnen die de Apostolen ghedoopt hebben : zy behooren nochtans tot het huys-ghesin, ende werden daer in gereekent, soo datse d'Apostolen oock souden gedoopt hebben hadden daer eenige in die huys-ghesinnen geweest. **Daer op volghen van de woorden die Antoni verhaelt.**

Eusebius. Wat dunckt u nu Astericte ?

Asterictus. Hoerwaer dese ontrouwe is niet te ver-
schoonen. Het is hoor een jonghen wel te mercken/
dat Bullingerus dit leste spreekt om zijne partij
wat toe te geven ende naerder te dzingen; toonende/
al

wilde hy toestaen datter geen kinderen en waren
 geweest in de ghedoopte huys-gesinnen / dat eben-
 del zijn bewijs van de huys-ghesinnen niet te niere
 is. Maer laet ons haer tegen-werpingen hooren
 op de huys-gesinnen. Sy meenen dat alsoo van de
 selbe werdt geproocken / datmen niet dan oude ber-
 waeren kan. Want van des Stockwaerders huys-ge-
 sinnen werdt gesept / dat het aen Godt geloovigh ghe-
 worden was : ende weynigh boben / dat Paulus ende
 Silvas het woort des Heeren spraecken , tot hem , en
 tot alle die in zijn huys waren. Act. 16: 32. 34. dit
 kan van gheen onmondige kinderen gheseyt zijn.
 Ende hier op pocht Antoni geweldigh / pag. 90.
 Eusebius. Hy hadde wel mogen verklaren welke
 kinderen hy onmondigh noemt : want men siet dat
 de Weder-doopers niet licht nemandt doopen eer hy
 8. of 20. jaren is. Souden de Apostolen geen jon-
 gher geleert hebben ? Dit sprecken van het woort
 kan kinderen van 7. 8. of 9. jaren niet uytfluyten/
 oock niet die jongher zijn / want de kinderen moe-
 den van jonghs aen onderwesen werden / Deut. 6: 7.
 Ps. 6: 4. Gen. 18: 19. ende konnen oock leeren /
 want Timotheus wiste de Schryft van zijne kind-
 heit af / 2 Timoth. 3: 15. daerom Johannes oock
 ten kinderkens schreef / 1 Joh. 2: 12. hoorwaer kin-
 derkens wel onderwesen en opghehoedt sullen dick-
 wils eenige bejaerde beschamen. Wat aengaet de
 heloobigheyt des huys-gesins / het is bekent den
 ghenen die Godts woort met aendacht lesen / dat
 die kinderen mede gereekent werden onder de geloos-
 tige / gelijck sy oock daerom de Besnijdinge plach-
 ten t'ontfanghen / die een zegel was van de gerech-
 tighgeyt des geloofs / Rom. 4: 11. Alsoo werdt ge-
 sept dat den koninck Habelingh geloofde ende ge-
 weel zijn huys-ghesin / Joh. 4: 53. die nochtans een
 kindeken hadde / vers 49. Doch om een gemeene re-
 den te geben tegen beide de stucken / ende die soo wel
 verst-gh geboren als opwassende kinderen raecke : Ick
 segge / dat Act. 16: 32. 34. een figure is waer mede
 het geheel toe-geschreven werdt dat het aensienlyck-
 te deel toekomt.

Van het
 huys des
 Stockwaer-
 ders.

Afte-

Asterictus. Soo d'ijft ghy de Schrifstuere aen d' eene zijde sonder onderschepdt / ende maectt aen d' ander zijde groot onderschepdt. Waerom onderschepdt ghy min in den Doop / dan inde leeringh ende het gheloobe des huys-ghesins?

Eusebius. De Schrifstuere heeft dickwijls sulcke figuren. De kinderen Israels worden ghesepdt alle doop den Zee gegaen te zijn / 1 Corinth. 10: 1. nochtang de kinderen en konden niet alle gaen. De onderganck der eerster Wereldt ende van Sodoma werdt alsoo beschreven: Zy aten, zy droncken, zy namen ten houwelijck, &c. tot dat de Sundt-vloedt quam, tot dat het Vier reegende, &c. en verderfde alle, Luc. 17: 27. 28. 29. dit en is van gheen kinderen gesepdt. Als Juda in angst was / werdt tot hen gesepdt: Merckt op, geheel Iuda, &c. en vrefet ghy lieden niet, &c. dit gaet geen jonge kinderken aen die noch niet hoesen konnen. Wederom werdt ghesepdt: Trecket morgen tot hen af, dit en raectt noch vrouwen noch kinderen. Ende als ghesepdt wordt: Gantsch Iuda en de Inwoonderen Ierusalem's vielen neder voor het aengesichte des Heeren, aanbiddende den Heere. het en kan van gheen onmondighe kinderen ghesepdt worden / 2 Chron. 20: 15. 16. 18. nochtang wordt Gantsch Iuda ghenoeit / ende vers 13. worden oock ghenaemt / vrouwen, sonen, ende kinderen. Ghelijck dan in dese plaetsen de kinderen mede verbaet worden / hoewel petrus van de menighe ghesepdt werdt / dat den kinderen niet kan aengaen: alsoo moerten in den Doop deses huys-ghesins oock de kinderen verbaeten / hoewel van het selve petrus gesepdt werdt dat de kinderen soo epgentlijck niet en past. Ende ghelijckmen niet en mach seggen: Daer en waren geen kinderen onder als Israël door de Zee gingh, als d'eerste Wereldt vergingh, als Sodoma verbrande, nadien van desen sulcke dingen geseydt worden, die van kinderen niet en konnen geseyt worden: alsoo en machmen om dese selfde reden niet seggen datter geen kinderen onder waren, als dit huys-ghesin gedoopt wierdt. Doch genomen de hartneckighejdt der partijen en konde over

Maer dit huys-gefin niet voldaen werden / wat kon-
 den zy doch inbrengen op het huys-gefin Stepanæ?
 Asterictus. 1 Cozinth. 16: 15. werdt dit huys-ge-
 fin genoemd de eerstelingh van Achaia; ende geseyt/
 dat zy haer selvend den Heyligen ten dienste hebben
 geschickt, waerom men haer moeste onderdanigh
 wesen. Dat waren immers geen kinderen?

Eusebius. Wat soude de kinderen kunnen beletten
 mer de eerstelingen te wesen? Dat pemandt seyde/
 Jacobus huys was de eerstelinghe van het volck
 Israels / soudemen de kinders daer niet onder in-
 rekenen?

Asterictus. Eerstelingh in Achaia moetmen aldus
 verleggen: Het eerste dat het Euangelium in Achaia
 ontfangen heeft. Ende dit en is geen werck van on-
 onmondige kinderen.

Eusebius. Datmen een huys-gefin wese / daermen
 niet seggen mochte / dat heeft eerst de reformatie
 onghenomen in Hollandt / soudemen daer mede te
 minnen geben datter geen onmondige kinderen in ge-
 vest waren? Het is bekent / dat het gansche huys-
 fin ontfanght / het gene de hoofden van het selbe
 fin besten van alle leden ontfangen. Ende soo gaet
 het met het Euangelium / want al zijnder onmon-
 dige kinderen in een huys / nochtans het Euange-
 lium word ontfanghen ten besten van alle leden:
 waerom Christus seyde als Zachæus hem met ge-
 hebe en bekeeringe ontfingh: Heden is desen huy-
 salighheyt geschiedt, Luc. 19: 9. Ende Paulus tot
 de Stockwaerder: Ghelooft in den Heere Iesum
 Christum, ende ghy sult zaligh worden ghy ende uwe
 huys, Act. 16: 31. Wat aengaet de andere woorden/
 die zy hen ten dienste der Heyligen geschickt hadden,
 die en hebben geen kracht / al verstaetmense van al-
 le leden dies huys-gefin. Want eenige leden kon-
 den wel met de andere de Heylige dienen al hadden
 maer kinderen gheweest als zy ghedoopt wier-
 den.

Asterictus. Wat ghy dus verre gheseyt hebt be-
 wijst wel dat in dese huys-gesinnen onmondige kin-
 deren konden wesen / maer niet dat zy daer waer-
 lijck

Van het
 huys-gefin
 Stephane.
 1 Cor. 16. 15.

lijck gheweest zijn / waer op Antoni meest bringet Eusebius. Bewijst het dat sy daer konden wesen soo bewijst het oock dat sy daer konnen gedoopt zijn soo dat de partijen niet langer met seckerheyt sullen mogen seggen dat de Apostolen geen kinderen ghe-doopt hebben. Ten anderen het bewijst niet alleen dat sy daer konden wesen / maer oock dat wy dese hups-gefinnen onbepaelt mogen ja moeten nemen sonder witsluptinge van jonge kinderen: soo dat die kinderen die daer in waren / hoe iongh sy mogen geweest zijn / gedoopt wierden. 't Welck alle Antoni gesnater te niere doet. Van dit de partijen noch niet genoeghen / het hups-gefin Lydia is immerx onweder spreekelijck booz onx.

Van het
huys Lydic.

Asterictus. Van Lydia leestmen dese woorden Act. 16: 14. 15. Ende een sekere vrouwe, met name Lydia, een purper-verkoopster, van de Stadt Thyatiren, die Godt diende, hoorde ons: welcker herte den Heere heeft geopent, dat sy acht name op 't gene van Paulo gesproocken wierdt. Ende als sy gedoopt was ende haer huys, badt sy ons, seggende: Indien ghy hebt gheoordeelt dat ick den Heere getrouwe (ofte soo Antoni stelt, geloovigh in den Heere) ben, soo komt in mijn huys ende blijfter. Waer seght hy hier (seght Antoni) dat Paulus daer jonge kinderen gedoopt heeft?

Eusebius. Het blijkt genoegh daer aen / dat Lydia alleen het gheloove werdt toe-geschreven / als oock dat haer herte geopent wierdt, dat sy acht name op 't gene van Paulo gesproocken wierdt, en den Heere getrouwe was; deser dingen geen en werdt haer hups-gefin toe-geschreven / nochtans werdt haer hups-gefin met haer gedoopt.

Antonis tegenwerpingen.

Asterictus. Ten is in de Schiziuere niet nieuws dat in eenigh voornaemste deel werdt uytgesproocken 't gene in 't geheel bestaet. Lucas seght wel dat dese dingen in Lydia waren / maer niet dat se in haer alleen waren. Hy sepdt dat Lydia ghehoort heeft / maer niet dat sy alleen ghehoort heeft: het contrarie blijkt vers 13. soo konnender meer met haer geloost hebben / al wordt het niet gemelt.

Eusebius.

Eusebius. Het is wonder dat Antoni ons desen re-
 gel nu derf boozleggen / die de Weder-dooopers nont
 man ons willen verdragen. Doch laet het haer booz-
 maen niet breekt wesen / als sy ons boozwerpen erem-
 wesen van volwassene ghedoopte / dat wy haer ant-
 woorden / daer en staet nergens van volwassene alleen,
 voornaemste deel kan voor 't geheel genomen wor-
 den. Wat nu dese plaetse aengaet / of andere vrou-
 wen meer geloofst hebben laten wy raden / ten doet
 niet ter saecke : Wy seggen (ende dit is genoegh) dat
 Lydia huys-gefin geen andere gheloofst hebben
 man sy : want al en staet 'er niet Lydia heeft alleen
 geloofst / Ec. ebenwel het blyckt genoegh uit dese re-
 nenen : I. Om dat Lucas gewoon is meer van het ge-
 doobe / als de brycht der Dedicatie / dan van den
 Doop / daer op gebolgh / te schryben ; 't welck dooz-
 maens blyckt in de Handelinghen der Apostolen :
 niet namen hier aen / dat hy dickwijls het gheloo-
 ste alleen verhalet sonder van den Doop te spreek-
 en / siet Act. 4: 4. en 13. 12. 48. en 17. 4. 12. en
 anders. Ware dan het huys-gefin Lydia een ghe-
 schap van bejaerden gheweest die selfs dadelijck
 ghelooften / soo soude Lucas / seggende dat sy met
 Lydia ghedoopt wierden, niet gheswogen hebben
 dat sy oock ghelooften : het en behoesde maer een
 doozdt ghekost te hebben. Soude hy van haer ver-
 halen dat hy dickwijls swijght / ende van haer swij-
 gen dat hy altijd verhaelt / als hy van den aenwas-
 der Gemeynthe spreekt ? wat reden konder wesen om
 alleen haers Doops te ghedencken ende niet haers
 geloofs / indien sy oock gheloofst hebben ? ja daer
 is ter contrarie reden om het ghelooft niet te
 verzwijgen / voornamelijck indien d' Apostolen eens
 waren met de Weder-dooperen : op datmen niet en
 soude besluyten / dat het eben moeste gaen met den
 Doop als met de Besnijdinghe / welke met den
 bejaerden oock de kinderen moeste ghegeven wer-
 den / Gen. 17: 12. 13. Exod. 12: 48. Indien hy
 man alleen seght dat het huys-gefin ghedoopt is
 met Lydia / sonder te seggen dat het met haer gelooft
 heeft / 't is een secker bewijs dat het kinderen geweest

M°

300/

zijn / die noch geen dabelijck gheloof en konden be-
toonen. II. Van *Urdia* gheloof wordt verschepe-
denmael verhaelt: *Lucas* seght dat sy hoorde, dat
hare herte geopent wierdt, &c. Sy selve seght: In-
dienghy hebt geoordeelt dat ick (merck ick) den Hee-
re getrouwe ben. Waerom seght sy niet: Soo ghy
Ons getrouwe acht? Men siet dan / dat aengaende
het geloof / niet anders dan van haer alleen gespro-
ken werdt / ende dat verscheppen malen: hoe kan-
men dan gelooven dat haer hups-gefin dock geloofst
hebbe? Ghy siet dat hier in 't minste geen plaetse en
is booz de figurere Des deels voor 't gheheel. Want
Urdia en werdt niet alleen genoemt / maer dock haer
hups: soo en wordt sy dan niet gestelt booz 't geheele
hups / maer het hups wordt booz hem selven ghe-
noemt / ende elck werdt toe-geschreuen dat haer toe-
komt / het hups-gefin den Doop / *Urdia* het geloope
en den Doop.

Asterictus. *Paulus* sende tot den *Stockwaerder*
(seght *Antoni*) Geloofst inden Heere *Jesum Christum*,
ende ghy sult zaligh worden, ghy ende uw huys. Al-
leen van hem eyschende 't ghene sijn gansche hups
doen moeste / ghelijck het oock aen *Godt* gheloo-
bigh is gheworden. Men leest *Marc. 10: 46.* van
den blinden *Bartmao* dat hy sat te bedelen ende
Jesum nariet: nochtans wasser noch een blind-
den met hem die mede riep / gelyck *Mattheus* leert
Cap. 20. vers. 29. Soo konde hier *Urdia* alleen
wel ghenoeimt worden al hadde haer hups mede
geloofst.

Eusebius. Het ghene wy terstondt gesept hebben
leert klaerlijck / dat sulcke figuerelijckemaniere van
spreecken in dit verhael van *Urdia* ende haer hups
geen plaetse kan hebben. Oock en hebben de byge-
brachte exempelen geen gelyckhent daer mede. Het
eerste exempel spreekt van een gebodt ofte leere / niet
van een geschiede saecke: het gene den eenen geseert
wordt / moet oock van anderen betracht worden:
maer het ghene van eenen wordt verhaelt als ghe-
schiedt / moetmen daerom niet van anderen ver-
staen / ten zy het de reden eyschet / die het in 't verhael
van

man *Urdia* hups-ghesin tegen spreekt. Ja in dit exempel van den *Sockwaerder* is geen figurere met *Urdia* / want hoewel het gheloobe alleen volwas-
 men ter saligheyt noodigh is / soo wordt nochtans de
 e ghemeene leere bysonderlijck den *Stockwaerder*
 hoe-gepast / ghelijck hy oock in 't particulier byaegh-
 :e: Wat moet ick doen. Daer na wordt eerst ber-
 haelt / dat *Paulus* oock d'andere met hem onder-
 weeg. Soo heeft hy dan eerst den *Stockwaerder* in
 particulier geantwoorde / maer daer na sijne reden
 tot allen gedaen die in den hupsen waren / namelijck
 sie bequaem waren te leeren. Het ander exempel /
 apt *Marc. 10.* kan oock niet helpen; want *Marcus*
 wijght gantschelijck van den eenen blinden / maer
 man *Urdia* hups-ghesin en wordt niet geswogen / maer
 niet wordt neffens haer genoemt / ghelijck terstondt
 merhaelt is. Daerom een van beyden is waer: Of-
 e dat dese persoonen in 't hups-ghesin *Urdia* volwas-
 en ongeloobighe zijn geweest / want dit hups-ghesin
 heeft niet geloofst; ende dit houden wy aen beyden
 yden ongerijmt. Ofte dat het kinderen zijn geweest
 man welken geen dadelijck geloofen konde ghevoor-
 mert werden; ende dit ist dat wy willen. Want wa-
 en het geen kinderen gheweest sy moesten dadelijck
 ooheloofst hebben.

Asterictus. Wy sullen sien of andere beter redenen
 hebben. *Menno* meent dat in dit hups-ghesin geen
 ongeringe kinderen gheweest zijn dewijl sy een *Weduwe*
 onste *Tonckvrouwe* moest wesen / alsoo het hups
 niet na den *Man* maer na de *Vrouwe* ghenoeemt
 woort / tegen de gewoonte van hupsen daer *Mannen*
 sijn.

Eusebius. Doozwaer van *Urdia* en wordt geensins
 gesprooken als een *Tonckvrouwe* / maer allesins
 als van een *Hups-moeder*: d' *Apostolen* noemen het
 hups na haer / als den persoon hen best beken-
 de hoe dickwijls wordt onder ons een hups na de
 vrouwe ghenoeemt / niet namen alffer occasie halt
 man de *Vrouwe* ende niet van den *Man* te sprec-
 ken? sulcks geschiedt oock in de *Schrift* / siet *Proverb.*
11. 15. 21. 27. 28. Hier teghen en doet niet dat sy

Mennoos
 dwale te-
 genwerpin-
 gen.

Paulum en Splan noodicht in haer huys te komen: want zy konde dat doen ofte haer Man van huys zijnde / ofte wetende dat zy een redelijck bescheiden Man hadde. Ja zy doch een Weduwe geweest / zy kan eventwel jonghe kinderen gehad hebben / hoe danighe Weduwen (die Godt vertroosten wil) overal beele gebonden werden.

Asterictus. Men leest vers 40. dat Paulus en Splan upt den Kercker komende tot Lydiam in gingen / ende doe zy de broeders gesien hadden de selve troosteden. Dat en zijn geen kinders geweest / seggen de Menisten.

Eusebius. Het en zijn oock die persoonen niet die Lydia huys-ghesin ghenoeemt worden / ofte seggen de Menisten: Ja / laet zy het bewijzen / Lucas en seght het niet: jae hy toont dat het de gheloovighe waren die daer by-een vergaderden / als in het huys van een boornaemste lidtmaet; ghelijck diergelijcke te vinden is Act. 12: 12. Want I. Lucas spreekt onbepaelt / noemende De broeders in 't gemeen / sonder het minste teycken van restrictie op dit huys. II. Hy en seght niet dat zy de broeders terstondt saghen / maer in gingen / ende nae de broederen gesien hebben / seggende: Sy ginghen tot Lydiam in. Daer op volght: Ende als zy de broeders gesien hadden, &c. 't welck een merckelijcke tijdt-schepdingh schijnt te toonen. III. Paulus en Splan namen haer afscheyt / ende dat hebben zy ongetwijffelt niet alleen by Lydiam / maer by alle of immers de boornaemste leden gedaen / als Act. 20: 7.

Spottelijcke
tegenwerp
van andere.

Asterictus. Onlanghs wilde my een wijs maecten / datmen vooz het huys Lydia haer lichaem moesten verstaen.

Eusebius. Soo wierdt dan Lydia gedoopt en haer lichaem: als het lichaem gedoopt wierdt waer was Lydia? ende als Lydia ghedoopt wierdt waer was het lichaem? ofte hoe konde zy anders dan aen haer lichaem met water ghedoopt werden? 't is sotten lypden werck soo te argumenteeren.

Asterictus. Andere segghen: Dewyl Paulus Lydiam vondt daer men ghewoon was te bidden / Act. 16:

Act. 16: 13. dat zy gheen kinderen heeft mede ghe-

hadt.
Eusebius. Dit is oock al te los / want de Godt-
salighe lieden nemen garen hare kinderen mede daer
men Godt bidden en dienen sal / om haer van jongh-
men daer toe te gewinnen. Misschien meenen zy dat
het een heymelijcke plaetse was / waer niet geraden
scheen de kinderen mede te hzenghen. Maer dit is
onsecker / ja Lucas schijnt anders te toonen / want
hy seght datmen daer gewoon was te bidden: ten
kinderen / dat het was by eenen stroom / en derhal-
ven eene opene ende versochte plaetse / want by de
waterstroomen vermaect men sich garen. Doch al
waer soo geweest / 't is niet redens genoegh om te
seggen dat Lydia gheen kinderen by haer hadde: zy
werden oock wel op periculense plaetsen mede ghe-
nommen.

Ander te-
genwerp.

Asterictus. Casparus van der Heyde derft niet
segghen (seght Antoni) dat in Lydia huys- ghe-
sin jonghe kinderen waren. Bewijs van den Doop
pag. 52.

Antonis
valscheyt.

Eusebius. 't Is niet Antoni een wonder werck:
hy vindt by pet in onse schrybers daer in zy ons teghen
schijnen te wesen / daer heeft hy veel op te swetzen
en roepen / maer hoe dickwils hy bebonden wordt
met Menno en andere te stryden noyt onderwint hy
hem der selver segghen te verantwoorden. Wat Ca-
sparus aengaet / hy en onckent niet datter in dit
huys-gefin jonge kinderen waren / maer hy straft
eter contrarie Menno / dat hy upt zyn hooft versiert
hadde dat daer geen kinderen in waren / ende wil
gheensins gheseyt hebben dat Lydia sonder kinderen
was.

Asterictus. Ick sie wel dat alle teghen-spraecke
weder Weder-dooperen niet anders is / dan kaf vooz-
den windt.

Besluit van
het gantsch
bewijs des
Kinder-
doops.

Eusebius. Ick en sal nu geen bewijsen meer stel-
len / als ghy weder komt / ende wy de tegen-rede-
nen oberweghen / sullen wy meer binden. Nu sult
ghy belieben te gedenccken / het gene ick oock voozge-
nen gewaerschout hebbe / dat alle dit bewijs tot ober-

bloedt gestelt is / nadien wy geen bewijs van doelt en hebben / maer de Weder-dooperx schuldigh zijn verbodt te toonen.

Asterictus. Ghy hebt my grooten dienst daer mee de gedaen / waer van ick u altydt sal danck weten. Doch het is hoogh tijdt dat ick scepde. Ick hebbe u al te langh op eenen dagh het hoost ghebrooken.

Eusebius. Ghy en zijt my niet verbzietigh gheweest / nadien ghy de waerheydt meer en meer bezkennet : het was dock best dit eens vooz al af te doen.

Asterictus. Uw ghewilligheydt heeft my byzmoediger gemaecht. Nu Godt geve u goeden nacht / ende beloone uwen arbeydt.

Eusebius. De Heere late se wel aen en in u bezijden.

D E

DE SESTE

ZESAMEN-SPRAECK,

Ofte

Van dese materie de Tweede:

De redenen tegen den Kinder-doop
krachtelijck wederleggende.

INLEYDINGE.

Asterictus. Godt gebe u goeden
dagh Eusebi, wat doet ghy?
My docht dat ick u sacht schry-
ven.

Eusebius. Ick hebbe / u ten
dienste / het gene wy dus lange
verhandelt hebben op-geschre-
ven / op dat het van u dickwijls
gelesen zijnde / te min soude doozbloeyen: waer by
ick hier na voegen sal / 't gene wy noch verhande-
len sullen.

Asterictus. Hoe kan ick u ghenoechsaem dan-
cken / booz soo grooten moeyte die ghy booz my
doet?

Eusebius. Ick sal dancks genoegch hebben indien
ghy slechts daer mede u profijt weet te doen.

Asterictus. Ick hooye niet alleen my selven / maer
M 4 oock

oock anderen / die u dies danck sullen weten / daer mede te stercken.

Eusebius. Ghy dwaelt Astericte, indien ghy meent dat het gene u behaeght / anderen oock alsoo behagen sal. De conditien der menschen zijn verschenden. Oock zijnder hedensdaeghs veele ondankbare / op dat ick niet erghers en segge / die gelijck de Vliegen met haren dreck besoodelen eben dat ghene waer upt zy boedtsel trecken. Maer dat bezijden stellende/laet ons aenbangen 't gene noch restreert. Hebt ghy nu bewijs dat den Kinder-doop verboden is? want ick hebbe booz desen bewesen dat de Weder-dooers ons dat schuldigh zijn / hoewel ick mijn recht te buyten gaende / selfs bewijfen booz den Kinder-doop boozgestelt en beweert hebbe.

Asterictus. Ick hebbe alles ongesocht maer niet ghebonden. Niet-te-min wepgerit my doch geen antwoordt op ter partijen bewijfen soodanigh als zy zijn.

Eusebins. Om uvent wille sal ick wederom mijn recht laten staen. Bzenght boozt alles wat ons eenighsing mach schijnen tegen te wesen: ick hope te toonen dat wy wapenen hebben ter rechter ende ter sincker handt / ende dat de bewijs-redenen der Weder-dooers gheensing en konnen bestaen teghen de waerhept die onse Kercken upt Gods woordt hebben geleert / jae datse gantsch bot ende vol onberstandts zijn / soo datmen sich billijck verwonderen mach dat soo veele menschen haer daer dooz van de publijcke Kercke laten afhouden.

C P A. I.

Der Weeder - dooperen bewijs uyt Matth. 28. werdt weder-leydt, ende teghen haer gekeert.

Asterictus. Booz eerst binde ick dat zy altydt inden mondt hebben de woorden Christi/Matth. 28: 19, Gaet dan henen, onderwijft alle volkeren,

neren, de selve Doopende, &c. waer Christus be-
 reelt alle volcken het Evangelium te prediken/ ende
 alle ware hoorders en geloobers van dien te doopen.

Exekentenisse der Mennisten Art. 21.

Eusebius. Wie ontkent datmen soodanighe per-
 sonen moet doopen?

Matt. 28.
 is niet te-
 gen ons.

Asterictus. Maer Christus spreekt van sulcke
 personen.

Eusebius. Men spreekt wel somtijds van eene
 soorte alleen/ sonder nochtan andere soorten upt te
 schrijven. Andere soorten konnen versweghen werden/
 om te om dat het onnoodigh was/ ofte om dat het niet
 behoeftigh en quam de selve te noemen. Ick ontkenne
 nu dat Christus dit wil seggen: Ghy sult Alleen
 soodanige doopen die geleert zijn ende ware hoorders
 van hem geworden, &c.

Asterictus. Sy segghen: Naedemael Christus
 niet een bevel gheeft van doopen / soo ware het nu
 alreder den rechten tijdt gheweest om van den kind-
 er-doop te vermanen wanneer die Godt behaeghde.

Teghen-
 werp.

Eusebius. Dit soude meer schijn hebben dat den
 Doop nu eerst hadde ingestelt geweest: maer het is
 niet dat de Discipulen al inden beginne des dien-
 stes Christi door zijn bevel gedoopt hebben/ Joh. 3:
 22. en 4. 1. 2. ghelyck oock den Doop al te vooren
 ingestelt Joh. 1: 33. Dat Christus hier van den
 Doop vermaent en is maer by occasie / aengesien de
 Doop een aenhanghsel ende zegel is van de leere des
 Evangeliums: maer aenmerckt de woorden / ghy
 sult hebinden / dat zy geen volkomen dypdelijck be-
 vel doen van den Doop / alsoo dat zy alle byagen
 niet mer den Doop niet en konnen met klare woorden
 verhoefden. Want Mattheus en druct in het bevel
 Christi niet anders upt / dan dat by de leere aen al-
 le volckeren den Doop gaen moeste / ende dese in den
 name des Vaders, des Soons, ende des H. Geests. Na-
 men dan dese soo korte woorden geen dypdelijcke on-
 verrechtlinge doen op alle byagen die wel van den
 Doop gemoveert werden / hoe kanmen den kind-
 er doop verwerpen om dat in de selve gheen vermaen
 niet van gedaen werdt? Machmen van verschep-
 den

den dingen / ofte in andere plaetsen klaerder openin-
ghe soecken / ofte soo upt dese als andere woorzen by
goedt gebolgh beslupten / waerom sal men het oock
niet moghen doen van den kinder-doopt? Op dese
wijse / salmen selfs in dese plaetse den kinder-doopt
bebesticht vinden.

Aenhoudt.

Asterictus. Wat is 't dan dat Christus eerst wil
geleert en daer na gedoopt hebben?

Eusebius. De partijen nemen dat als een beschrij-
vinge der persoonen die moeten ghedoopt worden.
maer siet de woorzen wel in: Christus en seght niet.
Onderwijst alle volckeren, ende doopt alleen die in
der daedt kunnen onderwesen worden, ofte pers^{on} deg^e
gelijck^s; maer hy seght simpelich / Onderwijst (of
maect tot Discipulen) alle volckeren, de selve doo-
pende. Welcke woorzen niet en seggen / wat persoo-
nen / oude ofte jonge / men doopen moet; maer / hoe
het Euangelium moeste bedient worden / namelijk /
met onderwijsen en doopen: en hoe verre het moeste
bedient worden / namelijk / niet alleen onder den
Jooden / maer onder alle volckeren. Men kan dan
nopt bewijzen dat dese woorzen den Doop alleen op
de volwassene bepalen: en men kan niet verder daer
mede komen / dan dat / aen de volckeren die hzeemdt
zijn van Gods verbondt / van de leere moet begonnen
en also tot den Doop voort gegaen werden: 't welck
wy garen bekennen ende selve practiseeren. Maer
dan blyft noch ons verschil ongesleten / namelijk /
als nu eenigh volck de leere Christi aenneemt / Of
niet hare kinderen mede mogen en moeten gedoopt
worden.

Ander aen-
houdt.

Asterictus. Wil Christus dat men de Heydensche
volckeren sal leeren en nae doopen / waerom doet
men niet oock alsoo met de ghene die van haer ko-
men?

Eusebius. Om dat de kinderen in eenen anderen
staet zijn dan eerst hare Ouderen waren. De onde-
ren waren vervreemt van het burgerschap Israëls,
ende vreemdelingen van de verbonden der belofte, &c.
Ephes. 2: 12. ende en konden geen mede-borger^s der
Hepligen ende hurs-genoten Gods wesen / dan dooz
de

Predicatie des Euangeliums onderwefen / ende
 op den gheloobe Christi Discipulen zijnde: maer
 niet hare kinderen / want dese werden met hare
 verdraden in Godts verbondt aengenomen / na luydt
 der belofte / Gen. 17. Ick wil uwen Godt wesen, en
 uwes zaedts Godt. Godt heeft aen Abraham
 eerst begonnen met leeren / hem roepende upt D^r in
 Chaldea / hem selben Abraham openbarende / hem
 die belofte doende / Ec. Maer als nu Abraham
 verwoelofde / moest niet alleen hy / maer oock zijne
 enge kinderen besneden werden. Wanneer het God
 dief hadde zijne Prophten oock tot de Heydenen
 verfsenden die hem niet en kenden / hy hadde de selve
 woorden moghen ghebruycken als hier ghebruyckt
 worden / seggende: Onderwijft alle volckeren, hen
 in mijn name, &c. Wat verstandigh
 mensche soude nu daer upt mogen of willen besluy-
 den: Hy wil de volckeren gheleert hebben vooz de
 besnijdinge / ergo wil geen kinderen besneden heb-
 ben? Ende dit en is geen versiert gebal / maer men
 vordt dierghelijcke / hoewel van dwaalende Leeraers
 voorgestelt / Act. 15: 1, 2, 5. Ende sommige die afge-
 kommen waren van Judea, leerden de Broederen, seg-
 gende, indien ghy niet besneden en wordt nae de wij-
 se van Moses, soo en kont ghy niet zaligh worden. Siet
 dat waren broeders, die konden onderwefen wo-
 ren / ende inder daet gheleert wierden: desen en
 verdrdt niet gheseyt / ten zy dat ghy u ende uwe kinde-
 ren laet besnijden, &c. maer alleen / Indien ghy niet
 besneden en wort. Salmen nu seggen / sy leerden
 van de broederen, daer en is gheen vermaen van
 besneden, ergo / zy hebben alleen begeert dat de
 andere die gheleert konden werden / souden wer-
 den besneden / ende dat de kinderen daer van sou-
 den ongesnoten blijven? dat ware al te dwaeg: maer
 men moet besluyten / dat de kinderen onder de Qu-
 esten veeltijdt ghemeent worden. Ghelijck dan de-
 sel Joden meeninghe dese was: Dat de Heydenen
 verdrft moesten geleert werden ende ghelooven, ende
 met hare kinderen moesten besneden werden, hoe-
 wel zy van gheen kinderen spreekken. Alsoo moet-
 men

men dock Christi woorden verstaen : Dat de Heydenen eerst moesten onderwesen worden ende geloover ende dan gedoopt werden met haren kinderen , hoewel hy geen kinderen en noemt.

Ja is selfs
voor ons.
Welck
Antoni ver-
geefs be-
spot.

Asterictus. Ick hebbe u verstonde hooren seggen datmen uyt de woorden Christi / den kinder-doopt selfs bevestigen kan. Antoni spot daer mede seer bitterlyck / aengesien ghy-lieden bekent / dat sy allee van volwassene handelen / pag. 50.

Eusebius. Wy bekennen wel / dat die woorden alleen van volwassene sprecken / maer niet onderscheiden tegen haer kinderen / maer tegen andere noch verblinde en verbzeemde volckeren. Sulcke spreken zijnder veele in Godts woort. Wy exempel Als soodickwijls gesent wordt : Die gelooft heeft een eeuwich leven : Die gelooft sal saligh worden : he is ghesent alleen van volwassene / maer volwassene gestelt tegen andere ongeloovige / doch niet gestelt tegen haer eygen kinderen. Als ick seyde : Die verstant gebruycken salmen voor menschen keuren : he ware alleen van bejaerde gesproocken / maer hy moeste sonder herffenen wesen die den kinderen soude willen uyt slupten. Nu in dese woorden Christi is bysondere oorzaecke om de kinderen in te slupten / al spreck hy alleen van volwassene : doch dit moet ick eerst waerschoutwen / dat wy veel rechtbaerdiger Antoni mochten beschimpen. Want hy seght oock dat dese woorden Christi alleen van volwassene sprecken : de ordze dan die hy seght aldaer voorgescreuen te werden / namelijk / van eerst te onderwijlen ende na te doopen, en kan maer de volwassene aengaen : hoe ende met wat conscientie konde hy dan den kinder-doopt daer mede bestrijden ? want dat is als of hy seyde / men moet geen volwassene doopen eer sy geleert zijn / ergo men moet geen kinderen doopen eer sy konnen geleert werden. Het welck niet meer en sluyt dan dit : De volwassene en salmen geen eten geven soo sy niet en willen wercken / ergo de kinderen salmen geen eten gheven eer sy konnen wercken. Ick verdobbele dese sake om te meer de ydelheyt te toonen van desen grondt waer op sy haer soe verlaten.

Asteri-

Asterictus. Ghy doet wel / maer laet my nu hoor
/ wat ghy hier hebt booz den Kinder-doop.

Eusebius. Wat dunckt u / heeft Christus sijne
Discipulen bevolen den Heydenen wat nieuws te Pre-
diken dat noyt gehoort en was?

Asterictus. Ja wat nieuws booz haer / maer ander-
s een leere die onder Godts volck van den begin-
naen was bekent gheweest / hoewel noch soo niet
berbullinge als nu / ebenwel in vaste toefeggin-
ge / die sy met den gheloobe aengenomen hebben :
mer in sy oock saligh zijn geworden. Ick segge / dese
leere die den Heydenen gepredicht is / is de verbul-
linge van de gewisse genade Davids / is de verkon-
dinge van den rechten zegen Abrahams / is de ware
vredike van de rechtvaerdigheyt des geloofs / die
Abraham hadde genoten / Rom. 4.

Eusebius. Soo moeste dan den Heydenen gepre-
dikt ende dooz den Doop bezegelt worden / dat
gheloobende oberquamen in het verbondt met
Abraham ghemaect. Eph. 3: 6. Galat. 3: 9. 29.
Matth. 2: 13. 14. 15.

Asterictus. Gewisselijck ja / ende daer by / dat sy
Christum gheloobende Godts kinderen wierden /
Matth. 3: 26.

Eusebius. Gedenckt nu berder hoedanigh Godts
verbondt was met Abraham : namelijk soodanigh /
dat het oock de klepne kinderen behelste ende van
anderer volckeren kinderen in bysondere genade af-
scheide / Gen. 17: 7. waer upt blijktt / dat de Hey-
denen dooz der Apostolen leere soo moesten geroepen
worden / dat sy geloobende / met hare kinderen bondt-
genoten in het verbondt Abrahams souden erkent
worden verklaert werden. Siet ghy dan niet dat dese
worden Christi alsoo van volwassene spreekken /
dat sy hare kinderen onder haer inslupten? want de
heydenen moesten gheleert worden / indien sy ghe-
loofden / dat sy met hare kinderen tot het verbondt
souden den zegen Abrahams souden overgaen : ende
souden moeste dooz den Doop bezegelt werden. Moet-
ten dan de kinderen inslupten in de beloofde ende be-
zighelbe ghenade / hoe en salmense oock niet in-
slupten

Want de
Discipulen
moesten de
Heydenen
roepen tot
het verbond
Abrahams.

sluyten in de bezegelinghe der belofte ende ghenade
 Moetmen onder de benoeminghe van bejaerde ooc
 hare kinderen verstaen in het principael / waerom
 salmen oock niet de selve onder haer verstaen in hi
 mindere?

Asterictus. Doozwaer utwe redenen soudene eene
 twijffelachtigen konnen tot toestemminge dwinger

Oock moe-
 sten zy in
 sulcken for-
 me doopen
 die meede
 de kinderen
 aengaet.

Eusebius. Doet hier hy tot meerder obertuppin-
 ge / het bevel Christi: Dooptse in den name des Va-
 ders, des Soons, ende des H. Geestes. Waer mede
 de Heere wil segghen / dat de Heydenen moesten ge-
 leert werden van zijne genade in Christo / ende ge-
 doopt werden tot een betuyginge / dat Godt den Va-
 der haer aennam tot zijne gemeynschap als kinderen
 in zijnen Sone Iesu Christo, door heylighmaecking
 zijnes H. Geestes, haer met een verbindende tot zij-
 ne gehoorzaamheyt, gelijck zijn volck betaemt. Ick
 vrage u nu Astericte, gaen dese namen alleen de Ou-
 ders aen? moghen zy alleen ober de bejaerde ghe-
 noemt werden / of oock ober de kinderen?

Asterictus. Wy dunckt dat hy wel hersenloos moet
 wesen die de kinderen hier van wil upsluyten: want
 wat zaligheyt kander wesen sonder ghemeynschap
 met Vader / Sone en H. Geest? Antoni selve schijnt
 dese namen oock ober de kinderen up te beyden /
 Pag. 49. na dien hy niet en berst ontkennen dat zy
 haer oock ober de selve strecken. 't Is waer de We-
 der-doozers ontkennen dat de jonghe kinderen den
 H. Geest hebben / waer tegen in de leste r'samen-
 spzaecke genoeghsaem is ghehandelt. Maer ick en
 vinde eventwel niet / dat zy den naem des H. Geestes
 ober den kinderen niet souden willen aengheroepen
 hebben. Soo dat zy noch eenige (hoewel ick niet en
 weet hoedanighe) ghemeynschap de kinderen met
 den H. Geest schijnen te bekennen.

Eusebius. Doozwaer / soo weynigh Vader / Soon /
 en H. Geest konnen ghescheyden werden in wesen /
 soo weynigh kan pemandt ghemeynschap hebben
 met d'een persoon / sonder d'andere. Iae ghelijck-
 men gemeynschap heeft met den Vader / dooz zijnen
 Sone / alsoo heeftmen met die beyde niet anderz ge-
 meyn-

gemenſchap dan dooz den H. Geest / die ons Christu
lijft.

Asterictus. Dat alles is wel gesept; maer Antoni Tegenwerp.
wilt niet / dat de Apostolen beboelen werden te doo-
zen / alle de ghene ober welcken streckt / den name
des Vaders / des Soons / ende des H. Geestes.

Eusebius. 't Is waer Christus ghebiedt het niet
duchelijck / maer hi geeftet nochtrans genoegh-
sam te kennen / als hi den Doop aldus voozstelt /
in een teecken ende zegel van onse gemeynschap met
den H. Driebuldighent. Iae dese woorden Christi /
doopte in de name, &c. verbaten in haer de forme
des Doops / den rechten aerdt ende het wesen des
Doops; het water ende de besprenginge daer mede /
worden dit niet met allen. Nu dien de forme toe-
stant van eenigh dingh / dien komt de gheheele saec-
kele toe alse hem kan ghegeven werden / ende alsoo
kan hi hem ghegeven kan werden. Ende wat hinder
is onder dan vooz den kinderen wesen tot den Doop?
die besprenginge met water kan aen de kinderen soo
wel als aen de bejaerde gheschieden: Ende met de
doop waerde werden oock de kinderen aengenomen tot de
gemeynschap met Vader / Sone en H. Geest / welc-
man naeme derhalven soo wel ober de kinderen als
dooz de bejaerde mach ghenoeemt ende aengeropen
worden.

Asterictus. Och hoe verre is Antoni gebleven van
de rechte kracht deser plaetse!

Eusebius. Dies te onchristelijcker is zijn onman-
delijck gheroep / schimpen en lasteren. Doch siet
hier noch twee redenen / dat Christi woorden alsoo
vanden Ouden sprecken datmen onder haer de kinderen
niet insuypen / niet van haer uypen. I. Had-
de Christus de kinderen niet willen insuypen onder
de geloobige Ouders / ten aensien van den Doop /
sonder ongetwijffelt voornamelijck hier / daer het
soo de gelegentheit mede bracht / zijne Discipulen
waerschout hebben / hoewel hi de Heydenen moe-
den roepen tot geniet van het verbondt met Abra-
ham ghemaect / het welke oock aen de kinderen
dat de Besnydinge placht versegelt te werden / dat

Andere re-
denen tot
meender
bevestinge.

zy nochtans dese genade en zegen booztaen door den
 Doop niet aen de kinderen/maer alleen aen volwaf-
 sene/soude verzegelen. Want d'Apastolen geen ande-
 bericht hebbende/dan dat zy allerley volckeren moe-
 sten predicken ende doopen/ en konden anders nie-
 dencken/ dan dat zy nu met de Heydenen moesten
 doen ende aen haer het verbondt verzegelen/ gelijk
 het Godt aen Abraham versegelt hadde/ die we-
 besneden wierdt in zyn ouderdom/ maer zyn kinde-
 ren niet d'eerste ghelegentheydt. Dewyl dan Chri-
 stus hier tegen geen waerschouwinge doet/ 't is een
 bewijs dat hy den Kinder-doop niet eenen grouwel-
 gelijk de Weder-dooperen/ maer soo goedt gehou-
 den heeft/ als eertijds de Besnijdinge. II. Wan-
 neer een volck of huyt werd gheleert/ soo werden
 oock de kinderen gheleert in de bejaerde: siet hie-
 ran/ de boozgaende t' Samen-spraecke/ Cap. 3. Ge-
 lijk dan de leeringe der bejaerden oock den kindere-
 ren besten is/ soo dat zy niet Heydenen/ maer als
 Discipelkens Christi gebooren werden: alsoo mo-
 gen zy oock met hare Ouders gedoopt werden.

Alterictus. Die redenen zyn niet te verachten.

C A P. II.

De woorden Christi, Marc. 16. wer-
 den den Weder-dooperen ontnomen
 en tegen haer gekeert.

Let ons nu overwegen/ het gene zy boozt
 brengen/ upt Marc. 16: 15. 16. Gaet hene
 in de gehele Wereldt, predickt het Euange-
 lium allen creaturen; die gelooft sal hebben
 ende gedoopt sal zyn, sal saligh worden. Waer Chri-
 stus (soo sy boozgeven) dese ordze stelt/ dat men
 eerst sal predicken/ daer op moet gelooven/ daer nae
 sal gedoopt worden/ ende alsoo de saligheyt ver-
 krijgen.

Eusebius. Onse questie is/ of de geloovige alleen

Joan of oock de kinderen der geloovigen moeten ghe-
 doopt worden: wy leeren het leste ende dese woorden
 in Christi en seggen daer gantsch niet teghen: de We-
 der-doopters segghen het eerste/ maer siet eens tegen
 alskanderen haer segghen ende het gene Christus
 seght / het sal herscheelen als Oost en West. Chri-
 stus seght: Die ghelooft sal hebben, ende ghedoopt
 sal zijn, sal zaligh worden: de Weder-doopters seg-
 gen / alleen die gelooven, moeten gedoopt worden.
 Kan men dit te samen accordeeren?

Marc. 16.
 werden de
 kinderen
 van den
 Doop niet
 uytgesto-
 ten.

Asterictus. Sp steunen daer op / dat Christus niet
 seght: Die ghedoopt wordt en gelooft, maer die
 gelooft en ghedoopt wordt, noemende het gheloobe
 vooz den Doop / soo dat het moet vooz gaen.

Teghen-
 werp.

Eusebius. Soo moeten zy dan desen grondt seg-
 gen: het ghene eerst ghenoeemt wordt moet voor
 gaen, welke zy onghetwijffelt niet en sullen toe-
 ken / want daer mede soudemen oock bewijfen /
 dat den Doop moet gaen vooz de Predicatie van
 de bekeeringhe ende verghewinge die in den Doop
 berdt voozghestelt / dewyle gheseyt wordt Marc.
 16. Joannes was doopende inde Woestijne, ende
 bedikende den doop der bekeeringhe tot verghevin-
 ge der sonden: daer wordt immers het doopen vooz
 genoemt. Doch in onse voozghestelde plaetse is
 gheseyt ghenoegh om haer ongerijmtheit te toonen /
 dat daer in en werdt niet alleen het gheloove ghe-
 noemt voor den Doop, maer oock werden gheloof-
 en Doop ghenoeemt voor de zaligheyt. Wilt men
 den de Weder-doopters segghen: Men moet nie-
 mandt doopen in welchen het gheloobe niet en is
 vooz ghegaen / aenghesien Christus het gheloof-
 ve noemt voor den Doop. Ick sal met de selve
 macht van reden segghen: Niemandt sal zaligh
 werden in welchen gheloobe en Doop niet en zyn
 vooz ghegaen / aenghesien Christus het gheloove
 vooz den Doop voor de zaligheyt noemt.

Asterictus. Soo soude men alle onmondighe uyt
 zaligheyt sluyten?

Eusebius. Soo zy goedit achten het ghene zy be-
 sluyten / zy en moghen dit besluyt niet quaedt vooz-
 deelen/

deelen / nadien het eben de selbe kracht ende grondt
 heeft: jae meerder / want van het gheloobe ende des
 selfs noodtsaeckelijckheyt ter saligheyt / weerhaelt
 Christus zyn reden ende versterckte / seggende ter-
 stont daer aen: Die niet en sal geloof hebben, sal
 verdoemt worden, het welck hy soo niet en doet van
 de noodtsaeckelijckheyt des geloofs booz den Doop
 waer upt men billijck mach besluyten: Dat het ge-
 loobe soo noodtsaeckelijck niet en is tot den Doop,
 als wel ter saligheyt: derhalven moetmen de kinde-
 ren van den Doop upsluyten om dat zy niet gheloo-
 ben / datmense met meerder reden buyten de zalig-
 heyt moet stellen.

Asterictus. De Weder-doopers / na dat ick mere-
 ken kan / stryden met dese plaerse als blinde lieden
 de welke meenende andere te slaen / haren stock er-
 gens aen eenen muer aen stucken slaen / dat haer de
 stucken in 't aenghesichte springen en verwonden.

Eusebius. Dit sal noch meer blijcken als ghy he-
 ooghemerck van Christi woorden wel in'ter: het
 welke niet anders en is / dan de Discipulen te lee-
 ren / hoe zy het Evangelium onder de Heydenen /
 dien zy booztaen mede moesten gaen prediken / sou-
 den bedienen / gelijk terstont over Matth. 28. is ge-
 toont: Christus wil dat zy de Heydenen souben tot
 den geloobe noodigen / den ghenen die geloofden en
 de gedoopt wierden de zaligheyt toefeggende / den on-
 geloobigen de verdoemenisse verkondigende. Ende
 merckt wel / dat hy niet en spreekt als wilde hy
 toonen wie men doopen of niet doopen soude / maer
 alleen als toonende wie zaligh of verdoemt sal wo-
 den: want hy en segt niet / Wie geloof sal gedoopt
 worden, maer Die geloof sal hebben, ende gedoopt
 sal zijn, sal zaligh worden. Waer upt nu noch meer
 hebesticht wordt / wilmen de woorden Christi ne-
 men tot upsluytinghe der kinderen van den Doop /
 datmen haer veel meer van de zaligheyt sal moeten
 upsluyten.

Asterictus. Het is hier gestelt / mercke ick wel /
 ghelijck in de booz-verhandelde plaerse / te weten:
 dat den Doop toeballiger wyse alleen genoemt wort /
 maer

Maer gheenſing met p̄cife bepalinge der perſoonen
 die gedoopt moeten worden.

Eusebius. Ten is my niet genoegh dat ghy haer
 noch slapen verbroocken ſiet ende te ſchande ghemaect :
 maer ick wil het u oock als een ſwaert Goliath in
 de handen geben / toonende dat eben dese plaetse den
 onder-doopt bevesticht. Mijn fundament sal dit
 wesen : dat de kinderen der geloobigen onder de ge-
 loobige moeten ghetelt ende verbaet worden / na den
 wooneelijken stijl der Schyftuere. Dit blyckt in
 de plaetse / waer den geloobigen de zaligheit / den
 geloobighen de berdoemenisse werdt verkondicht :
 die Paulus seght Heb. 11: 6. Sonder geloove is het
 onmooghelijck Gode te behaghen : ende Christus
 Joh. 3: 16. Also lief heeft Godt de Werelt ghehadt,
 dat hy zynen eenighgeborenen Sone gegeven heeft,
 dat een yegelijck die in hem gelooft, niet en ver-
 lere, &c. Merckt : Christus wijst aen het eynde
 der toe hy is ghesonden / ende bepaelt het op de
 geloobige / nochtanx het streckt sich oock upt tot de
 kinderen : soo moeten zy dan onder de geloobighe in-
 gelyoten werden. Alsoo werdt gheseyt / Joh. 4: 53.
 Des Coninckx Habelinck geloofde met sijn geheel
 huys, nochtanx werdt hem berg 49. een kindeken
 ghegeschreven. Alsoo noemt Petrus / de zaligheit
 beweynde des geloofs, 1 Pet. 1: 9. die nochtanx oock
 tot kinderen werdt ghegeben. Paulus seght / dat
 Godt Christum heet voozghestelt tot versoeninge
 onder het geloove, Rom. 3: 25. Nu de kinderen heb-
 ben immers Christus oock tot versoeninghe / hoe
 kunnen dan wengheren haer onder de gheloobige te
 verwaaren? de Schyfture is vol van sulcke plaetsen /
 die al noch maer eene voozstellen / namelijk Rom.
 1: 1. waer de Besnydinge heet : Een zegel der recht-
 verdigheyt des geloofs. Dese wierdt nochtanx de
 kinderen gegeben / soo moesten zy dan ghereeckent
 worden onder de geloobige.

Ia de Kin-
 derdoopt
 werdt met
 die plaetse
 bevesticht.
 Want de
 kinders
 werden on-
 der de ge-
 loovige ge-
 reeckent.

Antoni bestrijdt dit / dewyl het Puy-
 sijn oock hadde voozgebracht : maer ick en sie geen
 recht in zyn tegen-spraecke. Hy laet baren de plaet-
 se / upt Heb. 11. Marc. 16. Joh. 3: 18. die Puy-
 pius

Antonius
regenspraek
op Rom. 4:
II.

pius herhaelt hadde / ende wil antwoorden op 1 Pet.
1: 9. doch hy doet het alsoo / als wildemen daer me-
de bewijfen dat zy het gheloobe selfs hebben: maer
het rechte eynde / waer toe de plaetse hygebracht is /
roert hy niet aen / pag. 79. jae hy bekent selve dat se
onder de geloobighe ghetelt worden / pag. 77. Op
Rom. 4: II. maect hy ebenwel wat te segghen / dat
antwoorde schijnt te berenschen. Hoe komt den kin-
deren (seght hy) de rechtvaerdigheyt des gheloofs
toe / die geen gheloobe en hebben? pag. 78.

Eusebius. Om dat zy onder de geloobige gherec-
kent worden / ghelijck haer het eynde des gheloofs
toekomt / dat is / de zaligheyt (t welck Anton
selve bekent pag. 79.) hoewel zy geen geloof en heb-
ben. Maer wat antwoorden wy? want hy en weder-
spreekt niet ons maer Paulo / die de Besnijdinghe
(welcke doch oock den kinderen ghegeven wierdt)
een zegel deser rechtvaerdigheyt noemt.

Asterictus. Paulus en seght niet (seght Antoni
dat den kinderen de rechtvaerdigheyt des geloofs toe-
komt. Maer / dat Abraham de Besnijdinghe ont-
fangen heeft / tot een zegel ende bebestinghe dat hy
dooz 't geloobe rechtvaerdigh was. Ende voeght er
hy: wilt ghy nu den onmondigen kinderen den Doop
oock geben om haer geloobe daer mede te bezegelen
soo bewijst eerst dat zy geloobe / ende volghens dier
de rechtvaerdigheyt des geloofs hebben.

Eusebius. Antoni begaet driedobbele valscheit
I. Dat hy spreekt als wilden wy met den Doop he-
geloobe der kinderen bezegelen / daer wy noyt der
Doop als een zegel des gheloofs / maer alleen als
een zeghel / der ghenade Godts dooz 't gheloobe in
Christo / voozstellen. II. Dat hy de Besnijdinghe
maect een zegel van 't gheloobe / ende Paulo sulck
een meeninge derf opdichten / diese nochtans gheen-
sins als een zegel des geloofs, maer als een zegel der
gherechtigheyt des gheloofs voozstelt. III. Dat hy
Pauli woorden verdraept / als noemde hy de Besnij-
dinge een zegel daer van / dat Abraham door 't geloo-
ve rechtvaerdigh was; eben of zy Abraham maer
sulck een zeghel hadde gheweest. Daer den Apostel
seght,

...ht / dat Abraham de Besnijdinge ontfingh / tot
 ...zegel / van de rechtbaerdigheyt / niet zijns ghe-
 ...ofs, gelijk het Antoni neemt / maer in 't gemeen /
 ...geloofs. Paulus toont dan klaerlijck / dat de
 ...snijdinge niet alleen in Abraham / maer in haer
 ...rezen natuere ende in 't ghemeen / een zeghel was
 ...de rechtbaerdigheyt des geloofs: dewyl sy nu
 ...onmondige kinderen mede ghegeven wierdt / soo
 ...ste haer dese rechtbaerdigheyt immers toeko-
 ... / ende volghens / sy moesten oock onder de ge-
 ...ghegibige ghereeckent werden.

Ant. Asterictus. De Mennisten stellen de kinderen noch
 ...wer de gheloobige / noch onder de ongheloobige /
 ...ter onder de onnoofele.

De kinde-
 ren maec-
 ken gheen
 derde voor-
 te.

Id. Eusebius. Dien derden hoop en is in de Schryft
 ...bekent / waer de menschen niet dan in twee
 ...nopen gedeelt worden: ghelijck Christus ten ooz-
 ...komende niet dan twee hoopen hoor hem sal
 ...nben / de eene ter rechter de ander ter sincker
 ...adt / de eene van schapen de ander van bocken be-
 ...nde / Matth. 25.

Ant. Asterictus. Hoe dus (seght Antoni pag. 80.) ghy
 ...ot van het propoost af / want als ghy daer by
 ...der blijven / soo moest ghy ghesepdt hebben /
 ...ter gheen ander dan gheloobighe of ongheloo-
 ...ghe waren / ende dat de kinderx onder een van
 ...den zijn: maer dit is onwaerheyt / want sy zijn
 ...noofele.

Teghen-
 werp van
 Antoni.

Id. Eusebius. Maer worden erghens dese onnoofele
 ...ghestelt in de verdeelinge der menschen: men
 ...het noyt binden: jae de plaerse Matth. 25. wijst
 ...geteghendeel / waer op Antoni hem wel wacht te
 ...worden. Want al en worden daer geen gheloo-
 ...: en ongeloobighe genoemt / daer worden scha-
 ... en bocken genoemt / 't welck immers / na den
 ...der Schryfture eben soo veel geldt. Eenen hoop
 ... onnoofele werdt daer niet genoemt; soo moeten
 ...man onder d'enen of d'ander inghesloten werden.
 ...ch wat ist noodigh veel te seggen? Antoni bekent
 ... pag. 77. dat sy onder de geloobige getelt worden /
 ...die mede met de gheloobige zaligh zijn: en pag. 80.

N 3

dat

dat zy onder de goede zyn. Waer blijft dan de derde soorte?

Aenhoudt. Asterictus. Hoe kondt ghy de kinderen onder de geloobige reekenen naedien zy gheen gheloobe hebben?

Eusebius. Eben gelijkmen de lammeren onder de schapen / de edele planten onder de byzuchtbare boommen reeckent. Ofte gelijkmen de kinderen onder de rebelycke creaturen reeckent / al en konnen zy noch gheen reden ghympcken. Antoni bekent dat de kinderen moeten ghestelt werden onder de goede / die Christus ter rechter handt stelt / Matth. 25. nu dese worden van soodanige werckinge beschreven / die gheen onmondige kinderen konnen toekomen / ver. 35. 36. worden nochtans de kinderen daer onder ingesloten / waerom moghen zy niet onder de geloobige ghetelt worden? boozwaer in dit gheheele stuck is Antoni met hem selven ende met andere Wederdooperen dapper verwert / nu ontkennde / dan bekennende / maeckende onderwijlen een deel sophistische woorzen / die de saeck niet eyghentlijck aen eygaen / om dat hy wat soude schynen te seggen. Wtellen de kinderen onder de geloobige / ende alsoo eygenen wy haer toe de rechtbaerdigheyt des geloofs I. Om dat het gheloobe der ouderen dock gaet over de kinderen: want zy hebben dese belofte / Ick wu uwen Godt zyn ende uwes zaedts Godt na u, waer in begrepen is / dat hy haer in Christo wil genadig wesen / rechtbaerdigen / en hepligen. Du het geloebe gaet soo breedt als de belofte: ende volghens hy gaet dock over de kinderen / ghelyck de belofte doet II. Om dat dock de kinderen selve hebben het zaet des geloofs / namelijk den H. Geest / die den Geest des gheloofs is / ende het gheloobe werckt. Galat. 5: vers 22.

Asterictus. Die plaetse bewijst krachtigh dat in de kinderen geen H. Geest en is / nadien Paulus aldaer den Geest soodanige werckingen toe-schryft / welker gheen van allen in den onmondighen kindere blijkt / Antoni pag. 78.

Tegenwerp
op Gal. 5: 22.

Eusebius. Wy brengen die plaetse maer hy om t
bewij

...wijzen / dat den H. Geest den wercker is des ge-
 ...ofs: dat de kinderen den H. Geest hebben is krach-
 ...lijk bewesen / in onse laetste t'samen-spraecke
 ...ap. 8. Doch om nu kortelijck Antonis horigheyt
 ...toonen: Ick vrage / of Paulus met eenigh titel-
 ...en te kennen gheest / dat niemandt den H. Geest
 ...neest dan in wien die werckinghen nu blijcken? Hy
 ...doemt de vruchten in hare rijpighent / maer ontken-
 ...dat den H. Geest de voorgaende zaden ende be-
 ...nselen dock werckt? Of ick seyde de vrucht des
 ...roeyfamen levens, in de boomen is, dat zy dragen
 ...e eene Appelen, d'ander Peeren, &c. salmen mo-
 ...nen besuypen / dat dan in de jonge spruyten gheen
 ...roepfaem leven is / dewijl sulcke vruchten in haer
 ...doch niet en blijcken? Of ick seyde / de vrucht ende
 ...werckinge der redelijcker ziele is, de dingen te vaten
 ...nde kennen in hare waerheyt ofte goetheyt, duystere
 ...ngingen te bedencken, voorleden dingen te geheugen,
 ...ssig eenige gronden te redenkavelen, het eene te willen
 ...et andere te verwerpen, &c. Nu gene deser werckin-
 ...den blijcken in de kinderen / ergo zy en hebben geen
 ...bedelijcke ziele: soudemen niet segghen dat het ghe-
 ...holgh balsch was? nochtang eben sulcken kracht
 ...geeft dese reden van Antoni.

Al. Alterictus. Het fundament is ghelept en wel vast
 ...ghemaect / nu staet te ondersoecken wat ghy daer
 ...op tinnert. Want wilt ghy segghen / dat de kinde-
 ...nen moeten ghedoopt worden / om dat zy onder de
 ...gheloobige worden ghereckent / Antonisal t'ontken-
 ...men / pag. 77. Christus en beval zijnen Apostolen
 ...niet / dat zy die gene doopen souden die onder de ge-
 ...gheloobige gherelt mochten worden / maer die selfs in
 ...der daedt gheloobige waren.

Ander te-
 genwerp.

Al. Eusebius. Wat aengaet de plaetse Marc. 16: 16.
 ...waer van nu onse reden is / Christus en gebiedt daer
 ...niet te doopen die in der daedt ghelooft / maer
 ...steert alleen wie zaligh sal worden: doch dewijl hy
 ...seght / die gelooft sal hebben, ende gedoopt sal zijn,
 ...zal zaligh worden, wy laten toe datmen besuypen / de
 ...gheloovige moeten gedoopt worden: maer seggen dat
 ...doock de kinderen der geloovigen daer onder behoozen.

Antoni seght: Christus spreekt van dadelijcke geloobige. Ich segge/ 't is wel soo / doch de kinderen en sluyt hy niet upt/ maer verbangtse onder haer. Want hy deelt hier de volkeren / welcken d' Apostolen souden prediken / in twee hoopen: in gheloobige die zaligh / in ongeloobighe die verdoemt sullen worden: de kinderen moeten onder een van beyden wesen / ghelijck terstont getoont is. Steltmen haer / ghelijck 't betaemt / onder de ghene die zaligh worden / soo moetmense oock insluyten onder de geloobige ende die ghedoopt moeten worden. Ende indien haer niets en belet onder de geloobige getelt te worden / ten aensien dat zy / ghelijck de gheloobige / zaligh worden / soo Antoni bekent pag. 77. soo en kan haer immerx niets beletten / onder de gheloobige / ten aensien van den Doop / gereeckent te worden: worden zy ingesloten ten aensien van het erbe / waerom oock niet ten aensien van het zegel?

Asterictus. Hoe lox zijn dese stutten / waer op haer nochtans de Weder-dooperen so seer verlaten! Doch ick sal komen tot een nieu argument.

C A P. III.

De teghen-werp, ghenomen van de exempelen der ghedoopte, werdt wederleydt.

HEt welke de Weder-dooperx daer op gronden / datmen lesende van de bedieninge des Doopx / ober al vindet dat de Doopelingen zijn geweest bekeerde en geloobige / iae dat sulckx van haer gheboordert is. Die tot Joannem quamen (seggen zy) wierden gedoopt bekenende hare sonden, Matth. 3: 5. 6. Petrus septe: Bekeert u, ende een yegelijck van u werde gedoopt, Act. 2: 38. 41. Als den Moorman braeghde: Siet daer Water; wat verhindert my gedoopt te worden? Philippus septe: Indien ghy van gantscher herten gelooft, soo is 't geoorloft. Act. 8: 36. 37. 38. Paulus wierdt ghedoopt nae dat hy onderwesen was / Act. 9:

Act. 9: 18. soo dock Cornelius met de ghene die by
 hem waren Act. 10. den Stockwaerder Act. 16: 33.
 die vele Corinthers Act. 18: 8. Hier mede verblinden
 de eenboudighe / hier op triumpheren zy: ende
 roepen dat ghy-lieden teghen Godts woordt niet en
 vanden bestaen / hebbende sulck een wolcke van ghe-
 uenningen en exempelen tegen u.

Eusebius. Het en is nochtrans alleg niet anders
 in een handt vol zandts. Wy en ontkennen im-
 mers niet / dat de geloovige en boetvaerdige moeten
 gedoopt worden: dat de ghene, die haer, volwas-
 sening zijnde, tot de leere Christi willen voegen, eerst
 gheloovigh en boetvaerdigh moeten vertoonen
 dat zy moghen ghedoopt worden. Nu alle die plaet-
 sen en exempelen sprecken alleen van sulcke die eerst
 ghewijst en wierden nu bejaerdt zijnde. Zijn de We-
 derdoopt-doopters sulcke mannen / die Godts woordt soo
 haer hebben gelijk zy boorgeben / laet haer alle
 of den by te samen brengen / ende wijselijck raedt
 te gedenken / om te antwoorden op dese twee byzen / die
 hoogen hooghsten ten propoost dienen ende sonder wel-
 ken haren arbeit ydel is. I. Of zy wel een ex-
 empel kunnen wijzen van sulcke / die van Christen
 geloovige ouders geboren zijnde / soo langhe ha-
 ren Doop hebben moeten missen / tot dat zy bejaert
 vande een dadelijck geloof ende bekeeringhe konden
 nemen? II. Of zy wel derben aennemen te bewijzen /
 dat vatter van niemants Doop ghelesen wordt / of
 men leest dock dat hy bejaerdt / ofte geloovigh was /
 niet desgelijck? Hier en wil ick my niet geen ydele
 antwoorden / ofte loofse ytbluchten ende afwijkingen
 in het propoost laten paepen. Seggen zy jae / laet
 vatter klaer bescheydt geben / gelijk luyden betaemt
 der liefde der waerheyt ende een goede conscientie
 te gelyden. Seggen zy neen / of gaen zy onseer-
 tich / met wat conscientie roepen zy soo stijf als zy
 de exempelen der ghedoopten voortbrengen / als had-
 den zy het spel ghewonnen?

Alterictus. Ick moet arbeiden by de Weder-doo-
 pt op die twee stucken antwoorde te krijgen. On-
 tusschen vindt ick my gantschelijck benomen
 alleg

d'exemplen
 van bejaer-
 de gedoop-
 te dienen
 niet ten
 propooste.

Hoe geloo-
ve en be-
keeringhe
conditien
zijn tot den
Doop.

alles wat ick meer van dese materie meende te seggen: want met dese antwoorde is het t'eenmael vermeticht: Ebenwel ick sal noch wat aenhouden. De Weder-doopers seggen dan / dat inde voozberhaelde plaetsen ende exempelen werdt geleert / dat het geloobe ende de bekeeringe conditien zijn / die soo noodigh zijn by den Doop / dat niemant en mach gedoopt werden / vooz dat hy die conditien kan toebzengen.

Eusebius. Dat ist daer wy bewijs van eyschen / want geen van de bygebzachte plaetsen en leert het: maer alleen / dat soodanige bejaerde als daer ghemeldet worden / dese conditien moeten toebzengen / souden sy ghedoopt worden. Tot naerder verklaringhe / ghedenckt dat dese dingen niet min / maer meer noodigh zijn ter saligheyt dan tot den Doop Luc. 13: 5. 6. Actor. 16: 30. 31. Rom. 10: 9. Die nu op der Weder-dooperen maniere wilde besluyten / soude seggen / dat dan niemant en mach saligh worden vooz dat hy die conditien kan toebzengen. Seggen sy / dat gaet te breedt / die conditien werden ter saligheyt vereyscht inden Ouden niet in de kinderen? Ick segge wederom / eben soo staet het met den Doop / ende de partijen en zijn niet machtigh te bewijsen dat het ghebreck deser conditien de kinderen meer upsluyt van den Doop dan van de saligheyt. Alsoo en mochten geen aenkomelingen in't O. T. besneden werden of sy en moesten geloof ende boetbaerdigheyt laten blijcken en belijden (gelijck oock Abraham selfs geloofde eer hy wierdt besneden) maer soodanigh zynde / wierden met haer oock hare kinderen besneden. Nu de partijen en zijn oock niet machtigh te bewijsen / dat in den Doop het gheloobe noodiger is dan het was in de Besnijdinge: ende sy en kunnen geen plaetse vinden die meer krachtig heeft om het gheloobe by den Doop te stellen / dan de eenige plaetse Rom. 4: 11. heeft / om't geloobe by de Besnijdinge te stellen: want Paulus noemt de Besnijdinge den zegel van de rechtvaardigheyt des geloofs. Ghelijck nochtanx de kinderen mede besneden wierden soo moeten sy nu mede gedoopt

gordoopt werden: ende gelijck sy in 't stuck van de ge-
 vande / by de geloobige gereeckent worden / als heb-
 adinde den Geest des geloofs / ende mede staende on-
 ad in de ghenaden-belofte welcke het gheloofte aen-
 meemt: Alsoo moeten sy doock in de verzeghelinghe
 der ghenade / met den gheloobigen werden ingela-
 an.

Asterictus. Bekent ghy dan niet dat dese condi-
 oon men oorzaecke zijn om den Doop te ontfangen / ge-
 d'elick de Menisten seggen / Emd. Prot. Act. 32. f. 2?

Eusebius. Al bekende ick het ten aensien der be-
 vorderde / het en soude geensins teghen ons wesen.
 dochting ick onkenne dat sy (doock ten aensien der
 bejaerden) eygentlyck te spreken / oorzaecken zijn
 van den Doop. Want de eygentlycke oorzaecke
 waerom pemandt ghedoopt wordt / is Godts ver-
 bondt / ende dat de Heere dat selbe aenden bondt-ge-
 noten wil betuygen en verzegelen. Daerom gelijck
 op ons geloofte ende boetbaerdighent eygentlyck geen
 oorzaecke zijn om Godts verbondt te genieten / dan
 alleen Godts ghenadige aenneminge onser persoo-
 nen / hoewel anderx sulckx onwaerdigh: Alsoo en
 is niet de selbe geen eygentlycke oorzaecke dat wy den
 Doop genieten / maer Godts genade / die ons sijn
 verbondt wil verzegelen.

Asterictus. Waerom seght dan Philippus / dat den
 Moorman moeste gelooven? ende Petrus dat haer
 die Joden souden bekeeren?

Eusebius. Dat Godt pemandt tot gemeynschap
 sijnx verbondtx aenneemt / is d'oorzaecke dat hem
 den Doop moet gegeven worden: alle soodanige dan
 als wy schuldigh zijn voer bondt-genoten te houden /
 sijn wy schuldigh te doopen. Maer niemandt der ge-
 noten die tot haer verstandt gekomen sijn / kan geacht
 werden tot ghemeynschap des verbondtx van Godt
 aengenomen te wesen soo lange hy niet van her-
 noten sich bekeerende / met gheloofte Godts ghenade
 aenneemt. Daerom werdt in den bejaerden bekee-
 ringhe ende gheloofte bereyscht / niet als oorzae-
 ken om den Doop t'ontfangen / maer als noodige
 kenteecken waer aen sy moeten bekendt werden
 in 't

Daerom
 niet
 doock
 oorzaecke
 sijn van den
 Doop.

Dat sy geen
 oorzaecke
 sijn van den
 Doop.

Christi
Doop is
niet teghen
den Kinder-
doop.

in 't verbondt te staen / om welcker ghemeenschap
alleen haer den Doop toekomt.

Asterictus. Ghy stelt de eyghentlijke oorzaecke
van 't ontfangen des Doops in de kinderen soo wel
als in de volwassene. Nochtan is Christus maer
gedoopt als hy dertigh jaer oudt was: daerom moe-
ten wy (nae der Weder-doopers meeninghe) in de
bejaertheit gedoopt worden.

Eusebius. Onverstandt! O blindheyt! hoe kon-
de Christus eer den Doop ontfangen dan zy wierdt
bedient? Johannes en hadde maer een kleynen tyd
te boren begonnen te doopen / doch Christus is daer
toe ghekomen met d'eerste gheleghentheit. Ende al
hadde schoon den Doop al bedient gheweest als hy
noch een kindt was ('t welck doch valsch is) soo en
konde het den Weder-doopers niet helpen / ten zy
dat zy derben drijven / dat alle menschen den Doop
moeten upstellen tot dat zy dertigh jaren hebben:
want zy en konnen immer niet seggen dat het Chri-
sto voor dien tyd aen verstant ende bromigheyt heeft
ontbroocken / die noch maer twaelf jaren oudt
zijnde zelfs de Leeraers beschaemt heeft / Luc. 2:
46. 47.

Waerom
der kinde-
ren niet ge-
dacht werdt
in d'exem-
pelen?

Asterictus. Het heeft beter schijn / dat zy hier op
dzinghen / dat in soo veel plaetsen waer van den
Doop hermaent werdt / van den kinderen werdt ge-
sweghen.

Eusebius. Nochtan en kunnen daerom niet seg-
ghen dat zy noot gedoopt en zijn. Het is seer gemeen
in de H. Schriftuere alleen als van volwassene te
sprecken / in saecken die doch oock den kinderen
aengingen. Hoe dickwijls leestmen van de verlossin-
ge / vergebinge / reyninge door Christi bloedt / waer
doch de kinderen niet namen niet in gedacht werden /
hoewel zy daer aen deel hebben? Van de opstandin-
ge der dooden / waer van men de kinderen niet kan
uptsuyten / werdt alsoo ghesproocken Matth. 24:
en 25. ende 1 Coz. 15. Ic. dat nae de woorden niet
dan volwassene daer in schijnen ghemeent te werden.
Als Israeël door de roode Zee gingh hadden zy im-
mer de jonge kinderen by haer / ebenwel leestmen
Exod. 14:

1. doo'rod. 14. niet dan van den Ouden ende haer doen.
 2. dusdanige exempelen zijnder seer veel in de Schrif-
 3. turen / daerom wat wonder is 't dat aengaende den
 4. dooop alsoo gesproocken werdt?

1. Aterictus. Antoni dringht daer op / dat de Sa-
 2. maritanen gheseyt werden Philippo geloost te heb-
 3. ben ende gedoopt te zijn / Mannen ende Vrouwen/
 4. Act. 8: 12. sonder eenighe meldinghe van kinderen.
 5. Daren daer oock onmondighe kinderen ghedoopt
 6. (seght hy) Lucas die soo uptdruckelijck Mannen en
 7. vrouwen noemt / soude de kinderen alsoo wel ghe-
 8. loest hebben / als hy doet in de uitleydinge Pauli
 9. Act. 21: 5. pag. 89.

1. Eusebius. Op de selve wijze mocht ick segghen:
 2. Daren de kinderen oock ghewasschen dooz Christi
 3. doeloedt / sullen zy opstaen soo wel als de bejaerde
 4. Mannen en Vrouwen / zy souden in de plaetsen die
 5. man dese dingen sprecken soo wel ghenoeemt worden
 6. op de bejaerde / als zy ghemeldt worden Act. 21: 5.
 7. wat soude dit een verwerde Theologie maecken? Den
 8. Gheest heeft somtijdt kinderen genoemt hy an-
 9. dert in mindere dingen / ende in gewichtiger dingen
 10. heeft hy haer dickwijls niet gemeldt hoewel zy daer
 11. mede deel aen hebben: wat konnen wy hier toe seg-
 12. gen? het heeft hem soo belieft / ende dit is ons ge-
 13. noegh.

1. Aterictus. De Weder-dooopers meenen / waren-
 2. der opt kinderen gedoopt / datmen ergens eenigh
 3. exempel soude vinden.

1. Eusebius. Wat soude het hy hen helpen / die haer
 2. aengaende het ampt der Overhept ende eedt-swee-
 3. ren niet en laten paepen / hoewel daer van soo klare
 4. bevestigingen ende exempelen zijn? Nochtans en is den
 5. kinder-doop niet sonder exempel / gelijk in de booz-
 6. gaende t'samen-spraecke Cap. 11. en 12. is getoont.
 7. Ende al en waerder geen exempel van / dat en kan
 8. onse saecke niet hinderen / want daer en was geen
 9. oorzinghende oorzaecke om den kinder-doop te melden/
 10. ende dat doozgaeng van den Doop der Ouden ghe-
 11. sproocken werdt heeft bysondere reden. Want
 12. het booznemen der Euanghelisten was niet /

Teghen-
 werp uyt
 Act. 8: 12.

Beantw.

re beschrijven hoe veele / ofte hoedanige personen aengaende de jaren / ghedoopt zijn: maer alleenlijck welcke de burch der predicatie Johannis / Christi / ende der Apostolen zijn gheweest / ende hoe het getal der gheloobighen (hoe seer veele ongehoorsaem bleven) is aengewassen. Nu dewyl den aenwas van de Gemeente pleeght ghereeckent te werden na de Oude / wat wonder ist dat de Oude alleen soo dickwijls genoemt werden? Ongetwijffelt hadde Godt in 't O. T. veele volkeren beroepen tot sijn verbondt / men soude in 't verhael daer van veele van de Besnijdinge der Ouden lesen. Immerx alser veele verdenen tot Christum bekeert wierden / de gheloobige uyt de Besnijdinge leerden haer / hoe welqualijck / ten zy dat ghy besneden werdt soo en kondt gy niet saligh worden. Daer en wert in 't minste niet te kennen gegeven dat de kinderen mede gemeent wierden / maer doorgaens bindtmen alleen van volwassen gheloobige / siet Actor. 15: 1. 5. 10. 11. 19. 23. 24. Ec. den brief tot de Galaten / ende mer namen Cap. 5: 2. en elders. Als Moses beschrijft de Besnijdinge der Sichemiten / Gen. 34. hy spreekt alsoo datmen alles lichtelijck op den Ouden alleen konde duynen / als men na der partijen maniere wilde handelen / voornamelijck als men siet op vers 24. Ende sy hoorden na Hemor; ende na Sicheim sijnen sone, alle die te sijnen stadts-poorte uyt gingen: ende sy werden besneden; al wat mannelijck was, alle die te sijnen stadts-poorte uyt-gingen: dit schijnt immerx alleen van betaerde / ende niet van onmondige kinderen geseyt. Oock en geschiedt van de kinderen geen meldinge / Jos. 5. daer de vernieuwinge van de nagelaten Besnijdinge verhaelt werdt. Niemand noch tans die verstant heeft en sal derben seggen / dat in die plaetsen werdt te kennen gegeven dat de kinderen niet mede besneden en wierden of moesten werden. II. Den Doop en was niet alder eerst het tecken ende zegel des verbondts / maer de Besnijdinge hadde het voornemen gheweest / uyt welcks ghezuyck den Kinder-doop licht konde verstaen worden. III. Men haddemen geen exempel van Kinder-

besnij-

...snijdinge / soo konde nochtans de natuere ende ge-
 ...gentheit des Doops genoechsaem geleert hebben /
 ...oock den kinderen toequam / gelijck wy in de
 ...gaende t' samen-spraecke oberbloedigh hebben
 ...wesen. Soo dat het niet noodigh en was van den
 ...der-doop te melden / als van den Doop der vol-
 ...massene werdt ghesproocken. Past dit nu op de Sa-
 ...maritanen: Ick segge dat het niet noodigh en was
 ...in jonghe kinderen te sprecken / ghelijck zy wel
 ...Act. 21: 5. ghemeldt worden. Want de uytleydinge
 ...auli en was van sulcken natuere niet / oock en
 ...asser gheen bysondere reden / datmen oock de kin-
 ...ren daer hy soude verstaen / ten ware dat Lucas /
 ...in de sonderlinge liefde der Ghemeente tegen Pau-
 ...im uyt te drucken / de selve neffens Mannen en
 ...zouwen gemeldet hadde: maer sulckx is de natu-
 ...des Doops / ende hare ober-een-kominge met de
 ...snijdinge / datmen de kinderen neffens de gespe-
 ...ificeerde bejaerde wel konde verstaen / al en wierden
 ...Act. 8: 12. niet ghemeldet. Ende dat de bejaerde
 ...mer alsoo gespecificiert worden gheschiet met eeni-
 ...ge reghenstellinghe van den aenhangh die Simon
 ...Magus eerst hadde: om te toonen / dat dies niet te-
 ...staende / Whilippus te Samarien groote bycht
 ...ede: alsoo dat de soodanighe / die hy uyt sinnigh
 ...achte te maken ende hem waer namen als de groo-
 ...macht Godts / nu ghelooften ende gedoopt wier-
 ...en / bepde Mannen ende Vrouwen. Dit belept is
 ...de woorden Lucae met een half ooghe wel te sien /
 ...de neemt alle hedencken wegh / waerom der on-
 ...ondiger kinderen niet mede gedacht en wordt.

Act. 8. 12.
naerder ver-
klaert.

De Webr
 doop
 konde niet
 bewijzen
 datmen de
 kinderen
 niet kan
 verstaen

De recht
 verstaen
 datmen
 konde
 verstaen
 datmen
 konde
 verstaen

C A P.

C A P. IV.

Dat de verbindinghe in den Doop,
den Kinder - doop niet om en stoot,
maer versterckt.

ASerictus. Een ander argument binde ick /
in de Bekenrenisse der Mennisten / pag.
117. alwaer dese woorden zijn: Men en sal
aen de kinderen, Doop, Avondmael, noch
andere Ceremonien ghebruycken, alsoo het onmo-
gelyck is, dat yemandt een ander (sonder ziju wil en
weten) met den Heere kan verbinden. Waer in dit
bewijs leght: Dat den Doop is een verbindinghe
aen of met den Heere: soo dat de gene die eenen an-
deren doopt ofte laet doopen / hem met den Heere
verbindt: maer aengesien het onmoghelijck is / dat
yemandt een ander sonder ziju wille en weten met
den Heere kan verbinden: dat dan niemant jonghe
kinderen / die wil noch weet daer toe hebben / en
vermach te doopen of laten doopen.

De Weder-
doopers
konden niet
bewijzen
datmen de
kinderen
niet kan
verbinden.

Eusebius. Ick ontkenne dat niemant een ander
sonder ziju wil en wete met den Heere kan verbind-
den.

Asterictus. Het wordt bewesen / op de kant met
Habac. 2: 4. Rom. 1: 17. Heb. 10. 38.

Sy mis-
bruycken
schandelijk
de plaetsen
Rom. 1: 17.
Heb. 10: 38.
Ende Haba-
cuc 2: 4.

Eusebius. Soo! dat is de Davegaen afgeschoten!
dese lieden sullen het ons doen! doch zy moesten ons
eerst het gesichte benemen / want soo wy maer een
wepnighskens hebben behouden / wy sullen lichte-
lijck sien hoe ongoddelijck zy hier de Schzist mis-
bruycken. Paulus seght Heb. 10: 38. Rom. 1: 17.
De rechtvaerdige sal uyt den geloove leven: het moe-
ten wonderlijcke Alchimisten wesen die de meeninge
der Mennisten daer uyt konden trecken: daer doch
niet en titelken en is van verbindinge ofte onses selfs
ofte van andere.

Asterictus. Het is gelijk ghy seght: daerom dese
twee plaetsen komen hier te pag als schuyten op
t landt

lands landt en waghens ter zee. Maer ick dencke dat zy
 principael gesien hebben op de woorden Habac. 2:4.
 Die rechtvaerdige levet zijns gheloofs. Steunende
 op de woorden / zijns gheloofs : welcke leeren dat
 god s'ck booz hem selven moet staen / ende niemandt booz
 ons anders geloof kan ofte sal leben.

Eusebius. Noch en komt het in 't minste niet te
 voorgevoost / want de vrage en is niet / of niemandt booz
 ons en ander kan ghelooven ? ofte hem selven booz een
 ander kan stellen ? maer / of het onmogelijck is / dat
 niemandt een ander met den Heere kan verbinden ?
 dese dinghen verschelen veel : want die een ander
 verbindt met den Heere / die en verbindt daer mede
 niet hem selven niet booz dien anderen / om booz hem te
 gelooven / Ec. Daer en boven als zy segghen / dat
 niemandt een ander met Godt kan verbinden sonder
 dijn wil en weten , soo gheben zy te kennen dat pe-
 rsonandt een ander met zyn wille en weten wel kan met
 godt verbinden : Indien zy dan de woorden Haba-
 c. niet daer toe willen passen / als ware een ander te
 verbinden soo veel / als sich booz hem te stellen /
 of booz hem te gelooven / op dat hy booz ons gheloove
 en wille mochte : soo sullen zy desen sin hebben : De
 rechtvaerdige en kan booz zyn geloof niemandt het
 en wille geben sonder zyn wille en wete : Ofte / Die
 personandt en kan booz des rechtvaerdighen gheloove le-
 ven en ten zy dat hy wil en wete daer van hebbe. Wie
 niet siet niet hoe schandelijck Habacucx meeninge daer
 in s'chede verbalscht wordt ? ghewisselijck niemandt en
 kan booz eens anders gheloove leben / hoe seer dat
 dat met zyn wille en wete soude geschieden : jae hoe
 dat het meer weet dies te min. Ten derden / zy ver-
 mervren haer oock jammerlijck aengaende de zalig-
 heit der kinderen. Zy willen seggen / dat niemant
 kinders booz den Doop met den Heere kan ver-
 binden / daer toe trecken zy aen de woorden van
 Habacuc : De rechtvaerdige sal door zyn geloove le-
 ven , hier booz meenen zy werden de kinderen van
 verbindinge met Godt uytgestoten : hoe en werden
 dan oock niet uytgestoten van het leven ? want
 dat is van het leven door den geloove , dat Habacuc
 spreekt,

Men kan en
moet de
kinderen
met Godt
verbinden.

spreekt. Ick segghe verder dat in haren grondt-re-
gel / dese woorden / sonder zijn wil en weten, on-
derscheyden moeten werden. Want men kan daer
dooz herstaen: dat de verbondene geen kennisse heb-
bende bande verbindinge sulcx gestelt is / datmen re-
den heeft te vermoeden / wiste hy'er van dat hyse niet
soude begheeren / nu jaren hebbende om selve een
saecke te verkiezen ofte verwerpen. Sulck eenen en
kanmen met Godt niet verbinden / want het soude
geschieden niet alleen sonder maer oock teghen zijn
wille. Ofte men kan verstaen een soodanigh niet we-
ten: waer hy geen onwillighept of weerwillighept
en gaet / ofte met reden vermoedt kan werden / hoe-
wel dooz onwetenhept van de saecke gheen toestem-
minge der wille en werdt getoont. Soodanige mach-
men met Godt verbinden / mit datmen macht heb-
be ober hen / als Ouders ofte die in plaetse van Ou-
ders zijn / ofte Oberheden / &c. Ofte men kan ver-
staen / dat de verbindinge gheschiedt sonder wille
en weten van de verbondene / dooz dien dat hy tot de
noodige wille en wetenschap noch te jongh is: maer
alsoo is desen regel geheel valsch: want heeft Han-
na haren sone Samuel oock eer hy geboren was met
den Heere mogen verbinden / ende daer op hem den
Heere gheben soo haest hy gespeent was 1 Sam. 1:
11. 22. 24. 25. &c. ende dat met eene hysondere ver-
bindinge: waerom soude het onmoghelijk / waer-
om ongeoorloft wesen / de kinderen te verbinden aen
den Heere met een verbindinge die in alle leden van
Godts volck moet wesen? de Christenen / soo jonge
als oude / ja selfs van der gheboorte aen / zijn ver-
bonden aen den Heere / niet alleen dooz de ghemeene
weldaden van leven gebinge en onderhoudinge / maer
oock dooz de hysondere weldaden in Christo: ende
salmen die niet oock upterlijck met Godt moghen
verbinden? Neemt oock dese reden upt haer eyghen
woorden: Sy en willen geen ceremonien aen den
kinderen ghebruyckt hebben / alsoo het onmoghelijk
is (seggen sy) dat pemandt een ander (sonder zijn
wille en wete) met den Heere kan verbinden. Sy
bekennen dan / dat de ceremonien die aen de kinde-
ren

in souden ghebruyckt werden / haer verbinden sou-
 en met Godt. Nu het is bekent / dat de Besnij-
 sange ende andere ceremonien in 't Oude Testament
 in de kinderen moesten ghebruyckt werden: de sel-
 ven hebben dan de kinderen met Godt verbonden,
 hoe noemen dan de Menisten onmogelijck dat eer-
 stes selfs dooz Godts bebel gheschiedt is: meenen
 dat het nu in het N. T. eerst is onmogelijck ge-
 soorden: hier uyt bloept nu dit / vooz ons: Die
 niet Godt tot ghehoorzsaemheyt kunnen en moeten
 verplicht worden / dien komt oock den Doop toe:
 de kinderen der gheloovigen kunnen en moeten met
 Godt tot ghehoorzsaemheyt verplicht worden. Ergo
 der komt oock den Doop toe. Het eerste boozstel be-
 wijzen de Menisten selve / nadien zy dit tot een
 fundament nemen waerom zy de kinderen niet willen
 doozen / om dat het (soo zy meenen) on-
 mogelijck is haer met Godt te verbinden. Het
 tweede boozstel is in het wederlegghen van haren
 grondt bewesen: Soo staet dan ons besluyt vast.
 Asterictus. De Menisten hebben haer selven ge-
 negh verstrickt. Maer wy hebben noch werck met
 Antoni / pag. 17. 18. &c. Welcken Godt tot ghe-
 hoorzsaemheyt verplicht die moeten immers ghehoorz-
 saemheyt doen kunnen. (Want hoe sal Godt van
 hemant eyschen dat hy niet doen en kan?) Maer
 die kinderen kunnen gheen ghehoorzsaemheydt
 doen.

Eusebius. Het is ghedisputeert niet teghen ons /
 mer tegen den H. Gheest / welke leert dat de kin-
 deren kunnen ende moeten verplicht worden. Mes-
 ses de boozgemelde redenen / siet 2 Reg. 23: 3. al-
 mer verhaelt werdt / dat de Coninck Josias, ende al-
 het volck, beyde kleyn ende groot een verbondt
 oecden, voor den Heere, dat zy souden den Hee-
 rnae wandelen, ende zijne insettingen houden. Dit
 hoe werdt oock verhaelt 2 Chron. 34: 30. 31. 32.
 die leestmen Deut. 29: 9. 10. 11. 12. 13. Dat het
 Jitsche volck voor den Heere stondt met hare kinde-
 ren ende wijven, &c. om over te gaen in het ver-
 bondt des Heeren, &c. Daer sietmen immers klaer-

't Welck
 den Kinder-
 doop beve-
 sticht en be-
 wesenwerdt
 tegen An-
 toni.

Ijck dat oock de kinderen met Godt ter gehoozsaemheyt verbonden werden.

Asterictus. Hoe sal Godt van pemandt eyschen (seght Antoni) dat hy van wegghen de jaren nie doen en kan ?

Eusebius. Wy en segghen niet dat Godt pemandt gehoozsaemheyt af eyscht eer hy van wegen de jaren daer toe bequaem is.

Asterictus. Ghylieden segt nochtans dat de kinderen tot ghehoozsaemheyt verplicht worden.

Eusebius. De verplichtinge kan in tijdt booz gaen ende den eysch volgen. Den eysch boozdert het gen waer toe de verplichtinge verbindt: ende somtijdt werdt pemandt wel langhen tijdt te boren verplicht eer dat den eysch van dadelijcke volbzenginge ghe daen werdt. Godt en eyscht dan noch geen gehoozsaemheyt van den onmondigen kinderen / maer verplichtse alleen om metter tijdt van jonghs aen ende boozts haer geheele leben gehoozsaemheyt te betoonen. Want dit is den inhoudt des verbondts dat Godt Gen. 17. maect (waer in oock de kinderen stonden / ghelijck Antoni bekent pag. 7. en II.) Ich wil uwen Godt zijn ende uwes zaedts Godt. Waer tegghen staet aen d'ander zijde / dat zy zijn volck moeten wesen. Ende is daer in gheen verplichtinghe begrepen ?

Antonis
strijdig-
heyt.

Asterictus. Het schijnt dat Antoni / de kinderen oock stellen wil buyten het verbondt Gen. 17. dat in dat verbondt ge-eyscht wordt het gene de kinderen niet en kunnen doen: namelijk / voor Godt aengesichte wandelen, ende oprecht zijn, vers. 1.

Eusebius. Het schijnt mi oock toe / hoewel he stryden soude tegghen zijn enghen bekentenisse / ten stontd verhaelt. Oock is zijn reden te secht / wan Godt eyscht wel van Abzaham dadelijcke bromigheyt en gehoozsaemheyt / maer die hadde zijne jaren / ende in bejaerden gaet den eysch ende de verplichtinghe te samen: maer in onbejaerde gaet de verplichtinghe booz / den eysch volghet ter bequame tijdt. Maer wat ist noodigh veel woorden te gebruiken? De Heere selve begrijpt de kinders in dat verbondt.

hadt / vers 7. Ec. ende volghens in de verplichtin-
 gen: waerom hy gewilt heeft / dat zy oock besneden
 worden / t welck immerx een verplichtinge
 tot onderhoudinge des Wets / siet Rom. 2: 25.
 Galat. 5: 3.

Asterictus. Meent ghy dit van besneden bejaer-
 den / tot welcken Paulus spreekt (seght Antoni)
 staet u toe / maer van de achtdaeghse knecht-
 ontkenne ick het.

Eusebius. Immerx en heeft hem desen man geens
 gheschaemt. Wat reden isser doch om de
 Besnydinghe soo verschepden te stellen in ouden en
 jonghen? De verplichtinge der besnedenen en geschie-
 det niet dooz bejaertheit maer dooz de Besnydinghe
 toe: die van de Besnydinghe ontfingh / ontfingh
 oock de verplichtinge / soo wel jongh als oudt.

Asterictus. Hoe kunnen de kinderen (seght An-
 toni) het teecken ontfanghen van eenigh dinck dat
 niet en kunnen plegen?

Eusebius. Hy speelt wederom den Sophist: want
 kinderen en ontfanghen geen teecken van eenigh
 dinck dat zy plegen / ofte noch onmondigh zijnde
 niet en plegen: maer een teecken van verplichtinge
 tot verplichtinge. De verplichtinge pleeghtmen
 niet / maer t ghene waer toe men verplicht wordt.

Asterictus. Waerom doopt ghy de kinderen soo
 lange zy in hare onmondigheyt blijven? waerom en
 niet ghy soo lange niet / tot dat zy doen kunnen
 de Doop van haer boozdert?

Eusebius. Om dat Godt zijn verbond-tecken soo
 lange niet en wil uptghestelt hebben: om dat hy de
 kinderen van jonghs aen wil verplicht hebben: heeft
 hy dit in de Besnydinge niet klaer gheroont? ist upt
 de boozberhaelde plaetsen niet krachtigh ghebleec-
 t? wie is des Antoni / dat hy tegen Godt derse
 tegenwoordigen.

Asterictus. Hy houdt aen: Alsoo de kinderen tot
 een tegenwoordige / maer alleen tot toekomende
 gehoorsaemheyt kunnen verplicht worden: Soo
 niet u te bewijfen / dat den Doop een verplichtinge
 tot alleen toekomende gehoorsaemheyt.

De besnij-
 dinghe ver-
 plichte de
 kinderen.

Den Doop
 is een ver-
 plichtinge
 tot gehoor-
 saemheyt,
 so wel kin-
 deren als
 ouden.

Eusebius. Waerom sullen wy bewijzen het ghene wy niet en segghen? het ghene onse meeninge oock niet mede en brenghet? Wy seggen in 't gheemeen/ dat den Doop is een verplichinge tot gehoozsaemheyt. Oste nu verplicht tot tegenwoordige of toekomende gehoozsaemheyt/ dat en komt niet dooz natuere des Doops/ maer dooz onderscherpde der Doopelingen. Ist niet alsoo dat Godts verbondt alle bondt-ghenoten aen hem verbindt? dese verbindinghe is niet alleen tot toekomende, ofte niet alleen tot terstondt te beginnen gehoozsaemheyt/ maer in 't gemeen/ tot gehoozsaemheyt: maer de onmondighe bondt-ghenoten werden verbonden op het toekomende, de bejaerde om terstondt te beginnen. Dit selve was den inhoudt der Besnijdinghe: Abzaham wierdt besneden/ de onmondighe kinderen wierden oock besneden/ allen wast een verplichinge ter gehoozsaemheyt/ doch Abzaham ende anderen bejaerden om terstondt gehoozsaemheyt te toonen/ den onmondighen om in 't opwassen de selve te toonen. Wat oozsaeck kander opt bedacht werden waerom men van den Doop anders soude oozdeelen? want zy en heeft geen ander verplichinge dan die de Besnijdinghe hadde/ ende die het verbondt der genade mede brenghet/ maer in oock de kinderen zijn begrepen.

Asterictus. Antont ontkent dat den Doop een verplichinge zy anders dan vooz de bejaerde/ ende tot gehoozsaemheyt die teghenwoozdigh moet beginnen. Daer toe geeft hy dit argument: De verplichinge in den Doop gaet alleen soodanighen aen in welken zy volstreckt kan worden. Maer zy en kan in geen kinderen volstreckt worden. Ergo gaet geen kinderen aen/ ende gaet alleen den bejaerden aen.

Eusebius. Wy ontkennen het eerste voozstel/ iae dat is eben het ghene dat in questie staet. Wy segghen en hebben bewesen/ dat de verplichinge/ langhe kan gaen vooz de volstreckinge.

Rom. 6: 2.
3. 4. werdt
verklaert.

Asterictus. Hy dzinght op Pauli woorden Rom. 6: 2. 3. 4. waer hy den ghedoopten in Christum Iesum drie dingen toeschryft. 1. Een sterbinghe der sonde. 2. Een begravinge der sonde/ ende 3. opstandinghe

inghe in een nieu leven. Maeckende hooft & beele
 woorden om te toonen dat dese in den onmondighen
 kinderen gheen plaets en hebben / soo het doch de
 inghen zijn waer toe den Doop verplicht.

Eusebius. Paulus en stelt die drie dingen niet als
 lichten waer toe wy verbonden zijn / doo den Doop /
 maer als dinghen die de ghenade werckt doo de
 kracht van Christi doot / begravinge / ende opstan-
 dinge / ende die in den Doop verzeghelt werden /
 welck de woorden klaerlijck toonen. Op-foodani-
 ghen ghenade houdt hy zijn vermaninghe / dat wy
 de sonde niet en moeten leven, vers 2. maer in
 nieuwigheydt des levens wandelen vers 4. Hier in en
 doo waer niet dat de kinderen van de verplichtin-
 in den Doop kan uytstupten. Want I. al en heb-
 en zy die ghenaden-wercken niet in rijpicheyt met
 tooninge van dadelijcke vruchten / zy hebbense
 in het zaedt / naedien zy oock deel hebben
 de doot / begravinge / ende opstandinge Chri-
 / ende volgens aen de werkinge daer uytbloepen-
 : anders soude dese deelachtigheyt doo haer ydel
 II. Al en kan nu de vermaninghe die Paulus
 op houdt tegenwoordigh aen haer niet gedaen
 werden / soudn zy daerom doo den Doop niet mo-
 ven verplicht werden? Men konde op die verbindin-
 ende bondt-bernieuwinghe waer van men leest
 Deut. 29: 2. Reg. 23: 2. Chyon. 34. stercke verma-
 ningen doen aen Israel / die de kinderken niet en
 onden betrachten: nochtan zy wierden daer doo
 wel verbonden als de bejaerde / gelijk terstondt
 getoont. De Propheten hebben dickwijls aen de
 bejaerde op de Besnydinge diergelijcke vermaningen
 gedaen als hier Paulus / siet Deut. 10: 16. Jerem.
 4: 4. Ec. eventwel wierden de kinderen besneden. Soo
 waer het met den Doop der kinderen.

Asterictus. Ick binde hy Cl. Cl. noch yet pag.
 63. 264. Waer de beteekende saecken niet en zijn
 heeft het tecken geen plaets (seght hy.) Maer
 beteekende saecken des Doops aen de zijde der
 menschen (namelijck het geloobe / de boete tot Godt /
 de doodinghe der aerdscher leden ende de weder-

Siet oock
 voor over
 Col. 2: 11.
 12.

Cl. Cl.
 werdt we-
 derleydt.

gheboozte) en zijn niet in de kinderen. Ergo in haer heeft den Doop geen plaetse.

Eusebius. Ick sal boozhy gaen / dat hy de wedergeboozte stelt aen de zijde der menschen / hoewel dat een te groben mis-slagh is booz een Bisschop / ende selfs strijdende tegen de plaetse Tit. 3: 5. welke hy aenwijst: Ick sal nu maer antwoorden I. dat ghe-loobe / boete / doodinge der aerdscher leden / seer onepgentlyck heeten beteekende saecken des Doops. Boozwaer Godts wooydt geeft daer gheen ooytsaek-he toe: het welke noyt den Doop boozstelt als dese dingen betepckenende / maer doozgaens als betepckenende Godts ghenaden-wercken aen ons in Christo / welke mede hzengen een verplichinge tot gheboozsaemheyt tegen Godt. Het is waer aen de zijde des menschen werdt soo heel berepscht / dat hy booz een hondtgenoot moge gehouden werden: ende na dien geen volwassene daer booz moghen ghehouden werden dan haer geloobigh ende boedtvaerdigh beztoonende / soo werdt geloobe en boete van haer berepscht om den Doop te moghen ontfanghen / ende moeten in 't ontfanghen des Doops opentlyck beztunght werden: maer dit is alles wat anders dan een beteekende sake des Doops te wesen. Waer op nu II. volghet / dat den kinder-doop daer mede niet en werdt ghehindert: want de beteekende saecke des Doops (namelyck Godts genade tot gemeynschap des nieuwen verbondts / ende genietinge des bloedts ende geestes Jesu Christi / tot vergebinge en vernieuwinge: welke genade na-sleept de verplichinge aen Godt) heeft plaets in de kinderen. Dadelijck gheloof en werckelijcke boetvaerdigheyt en werden in haer noch niet berepscht / gelijk niet tot gemeynschap aen het verbondt / alsoo niet tot gemeynschap aen den Doop. 't Welck boozhenen genoeghsaem is bewesen.

Asterictus. Wy hebben dit argument vast van d'eene vorm in d'ander ghegoten / maer het behoudt ober-al zijn kranchheyt: 't is tijdt dat ick het late baren / ende wat nieuwx boozthzenghe.

C A P. V.

enige bysondere schriftuer-plaetsen,
tegen den Kinder-doop voortgebracht,
werden beantwoordt.

DAer zijn noch eenighe schriftuer-plaetsen/
die veele teghen den Doop der kinderen
voortgebracht werden. Ick sal alleen die
voorzstellen waer op voorzhenen niet en is
geleghentghewest te antwoorden. Ende voor
erst de woorden Anania tot Paulum / Act. 22: 16.
staet op endelaet u doopen, ende uwe sonden afwas-
schen, aenroepende den name des Heeren. Welcke
woorden schijn mochten maecten; als ofmen niemandt
mochte doopen dan die den name des Heeren kan
aenroepen.

Antwoordt
op Act. 22.
16.

Eusebius. Die woorden hebben gantsch gheen
wonderlijchheit / want dit siet op de gelegentheit Pauli/
die nu wel besaert zijnde eerst tot de ghemeenschap
van Christi / ende tot den Doop wierdt ondertoesen. Ge-
wijck dan de kinderen niet ghesloten werden byten de
volghentheit / wanneer gheseyt werdt: Al wie den na-
me des Heeren zal aenroepen zal behouden worden.
Joel 2: 32. alsoo en kan haer dese plaetse niet hinderen
tot den Doop.

Asterictus. De woorden Eph. 5: 26. schijnen meer
te dzingen. Waer Paulus seght: Dat Christus zijn
Gemeynte gereynicht heeft met het badt des Waters
door het woordt. Want dewijle alsoo het woordt ge-
meldt wordt by den Doop / het schijnt datmen alleen
besaerde moet verstaen met dit badt ghereynicht te
wesen / als die alleen / het woordt hooren en geloof-
ten kunnen.

Op Eph. 5.
26.

Eusebius. Wy hebben in de voorgaende t samen-
sprecke Cap. 5. bewesen en beweert / dat onder dese
Ghemeynte / daer van Paulus spreeckt / oock de
kinderen behooren. Dat hier nu van het
O 5 woordt

woozdt ghespoocken werdt / en kan met gheenen schijn tot uptsuptinge der kinderen werden getrocken: want dit woorzt en werdt niet also van Paulo boozgestelt / als en wierde niemandt daer dooz gherepnycht dan die het dadelijck geloofst. Sijn meeninge is alleenlijck dese: Dat Christus zijn Gemeynte hare reyninge verzegelt met het badt des waters, dat is, den Doop, ghelijck hy de selve in het woortd betuyght en belooft: ende daer mede leert hy / dat in het woortd de kracht des Doops is ghelegen / dewijle den Doop niet anders en is dan een zeghel aen het woortd. Ick segghe dan / dat dit woortd oock de kinderen repnycht / ende van de geloobighe moet aenghenomen werden als gaende ober hen en hare kinderen; want het betuyght en belooft soo wel de repninghe der kinderen der gheloobighe in Christo / als der gener die het woortd konnen hooren en aennemen. Dese woortden zijn dan niet tegen maer booz ons.

Op Act. 2:

41.

Asterictus. De gedoopte schijnen nochtans / Act. 2: 41. sulck een Gemeynte te maecken die alleen upt Ouden bestaet. Want Lucas seght: Die dan zijn woortd gaerne aennamen wierden gedoopt: en daer wierden op dien dagh tot haer toegedaen ontrent drie duysent zielen. Ende vers 47. seght hy: De Heere dede dagelijcks tot de Gemeynte, die zaligh wierden. Dat dit nu alleen Ouden waren blijckt / neffens de verhaelde woortden / daer aen / dat haer bestandigheyt in de leere der Apostolen, ende in de bedeelinge, ende in de broodt-breeckinge, ende in den ghebede, werdt toe-geschreven / vers 42. en 46.

Eusebius. Het en volghet niet / daer en werden geen kinderen genoemt / ergo daer en waren geen gedoopt / ende onder die Gemeynte; ofte anders het soude oock volgen / datter geen kinders zaligh wierden / upt het 47. vers. Het een gaet soo vast alst ander. Doch dese leste woortden geben ons aenlepdinge om oock der geloobiger kinderen hier onder te verbaten: want wy weten / als de Ouders gelooben / dat den geheelen hupse daer mede zaligheyt geschiedt Luc. 19: 9. Act. 16: 31. dewijle de belofte der ghenade aengaet / niet alleen

alleen de geloobige Ouders/maer ook hare kinderen.
 Ende indien de kinders in dit leste verbaet worden /
 wat belet ons de selve oock te verbaten onder de ghe-
 woopte Gemeente? Voeght hier by / het gene on-
 derings geseyt is op u derde regen-argument: als oock
 in de hoozgaende samen-spraecke Cap. 5.

Afterictus. Als ghy de kinderen in 't een verbaet/
 moet ghyse oock niet in 't ander verbaten? ofte van
 het een uytstuytende oock van het ander uytstuy-
 tende? die oeffeningen die vers 41. en 46. dese Gemeen-
 te werden toe-geschreeven / en passen op geen kin-
 deren. Ende kondt ghy haer daer onder niet stellen
 hoe soe kondt ghyse onder den Doop stellen?

Eusebius. Met het selve recht als ickise onder de
 volghalighent mach stellen. Het ghebeurt dickwijls in de
 heylighe Schrifture / dat van een geheele menichte verschey-
 den dinghen geseyt worden / welcker sommighe van
 allen onder die menichte / sommighe wederom maer
 van een gedeelte moeten verstaen werden. Wy lesen
 in Exod. 1: 9. 10. 11. 12. dat Pharao Israel sochte te
 vernemen / haer plaeghde met onlijdelijcke dienstbaer-
 heit / ende Israel ebenwel hermenighbuldighde.
 Het dienen en arbeiden gingh over de Mannen die
 maer toe bequaem waren / maer het vermenighvul-
 dighden moet verstaen worden van jonghe en oude /
 Mannen en Vrouwen. Het was het gantsche volck
 dat vliedte en jongh dat door de zee gingh: maer dat zy
 onghaghen de handt Godts, hem geloofden en vreesden,
 hem Lof-sangen songen, gaet maer aen die daer toe
 verstandigh waren: nochtans wordt in alles ghe-
 woopproocken als van het gantsche volck / Exod. 14. en
 Ps. 115. Alsoo salmen Jos. 5. van het volck dingen ver-
 staelt binden die haer alle aengaen: te weten / dat
 zy uyt Egypten gegaen, ende door de Jordane in Ca-
 naan gekomen waren: andere die maer de man-per-
 soonen aengingen / als de Besnijdinge en 't geen daer
 naen hingh: andere die man en vrou-persoonen aen-
 gingen / maer alleen die verstandt hadden / als het
 eten des Paesch-lams. Joel 2. is een gebodt dat de
 Gemeente soude te samen komen / oude / jonge / tot
 de soogh-kinderen toe: maer men kan de kinderen
 niet

niet alles toepassen dat die Ghemeente werdt bebo-
len. Soo gaet het hier oock.

Op Gal. 3.
27.

Asterictus. De Weder-doopeſe brengen oock dick-
wijſe boort / de woorden Pauli Galat. 3: 27. Soo
veele als ghy in Christum ghedoopt zyt, hebt ghy
Christum aengedaen. Dit meenen zy hier dat selve te
weseſen als Rom. 13: 14. Doet dan aen den Heere Ie-
sum Christum, ende en besorcht het vleesch niet tot
begeerlijckheden. Nu de kinderen (segghen zy) en
konnen Christum niet aendoen dat is / dooſe kracht
zijnes geestes den nieuwen mensche aentrecken / na
welcken de geloobige Christo gelijk zijn in wande-
linge: daerom mogen zy niet gedoopt worden.

Eusebius. Is dit de meeninge Pauli / Galat. 3:
27. soo hebben wy dierghelijcke tegen-werpingen al
beantwoordt. Doch hy heeft hier wat anders booz-
want hy noemt Christum aendoen, Datmen om hem
ende in hem tot een kindt Godts werdt aengenomen,
ende hem alsoo ingelijvet zy, datmen voor Godt als
den persoon ende name Christi drage, ende meer in
hem dan in sich selven geachtet werde, ende alsoo den
zegen Abrahams geniete, ende Godts erve deelach-
tigh werde. Siet doorgaens het gheheele Capittel /
met namen vers 6. 7. 8. 9. 25. 26. ende ghy sult sien
dat Paulus eygentlijck spreekt van de rechtvaerdig-
maeckinge in Christo, door het geloove, ende niet
van het aentrecken des nieuwen mensches. Welck
doek daer aen blyckt / dat Paulus vers 28. en 29. dit
aentrecken Christi met andere manieren van sprec-
ken boozstellende / niet anders en spreekt dan van
onse ghemeenschap in en met Christo waer dooſe wy
Abrahams kinderen ende mede-erfgenamen zijn.

Siet dese
selve plaer-
se voor ons
gebuycct,
Pag. 104.

Op 1 Petr.
3: 21.

Asterictus. Wat segt ghy ou de woorden 1 Petr. 3:
21. waer hy seght / Dat de Doop een vrage is, eener
goeder Conscientie tot Godt door de Opstandinghe
Iesu Christi: den kinderen en kan immers geen goe-
de conscientie toegeschreben werden.

Eusebius. Het is waer / niet in badelijcke wer-
kinge: maer men moet oock waer nemen / dat Pe-
trus de goede conscientie hier niet en enſcht als een
conditie booz den Doop noodigh / veel min in alle
doope

gedooptelingen noodig. Het is wel so dat de bejaerde een goede conscientie tot den Doop behooren te brengen. Maer in dese plaetse spreekt Petrus daer niet van / dan alleen van het vraghen eener goeder conscientie dooz den Doop / 't welck een vucht des Doops is.

Asterictus. Dese vucht en werdt oock in den kinderen niet gebonden / waerom worden zy dan ghegedoopt?

Eusebius. Waer is geschreven dat niemant mach gedoopt werden dan in welcken de vucht terstondt op man ghebonden werden? Immerx Petrus en leert ons naer sechtelijck / dat ons den Doop sulcke vucht vragheest: doch offe in allen terstondt volght / dat en vreesert hy niet. Ja selfx daer zijn veele bejaerde gedoopt die dese vucht soo niet terstondt gevoelen / maer al eerst langhe jaren nae haren Doop / welcker Doop nochtans self van de wederpartijen niet booz nietigh gehouden en sal werden: waerom en soude dan der kinderen Doop niet konnen goet wesen / al volght dese vucht eenige jaren daer nae? De Besnijdinge / die zegghelende dat Godt der besnedenen Godt wilde wesen ende haer in Christo dooz den gheloobe rechtvaardigen Rom. 4: 11. hadde volgens oock dese kracht doende vucht / dat de goede conscientie daer dooz Godt vraghaeghe / ende haer booz den Heere met vymoedighheyt sterckte: nochtans wierden de kinderen besneden / ende het is haer metter tijdt oock dienstigh gheweest tot dese vucht / ende heeft hare conscientien booz Godt met vymoedighheyt ghesterckt / siet van Jonathan 1 Sam. 14: 6. en David 1 Sam. 17: 26. 36. 45. Ja soo dickwijlx de gheloobige in 't O. T. doop het verbondt steunende ofte moedt hebben genomen / ofte Godt gebeden / hebben zy hare conscientien met vertrouwen dooz de Besnijdinghe moghen stercken. Eben alsoo konnen wy nu dooz onsen Doop in de jonckheyt ontfanghen; ende alle vrome doen het / soo wel / als waren zy ghedoopt in rijpen ouderdom.

C A P. VI.

Teghen-werp, van de zaligheyt der kinderen, ende dat Christus haer de handen opgeleyt en niet gedoopt heeft.

Dat de kinderen de saligheyt toekomt en hindert niet maer voordert hare doop.

A Sterictus. De kinderen hebben den Doop niet van doen/ want hen komt de zaligheyt toe.

Eusebius. Dien de zaligheyt toekomt / hebben die den Doop niet van doen? Alsoo sprekende schijntmen te kennen te geben / dat de ghene die ghedoopt worden daer toe den Doop ontfangen / op dat zy de zaligheyt souden bekomen die haer anders noch niet toe en komt: ende soo soudemen de zaligheyt der bejaerden aen den Doop hanghen. Doo?waer de zaligheyt en komt ons niet toe doo? ofte om den Doop/ maer den Doop komt ons toe om dat ons de zaligheyt toekomt. De Weder-doopters en konnen dit niet lochenen: want zy eyschen in den doopelingen geloobe ende bekeeringe eer zy moghen ghedoopt werden / maer komt niet den geloobighen ende bekeerden de zaligheyt toe? de saligheyt komt den geloobigen dan toe / doock eer zy gedoopt zijn / jae doock al ist dat zy by eenigh gebal noyt ghedoopt en werden / ghelyck blyckt aen den Moordenaer / Luc. 23. 't Is waer Christus seght: Die ghelooft sal hebben, ende gedoopt zal zijn, sal zaligh worden, Marc. 16: 16. Doch men moet doock aenmercken / het ghene terstondt volght: Die niet en sal ghelooft hebben, sal verdoemt worden. Als Christus den Doop als een conditie ter zaligheyt neffens het geloobe hadde willen stellen / soo soude hy in het tweede den Doop niet verswegen hebben / want om een rechte teghenstellinge te maecten moeste hy gheseyt hebben: Die niet en sal ghelooft hebben, sal verdoemt worden. Dat hy soo niet en doet / leert ons / dat den Doop niet egentlyck is een conditie ter saligheyt / maer een zegel tot versterckinghe onses geloofs

van hys aengaende de saligheyt: alsoo leerde Paulus
 Stockwaerder: Ghelooft in den Heere Iesum
 kristum, ende ghy sult zaligh worden, ghy ende
 huys: maer als hy geloofde wierdt hy gedoopt/
 Act. 16: 31. 33. Het is wel soo / dat billycken buy-
 de zaligheyt werdt ghesloten die den Doop ver-
 acht; doch dat en komt daer aen niet / om dat den
 Doop selve een conditie is ter saligheyt / maer om
 geen recht geloobige en mach gekeurt werden die
 zegghel van Gods ghenaden-verbondt beracht:
 want dat is een berachtinge van het verbondt selve/
 een onteeringe en versmadinghe Gods die het
 verbondt ghemaectt ende den Doop gheordineert
 is / 't welck immerx met het gheloobe niet be-
 souden en kan. Wat nu aengaet / dat den kinde-
 de zaligheyt toekomt / sulckx bevesticht zelsx
 kinder - doop. Siet onse leste t'samen-spraecke
 Cap. 7.

Asterictus. Sy hebben dit geboelen / dat den kin-
 den also de zaligheyt toekomt / dat sy om gheen-
 oorsaecke den Doop noodigh hebben / gelijk
 de bejaerde ghelobige.

Eusebius. Is dit hare meeninge / soo nemen sy
 bewijs van het ghene in questie staet.

Asterictus. Het en schaedt haer doch niet al wor-
 den sy niet ghedoopt.

Eusebius. Het is een ongheschickt volck die in
 Gods ordinantien niet anders dan na schade en pro-
 te te wercke gaen. Nochtanx hoe en schadet haer
 dat? om dat sy ebenwel zaligh worden? soo moest-
 segghen datter geen ander schade ware dan ver-
 andt van zaligheyt: doch de verstandige (gheden-
 de hoe troostelijck onx sy / de verzeghelinge der
 genade / ende groot ghewin achtende daer in her-
 recht te werden) sullen soo veel schade reekenen
 over de kinderen / als haer onthouden werdt van de
 vrendelijckheyt Gods in 't versegelen zijner gena-
 den haer: siet onse leste t'samen-spraecke Cap. 10.
 den welcke schade noch dese komt / die alleen ghe-
 recht behoorde te wesen / dat de Ouders Godt ver-
 zinnen hare kinderen niet latende doopen / als die de
 vrien-

bziendelijckheit Godts ober hare kinderen ofte verachten ofte versumpen.

Den Doop is niet alleen tegen dadelijcke sonden noodigh.

Asterictus. De Menisten/ Bekent. Pag. 118. Stellen den Doop alleen noodigh teghen de dadelijcke sonden.

Eusebius. Maer waer mede sullen zy het bewijfen: Wy hebben in onse laetste t'samen-spraecke bewisen / dat den Doop een zeghel is van het selve verbondt waer op eertijds de Besnijdinge wierdt ghegeben: ende dat den Doop ende de Besnijdinge in den grondt gelijcke Sacramenten zijn/ Cap. 3. en 4. Is nu den Doop een zegel van dat selve verbondt / t welck een beginsel aller ghenade was: soo moet de verzegeling van de vergevinge der Erf-sonde daer niet van afgesondert werden. Ende ghelijck de Besnijdinge een zeghel was / oock aen de kinderen / van de vergevinge ende rechtvaerdighmaeckinge: ende hoopts in 't opwassen een troost den geloobigen zielen tegen alle werckelijcke sonden / Rom. 4: 11. soo versegelt oock den Doop de vergevinge der Erf-sonde / ende hoopts aller sonden die den gheloobigen haer gantsche leven aenhangen.

Waerom niet alle kinderen gedoopt mogen werden.

Asterictus. Soo moestmen van alle kinderen doopen / want haer allen komt in 't gemeen toe / de saligheyt ende de vergevinge der Erf-sonde / gelijck Christus leert / Matth. 19: 14.

Eusebius. Dat allen sonder onderscheyt de zaligheyt toekomt en binden wy niet in Godts woordt: de woorden Christi Matth. 19. bewijfen 't oock niet: want hy spreekt van soodanighe kinderen als tot hem ghebracht wierden / dat is / van kinderen der bondt-genoten: want het waren Joden die de kinderheng brachten / ja sulcke die nu in Christum geloofden / anders souden zy het albus niet ghedaen hebben. Daerom doopen wy alleen der bondt-genoten kinderen / daer van hebben wy klare beloften. Het woordt moet immer den Doop zijn kracht geben / ende van der Heydenen kinderen / ende aller volckeren die gantsch van het verbondt verzeemt zijn / en hebben wy gheen woordt.

Asterictus. De Weder-doopers segghen: Christus

us heeft wel den kinderkenx die tot hem ghebracht waren / de handen opgelept en gezegent / maer niet gedoopt: het welck hy soude gedaen hebben / (ge-lick sy meenen) hadde hy den kinder-doopt toege-
maen.

Eusebius. Dat hyse niet en doopte is gheen won-der / want hy en doopte niet / maer sine Discipulen Joh. 4. 2. ende wie kan ons seggen dat sy daer van niet gedoopt en zijn.

Asterictus. Die Euangelisten schryben van dese kinderkenx / Matth. 19. 13. 14. 15. Marc. 10. 13. 14. Luc. 18. 15. 19. 17. maer niemant spreeket van eenis in Doop aen haer bedient.

Eusebius. De Euangelisten en verhalen niet altydt lesx wat aen eenighe personen gheschiedt is. Wy sijn van de roepinghe Matthei / Matth. 9. van de keeringe Zachei Luc. 19. ende verscheyden dingen niet den selven ghepasseert: maer van haren Doop leestmen niet: ende sulcke exempelen kondemen vele binden. Soo konde hier oock van deser kin-deren Doop ghesweghen worden / Ofte om dat de euangelisten alleen vooz hebben te verhalen wat Christusx ober de kinderkenx gedaen heeft: Ofte om dat sy voozhenen al gedoopt waren / ofte om eenige an-dere oorzaecke. In alle gebal / Christusx heeft soo wel ober dese kinderx ghedaen als d'Oudersx ver-richten. Hebben nu d'Oudersx gheen Doop versocht / ofte kan opt bewijfen / dat het hierom was / om dat in kinder-doopt niet goet en is: daer konden ver-verscheyden andere oorzaecken wesen: ofte dat de kinderx gedoopt waren / gelijk geseyt is: ofte dat d'Oudersx niet ghebruyck des Doopsx noch niet recht en ver-standen: ofte dat sy eenighe hinderingh hadden die hier belette daer ober te pberen. Ja d'Euangeli-sten verhalen oock niet dat dese Oudersx selfx ghe-
doopt waren / wat wonder ist dan dat van deser kinderen Doop / ofte van der Ouderen begeerte dese souden ghedoopt werden / niet en wert ghe-
ten? hier en is dan niet regen ons. Siet nu of dese Ouderen wat gheven vooz ons. Ghy hebt terstondt
voren gewoepen / Dat de kinderen den Doop niet van

Van de kin-derkens die tot Chri-
stum wier-
den ghe-
bracht, ne-
men de par-
tijen een los
bewijs;

Maer wy
een vast be-
wijs.

P

doen

doen hebben / bewijl haer de zalighejdt toekomt : dat men se derhalven niet en moet doopen. Nu bzaghe ick : hadden dese kinderen d'oplegginge der handen meer van doen dan den Doop : quam haer de zalighejdt niet toe / sonder de uytterlijcke zegeninghe :

Asterictus. Doozsecker jae / want eben daerom dat het Koninckrijcke der Hemelen hen toequam / wil Christus dat se tot hem sullen komen.

Eusebius. Soo hebben dan de Ouders wel gedaen: ende soo verre ist van daer dat de zalighejdt der kinderen ons beletten soude eenighe uytterlijcke ceremonie ende zegeninge ober haer te versoeken / dat wy eben daer dooz beweeght moeten werden om de kinderen uytterlijck tot Christum te bzenghen. Het is waer / men leest hier van gheen doopen : maer dese oplegginge der handen ende zegeninge / en was niet min ; onse kinderen en konnen dooz den Doop niet meer ontfangen / ende d'Ouders en hebben daer in ghemeen meerderen troost / als dese kinderen hebben ontfanghen ende d'Ouders ghenoten dooz dit doen Christi ober de kinderen. Radien dan Christus de kinderkenz heeft geroepen / ende d'Ouders geprefen diese bzachten / tot het gene van gheen minder waerde ende kracht was dan den Doop / waerom soude men se niet moghen tot den Doop bzenghen ?

Asterictus. Dat heeft voozwaer goedt bescheydt. Doch Antoni wil hier geen eerst-geboren kinderkenz verstaen / maer leersame kinderen / die nu eenighe jaren hebben / t welck hy bevesticht met Diskatoz ghetuygenisse / ober Matt. 19. Pag. 64.

Eusebius. Diskatoz en ontkent niet dat het woort dat Lucas in dese Historie ghebruyckt eerst gebozen kinderen beteyckent / maer toont dat het oock ghenomen wordt vooz kinderen die nu ter leere bequaem worden / hoedanige hy hier wil verstaen hebben : doch hy bekent oock / dooz kracht des woortz / dat het noch kleyne kinderkenz zijn gheweest / ende dit is ons genoegh : want soodanige kleyne kinderkenz en willen de Weder-doopers mede niet ghedoopt heb-

hebben / maer willen datmen sal wachten tot rijpen
 verstaende toe. Hoewel oock niet te verwerten is dat
 men noch jongher kinderen verstaet / namelijk die
 noch moesten ghedragen worden: want sulcke be-
 weert het Griekx woordt *brephee* eygentlyck / en-
 het Griekx woordt dat by de Evangelisten ghe-
 tuyckt werd / in onsen text overgeset: Sy brachten
 hem, betuycken een brenghen met draghen /
 dat dese kinderkenx schynen noch niet vast op de
 menen gheweest te zijn.

Asterictus. Hoe kan het Christo behagen (seght
 Antoni) de kinderkenx tot hem te brenghen op sulcke
 wyse als hy niet gheboden heeft?

Eusebius. Wy hebben in de laetste r' samen-spraec-
 Cap 3. getoont / dat van den Kinder-doop geen
 verbodt noodigh was: datmen ons ter contrarie ver-
 bodt moeste toonen. Nu verbodt en is niet / soo
 machmen dan billijck seggen / dewyl wy de kinde-
 ren unterlijck niet anders tot Christum konnen bren-
 gheden dan in den Doop / dat zy behooren ghedoopt te
 werden. Want dat Antoni seght / terstondt daer na /
 dat de kinderen Christi zegeninghe niet ontfanghen /
 niet van doen hebbende / dewyl zy gheen sonde
 hebben: dat is groutelijck te dencken / meer te
 secken / is oock wederleydt / als wy van d' Erf-
 ende handelden / ende in de laetste r' Samen-spraec-
 / Capittel 7, en 8.

C A P. VII.

Verfcheyden andere tegen-werpingen
 werden tegen ghegaen.

Asterictus. Laet ons sien wat hare restee-
 rende tegen-werpingen gelden mogen. Sy
 segghen dat de Schrift met geen onmondig-
 he kinderen handelt / soo dat het dwaes-
 hept is haer te doopen.

Eusebius. Ja dwaeshept ist sulcx tegen te werven.
 P 2 Want

Sotte tegen-
 werpinghen
 van de par-
 tyen.

Want verstaen si dooz handelen met de kinderen, met de selbe ofte tot de selbe spreekken? soo moeten si bewijzen/datmen niemant mach doopen dan tot welken de schryft spreeckt: maer so ontmoet hen met eert dese swarigheyt/waerom de kinderen beter plachten besneden te mogen werden dan nu gedoopt? want in't O. T. wierdt so weynich tot onmondighe kinderen ghesproocken als in het N. T. Als si daer op sien/sullen si licht bemercken / datmen niet alleen sien moet tot wien de Schryft spreeckt / maer oock van wien en wat?

Asterictus. In den Nieuwen Testamente (seggt Menno) en zijn den onmondige kinderen geen ceremonien bevolen.

Eusebius. Wat gaet ons dat aen? Wy en segghen niet dat haer eenighe ceremonien zijn bevolen: ja oock in den O. T. en waren haer geen ceremonien bevolen. Den Doop werd't aen haer bedient gelijk eertijds de Besnijdinge / niet als haer bevolen / maer als booz of ober haer bevolen.

Een ander.

Asterictus. Wat aengaet de Besnijdinghe/ die meenen si dat nu onthidich wordt booz-geworpen / want het was een stuck der ceremonien des O. T. dat Godt alsoo aen de kinderen seckerere dingen liet uprechten (segghen si:) ende daer in waren de kinderen figueren van de gheestelijcke kinderen / welke zijn de oude geloobige ende weder-gebozene in Christo. Nu de figueren en wettische ceremonien ophoudende/soo houden oock op de upterlijcke handelingen met de kinderen.

Eusebius. Ten eersten, is dat valsch / dat de kinderen des O. T. in het gene aen haer ghedaen wiert figueren waren van de oude geloobige in 't N. T. Ende om nu alleen van de Besnijdinge te spreekken / de instellinghe der selver Genes. 17. toont wel klaer/datse soo wel den kinderen als den Ouden was een tecken des verbonds/ dat haer / oock als kinderen, aengingh. Siet meer in onse laetste Tsamen-spraecke Cap. 4. Ten anderen: dat si alle upterlijcke handelingen den kinderen seggen ge-eyndicht te wesen/ als behoorende tot de afgeschafte ceremonie: dat is bewijst

is nemen van het ghene in questie staet. De Ce-
 mononien des O. T. zijn wel afgeschafft/maer daer
 en volgt niet / dat gheen Ceremonie in het N.
 aen haer mach bedient worden; laet haer eenich
 verbodt toonen/ofte eenige plaetse die te kennen geeft/
 in het N. T. gheen ceremonie met allen aen den
 anderen mach bedient werden. In't O. T. was
 Besnijdinghe / die is nu afgeschafft: maer also dat
 den Doop hebben die in den grondt ende bereec-
 ende saecke met de Besnijdinghe ober-een komt.
 en kunnen noch mogen niet ghelooven/dat God/
 nieu Sacrament instellende / het welke in den
 grondt accordeert met een ander dat den kinderen
 macht gegeven te werden / niet en soude willen dat
 in het aen den kinderen bedienen soude / sonder
 enich klaer verbodt daer van te doen.

Asterictus. De kinderkenx strebelen selve teghen Een derde
 den Doop (segghen sy) verstaense niet / konnen
 oock niet gheheugen groot wordende dat sy gedoopt
 si.

Eusebius. Dit alles dient oock tot beschuldigin-
 ge van de Besnijdinghe; daer teghen hebben de
 kinderkenx veel meer gestrevelt / want sy was pijn-
 lik / ende een bloedich Sacrament/ Genes. 34: 25.
 Genes. 4: 25. ende dese pijnlycke ceremonie en verston-
 den nochtans de kinders niet. Wat het geheugen
 des Doops aengaet / die kan soo wel by den kinde-
 ren wesen als sy opwassen/ als het geheugen van de
 Besnijdinge voortijds: namelijk door onderwijsin-
 ge / ende indachtichmaeckinghe. De kinders kon-
 nen weten dat dese waerlyck haer Moeder is / die het
 over daedt is / ende met kinderlycke affectien teghen
 selve beweegt werden: hoewel niemant en geheugt
 niet sy van sijne Moeder is geboren. Alsoo konnen
 oock goede / vaste kennisse hebben van haren
 Doop.

Asterictus. Sy seggen/dat de gedoopte kinderen in't Een vierde
 opwassen niet beter bevonden worden als de andere/
 alsoo datter gheen bychten van sulcken Doop ghe-
 reurt werden.

Eusebius. Sy mochten oock also God voozwerpen:
 P 3 wat

wat eertijds de knechtken / die aen haer epghen lighaem wierden besneden / beter waren dan de dochterken / die aen haer epghen lighaem niet besneden wierden : ofte dan de kinderen die gheduerende de veertigh jaren inde woestijne gebozen ende niet besneden wierden ? Jos. 5. Ten anderen volghet de vrucht in den eenen later dan in den anderen / ende in sommighen noyt / het heeft alsoo oock met de Besnijdinghe gegaen / die nochtang daerom aen den kinderen niet te vergeefs en was. Ten derden, dat veele kinderen opwassende haren Doop niet beter en beleben / schozt ten grooten deele aen de achteloosheid der ouderen / die hare kinderen niet genoegh en onderwijzen ende sozghbuldigh ghenoech in de vreesse des Heeren opboeden : het welcke den Kinder-doop soo wepnigh kan nadeeligh wesen / als eertijds het selbe gebreck / de Besnijdinge. Maer waer de ouders haren schuldigghen plicht waer nemen / daer sietmen oock dat eben dooz gedachtenisse des Doops de jonge herten dickwijls seer gheroert werden / ende dooz haren Doop beter beleben dan veele die op haer geloobe roemen ghedoopt te wesen. Eyndelijck, men moet van de goetheit eener saecke niet oordeelen na dat zy haer in den menschen bertoont / maer nae dat zy in haer selven is : Sietmen op de prediking van Godts woordt ? in wepnigen gheeft het zijne vruchten / ende in de drie vierdendeelen gaet het wel verloren / gelijk Christus leert in de gelijkenisse van den Zaeyer / Matth. 13. gaet het oock alsoo met den Kinder-doop ? hare inwendige goetheit blijft niet te min ongheschonden / gelijk de goetheit des woordts behouden blijft al gaet het in soo veelen te niere. Ende als men doch van eenige saecke sal willen oordeelen na t ghene men in den mensche daer van siet / soo moestemen meer sien op de gene die de saecke wel ghebryucken / al waren zy verre de minste / dan op de gene diese ofte niet ghebryucken / ofte oock misbryucken / al waren zy verre het grootste ghetal : anders soubemen Coorn / Wijn / ende Olie / Ec. moeten berachten / om dat verre het grootste deel der menschen de selbe misbryucken. Wilmen nu sien
op

op de Ouders die den Doop harer kinderen wel be-
 zwaertighen / ende op soodanige jonge lieden die haren
 Doop in de jonckheyt ontfanghen behoortlyck ghe-
 zuycken / wy en sullen ons booz onse wederpartijen
 niet hoeven te schamen. Laet by malkanderen ge-
 zacht worden die ober eenige jaren op haer geloo-
 pte gedoopt zijn ende by den Weder-doopters vroom
 steeten / ende sulcke die jongh gedoopt zijnde haren
 Doop betrachten : laetse te samen ghehoort werden
 over het ghezuyck ende de vucht elck van haren
 Doop; soo mochtmen eens sien of den Doop in de
 jonckheyt ontfangen een ydel dingh zy. Ick maecke
 my sterck sulcke persoonen boort te brengen / dien
 haren Kinder-doop niet min / ja beele meer deughts
 moet / dan den alderbesten die de partijen mochten
 voortbrengen / haren spaden Doop.

Alterictus. Ick ghelooft. Maer is'er een Doop
 over kinderen ende een der volwassen (segghen zy) soo
 vander twee Doopen.

Een vijfde.

Eusebius. Het is eben de selve Doop die aen ouden
 ende jongen bedient werdt / zijnde booz beyden eenen
 regel des verbondts ende der gherechticheyt des ge-
 woofs. Het verbondt gaet over jonge en oude / ende
 blijft eenigh. De Besnijdinge wierdt Abraham ge-
 geven als hy oudt was 99. jaren. Ismael wierdt
 besneden 13. jaren hebbende / Isaac niet meer dan
 3. daghen oudt zijnde: het was nochtans maer een
 eenige Besnijdinge. Hoe kan dan den Doop van jon-
 ge en oude twee Doopen maecken?

C A P. VIII.

Dat dwaselijck den Kinder-doop met
 hare Voorstanders, werdt bestreden.

A Sterictus. Ick en kan niet nalaten / u noch
 booz te stellen / dat zy den Kinder-doop soec-
 ken verdacht te maecken / met de verschey-
 denheit die daer is onder de Doopspreekers
 des Kinder-doops.

Datter geen
 verschey-
 denheit is
 onder onse
 Leeraers
 die den Kin-
 derdoop
 hindert.

Eusebius. Wat verschepdenheyt? Heestmen ont gehoozdt dat onder haer den Kinder-doop is in twyfsel ghetrocken?

Alterictus. Dirck Philips van den Doop fol. 21. b. & c. seght / dat ghy-lieden aen den Tozen van Babel timmert / ende dat Godt u lieder spraecke verwerret heeft / soo dat ghy malkanderen niet meer verstaen en kondt. Vadden zy (seght hy) in deser saecke het woozdt Godt& aen hare zyde / soo souden zy alle dooz eenen mondt spreucken / ende eenerley schryben. De verschepdenheyt stelt hy daer in: Dat de Lutersche, de kinderkens geloove toe-schrijven: dat andere haer doopen op het gheloove der Gemeynthe, andere op 't gheloove der Ouderen, &c.

Eusebius. Ick antwoozde I. dat hy seer ontwijfselijck doet / Lutersche / Papisten / en Gerefozmeerde onder een vermengende. Want hoewel wy gelijckelijck den Kinder-doop vooz goedt houden / wy en hebben nochtan& sulcken ghemeenschap niet te samen / datmen den eenen met des anderen gheboelen mach beswaren: ende alsinen soo Babel& wilde maeken / soo kondemen het oock doen / niet alleen in den Kinder-doop / maer in den Doop in 't gheheel / ende in de leere van de Sacramenten in 't ghemeen: want eenen verachter der Sacramenten mochte segghen: De leere van de Sacramenten en moet niet upt Godt wesen / nademael de Doozspreekers der selber seer oneeng& zijn ende verwerret in hare spraecke / stryjdende niet alleen ober het getal / maer oock ober hare natuere / soo dat de Papisten / Lutersche / Gerefozmeerde ende Weder-doopers seer verschepden daer van spreucken en schryben. Soude dat niet sijn wesen? II. Genomen men toonde oock groote verschepdenheyt in de Gerefozmeerde aengaende het bebestighen des Kinder-doozs / het en konde gheen Babel maken: want dat ghebeurt in alle stucken der leere / dat den eenen sich beter verseeckert op desen / den anderen op dien grondt: met namen dat de laetste / dooz den tydt gheleert ende dooz de byanden der waerheyt geoeffent zijnde / eenige dinghen onbast vinden die de eerste bast dochten / ende eenighde
nieuwe

tueluwe gronden stellen die de eerste noch niet had-
 den bedacht / ofte die zy bedacht hadden meerder be-
 vestigen. Ebenwel men sal onder de onse geen merck-
 selijcke verschendenheyt binden / maer sulcken ober-
 vloed-en-kominghe / dat onse byanden ons diens aen-
 staende niet en konnen lasteren sonder epndelijck
 schandhande te erben. III. **W**e binden hier een oordeel
 op der Weder-dooperen mond / dat zy tim-
 meren aen den Tozen te Babel. Want gelijk zy in
 verschendene stucken der leere geweldigh oneens zijn/
 soe vande noch in veele Secten gescheurt / alsoo en accoz-
 deren sy eensins in 't bestrijden des Kinder-dooys.
 De oude Weder-dooperen wilden de kinderen niet ge-
 doopt hebben om datmen van hare zaligheydt onseec-
 ker was, soo zy seyden nemende de woorden Christi
 Matth. 19: 14. alleen / op den Ouden die den kin-
 deren in eenhoudigheyt ghelijck zijn. Menno ende
 sine aenhanghers houden doo? dese woorden Christi
 alle kinderen zaligh, ende willen even daerom der ge-
 noevigen kinderen niet gedoopt hebben. **W**ederom
 Menno bekent / soo den Doop een genaden-teecken
 is, ofte een verzegeling des ghenaden-verbonds,
 dat de saecke aen onse zyde sal staen: **H**ebens daeghes
 erkennen den meestendeel der Weder-dooperen dat
 den Doop sulcks is / ende sprecken ebenwel den
 Kinder-doop teghen. Epndelijck Antoni bestrijdt
 den Kinder-doop heel anders dan andere doo? hem
 gedaen hebben / daer toe soodanige dingen bybbende/
 soe de Mennisten gheensins souden willen toestem-
 men.

Asterictus. Maer het schijnt nae het voorszegen
 van Antoni / dat de Kinder-dooperen in geenen stuc-
 ken accozdeeren / leest zijn Babel der Kinder-doo-
 peren.

Eusebius. Ick hebbet gelesen/ende behonden dat
 niet bequamer en is om den Hansijtschen geest
 te leeren kennen. Sy en moeten hen voortaan niet
 volgen / datmen haer houdt (want haer Babel ge-
 inght het) voozberwerde hoosden / vol onberstant
 onbeschendenheyt. Want voozwaer dat geheele
 Babel en is niet anders dan een gedichtsel vaneenen/
 P 5 ten

ten deele leugenachtigen / ten deele bedrieghelijcken gheest. Doch het is alreede soo bestozmt van Godefrido Bdemang met een boercken / genaemt Vrede Jerusalems : dat men mach segghen / het is gevallen, het is gevallen, dat groote Babel.

Asterictus. **Lieve leent my dat boercken van Bdemang.**

Eusebius. **Siet daer is het / leset met oordeel.**

Valfcheyt
en onver-
standigheyt
van Cl. Cl.
over Cal-
vijn.

Asterictus. **Ich hoop het te doen : ondertusschen hadde ick noch garen ulwe antwoorde op eenighe getupgemissen upt Calvino en Beza / waer mede Claesz Claesz. den kinder-doop bestrijdet. Belijd. pag. 250. 251. en 277. 278. 279. Ec. Hy verhaelt upt Calvino Instit. B. 3. Cap. 14. Sect. 7. dese woorden: Soo ist dan seecker, dat de Heere ons door zijn woordt ende door de Sacramenten zijn barmhertigheyt ende het verbondt zijner genade voorstelt, maer en wordt niet gevaet, anders dan van de ghene die het woordt ende de Sacramenten met een seecker gheloove ontfanghen. Ende upt Sect. 9. verhaelt hy : Dat de Sacramenten niet een hair voordeel doen, sonder de kracht des H. Geestes. Item upt Sect. 14. Watis een Sacrament ghebruyckt sonder gheloove, anders dan een seecker verderf der gemeynte: ende een weningh voordr : Soo worden dan die bedroghen, die meynen dat hen yet meer door de Sacramenten gegeven wordt, dan hen door het woordt Godts voorgestelt ende van hen door waerachtigh gheloove aenghenomen werdt. Item noch Sect. 17. De Sacramenten en hebben gheen ander werck dan het woordt, welcks werck is, Christum ons voor oogen te stellen ende de hemelsche genaden-schatten in hem: ende zy en doen gheen nut noch voordeel ten zy dat zy met geloove ontfangen worden, &c. Bewijs het dan met de Sacramenten alsoo staet / na Calvini verklaringe / soo en kan den kinderen / na de meeninghe van Cl. Cl. den Doop niet toekomen.**

Eusebius. **Dat Cl. Cl. Calvini woorden aldus teghen den kinder-doop wil trecken / ist geen valfcheydt / het is ten minsten groote onberstandigheyt. Calvinus en spreeckt in alle die plaetsen niet van dese**

In dese questie/ wat perſoonen den Doop toekomt; maer
 handelt in 't gemeen/ van de nature der Sacramen-
 ten, leerende dat het zijn getuygeniſſen der ghenade
 Gods, welcke hoewel zy oock wel van den goddeloo-
 ven werden ontfangen, nochtans alleen den geloovi-
 gen ſoodanigh zijn. Dit iſt dat hy leert in de eerſte
 plaetſe. In de tweede leert hy / dat de Sacramenten
 niet door eenige verborgen eygen kracht, het geloove
 ſtercken, maer alleen door werckinge des H. Geelts.
 In de volgende plaetſen heeft hy het tegen de Scha-
 ſtijke die de Sacramenten al te ſeer verheffen/ en
 leert dat de ſelve geen eygen verborgen krachten
 hebben maer alleen door het geloove ons ſtercken. Wat
 hier dat wy niet mede en ſeggen/ofte ons tegen zyn
 Aſterictus. Hy wil ongetwijfelt dit ſeggen: Indien de
 Sacramenten niet anders hoor ſtellen noch toehzen-
 gen/dan het woort hoor ſtelt en het gelobe aenneemt/
 en moeten zy aen geen kinderen bedient worden/
 die niet en gelooben noch het woort kunnen hooren.
 Eusebius. Ick ontken dat daerom gheen Sacra-
 ment aen den kinderen mach bedient worden. De
 Sacramenten des O. T. zyn oock ſoodanigh ghe-
 weest als nu gehoor is: ende Calbinus handelt in 't
 14. Capittel, dat Cl. Cl. aentreckt, van dese ſoo wel
 als van de Sacramenten des N. T. het welck door
 gaeng ende met namen Sect. 18. blyckt. Ebenwel
 noch de Beſnijdinghe aen de kinderen bedient ge-
 weest. Alles wat Calbin ſeght van de Sacramen-
 ten moetmen oock in 't byſonder van de Beſnijdinge
 ſoo wel verſtaen als van den Doop: heeft van de
 Beſnijdinge den kinderen niet te min moeten gegeven
 werden/ hoe kan haer dit tot den Doop hinderen?
 Ick ſegghe nochtan ten dienſteder leerſaeme: Sooda-
 nigh het woort is / ſoodanigh oock het zeghel /
 ende het gelobe dat den H. Gheest door beyden ver-
 ſterckt. Nu het woort des verbondts ſtelt alſoo
 Godts barmhertigheyt ende het verbondt zy-
 ner genade / dat het oock de kinderen der geloobigen
 daer onder ſtelt / Gen. 17. Soodanigh werdt het
 oock bezeghelt / ende daerom werdt den kinderen
 het zegel des verbonts gegeven. Soodanigh werdt het
 oock

noek geloof: want wy ghelooben dat Godt onser en onser kinderen Godt is. Wanneer dan het verbondt-teecken (t welck nu den Doop is) aen den kinderen werdt bedient / het werdt eyghentlijck booz dien tijdt den Ouden boozgestelt / ende stelt hen eben het selve booz als het woort: namelijk / dat Godt niet alleen der ouden, maer oock der kinderen Godt is, ende haer mede tot zijn verbondt opneemt: waer van die Oude geen nut noch boozdeel hebben sonder de kracht des H. Geestes / sonder zijn werckingh tot geloobe: maer geloobende ist haer een sonderlingen troost. Wanneer nu die kinderen tot verstandt komen / moeten zy van het verbondt-teecken onderswesen worden / ende het selve gedencken: want dit teecken eens gegeven zijnde moet soo lange wy leven gedacht werden: Als zy het ghedencken / het stelt hen eben dat selve booz dat hen het woort booz stelt / namelijk Gods barmhertigheyt ende het verbondt zijner genade / fiet verder onse leste t samen-spraecke Cap. 10. Maer sal hen dit woort ende teecken eenigh boozdeel doen / daer moet een geloobigh aenemen wesen. Alsoo ginck het met de Besnijdinge / soo gaet het noch met den Doop; ende alsoo zijn Calvini woorden waerachtigh / selfs oock in den Doop die aen den kinderen wordt bedient.

Asterictus. Claes Claesz. schijnt te meenen / dat Calvini woorden mede-brenghen / dat niemant eenigh Sacrament / daerom oock niet den Doop / mach ontfanghen / ten zy die tegenwoordigh het woort baten ende inder daedt ghelooben kan.

Eusebius. Zijn eygen phantasien wil hy Calvino opdichten: maer die hem beledigen kan Calvinum na te lesen / sal licht merken / dat hy niet en spreekt / dat daer toe mach getrocken werden.

Asterictus. Sal zijn getrouwigheyt ofte verstandt niet beter wesen in het gene hy van Calvino verhaelt aengaende den Doop Johannis: Hy heeft gheschreven Instit. B. 3. C. 4. l. 6. Het en is gheen wonder dat die hare sonden beleden die wilden ghedoopt worden, want wy hebben te vooren geseyt dat Johannes heeft gepredickt den Doop der penitentie, &c. wie

Nieuwe on-
getrouwig-
he yt en
valiche yt.

Wie soude hy dan gedoopt hebben dan die haer be-
 sooten sondaers te zijn? Den Doop is een tecken der
 overgevinge der sonden, ende wie soude tot dit teec-
 ken toegelaten worden anders dan de sondaers die be-
 kennen hen sulck te zijn? Het selve seght hy in zyn
 Harmonie ober Matth. 3: 6. Marc. 1: 5. ende heeft
 weder anderen dese woorden: Op dat haer de men-
 schen behoorlijk ten Doop begeven, soo wordt van
 hem belijdenisse der sonden gheëyscht, andersins en
 soude de gantsche handeling maer een ydel schouspel
 zijn. Hier upt besluyt Claes Claesz. dat het niet al-
 leen nae Calvini segghen schijnt / maer waerachte-
 lyk blijkt / dat den Doop niet wettelyck kan be-
 kent worden ten zy dat het gheloobe hoor gae. Pag.
 268: 269. 272. 273.

Maer ik besluyte upt sulck besluyt / dat het
 niet alleen dooz Cl. Cl. doen schijnt / maer waerachte-
 lyk blijkt / dat hy niet quader conscientie handelt.
 Calvinius gaet in beyde de plaetsen tegen / de tegen-
 werpinge die de Papisten nemen / upt de bekentenis-
 der sonden der gener die tot Johannis Doop qua-
 ren / eben of hare Dozbiechte daer dooz ghesterckt
 verdt. Hy en heeft dan niet hoor te leeren hoedani-
 den Doop wettelyck kan en mach bedient wor-
 den / maer alleen te toonen waerom de volwassene ha-
 ronden billijk beleden. Ende om te toonen dat hy
 niet en spreekt tot nadeel van den Kinder-doop / hy
 verschout selve in zyn Harmonie terstondt nae de
 voorgelesen woorden / dat van volwassenen werde
 gesproocken. Cl. Cl. treckt selve de woorden
 at aldus: Voorts moeten wy mercken dat daer al-
 leen van den volwassenen gesproocken wordt, &c.
 Sijch wat doet hier dit / Ec. soo hoort hy? hy ver-
 stelt wel andere rebenen in't brede / hoe scheyt hy
 de soo hoort af? Dit is d'oorzaecke: hy wil Cal-
 vini woorden duden / als gaben zy te kennen dat
 Johannis Doop alleen den volwassenen toe quam,
 inde huse vol upt verhaelt / zy souden hem bescha-
 men. Want dit zijn de woorden die dooz dat Ec. wer-
 den afghesneden: Welcke (te weten volwassene)
 weten, dat niet sonder onderscheyt in de Gemeyn-
 te

te moeten ontfangen werden, nochte door den Doop den lichame Christi moeten werden ingewyet dan na voorgaende ondersoekinghe. Waer mede hy klaerlyck toont/ dat hy onderschept maect tusschen volwassene en kinderen / so dat wel dese conditien in gene nodigh waren/ maer dat dese oock sonder die conditien mochten gedoopt werden.

Asterictus. Dit is te grof van Cl. Cl. Maer hy treckt aen Calvini Harmonie / ober Matth. 28: 19. Christus gebiedse gedoopt te worden die haer tot den Euangelio begeben, ende belijdenisse daer van doen sullen. Dit neemt hy als of / volgens Calvini seggen/ sulcke alleen moesten gedoopt worden. Pag. 272.

Eusebius. Calvini meninghe en gaet niet verder/ dan dat sulcke moeten gedoopt worden/ maer sulcke alleen en seght hy niet/ geest oock geen oorsaecke om sulckx te vermoeden.

Andere
valscheyt.

Asterictus. Dit zijn Calvini woorden ober Marc. 16: 16. Met welcke woorden Christus niet alleen de Hypocriten van de hope der saligheydt uyt sluyt, de welcke geen geloove hebbende alleen op het uytterlijck teeken opgeblasen zijn. Maer hy verknoopt den Doop met der leere door eenen H. band, so datse niet anders en is dan een dingh dat by de leere komt. Maer mitsdien Christus eerst gebied te leeren, dan te dopen, ende alleen de geloovige tot den Doop wil ontfangen hebben, soo schijnt het dat den Doop niet wettelijck bedient en word, ten zy dat het geloove voorga. Dit neemt Cl. Cl. als of Calvinus bekende dat Christus alleen de geloovige tot den Doop wilde ontfangen hebben / ende dat den Doop sonder voorgaende geloof onwettelijck schijnt. Pag. 272. 273. 278.

Eusebius. Onbeschaemde valscheyt! want in so grobe mis-sagen ober een soo klare plaetse/ hoe kan ick gheloooven dat het hem aen slecht onderstaendt schoyt. Die woorden / maer mitsdien, &c. stellen niet hooz het gevoelen Calvini / maer een tegenwerpinge der Weder-dooperen welcke hy terstondt op die verhaelde woorden noemt / ende met dese woorden wederleght. De antwoorde en is niet swaer soo men het gebodt wel overweegt. Christus gebiedt tot alle

loove volkeren te brengen de boodtschap van de eeu-
 wige saligheyt : dese bevestigt hy met het zegel des
 doops. Doch met recht wort het geloove gestelt voor
 den Doop, nademael de Heydenen gantsch vreemdt
 den Godt waren, ende niet gemeens en hadden met
 dat verkoren volck, want anders soude de figure leu-
 gendich wesen, welcke de vergevinge der sonden en-
 gaven des H. Geestes den ongelooovigen soude aen-
 den die noch Christi leden niet en zijn. Maer wy
 weten dat door den geloove tot Godts volck verga-
 wort worden die eerst verstroyt waren. Nu is de vra-
 ge, op wat wijze Godt, die eerst vreemdt waren tot
 anderen aenneemt? Voorwaer men kan niet ontken-
 en, of hy en betoont de selve gunste aen hare kin-
 deren ende kindts kinderen, waer mede hy haer een-
 mel heeft omhelst. Hy heeft sich door Christi kom-
 in 't gemeen een Vader getoont den Heydenen en-
 den Joden. Soo moet dan noch heden onder den
 heydenen dese belofte kracht hebben : Ick sal uwen
 godt wesen, ende uwes zaedts Godt na u. Also sien
 dat de gene die door den geloove in Gods Kercke
 gekomen, met haer zaedt onder Christi leden ge-
 reckent, ende gelijckelijck tot de erffenisse der salig-
 tyt geroepen werden. Ende aldus wordt den Doop
 gescheiden van het gelove of de leere: aengesien,
 bewel de jonge kinderen noch door den geloove
 gods genade niet en vaten, Godt nochtans hare Ou-
 deren aensprekende haer mede vervaet. Ick ontkenne
 dat den kinderen sonder reden den Doop gege-
 wen werdt, waer toe haer de Heere noodight als hy
 looft dat hy haren Godt wil wesen. **Wat dunckt u/**

Wat dat tot voordeel van Claes Claesz?
 Asterictus. **Doormaer ick ontfette myn over sulcke**
betuyghheit. Doch hy houdt oock op het gene gaet
toe die tegen-werpinge/ dat den Doop aen de leere
merknocht is als een toevalligh dinck. Pag. 272.
 Eusebius. **Dat en kan den kinder-doop niet hin-**
deren / want soo was 't oock met de Besnijdinghe.
Doch dit is genoegh verklaert op d'eerste valscheyt
in Cl. Cl. tegen Calvinum.
 Asterictus. **Hy verhaelt oock een plaetse upt de In-**
ter. B. 4. Cap. 16. l. 28. Waer Calvinus wederom
 ber-

verklaert de plaetsen Matth. 28. en Marc. 16. Doch ick sie dat daer niers en is / of ten is nu al verklaert.

Eusebius. Het is soo : oock verklaert de plaetse genoechsaem haer selven / voornamelijck soomense in Calvino geheel na-leest.

Nieuwe
valscheydt.

Asterictus. Hy verhaelt epndelijck uyt Calvini Commentarien over Act. 8: 37. Dat uyt de woorden Philippi tot den Moorman, eenen gemeenen regel is te nemen, datmen die te voren geen lidmaten der Kercke zijn, niet en behoort op te nemen, voor datse bekent hebben datse aen Christum ghelooven: dat oock, wanneer den Doop die een pandr ende verseeckeringe des gheloofs behoort te zijn, yemant sonder het geloove ghegeven wordt, sulcks een al te schandelijck ende grof misbruyck is. Pag. 273.

Eusebius. De plaetse verklaert haer selven / want hy spreekt van sulcken die te voren gheen lidmaten der Kercke waren. Dooz soodanighe en houdt Calvinus de kinderen niet. Ja hoor / hoe hy terstondt hier op de Wederdoopers aengaet. Maer ongeschickelijck ende verkeerdelijck (segt hy) bestryden hier door eenige onsinne menschen den Kinder-doop. Waerom heeft het gheloove in den ghesneden den Doop moeten voorgaen? te weten, alsoo Christus alleen de huys-genoten der gemeynte met dit merckteecken teyckent, het moet wesen, dat in de gemeynte inghelijft werden die ghedoopt moeten werden. Doch ghelijck het seecker is, dat de volwassene door den gheloove werden ingelijft, also segghe ick dat der Godtvruchtighen kinderen, kinderen der ghemeynte werden gheboren, ende van Moeders lijve aen onder Christi leden werden gereeckent: aengesien Godt ons op dese wijze aanneemt, dat hy den Vader is oock onses zaedts. Hoewel dan het geloove vereyscht wert in den volwassenen, sulcks wert verkeerdelijck getrocken op den kinderen, welker gelegentheyt gants anders is.

Asterictus. Het is een quade saecke die met valscheyt moet geholpen werden. Maer hy treckt oock Bezam aen pag. 279.

Eusebius. Wie kan ghelooven dat hy in dit laetste ghetrou is / die in alle de boozgaende stucken soo ongegetrou

rou is gebonden? Ick wilde wel dat ick die bekennisse van Beza hadde om de aengetoghen woorden na te sien. Doch wat is noodigh? want Godefrius Vdemans heeft alreede beyde Claes Claesz. ende de der Babel-maekers ontrou over Beza aenghelesen / soecht in zijn boeckhen Pag. 42. &c. ende pag. 163. en volghens.

C A P. IX.

Van de getuyghen over den Doop der kinderen: Item, van het doopen der Papisten, Hoeren, Dronckaerts kinderen.

Asterictus. De Weder-dooopers achten't niet genoegh den Kinder-doop met redenen te besrijden / zy brengen oock boozt eenighe beschuldighen. Waer onder ick eerst sal melden Peterx ende Meters / waer op Menno gheweligh scheldet: de selve houdende als een vande fondamenten des Kinder-doopt.

Van Peters en Meters.

Eusebius. Ghy hebt uyt onse t'samen-spraecten el anders ghehoort.

Asterictus. Waer toe boozdert ghy-lieden dan de getuyghen?

Eusebius. Wy en boozderense niet. Wy houden de laten de saecke middelmatigh / niet belettende Meters en Meters te nemen / oock niet ghebiedende. Doch als de Ouders sulck zijn / dat zy noch niet doop / noch met Religie pers in den sin hebben / wy wisten het nut en behooflich datter geloovige ghetuyghen staen over den Doop haer kinderen / die sloven / ofte inners bermaent mogen werden / haer te helpen doen tot opboedinghe der selver in breesse des Heeren.

Asterictus. Soo en geldt het dan u lieden niet / dat Menno teghen-werpt / dat her gebruyck der getuyghen is een menschelijke inferringe tegen Gods woordt buyten Christi instellinghe: want ghy verstaert dat her

Q

het by u-lieden geen insettinge is / maer een byz ge-
huyck. Maer dit schijnt oock u-lieden te gelden /
dat dese saecke moet gehouden worden als verboden /
nadiense niet geboden is.

Eusebius. Gheensins / ten zy men bewijfen kan
datse Godts Woorz tegen is: want hoe veel saken
zijnder die noch verboden noch geboden zijnde / byze-
lijck mogen gedaen of gelaten werden? Saecten die
in Godts Woorz niet geboden zijn mach men doen/
als 't gheschiet met ordze / sonder opinie van noot-
saeckelijckhepdt ofte eenige superstieuse meeninge/
tot goede eynden. Ja / al ware dese saecke een ordi-
nantie der Gemeente / soo en kondese noch niet ver-
woyden werden. Het is wel soo / dat de insettingen
der menschen verboden werden Matth. 15. vers 3. 9.
Coloff. 2. vers 20. Maer dat zijn soodanige die als
nootsaeckelijck werden ghedzeven / waer aen de con-
scientien simpelijck werden gebonden / die als Gods-
dienst werden hoozgestelt. Doch de Opsienders der
Gemeente mogen wel (de gelegentheyt sulckis hoozde-
rende) ordinantien maken tot goede ordze ende ghe-
schicktheyt / ende om eenige ongemacken hooz te ho-
men / of goede saken te hoozderen; als sy maer daer
mede de menschen niet te seer belasten / haer gheen
Heeren maken ober de conscientien / nachte onberan-
derlijck houden wat eenmael ghestelt is / Ic. Ende
dit is 't dat Paulus beveelt 1 Corinth. 14. 40. Laet
alle dingen eerlijck ende met order geschieden.

Asterictus. Wat goet konnen doch de ghetuppen
doen / dat men deselve soude mogen ofte byz laten / ofte
ordineeren?

Eusebius. Seer veel / hooznamelijck in kommer-
lijcke tijden. Want I. sy mogen in 'topwassen den
kinderen haerz Doops helpen ghedencken / ja selfz
een gedenck-middel wesen van haren Doop. II. Sy
worden verbonden ofte vermaent / in 't opboeden een
sonderlinge sozghete dzaghen hooz die kinderen waer
ober sy getuppen zijn geweest / op dat sy Chzistelijck
mogen opgeboed ende in de weggen des Heeren ghe-
stiert werden: insonderhepdt wanneer by onacht-
saemheyt ofte aysterben der Ouderen daer in gebreck
mochte

nochte vallen / ofte in tijde van verholginge de Ouz
 vers bluchtigh / ghevangen / of ghedoodet werdende
 hare kinderen ontijdigh Weesen laten.

Asterictus. Doozwaer als men binnen sulcke palen
 blijft is 'er niets te straffen. Maer wat loopender
 misbruycken onder / selfs by de Ceresoymeerde!
 Dat dickwijls persoonen worden ghenomen die
 noch in leere noch in leven bequaem zijn om de kinde-
 ren te helpen stichten: Ofte soo out / dat 'er geen ap-
 parentie is dat hare jaren soo verre sullen reycken /
 ewijle alleen op eenige maeghschap ofte goede ken-
 nisse gesien wordt. II. Dat by veelen meer eenige
 hebben dan het ghebruyck der ghetuyghen wert ghe-
 acht. III. Dat somtijdt om de Peters en Peters
 bereeren een groot bray-mael wert gehouden met
 eele oberdaedt en gulsighepdt / en dierghelijcke
 meer.

Eusebius. Die werden van ons soo seer ghehaet
 de Wederpartpen konnen beschelden / ende wy
 (als het maer de gelegentheyt mede brenghet)
 ernstelijck vermijden. Ondertussen en moet
 men een goede sake niet quaet achten om eenige mis-
 bruycken dooz' menschen bedoventhepdt daer by
 gekomen: want wat goede of gheoorlofde dinghen
 onder / welke niet van veele menschen misbruyckt
 werden? Siet yemandt sijn leetwesen aen de mis-
 bruycken / die dzage eerst sozge dat hy 'er gheen deel
 en hebbe / daer na onderwijse sijnen naesten met
 goede manieren / op dat hy de rechte gebuycken be-
 machte.

Asterictus. Ick sal voortgaen tot een ander be-
 huldinge: te weten / dat ghy-lieden oock kinderen
 der Papisten doopt / ende van anderen die geen pro-
 fessie en doen van u-lieder Religie.

Eusebius. Het is wel soo / dat de Papisten niet al-
 den veel Afgodische Ceremonien hebben ingeboert /
 maer oock de leere in veele stucken hebben verba-
 get / soo dat sy zijn als een overspelighe vrouwe /
 die soo veele in haer is / het verbont des Houwelijcks
 heeft verbzoocken. Maer men moet weten / dat het
 chondt niet terstondt aen Godts zijde soo verre
 werdt

Wacrom
 men doopt
 kinderen
 van Papi-
 sten.

werdt verhoeden als het de menschen onthep-
 ligen / dat hare kinderen nu als hzeemdt van de Ce-
 stamenten der beloften souden te houden wesen. Want
 al zijn sommige onghelovigh geweest, sal haere on-
 ghelovigheydt het gheloove Godts te niete doen?
 Rom. 3: 3. Siet hoe het heeft toe-ghegaen met het
 Afgodische Israel / het welke hem tot de Gulden
 Calveren liet verhoeren 1 Reg. 12. 2 Chron. 11. en
 12. en 18. hoe het ginck met Juda onder Ahas /
 Manasse / Ammon en andere koningen 2 Reg. 16.
 en 21. en 24. Ec. Leest eens nae hoe heftigh de Pro-
 pheten dickwijls roepen en straffen / ende wat schan-
 delijcke gruwelen zy beschelden: niet te min ver-
 klaert de Heere / dat hare kinderen hem geboren en-
 de zijne kinderen waren, Ezech. 16: 20. 21. Laet by
 de Papijsten soo quaedt ende soo verre beraerdet ghe-
 acht werden / als de boose ongheloobighe Jooden
 ten tijde Christi ende der Apostolen waren: salmen
 daer doo? haren kinderen den Doop konnen wenge-
 ren? hoorwaer niet meer als der Joden kinderen
 alsdan blypten het verbondt ende het recht tot het
 zeghel konden ghesloten werden.

Waerom
 kinderen
 van godde-
 loose Ou-
 ders.

Asterictus. Byt het gene ghy geseyt hebt / mercke
 ick licht wat ghy sult antwoorden op dese derde bes-
 chuldiginghe / namelijk: dat ghy-lieden oock doopt
 kinderen van Hoeren / ende alderhande oneerlijcke
 of goddeloose Ouders. Want aengesien der Ouderen
 gheestelijcke hoererij ende afwijckinge de kinderen
 niet terstondt blypten het verbondt stelt / soo en sult
 ghy niet bekennen dat het dese dinghen souden
 doen.

Eusebius. Neen ick ghewisselijck: soude Jephtha
 onbesneden gebleven zijn omdat hy een Hoeren kindt
 was / Judic. 11? ofte Perez en Sarah om datse
 Juda won in bloedschandigen onecht by Chamar /
 Gen. 38? ofte dat kindt dat David by Batsheba in
 ober spel won / 2 Sam. 11. en 12? waer is opt ghe-
 leert / datmen aen de gene die alsoo gewonnen / ofte
 van geheel boose Ouders gekomen waren / het zegel
 der Besnijdinge niet en soude geben?

Asterictus. Ghy-lieden noemt selve doo? malhan-
 deren /

vermeren / als de selbe verstaende / kinderen des ver-
 bondts, kinderen van geloovigen, Christen kinderen.
 Eusebius. Kinderen der geloovigen zijn / die van
 ongheloobige Dooz-ouders zijn / al ist dat hare naeste
 afkomste is van ongheloobighe en goddeloose men-
 schen: want het verbondt Abrahams / dat wy noch
 enienieten / heeft dese belofte: Ick wil uwen Godt
 en uwe kinderen ende uwes zaedts Godt nae u. Ende dese woort-
 belofte nae u en sien niet op het naeste zaedt alleen /
 maer alle nakomelingen / al ist dat 'er veele onghel-
 oobige tusschen loopen / soo lange de Heere geenent
 onghelofte-brief heeft ghegeven. 't Welck Paulus op
 een ander wyse te kennen geeft Rom. 11: 16. Indien
 dese eerstelingen Heyligh zijn, soo is oock het deegh
 der ander Heyligh: ende indien de wortel Heyligh is, zo zijn
 oock de tacken Heyligh. Ende als Petrus seght
 Act. 2: 39. U komt de belofte toe, ende uwen kinde-
 ren. Ende wederom Act. 2: 25. Ghy lieden zijt
 kinderen der Propheten, ende des verbonds, het welc-
 he Godt met onse Vaderen opperecht heeft: In en
 verzoekt niet alleen sulcke aen welcker naeste ouders
 ongheloobigh en Godtsaligh hadden geweest / maer de
 vaderen in 't gemeen / onder welcken veele van gant-
 selve boose afkomste moeste wesen / dewijl der Joden
 vader nu meest schuyrn was geworden.

C A P. X.

Of de Weder - partijders met recht
 Weder-doopers heeten.

A Sterictus. Dus verre hebt ghy my voldaen.
 Nu lust my noch een weynigh te hooren van
 den Weder-doop. Soude het in gheenen ghe-
 alle gheoorloft wesen te doopen die eenmael ge-
 doopt zijn?

Eusebius. Die ghedoopt is met den waren Doop Den waren
 moet niet wederom ghedoopt werden. Den wa- Doop moet
 niet ver-
 niemt wor-
 den.
 den Doop noem ick: De welke gheschiedt I. door
 eenen

eenen die in ordinare beroepinge staet, om het Woort Godts te prediken. II. Met water. III. In den name des Vaders, des Soons, ende des H. Geests. IV. Aen persoonen die men schuldigh is voor Bontgenooten te houden. **Daerom houden wy booz geen en Doop/ het doopen** I. van Vroe-vrouwen of andere ongeroepene persoonen. II. Met zant, vyer, speeckfel, &c. III. Der gener die de Drievuldigheydt der Persoonen in het eenige Goddelijcke Weesen verlochenende, in de naem des Vaders, des Soons, en des H. Geests niet en doopen. IV. Aen sulcke persoonen, die Heydenen, Joden of Turcken zijnde, van Christo noyt gehoort hebben, nochte den Predikant verstaen, oock van hem niet verstaen worden. **Welcke leste ick hier by boege tot Cl. Cl. contentement/ die Pag. 276. ongheschiedtelijck den Doop sulcker persoonen boozwerpt / om te toonen dat niemant konde ghedoopt wesen / in den name des Vaders, des Soons, ende des H. Geests, ende niet wel ghedoopt zijn.** Nu onse redenen zijn dese: I. Daer en is maer een Heere, een Geloove, een Doop, Ephes. 4: 5. **Maer eenen Doop te hernieuwen die haer volse leden heeft/wat is 't anders dan twee Doopen maken?** II. **Den Doop** is het badt der wedergeboorte, Tit. 3: 5. Nu / men kan maer eens gebooren / maer eens wedergebooren / ende moet oock maer eens ghedoopt worden. III. **Den Doop is als een afbeeldinge** onser begravinge ende weder-opstandinge met Christo, op dat gelijckerwijs Christus uyt den dooden opgeweckt is tot de heerlijckheyt des Vaders, alsoo oock wy in nieuwigheyt des levens wandelen souden, Rom. 6: 3. 4. Nu / Christus is maer eens ghestorben ende wederom opgestaen: soo en moeten wy oock maer eens gedoopt worden. IV. **De Besnijdinghe en wierd maer eens bedient / soo moet oock den Doop maer eens bedient worden/want beyde dese zegelen zijn d'een na d'ander inghestelt om te verzegelen de inlybvinge in het verbondt 't welck eeuwig is/ Gen. 17: 7. 13. Heb. 13: 20. Jes. 54: 10. V. Gelyck d' Apostelen het Abondtmael dickwijls willen vernieuwt hebben / alsoo hebben sy den Doop maer eens bedient ofte willen bedient heb-**

god hebben. Ende het ghene onse Wederpartijen onbil-
lijck boozwerpen op den Kinder-doop/stellen wy bil-
lijcker tegen haer ober den Wederdoop / namelijk :
dat 'er nochte exempel/ nochte gebodt van en is. Ick
voeger by / dat men oock geen het minste teecken sal
kunnen wijsen / waer op eenigh goet ghevolgh soude
moghen gemaect werden.

Asterictus. In den Doop der volwassenen / die
met verstant ende op hare belijdenisse gedoopt zijn /
soude men haer licht kunnen overtuyghen : Ja daer
zijnder beele die deselbe niet willen herbat hebben /
doende Vlaex Vlaesz. bekent dat 'er onder hen mis-
supck is gevallen in den Doop der Ouden : daerom
wil hy 'er niet aen / om te bewijzen dat sy gheen
Herdoopers en zijn / die de volwassene/ eens op haer
geloobe gedoopt zijnde/ wederom doopen. Maer hy
ontkent dat het herdoopen is / dat men op sijn ghe-
loobe doopt / die in de kintsheyt gedoopt was / na-
demael de kinderen niet en moghen gheseyt werden
wel gedoopt te zijn / en dit / meene ick / is 't geboelen
van alle Hansiten.

Eusebius. Daer is overbloedige stoffe om haer den
mont te stoppen : het welck doende / sullen wy met
een genoeghsaem nederleggen de redenen der gener-
die oock volwassene gedoopte herdoopen. Aengaende
den Doop der kinderen / ick hebbe dus verre krachte-
lijck doen blycken / datse onberwepelijck is. Doch
om de Partijen nader te dzingen / ick sal bewijzen / al
en ware den Kinderdoop niet gegront in de Schrif-
ture / ('t welck sy in eeuwigheyt niet en sullen bewij-
sen) dat sy ebenwel niet noodigh en hebben besaert
zijnde wederom ghedoopt te werden / die in hare
kintsheyt alsoo zijn ghedoopt als booz is beschre-
ven. Want is dien Doop te niet / het moet schozten
of aen den Doop selbe / of aen de gene diese bedient
heeft / of aen den persoon die gedoopt is.

Asterictus. Op den Doop selbe en sullen sy niet
spraken: Doch aengaende de three andere stucken balt
wat te seggen. Sy sullen dan seggen / dat het schozt
aen den Gedoopten / om dat hy niet soodanigh was
als Christus bevolen heeft te doopen.

Q 4

Euse-

Soo wel
aen kinde-
ren als aen
bejaerde
bedient.

Ja al ware
het een
misflagh de
kinderen te
doopen.

't Welck
bewesen
wort.

Eusebius. Genomen het ware so/wat kan het vooz-
deren? want om vast te gaen moeten sy dusdanigen
sluyt-reden maecken: Die soodanich niet en zijn als
Christus bevolen heeft te doopen, diens Doop is van
geender waerden. De kinderen zijn soodanich niet. So
dan, haren Doop is van geender waerden. Dit be-
sluyt sal met soo goedt beschept aldus mogen tegen
haer gewendet worden: Veele volwassene en zijn so-
danich niet als Christus bevolen heeft te doopen: Soo
dan, haren Doop is van geener waerden. Dit en kon-
nen sy niet ontkennen: want Christus (seggen sy)
heeft soodanigen bevolen te doopen, die de leere des
H. Euangeliums hooren, ende gaerne met boetvaer-
digher herten aennemem: Nu hoe veele zijnder die het
Evangelium niet gehoozsaem en hoozen/ min geloof-
ben/ &c. Sulck was Judas/ die eenen Duphel was
Joh. 6. sulck was Simon den Cobenaer Act. 8. ende
waer is een Ghemeynte daermen soodanighe niet en
bindt / die met bedrieghelijcker herten den Doop
ontfangen? Alsmen dan ghewaer wert / dat sy
sulck niet en waren / hoedanighe Christus tot den
Doop bereyscht/so salmen haren Doop pdel moeten
reacken / ende haer als ongedoopte recht moeten
doopen / soo sy hen bekeeren. Maer dit en sullen de
partijen selfs niet bekennen: ende al wouden sy het
seggen/so ware hen doch de Schyfture tegen/welcke
in Simon den Cobenaer gheenen nieuwen Doop/
maer alleen boetvaardighent bereyscht/ Act. 8: 22. en-
de hoewel dickwijls van huychelaren wert ghelesen/
nochtans bevinntmen noyt / dat haren Doop ofte Be-
snydinge so verre pdel werdt berklaert/datter vernieu-
winge noodich was.

Asterictus. Misschien sullen sy seggen; dat geheyns-
de besaerde vooz gelaobighe en boetvaardige moeten
gehouden werden so lange 't contrarie niet en blyckt;
ende dat alsoo haren Doop niet te niere is/ maer dat
het genoeg is de kracht des Doops haer dooz goede
leeringhen ende bemaninghen / als sy boetvaardich
worden/toe te hoeren.

Eusebius. Haer voozgehen is bedriegelijck / soo
gok d'opinie en het geboelen datmen van haer heeft;
konnen

genomen nu sulck bedriegelijck boozgeben en geboelen
 maer bequamer ten Doop maken dan de kinderen/
 ende haren Doop in waerden doen houden? sal hare
 alsche belijdenisse meer vermoghen / dan de ware
 belijdenisse Christi ober de kinderen vermagh / op
 dat haren Doop niet en hoebe vernieut te werden?
 Ick segghe dan / al haddemen met den kinderen te
 maestich gheweest / soo en ware het nochtans niet
 meer noodich haren Doop namaels te vernieu-
 wen / dan te vernieuwen den Doop van ghebepns-
 ende bedriegers: maer ghelijck aen de ghebepns-
 als sy haer bekeeren / alsoo aen den kinderen/
 onde het ghene dat ghemist mochte wesen / verbe-
 ert werden dooz goede leeringhen en vermaninghen
 t opwassen.

Asterictus. Dat en is boozwaer niet bzeemdt.

Eusebius. Ick sal u noch een ander reden geben
 de partijen niet min sal nyppen. Indien den Doop
 gener die meer vervreemt zijn van den inhoud des
 doops niet en behoeft vernieut te werden: soo en be-
 oeft oock den Doop der gener die min daer van ver-
 vreemt zijn niet vernieut te werden. Maer eenen Si-
 mon Magus is meer vervreemdt van den inhoudt des
 doops, dan de kinderen der geloovighen: ende sij-
 den Doop behoeft niet vernieut te werden: Soo dan,
 oock den Doop van kinderen der geloovighen behoeft
 niet vernieut te werden.

Een nieu
 bewijs van
 het selve.

Asterictus. Het wil daer op aenkomen / dat Simon
 Magus meer verbzeemt was van den inhoudt des
 doops.

Eusebius. Werdt oock van ofte tot eenigh kindt der
 geloovighen gheseyt als tot Simon: Ghy en hebt
 noch deel noch lot aen desen woorde? De belijdenis-
 der Hansiten bekent. Art. 30. ende ick en weet niet
 iter of alle Weder-dooopers hedensdaegs bekennen
 dat / dat de Sacramenten zijn teeckenen der ghenade
 Gods r'onswaerts. Nu God getuyghet in sijn woorde
 dat sijn genade oock ober de kinderen gaet: dit weten
 partijen wel / want sy bekennen alle / datse door
 christum recht hebben tot de saligheydt, ende dat
 in het rijcke der Hemelen toekomt: ende de Men-
 nisten

Q5

nisten

nisten daerenboven/dat zy door Christum voor Godt gerechtvaardicht worden: 't welck zy behouden soo langhe zy door dadelijcke sonden daer niet van vervallen. Soo blijft 'er dan eenigh getupgenis Godts ober de kinderen: maer ober Simon den Tobenaer/geen met allen. Genomen dan / dat in alle doopelingen dadelijcke betuppinge moeste wesen van haer geloobe ende boete ('t welck soo wepnigh van den Doop als van de Besnijdinge kan bewesen werden) nochtans men kan niet lochenen / dat sulck een hreemder is van den inhoudt des Doops/die hreemt is van alle betuppinge der genade Godts / dan die alleen niet bequaem en is tot die betuppinge die van den menschen werdt geboordert: want gheen onthreecht het principael/ desen het minder / ja Simon Magus ende zijns gelijcke en hebben noch het eerste noch het tweede: Godt en betupghet haer gheen genade / want zy en hebbender noch gheen deel aen: Zy en betupgen geen boete noch geloobe voor Godt / want zy en hebben daer niet van / maer liegen voor den Heere/ ende bedriegen de Gemeente/ in het eerste zijn zy dan erger gestelt dan de kinders/ ende in het tweede zijn zy oock gebrekelijcker te achten: want de kinderlijcke verstandeloosheyt is beter / dan de bejaerde boosheyt en hupchelerije / gelijck zy oock in alle privilegien soo goddelijcke als menschelijcke meer gunste bindt / ja gunste bindt daerse de hupchelaers verliesen.

Onweten-
heyt maect
den Doop
niet te niet.

Asterictus. Of het de partijen leyden op d'ontwe-
tenheyt der kinderen / de welke van den Doop geen
verstandt en hebben / ende daerom zijn als niet ge-
doopt: wat salmen antwoorden?

Eusebius. Genomen dat in allen doopelingen een
goede kennisse als zy ghedoopt werden vereyscht
wierde (hoewel die niet meer noodigh is tot den Doop
dan zy eertijds was tot de Besnijdinge) soo moe-
sten zy noch desen grondt legghen: Alle die sonder
verstandt van den Doop ende leere gedoopt zijn, diens
Doop is nietigh ende moet vernieuwt werden. Maer
daer mede souden zy selfs d'Apostolen voor Christi
Hemelvaert als ongedoopte moeten stellen: want zy
waren

waren seer onwetende van Christi lijden / sterben /
 weder-opstaen / soo dat zy Christum niet herstonden
 hy daer van leerde Marc. 9: 32. ja dat Petrus
 hysto daer in tegen sprack Matth. 16: 22. Leest
 oock van hare onwetenheyt Luc. 24: 11. Joh. 20: 9.
 27. ende merckt wel / dat dese hare onwetenheyt
 van saecken die in den Doop betuyght werden :
 den Doop wijst ons op Christi vergoten bloet /
 ende also op zyn lijden en sterben / Ec. Rom. 6: 3. 4.
 En anderen zy souden beele moeten herdoopen die
 selve gedoopt hebben : want beele die quansup
 haer geloobe gedoopt zyn / werden noch soo onwe-
 ende ghebonden dat zy nochte van de leere in 't ge-
 neen / nochte van den Doop in 't bysonder eenighe
 eekenschap souden konnen geben: Indien doch den
 Doop der Apostolen ende sulcker onwetende niet ver-
 nieticht en werdt door hare onwetenheyt / hoe kan
 der kinderen onwetenheyt haren Doop vernietigen ?
 onwetenheyt is in bejaerde straffelyck / in kinde-
 ren niet : soo de straffelycke onwetenheyt den Doop
 niet vernieticht / de onstraffelycke sal het min doen.
 wederom / ick byage / of dwaelachtighe kennisse den
 Doop vernieticht ? seggen de partjen ja / ick stelle
 tegen haer / datter groote misbyrucken waren soo
 in leere als in leben onder de Ghemeynte tot Cozin-
 then / welke niet alleen hadde nydt / twist / en twee-
 zacht 1 Cozinth. 1: 11. en 3. 3. en 11. 18. ongestraf-
 te hoererij 1 Cozinth. 5: 1. onbehoorlijcke recht-
 oorderinge 1 Cozint. 6: 1. groote misbyrucken in
 Abondtmael 1 Cozinth. 11: 20. 21. 30. maer oock
 schadelijcke dwalinghen 1 Cozinth. 15: 12. 13. Ec.
 Soo ginck 't oock onder den Galaten die haer lieten
 over brengen tot een ander Ehangeliium Galat. 1:
 6. de waerheyt niet gehoorzaem waren Galat.
 3: 1. 3. door de Wet wilden gerechtbaerdicht wer-
 den Galat. 3: 5. en 5. 4. Leest oock van de seben
 Ghemeynten in Asia Apoc. 2. en 3. Van desen
 allen en leestmen niet dat zy gheroeven werden tot
 vernieuwinghe van haren Doop / maer alleen
 dat zy tot bereringe vermaent werden : ja Paulus
 sepdet de Cozinthers ende Galaten tot haeren
 eersten

Oock niet
 dwalende
 kennisse.

eersten Doop / segghende : Wy alle zijn door eenen Gheest tot een lichaem gedoopt. 1 Cozinth. 12:13. siet oock 1 Cozinth. 1: 13. 14. Soo seght hy oock Galat. 3: 27. Want soo veele als ghy in Christum ghedoopt zyt, hebt ghy Christum aengedaen. Alsoo roonende dat de schade van onwetentheit ofte dwaalende kennisse / haren Doop goedt blybende / dooz goede onderwysinge moet ghebetert worden. Soo kondemen oock doen aen de kinderen: ende boozwaer hare kintsche onwetentheit en is niet swaerder te wegen tegen den Doop / dan dwaelachtige kennisse in de fundamentale stucken der Religie.

Daerom
oock niet
de kintsche
verstande-
loosheydt.

Asterictus. Onwetende ofte dwaalende bejaerde konnen noch haers doops gheheugen / de kinderen niet.

Eusebius. Sy en konnense maer gheheughen na 't upterlycke werck / na den rechten aerdt ende ghebrunck en konnen sy het niet doen. Soude dan dese blinde ofte dwaalende gheheuginge haren Doop beter maecken dan den Doop der kinderen? soude den Doop / die anders nietigh soude wesen / daer dooz in kracht ofte waerde blyben? ick en gheloobe niet / soo de partijen by haer sinnen zyn / dat sy dit sullen derben segghen / immers 't is haer onmogelijck te bewijzen. Mengaende de kinderen / al en konnen sy haers Doops niet geheughen / men kansse haer opwassende indachtigh maecken / die haer niet min sal troosten als de bejaerde / diese lange met onwetentheit ofte dwaalinge hebben ondergehouden.

Strafbaer-
heyt des
Dienaers
vernietight
den Doop
niet.

Asterictus. Wel aen laet ons sien of sy met beter fundament dzinghen op de gene die den Kinder-doop bedienen. Menno seght / dat den Doop van strafbare dieners bedient / geen Doop maer een grouwel is.

Eusebius. Ick antwoorde l. dat dit grouwelijck gheseydt is: want hoe! sal den Doop beter of erger geacht worden na den bedienaer des selven? heeftse niet haren kracht van den instelder? siet hoe Judas beschreven wordt Joh. 6: 70. en 12. 6. en 17. 12. ende waer leestmen dat den Doop van hem bedient / moestse herdaen of herbat werden? het zeghel van een Prince is so vast met yser als met silber of goudt gedrukt

nicht zijnde. Indien de Sacramenten in't O. T.
 niet krachteloos waren / om dat de Priesters dick-
 wils goddeloos waren: Indien Paulus het woort
 niet gener/ die upt twist/nijdt / ende tot beswaringhe
 niet mer banden predickten / niet en verwerpt; hoe kan
 in den Doop / anders goet zijnde / om de Dienaers
 verwerpelyck wesen? ten doet niet tot zaeyen/ plan-
 ten / nat maecten / of de handen buyt of ghewas-
 chen zijn / alser maer wel gezaept of geplant wort/
 ende God den wasdom wil geben: dit selbe machmen
 beggghen van het toe-dienen des Doops. Hingh den
 doop aen de waerdighejdt des Dienaers / soo kon-
 den wy noyt secker wesen of wy wel ghedoopt zijn/
 soo de ghene die ons ghedoopt heeft wel een he-
 lijcken booswicht mochte wesen. Doch II. al had-
 Menno wel gheseyt / soo en ware dan noch den
 doop van onse Leeraers bedient niet te verwerpen:
 want sy en zijn soodanich niet dat sy verwerpelyck
 mogen gehouden werden.

Asterictus. Maer ghy-lieden hondt oock voo? goet
 in den Doop die in het Pausdom is bedient.

Eusebius. Genomen dat wy daer in missen/wat
 vande dat helpen tot onse questie? want onse par-
 ten herdoopen niet alleen die by de Papisten/ maer
 oock die by ons ghedoopt zijn. Doch ebenwel ick
 sakenne dat Weder-doop noodich hebben / die in't
 Pausdom zijn ghedoopt. Ghy hebt terstondt ghe-
 doopt / hoe het stondt in de Gemeenten van Coyn-
 then/ Galatia/ Asia / nochtans en was daerom den
 doop onder de selbe niet te verwerpen. Ghedenckt
 oock/ hoedanich den staet der Gemeente was in
 Israhel ende Juda / ten tijde der Coninghen Jero-
 bam ende Rehabeam 1 Reg. 1: 2. 28. 29. Ec. 1 Reg.
 22. 23. Item/ ten tijde der Coningen Ahas in
 Juda ende Hosea in Israhel 2 Reg. 16. en 17. Is de
 kercke meer verfallen in't Pausdom als sy was on-
 der Israhel ten tijde Achab? 1 Reg. 19: 10. 14. Dee-
 are klachten over Israhel en Juda bindtmen door
 mens by de Propheten: maer waer leestmen/ dat de
 besnydinghe / in sulcken staet der kercke ende dat
 soodanighe Priesters bedient als in die tijden wa-
 ren/

Den Doop
 der Papi-
 stische Prie-
 sters is in
 haer selven
 goet.

ren / nietigh was ende vernieuwt moeste werden? souden de Propheten onder soo veel bestraffinghen der Afgoderije dit verswegen hebben? Ahasia Joas Dader was een grouwelyck Afgoden-dienaer 2 Reg. 8: 27. 2 Chron. 22: 3. 4. 5. Amasia diende de Goden der Edomiten 2 Chron. 25: 14. Ahas vernietighde den waren Godts-dienst ende offerde der Herdenen Goden / 2 Chron. 28: 23. 24. Ammon maecte het oock grouwelyck: ende souden hare sonen anders als van Afgoden-dienaers besneden hebben gheweest? Nochtans ofte men moet dese besnydinghe booz goet houden / ofte bewijzen dat zy een ander hebben ontfanghen / ofte segghen dat Christus ynt onbesnede gheborn is / ende dat verscheyden byzome Coninghen in Juda onbesnede waren. Doet men het eerste (t welck oock moet wesen) hoe kan men dan verwerpen den Doop die in 't Pausdom is bedient?

Ende wordt door de bygaende supersticien niet vernieticht.

Asterictus. De partijen werpen teghen / dat den Doop in het Pausdom met veel supersticien behanghen is / ende daerom niet den rechten / maer eenen afgodischen Doop is.

Eusebius. Maer isser oock iets afgenomen? die wat toe doet tot een saecke / die laet de saecke noch blyben: ende dit ist waerom wy den Doop van be-roepen Leeraers bedient in 't Pausdom / niet krachteloos ende nietigh houden / om datse wel met veel supersticien behanghen / doch in haer geheel gebleven is. Want men doopt noch in het Pausdom / niet in den name des Paus of van eenige creatuere / maer in den name der H. Drievuldigheit.

Asterictus. Sy seggen / soo den Doop van de Paven ontfanghen goet is / om datse bedient is / in den name des Vaders / des Soons / ende des H. Geestes: so moeten oock alle hare supersticien / daer toe zy den H. Name Godts misbyrucken / daer booz goet wesen.

Eusebius. Wel hoe! Ist dan ebeneens of iets gedaen werdt nae Godts woort / of teghen Godts woort? Dat de Paven doopen met water in den name des Vaders / des Soons / ende des H. Geestes dat

hebben zy upt Chyristi bevel: dat zy den naeme
 Gods ober de Clocken / Kercken / Altaren / Pal-
 len / Wywater / &c. ghebyupcken met afgodische
 supersticien / is tegen Godts wooydt. Daerom / ge-
 het het gene in Godts name na zyn bevel geschiedt /
 zo supersticieuse byboeghselen der menschen in hem
 doen niet quaedt en werdt: alsoo en kan het gene
 tegen Godts bevel gheschiedt / door supersticieus
 byupcken des naems Gods niet goedt werden /
 mer eer te seelijcker en erger.

Asterictus. Wanneer Israel Gode piet gebreecke-
 tigs offerde (seggen zy) het en was hem niet aen-
 genaem / Levit. 22: 19. &c. Deut. 15: 21. en 17. 1.
 Palach. 1: 7.8. so en kan oock den Doop in 't Paus-
 dom bedient Gode niet aengenaem wesen.

Eusebius. Het is een quade vergelijkinge. Want
 Sacramenten (waer van den Doop een is) en-
 offerhanden / zijn ongelycke dinghen / ende ver-
 schelen als ontfanghen en geven. II. Al lieten wy
 van de offerhanden op den Doop te beslypen /
 konnen nochtans niet booyderen: want zy stellen
 deelen niet wel tegen malkanderen; stellende ge-
 reckelijcke offerhanden tegen den Doop die volko-
 men is / maer met bysettingen is behanghen. Kon-
 zy toonen dat den Doop in het Paus dom ghe-
 reckelijck is / dat is / datter pety onbreeckt van
 substantie / wy sullen in dit stuck met den Weder-
 doopers niet twisten. Wilden zy een goede verghe-
 kinge maecken / zy moesten seggen: Gelyck de of-
 ferhanden / hoewel anders onghebreckelijck / van de
 priesters met supersticieuse byboeghselen geoffert /
 Gode niet en konden aengenaem wesen / also en kon-
 den de Sacramenten Gode niet aengenaem wesen /
 hoewel anders volkomen / toe-ghedient wordende
 met supersticieuse byboeghselen. Maer dan sullen
 wy antwoyden / dat niet eygentlyck soodanige offer-
 anden ende Sacramenten Gode onaengenaem zijn /
 mer de bygeboeghde supersticien: welke derhal-
 van daer van affonderen moet / alleen behoudende
 van Gode is / die namaels waren troost daer upt
 al scheppen.

Asterictus.

Nochtans
behoort
menſe niet
te ſoecken.

Aſterictus. Soo behoefmen nu geen ſwarigheyt te maecten of de kinderen by Papien of elders ghe-
doopt werden.

Eusebius. Men behoort daer groote ſwarigheyt in te maecten / nadien ons de Heere nu van die ſuperſtitien verlost heeft / het ware hoorwaer een grouwelijcke ſonde dese genade te verſmaden : ende wat ware het anders / dan de ſuperſtitien toeſtemmen / de waerheyt te ſpot ſtellen / de ſwacke ergeren / de berdwaelde ſtercken ? De Weder - doopers en zijn zelfs niet ghewoon te hertrouwen die by de Papien getrouwt zijn / hoewel het houwelijck een goede ordi-
nantie Godts is / die onder den Papiſten als een Sacrament gehouden ende met veel ſuperſtitien in 't bebestigen beſoedelt werdt : nochtans en ſouden ſij niet toeſtaen / dat pemandt ſoude ſegghen / ghenieden laet de Houwelijcks bebestinghe der Papien paſſeeren / ſoo mach ick my dan by eenen Paep wel laten trouwen.

Hoe Godt
ende den
Duyvel daer
in gedient
worden.

Aſterictus. Ich ſal u met een ander reden beſuzin-
gen die wat meer ſal binden. Is den Doop des Paus-
doms / niet teghenſtaende alle ſuperſtitien daer by
gepleeght / hoor goet ende waerachtigh te houden /
ſoo volghet : Dat Godt ende den Duyvel te ghe-
lijck daer in ghedient worden : maer dat is onmo-
ghelijck.

Eusebius. Iae ſoofe de Prieſters bedienen werdt
Godt ende den Duyvel ghelijckelijck ghediend.
Maer den dienst des Duyvels is niet eygentlijck in
den Doop ſelbe / maer alieen in de by-ghehoeghde
ſuperſtitien ; ende wy houden den Doop des Paus-
doms alieen in haer ſelven goet / de reſte verſoepen
wy.

Aſterictus. Men bevindt dat een druppel ſenijn
een glas wijn vergifticht / ende ſoude dat ſenijn der
ſuperſtitien den Godt-dienst niet ſchaden ?

Eusebius. Gelyckeniffen bewiſen niet / oock en
dencht dese gelyckeniffe niet : want doermen ſenijn
in een glas Wijn / het vermenght hem terſtonde
daer onder / ende gheeft den Wijn zijne berderſſe-
lijcke kracht : maer wy ſprecken nu van ſuper-
ſtitien

stitien die / Gods ordinantie in haer geheel blijven
 de / maer bukten aen hanghen. 't Is waer veelen
 den Doop in 't Pausdom ontfanghen niet profij-
 elijck / jae schadelijck: maer d'oozsaecke is niet
 in dat zy den Doop aenhouden / maer om dat
 oock de superstitionen daer by in 't herte nemen als
 dat goetse. Maer of yemandt nu verlicht zijnde /
 merckte dat by den Wijn van Godts instellinghe
 op dat ick uwe ghelijckenisse houde) fenijn gedaen
 nde bukten aen het glas gesprenght was / ende nu
 vullende zijn ghebruyck nemen van zynen Doop /
 et fenijn afwischte ende den supberen Wijn / soose
 bodt ghegeven heeft / alleen behieldt / soudese hem
 iet konnen dienstigh wesen ende het herte verquic-
 en? Hoe hebben dan de soodanige profijt ghehadt
 an hare Besnydinge / die afgodische Ouders heb-
 ende / met Heydensche ende afgodische superstitionen
 esneden waren?

Asterictus. Wel aen / wy sullen dit oock moeten
 vestemmen. Laet ons nu een weynigh overwegen
 plaetse Act. 19. waer de partijen een klaer bewijs
 an Weder-doopen meynen te hebben: want die
 vaelf Ephesische Mannen zijn ten anderen maese
 in Paulo / ofte van yemandt door zyn last (gelijck
 meynen) met water gedoopt.

Act. 19.
 wordt ver-
 klaert.

Eusebius. Dat is de eenighe plaetse die zy weten
 binden. Nu die op een eenige plaetse sal bouwen /
 hoort immers een klare plaetse te hebben: booz-
 melijck dese onse partijen / die altydt roepen op
 are Schrift. Ende nochtang brengen zy ons hier
 n plaetse voort / die tot allen tijden seer disputabel
 gheweest. Doch laetse ons insien / ick vertrouwe
 t ghy haest sult mercken hoe rot ende krank dese
 nige colomme is. Boozwaer / die de oorsproncke-
 iche Text verstaen / binden ontwederspreckelijcke
 zake om den Text te verklaren tot onsen boorde-
 e. Want het is bekend en buyten verschil / dat
 itas in dese plaetse een verhael doet van twee din-
 en: I. Van het gene Paulus met de twaelf Ephe-
 sche Mannen heeft ghesprocken. II. Van het
 gene daer nae aen de selve gedaen en gheschiedt is.

R

Het

Het verschil is alleen waer haer dese deelen scheidende: de Weder-doopters scheidende aen het 5. vers / wilgende het selve verstaen hebben van de Ephefische Mannen: wy daerentegen scheidende aen het 6. vers / ende segghen dat vers 5. noch behoort tot de woorden Pauli die Lucas verhaelt: soo dat in de woorden Pauli tot den Mannen verbaet wordt een verhael: I. Hoedanigh Johannis leere ende Doop was. II. Welck de vrucht was in de toehoorders. Nu in den oorspronckelijken Text wert onse deelinghe klaerlijck aen ghewezen / met twee Griekische woorden / het eene staende vers 4. het ander vers 5. welke loort op malkanderen volghende / te kennen gheben continuatie van een selve reden. Deser kracht en kan soo bequamelijck in onse tale niet uptgedrukt werden / nochtans aldus ghestelt kans eenighsing gemerckt werden: Johannes heeft wel ghedoopt den Doop der bekeeringe, segghende tot het volck, dat zy geloven souden in den geenen die nae hem quam; dat is, in Christum Iesum: Ende zy die hem hoorden, wierden gedoopt in den name des Heeren Iesu. Ofte gelijck Beza met goede reden oerset: Doch die hoorden, wierden gedoopt, &c.

Alterictus. De partijen maken sulcke uwe verklaringe een booz-oozdeel / om datse eerst in dese laetste tijden is gebonden / ende van geene Oudt-vaders / onder welcken veele in het Griekse wel ervaren waren / oock van veele gheleerde deses laetsten tijds / niet en is ghemerckt.

Eusebius. Het is wonder dat haer herte niet en heeft gheslaghen in haer als zy dit schreben / want zy weten selve wel hoe veele zy / niet in de verklaringhe alleen / maer in veele stucken der leere / van de oude ende nieuwe Leeraers verschelen: dat zy verscheiden dingen drijben (waer onder is het versaecken van den Kinder-doop) welke nopt de Oudt-baderen tot op de tijden der Apostelen toe / in den sin en zijn gekomen. Zijn zy soo stoudt in de stucken der leere waer op gemeenlijck meer acht wert gendemen: hoe konnen zy ons berispen over een nieuwe verklaringe eener Schriftuer-plaetse / nadien doch
in

in soodanighe saecken tot allen tijden de byghende
 groter is geweest / als men maer niet en strydt met
 de regel-mate des geloofs? oock en is dat so byemt
 niet / dat men in volgende tijden / dooz de byanden
 der waerheyt gheoeffent worden / pers bindt in
 enige woorden / dat de boozgaende Leeraers niet ge-
 merckt hebben: want sulck is in dese laetste tijden
 te veel plaetsen geschiedt / welker klaerder openin-
 ge indien men wilde verwerten om datse boozheiten
 niet gemerckt is / men soude een goet deel van het
 licht dat ons Godt dooz de reformatie heeft laten
 vangaen / ondancckaer moeten verwerten.

Asterictus. Ghy spreekt recht / eventwel / alsoo
 het bewijs rust op de kennisse der tale / ick en kan
 niet van oordeelen.

Eusebius. Daerom en hebbe ick het oock niet bree-
 der bevestigt / ende sal onse verklaringhe bewijzen
 met redenen die yder een verstaen kan. Ick segghe
 in I. dat vers 5. in 't minste geen tecken heeft dat
 het staet op die Mannen van Ephesen / want daer
 staet maer slechtelijck: Ende sy die hem hoorden
 werden gedoopt, &c. sonder upt te drucken welke
 se waren / ofte eenigh tecken te geben dat Pauli
 worden ge-eyndicht waren: ende 't is secker / kon-
 den de Weder-dooers geen tecken wijzen / dat haer
 plaetse gantsch onnut is.

Asterictus. Hang de sijn in een secker boeckken
 langt daer op / dat in de oersettinge die de partijen
 vuzupcken / aldus staet: Doen sy dat hoorden, lie-
 den sy haer doopen, &c. Daden nu dit woordeken
 oock staet vers 6. saement hy dat het in beyde de
 wesen van de selve personen moet verstaen worden.

Eusebius. O wat een riedt-stock! Ghenomen die
 oersettinge ware goet / kan niet een selve woord
 verschenden versen ghenomen werden van ver-
 schenden personen? Doch dit woordeken haer en
 niet te binden in het 5. vers / soo men wil sien op
 alle alle soo oude als nieuwe / soo Latijnsche als
 Grietsche oersettinghen: booznamelijck als men
 mineert den Grietschen Text / waer aen d'ober-
 settingen moeten geproeft werden / waer in niet staet /

fy lieten haer doopen, maer sy werden gedoopt, ge-
lyck oock onse oersettinghe heeft. Daer en is dan
maer slechtelijck het woordken sy, ende wat noot
is 'er om daer dooz de 12 Mannen te verstaen? kan
men niet soo licht Johannis Toehoorders verstaen?
want van desen was oock voorgeenen gesproken / ja
van hen was oest gesproken: daerom met beter recht
mogen wy het bewijs omkeeren / ende seggen: Ma-
dien het woordken sy staet vers 4. en 5. dat het in
beyden van deselbe / dat is / van de Toehoorders Jo-
hannis moet verstaen werden.

Asterictus. Dien slaghe hope ick t'onthouden. Wat
hebt ghy meer?

Eusebius. Ick segge II. dat de scheidinge die wy
maecken / haer selfs in onse Duptsche oersettinge /
klaerlijck toont. Want aldus begint Lucas vers 4.
Doe seyde Paulus, &c. ende alsoo verhaelt hy voort
sijne woorden / sonder yet meer te melden van de
Ephesische Mannen / ofte Pauli naem te herbat-
ten / tot vers 6. waer hy segt dat Paulus hen de handen
opgeleyt heeft. Hadde Paulus haer gedoopt eer hy
haer de handen opleyde / waerom soude dat vers we-
gen / ende sijnen naem niet dan in 't 6 vers weder ver-
haelt werden? Voortwer Lucas soude aldus doende
sijne reden sonder noot verwerret hebben: want hy
hadde moeten seggen vers 5. Ende als sy dit hoorden
wierden sy van Paulo ghedoopt, ende als hy haer de
handen opgeleyt hadde, &c. Maer nu aldus Pauli
naem alleen vers 6. weder ophalende / is 't niet een
klaer teecken dat hy tot soo verre Pauli woorden tot
dese Mannen verhaelt heeft?

Asterictus. Dese reden doet de Partpen bekennen /
dat Paulus dese Mannen niet gedoopt en heeft / doch
sy byben evenwel dat het pemandt anders ghedaen
heeft / op Pauli bevel.

Eusebius. Dit kan soo wepnigh wyt de woorden
blijcken / als het gene sy bekennen niet te blijcken:
daerom ten heeft gheen breeder antwoorde han doen.
Ick segge dan III. dat na onse verklaringe de woo-
den fraepkens te samen hanghen: want wat is 'er
doch dat ons aenstoet kan geven / als men de woo-
den

den Pauli aldus achtervolght: Johannes heeft wel ghedoopt den Doop der bekeeringe; seggende tot het volck, dat sy ghelooven souden in die na hem quam, dat is, in Christum Jesum. Ende sy (namelijck dat hy soo leerde) die hem hoorden, wierden gedoopt in den name des Heeren Jesu: want aldus is de reden volgende toont dat Johannis Toehoorders in sulcker wijze den Doop ontfingen als sy van hem gheleert werden. Maer na der Wederdoopers verkларinghe heeft de reden geen slot noch fatsoen / want hoe sal dit sluyten: Johannes doopte, &c. Ende als sy (namelijck de twaelf Ephestiers) dat hoorden wierden y gedoopt, &c? Want wat souden sy gehoozt hebben / ende wat blyckt 'er in het 4 vers dat haer eenen nieuwen Doop mocht doen begeeren? Ja lieber / namien sy soodanigh eenen Doop ontfanghen hadden als Paulus daer verhaelt / soo hoorden sy het ghene haer mocht leeren met den selben te vreden te zijn / nadien het was den Doop der bekeeringhe / die haer op Christum wees ende in hem versterckte.

Asterictus. Hans de Rijx wil hier mede bewijzen / dat dese doopinghe vers 5. ghemelt / van Johannis Toehoorders niet en kan verstaen werden / om datse geschiet is in den name des Heeren Jesu: hoedanigh doopen Johanni nergens en werdt toeghezeben / maer alleen den Apostelen na Christi verrijfeninge.

Eusebius. 't Is waer men leest niet uytduckelijck dat Johannes / of d' Apostelen voor Christi verrijfeninge / in den name des Heeren Jesu ghedoopt hebben / maer is 't daerom niet geschiet? soo moet men oock segghen / dat den Moorman / dat Lydia met haer Hups / dat den Stockwaerder Acto. 8. en 16. vande beele andere / niet en zijn ghedoopt in den name des Heeren Jesu / nadien het niet ghelesen werdt. Ingerwijffelt Johannes Doop is geweest na sijne leere: Nu hy preeckte den Doopelingen bekeeringe vande gheloope in Jesum Christum / soo dat hy haer niet syne Doop-leere tot Christum heeft ghewesen / selijck vers 4. wert getoont: hoe kan hy dan anders an in den name des Heeren Jesu gedoopt hebben?

Lieve doch wat is doopen in den name des Heeren Jesu / dan door autoriteyt ende tot gemeynschap Jesu Christi doopen? Nu aldus heeft Johannes ghedoopt / want hy was den Engel hoor des Heeren Christi aenghesichte Malach. 3: 1. Joh. 3: 28. ende hy predichte den Doop der bekeeringhe tot berghinghe der sonden / Marc. 1: 4. niet sonder aenwijfinge op Christum / maer gedurigh het volck tot hem leydende / Joh. 1: 29. Soo was dan synen Doop tot bekeeringhe en vergevinge door Jesum Christum / waer in syne Toehoorers moesten gelooven: ende wat was dat anders dan eenen Doop tot gemeynschap ende alsoo in den name Christi?

Asterictus. Dat schickt hem hoorwaer wel.

Eusebius. Ich segge IV. dat men niet en kan bewijzen / dat dese twee ceremonien / den Doop, ende d'oplegginge der handen, t'samen op eenen tijdt aen de selve personen bedient zijn: maer wel op verscheyden tijden / siet Actoz. 8: 17. V. Pauli ooghemerck kan ons oock eenigh licht geven: het welke niet en was dese Mannen te doopen / maer te wege te brengen / dat sy als de Cerstelingen der gemeente tot Ephesen / de sichtbare gabe des H. Geestes mochten ontfangen. Daerom en bzaecht hy niet of sy ghedoopt waren / maer of sy den H. Geest ontfanghen hadden: ende verstaende van neen / ende dat sy in Johannis Doop ghedoopt waren / hy verhaelt eerst hoedanigh Johannis Doop was / vers 4. en 5. ende legt se daer na de handen op. VI. Daer en was geen oorfsake waerom dese Mannen wederom souden ghedoopt werden / met Johannis Doop ghedoopt zijnde: ende dat het sonder oorfsake soude geschiet zijn / is onbehoorlyck te seggen.

Asterictus. De Wederdoopers stellen tot oorfsake der Mannen onwetenheyt / die beleeden noyt ghehoort te hebben dat 'er eenen H. Geest was. Cl. Cl. pag. 267.

Eusebius. Ich antwoorde / Ten eersten: dat hy de woorden deser Mannen herdzaept: want hoe konden sy onwetender zijn of 'er eenen H. Geest was / nadien in den Ouden Testamente soo dickwijls daer van

ban wert hermaent? nadien oock Johannes soo dun-
delijck daer van heeft gesproocken? siet Matth. 3: 11.
Johan. 1: 32. 33. Joh. 3: 34. Doozwaer waren sy soo
ontwetende geweest Paulus soude haer daer van on-
derwesen hebben: nu dat en heeft hy in 't minste niet
ghedaen. Men moet dan liever haer seggen verstaen
van de sichtbare gaben des H. Geestes / ofte die by-
sondere werckingen des selven / hoedanige sy ontfin-
gen na dat haer Paulus de handen hadde opghelept:
Alsoo wert oock ghesproken / Johan. 7: 39. De Hey-
lige Geest en was noch niet, overmits Jesus noch niet
verheerlijckt en was. De H. Geest is in eeuwigheyt /
ende was oock den Doozwaeren ghegheben / werdt
nochtang gheseyt noch niet geweest te zijn / ten aen-
sien van de rijcke ende bysondere uytstortinghe. Ten
anderen, al hadden sy soo ontwetende gheweest / wy
hebben onlanghs bewesen dat sulckx gheen Weder-
doop noodigh maect.

Alterictus. Sy soecken oock wel oorsaecke in den
Dooch Johannis selbe / die soodanigh achtende dat
herdoopt moesten werden die daer mede ghedoopt
waren.

Eusebius. Zijn dan dese Mannen daerom herdoopt /
soo en raecht dit exempel onse questie niet: want
ons verschil is / of soodanighe die met den Dooch
Christi ghedoopt zijn / in den name des Vaders, des
Soons, ende des H. Geests, mogen herdoopt werden.
Nochtang is dit oock valsch / ende de Wederdoopers
n zijn niet machtigh eenigh onderschept in den gront
e wijzen tusschen Johannis ende Christi Dooch /
welck Wederdoop konde noodigh maken.

Johannis en
Christi
Dooch zijn
een.

Alterictus. Cl. Cl. pag. 267. stelt daer in onder-
schept / dat hy den Dooch Christi / belijdenisse des ge-
woons aen Iesum Christum / gheboordert werdt: het
welcke hy den Dooch Johannis niet en blyckt.

Eusebius. Dese saecke is alleen ghenoech / om te
kennen hoe blind dese lieden zijn in Godts Woort.
Doozwaer Johannes heeft het gheloobe in Iesum
Christum wel ernstigh geboordert / Johan. 3: 36. En
dat tegensprecken ofte twijfelinghe kan der blyben
men leest de woorden Pauli / Actoz. 19: 4. Iohan-

nes heeft wel gedoopt de Doop der aenneminge, seggende tot het volck, sy ghelooven soudē in die naquam, dat is, in Christum Jesum. **Was dat niet by den Doop geloobe boderen?**

Asterictus. **Het heeft meer waerschijnlijckheyt dat Johannes niet ghedoopt soude hebben in den name des Vaders, des Soons, en des H. Geests, gelijk de Apostelen: want men leest daer gantsch niet van.**

Eusebius. **Men leest oock gantsch niet dat d' Apostelen vooz Christi Hemelbaert sulcks gedaen / ofte in last ghehadt hebben. Wat sal nu Cl. Cl. seggen? seght hy dat sy het vooz dien tijdt niet gedaen hebben / soo sal op der Wederdoopers eegen seggen moeten volghen / dat sy dan tot Christi Hemelbaert toe eenen anderen Doop bedient hebben dan na de selve / ende dat sy alle moesten herdoopt werden die vooz heenen van haer ghedoopt waren: Het welck drie doopen soudē maecten / namelijk den Doop Johannis / den Doop der Apostelen vooz Christi Hemelbaert / ende der selver Doop na Christi Hemelbaert. Seght hy doch dat sy vooz Christi Hemelbaert ghedoopt hebben in den name des Vaders, des Soons, ende des H. Geests, hoewel men daer niet van en leest / wat reden kander wesen waerom dat men het van Johanne soude ontkennen? Immers hy heeft gedoopt in den name des Heeren Jesu / gelijk ick terstont hebbe bewesen: het welke van der Apostelen Doop doorgaens oock ghelesen wert / als Acto. 2: 38. en 8: 16. en 10: 48. en elders meer; gelijk nu van d' Apostelen noyt beschreven werdt dat sy het formulier / Matth. 28. gheboden / ghebruyckt hebben / maer den name des Heeren Jesu alleen wert ghedacht: niet om te toonen dat sy die alleen ghebruyckten / maer om te leeren dat de gantsche kracht des Doops in Christo te vinden is / ende wy dooz hem met den Vader ende den H. Geest gemeynschap hebben: alsoo en wort nergens verhaelt dat Johannes dat formulier gebruyckte / maer men hint alleen van den Name des Heeren Jesu / om de selve reden. Hier toe dient oock / dat Johannis Leere ende Doop-werck gewesen heeft / niet alleen op Christum**

als

als den Sone Godts/ maer doock op den Vader ende
 en H. Geest/ ende alsoo op de gheheele H. Driebul-
 digheyt / siet Matth. 3: 11. Joh. 1: 32. 33. Johan. 3.
 vers 34. 35. ende wie kan twijffelen of synen Doop
 gheweest na syne leere. Merckt nu verder op de
 andere dinghen. Johannis Doop was soo wel een
 ghel van vergebinge der sonden als den Doop der
 apostelen/ Marc. 1: 4. Luc. 3: 3. Act. 2: 38. en 22: 16.
 In beyden werdt van den volwassenen neffens het
 gheloobe ge-epscht boete ende bekeeringe / Luc. 3: 3.
 Act. 2: 28. gelijk oock Johannes predickte: Be-
 keert u: want het Koninckrijk der Hemelen is naby
 komen, Matth. 3: 2. eben als daer na Christus/
 Matth. 4: 17. ende d' Apostelen/ Luc. 24: 47. Ende
 dese beteringe die Johannes predickte ende van den
 doopelinghen vorderde en was niet een hooger-
 vange tot volmaeckte gerechticheyt/ maer alsoo vol-
 men als die de Apostelen predickten/ leest Matt. 3.
 vers 8. 9. 10. 12. Luc. 1: 16. 17. en 3. vers 4. tot 15. ja
 Johannis leere is gantsch Euangelisch gheweest/
 ende daerom oock synen Doop. Hierom is 't/ dat
 in bedieninge wert ghenamt/ het begin des Euan-
 geliums Jesu Christi / Marc. 1: 1. 2. ende dat hy ge-
 wort wert ge-euangeliseert te hebben / Luc. 3: 18. siet
 oock Matth. 11: 12. Luc. 16: 16. Een kleyn onder-
 scheidt hant men Act. 19: 4. te weten/ dat hy geloobe
 vorderde in Christum die komen soude: maer dat en
 was noch geen onderscheyt heeten / want hy wees syne
 minste als nu hoor de deure/ Matth. 3: 11. Luc. 3: 16.
 Act. 13: 25. ja op Christum nu al by de hant hoelwel
 noch onbekent zijnde/ Joh. 1: 26. 27. ende eyndelijck
 wijst hy met den vinger Christum getoont/ seggen-
 de Siet het Lam Godts, &c. Leest Joh. 1: 29. tot 36.
 Soe gelijcken leere/ hoe konde den Doop ongelijck
 wesen? doet hier by/ dat d' Apostelen alreede eer Jo-
 hannes ophielt begonnen hebben te doopen / Joh. 3.
 vers 22. 26. en 4: 1. 2. Waren nu dese Doopen ber-
 sepden / soo warender te ghelijck twee Euangeli-
 sche Doopen op eenen tijdt; ende hoelwel beyder leere
 oock was / vorderende een selve gheloobe / op eenen
 tijde den selve Heere / soo was 'er nochtans gheen
 R 5 een

een Doop; teghen de woorden Pauli / Ephes. 4: 5. Daer is een Heere, een Geloove, een Doop. Ende wat sal men daer van seggen dat Iesus selve van Johanne gedoopt is / Matth. 3: 13. Luc. 3: 21? Soude hy eenen anderen Doop hebben ontfanghen van sijne ledematen? Dit behoort allen verstandigen onghe-rijmt te wesen / ende alle geloobige sullen vast houden dat sy eenen Doop met Christo hebbende met hem tot een lichaem ghedoopt zijn dooz eenen Gheest / 1 Coz. 12: 13. ende dat dooz synen Doop haren Doop is gheheplight. Het soude voozwaer groote sochtent wesen / te gelooben / dat Christi Besnijdinge een was met aller gheloobigher Besnijdinghe / ende dat synen Doop met aller gheloobiger Doop niet en soude een wesen. Eyndelyck / indien Johannix Doop soo verre verscheelde van dien die d' Apostelen bedienden als de Wederdoopers willen / soo moesten sy alle herdoopt werden die hy ghedoopt hadde: Nu hier van en bindt men noch bevel / noch exempel / noch eenigh teecken. Ter contrarie / men leest van Apollos dat hy alleenlijck wiste den Doop Johannix / dien Aquila ende Priscilla den wegh Godts bescheidenlijcker uytleyden / Actoz. 18: 25. 26. Doch van herdoopinge leest men niet.

Actoz. 2: 41.
vergeleken
met Mart. 3.
vers 5. 6. en
sterckt den
Wederdoop
niet.

Asterictus. Sommige beslupten / dat onder die drie dupsent die ghedoopt wierden / Actoz. 2: 41. Veel moeten gheweest zijn die van Johanne gedoopt waren / nademael tot Johannix Doop quam gheheel Jerusalem / 't geheele Joodsche Lant / ende 't geheele lant omtrent de Jordane / Matth. 3: 5. 6.

Eusebius. Siet op hoe ydele raedtsels dese lieden derben bouwen / die van ons altijd klare ende uytghedrukte letter eyschen! Want hoe! meenen de Parteyen dat 'er niemant en was die van Johanne niet ghedoopt wierd? Hebben sy niet gheleert dat dickwijls het gheheel werdt ghenoeemt vooz een deel? laet haer dan nasien dese plaetsen / Deut. 28. vers 64. 1 Chron. 14: 17. Luc. 2: 1. Marc. 1: 33. Joh. 12: 19. Actoz. 2: 5. en 24: 5. Rom. 1: 8. volgens sulche maniere van spreken konde Johannes wel een groote menighte ghedoopt hebben behalven dese drie dupsent.

ent. Daer en boben / wie kan ons segghen dat dese alle upt die quartieren waren? want het was nu een man de groote Feesten / op welke een geweldige menigte Joden en Joden-genooten te Jerusalem opnam upt alle hoeken der werelt / Acto. 2: 6. tot 12. Ten laetsten / d' Apostelen hebben meer Discipelen hemaect ende gedoopt dan Johannis / Joh. 4: 1. 2. Wil men dan segghen / dat 'er onder die drie duysent veele waren die Johannis Doop ontfangen hadden / ademael Johannes soo veel volcks hadde gedoopt: Ick sal met meer recht segghen / dat 'er veele onder waren die der Apostelen Doop hadden ontfangen / ademael sy meer volcks hadden ghedoopt. Waerom sullen de Partpen niet bekennen / want der apostelen Doop en hoefde (na haer eygen geboelen) niet vernieuwt te werden: soo en konnen sy dan oock niet eerste niet d'ijben.

Asterictus. Ghy mooght dan billijck besuypen / Besuyp. de twaelf Ephesiers / Acto. 19. niet en behoefden herdoopt te werden / derhalben oock niet herdoopt zijn.

Eusebius. Ick mach met een besuypen / dat de Partpen rechte Wederdoopers zijn / hoewel sy haer naems belghen: aenghesien sy eenen goeden christelijcken Doop / sonder eenige goede reden ofte wijjs upt Godts Woordt / bestaen te vernieuwen / thepligende den name Godts die eenmael ober den doopelingen wel ende behoorlijck is aengeropen. Waer is 'er noch pers daer in ghy onderwijsinghe vingeert?

Asterictus. Ick ben gherust in alles wat my becommaerde / ende hope my voortaan sonder onnuesien in de publycke kercke te houden.

Eusebius. Godt gebe u daer toe sijne genade / op dat ghy voortaan vooz Asterictus mooght Eusterictus heeten. Doch gedenckt / dat ghy bekeert zijnde niet ick utwen: hzoeder moet stercken. Waer toe seer noodigh is / dat ghy wel beleest het gene ghy belijdt / ende de kennisse der waerhepdt verciert niet eenen godtsaligen wandel.

Asterictus. Daer toe stercke my de genadige God: den

den welcken ick bidde dat hy my doek niet en late ondancckaer zyn. De selve geve u het beste dat ghy kondt wenschen.

Eusebius. Het beste dat ick dooz Godts ghenade wensche/ is / Dat hy my niet anders mochte langer late leben dan tot zynner eeren: want sonder dat acht ick mijn leben niets waerdigh te wesen. De selve Godt verstercke u meer en meer in zijne Heylighe waerheyt/ ende beware het gene hy u gegeven heeft/ tot den Eynde.

R E-

R E G I S T E R,

Van 't gene in dit Aenhanghsel werdt
verhandelt.

- C**ap. I. Dat den Kinder-doop van der Apostolen tijden is gebuyckht / ende van geen ghemeynte of gepresen Leeraer opt is berwoopen. pag. 5
- Cap. II. Dat de Weder-doopers met gheen klare schrift zijn te paffen / ende dwaaselijck uytgedruckte letter epschen. 20
Alwaer hoort/maer bondigh gehandelt werdt :
Van Christi Menschwerdinge. 21
Van 't Eedt-sweeren. 25
Van 't Overheydts-ampt. 27
- Cap. III. Dat de Weder-doopers berkeerdelijck bewijs epschen van den Kinder-doop / daer zy selfs schuldigh zijn te bewijfen datse is verboden. 39
- Cap. IV. Dat den Doop ende Besnijdinge gelijcke Sacramenten ende eens gelijcken gebuyckts zijn in haren grondt. 62
- Cap. V. Dat de kinderen tot de ghemeynte behoren / ende daerom gedoopt moeten werden. 83
- Cap. VI. Dat der geloobigen kinderen als Christenen / van de kinderen der onchristenen dooz den Doop moeten onderscheiden werden. 99
- Cap. VII. Dat de kinderen Christ Bloedt ghentende tot salighejdt en bergebinghe den Doop moet gegeven werden. 107
- Cap. VIII. Dat de kinderen des H. Geestes ende der weder-geboorte deelachtigh zijn. 118
- Cap. IX. Dat Petrus Actoz. 2: 38. 39. den Kinderdoopt bevesticht. 144
- Cap. X. Dat de genade Godts in 't N. T. niet vermindert / maer verrijckt is. 156
- Cap. XI. Dat den Doop der kinderen Israels in de Wolcke ende Zee / den Kinder-doopt bevesticht. 162
- Cap. XII. Van de ghedoopte Hups-gefinnen / met namen het Hups-gefin Urdia. 169

In

R E G I S T E R
In de ander
T'SAMEN-SPRAECKE,

De Redenen tegen den Kinder-
doop wederleggende.

- C**ap. I. Bewijs upt Matth. 28: 19. wederlent
en omgekeert. 184
- C**ap. II. De woorden Marc. 16: 15. werden
de partijen ontnomen en teghen haer ghe-
keert. 192
- Cap. III. Tegenwerp van d' exempelē der gedoopten
wederlent. 200
- Cap. IV. Dat de verbindinghe in den Doop den
Kinder-doop niet en hindert/ maer versterckt. 208
- Cap. V. Genige Schryftuer-plaetsen werden beant-
woordt. 217
- Cap. VI. Tegenwerp van de salighejdt der kinde-
ren/ ende dat Christus haer de handen opgeleydt/
maer niet gedoopt en heeft / wederlept en omge-
keert. 222
- Cap. VII. Verscheyden teghenwerpinghen beant-
woordt. 227
- Cap. VIII. Dat dwaselijck den Kinder-doop met
hare voorstanders werd bestreden. 231
- Cap. IX. Van de getuygen ober den Doop der kin-
deren. Item/ van het doopen der Papisten / Hoe-
ren/ en Donckhaerts kinderen. 241
- Cap. X. Dat de partijen niet recht Weder-doopters
heeten/ ende wederleggh des Weder-doopters. 245

R E

R E G I S T E R,

Van de Schriftuur-plaetsen die in dit Aenhangsel verklaert werden.

Cap.	Vers.	Pagina.	Cap.	Vers.	Pagina.
Genesig.			8	12	29.
2	3	43. 44.	10	27	29.
7	1	212.	18	36	28.
8	7. 13	41. 42. 43.	Actoz.		
	18	43. 44.	2	38. 41.	103. 218.
Deuteron.			8	12	205.
0	6	123.		36	240. 241.
Jesai.				37	
2	4	33.	15	1. 2. 5	187.
Jerem.			16	14. 15	176.
1	33	127.		31	178.
Joël.				33	173.
2	28	151. 152. 153.		40	180.
Mich.			19	4. 5. 6.	257. 258.
4	2. 3	33.	22	16	54. 217.
Habac.			Rom.		
2	4	209.	1	17	208.
Matth.			3	9. tot	
3	3. 5. 6.	266.		19	130.
5	34	26.	4	11	55. 56. 57.
9	14	224.			102. 195.
0	26	28.	6	2. 3. 4.	214.
1	41. 43.	41. 42.	8	9	137.
8	19	53. 59. 103.	10	17	140.
Marc.			11	17. tot	
0	13. 14			25	42. 43.
	16	225.	1 Corinth.		
6	16	59. 60. 103.	1	30	136.
		113. 114. 122.	6	1. tot 5.	31.
		138. 140.	10	1. 2.	163.
Joh.				5	165.
1	12	140.		6	163.
3	3. 5.	136.	12	28	29.
	18	139.	16	15	175.
			2 Corinth.		

R E G I S T E R.

Cap.	Vers.	Pagina.	Cap.	Vers.	Pagina.
2 Corinthy.			1 Timoth.		
1	23	26.	2	1. 2	34.
3	3	135.	2	8	22.
10	4	34.	Cit.		
Galat.			3	5	54. 114.
3	13. 14	48.	Heb.		
	27	104.	3	13	133.
	29	58. 105.	6	16	26.
5	6	149.	7	14	22.
	22	198.	10	38	208.
	24	138.	Jacob.		
Ephes.			1	18	140.
2	12. 13.	46. 70.	2	17	140.
4	11	29.	5	12	25.
	16	93.	1 Petr.		
5	23	87. 88.	1	23	140.
	26	54. 217.	3	20. 21	91.
Philip.				21	52. 220.
3	3	125.	2 Petr.		
Coloss.			1	5	139.
2	11. 12	79. 82.			
	11	125.			

E Y N D E.

Amico De

